

❖ **เจ้าของ**

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

❖ **สำนักงาน**

179/30 ถนนประชาสโมสร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น 40000

โทรศัพท์ 043-246537 ต่อ 403 โทรสาร 043-246539

www.cas.ac.th

❖ **วัตถุประสงค์**

1. เพื่อเผยแพร่บทความทางวิชาการ และผลงานวิจัย
ที่เกี่ยวกับ กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์ สาขา
วิศวกรรมศาสตร์และอุตสาหกรรม สาขาปรัชญา สาขา
นิติศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขาสังคมวิทยา สาขาเทคโนโลยี
สารสนเทศ และนิเทศศาสตร์ สาขาการศึกษา ใน
แนวทางสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
2. เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์
วิชาการ และประสบการณ์วิชาชีพ ในสาขาวิทยาศาสตร์
การแพทย์ สาขาวิศวกรรมศาสตร์และอุตสาหกรรม
สาขาปรัชญา สาขานิติศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์และรัฐ
ประศาสนศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขาสังคมวิทยา
สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ และนิเทศศาสตร์ สาขา
การศึกษา รวมถึงเป็นแหล่งเผยแพร่ผลงานของสมาชิก
วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

❖ **ที่ปรึกษา**

นายกสภาวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

อธิการบดีวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

รองอธิการบดีวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

❖ **บรรณาธิการ**

ศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์กระแส ชนวงค์

❖ **บรรณาธิการผู้ช่วย**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนใจ ไชยบุญเรือง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุหลาบ บุรีสาร

❖ **กองบรรณาธิการ**

ศาสตราจารย์ ดร.กนกกร สมปราษฎ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร ชิวพินาย

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา อารีรัตน์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ จันทร์จรัส

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวกิจ ศรีปัดดา

อดีตข้าราชการบำนาญ กรรมการสภา

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

รองศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ์ โทณะวนิก

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

รองศาสตราจารย์ ดร.จุฬามาศ จันทร์ศรีสุต

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

รองศาสตราจารย์ วิณา อิศรางกูร ณ อยุธยา

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

รองศาสตราจารย์ นฤมล สีนสุพรรณ

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

รองศาสตราจารย์ ดร.อักรพนธ์ เนื้อไม้หอม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ สิริสุทธิ

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารีย์ นัยพินิจ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงคินิตย์ จันทร์จรัส

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวมินทร์ ประชานันท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

❖ กองบรรณาธิการ (ต่อ)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนใจ ไชยบุญเรือง

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ชนะวงศ์

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุหลาบ ปุริสาร

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

ดร.นิกัญชา ลั่นเหลือ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ขอนแก่น

ดร.ดาวรุวรรณ ถวิลการ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

❖ ฝ่ายจัดการและเลขานุการ

อาจารย์กุสุมา ดำรงชัย

อาจารย์ชัยวัฒน์ วัลลภา

นางสาวอัญชลี มูลทิพย์

นางสาวกัญญาลักษณ์ กว้างสวาสดี

❖ กำหนดออก ปีละ 4 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม

ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม

❖ การส่งเรื่องลงตีพิมพ์

<https://casjournal.cas.ac.th>

❖ พิมพ์ที่

โรงพิมพ์ เค.ปรินท์

เลขที่ 12/27 ถนนศรีจันทร์ อำเภอเมือง

จังหวัดขอนแก่น 40000

โทรศัพท์ 081-6611883

E-mail kprint999@gmail.com

- บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ต่อ 1 เรื่อง จากภายในและภายนอกวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
- การตีพิมพ์และเผยแพร่ของวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียนี้ เนื้อหาบทความ วรรณกรรมและข้อคิดเห็นใดๆ ในวารสารถือว่าเป็นของผู้เขียน โดยเฉพาะทางกองบรรณาธิการวารสาร หรือวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาอ่านบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ประจำปี 12 ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน 2565

ศาสตราจารย์ ดร.กนกกร สมปราชญ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร ชิวพิมาย	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
รองศาสตราจารย์ ดร.จุฬารณย์ โสตะ	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.อัศรพนธ์ เนื่อไม้หอม	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
รองศาสตราจารย์ ดร.จุฬามาศ จันทร์ศรีสุต	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา อารีรัตน์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.พรรณี บัณชรหัตถกิจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญณี แนนรท	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ศิวัช ศรีโกคางกุล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย วิทยาอารีย์กุล	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนใจ ไชยบุญเรือง	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ชนะวงศ์	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลลาป ปุริสาร	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดารัตน์ เลิศวิทยากุล	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมินทร เป้าธรรม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ ผลงาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ เพาพาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวมินทร์ ประชานันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิศาตร์ณ์ โชติเชย	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ อนันตกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนิวัช แก้วจำนงค์	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกกร บุญมี	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ดร.นพดล มั่งมี	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ดร.ธนาพันธ์ นัยพินิจ	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ดร.สุทิน ชนะบุญ	วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น
ดร.ชีวัน ทองสอดแสง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ขอนแก่น
ดร.ทรงสุตา หมั่นไธสง	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น
ดร.นิกัญชา ลั่นเหลือ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

บทบรรณาธิการ

วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียฉบับนี้เป็น ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน 2565 เป็นวารสารที่มีคุณภาพฐาน TCI (ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย) กลุ่มที่ 2 โดยมีเป้าหมายมุ่งมั่นเพื่อขึ้นสู่ฐาน TCI (ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย) กลุ่มที่ 1 ให้ได้ในอนาคตอันใกล้ ซึ่งวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียมีความภาคภูมิใจ และได้พัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องตลอดมา รวม 12 ปี บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียฉบับนี้ เป็นบทความทางวิชาการ จำนวน 4 เรื่อง และบทความวิจัยของ คณาจารย์ นักวิจัย บทความวิจัย วิทยานิพนธ์ ในแต่ละกลุ่มสาขาวิชา จำนวน 18 เรื่อง ทางบรรณาธิการและบรรณาธิการผู้ช่วยร่วมกับเจ้าของบทความที่ต้องแก้ไขปรับปรุงให้ได้มาตรฐาน แยกเป็นผลงานภายในสถาบัน 10 เรื่อง และภายนอกสถาบัน 12 เรื่อง รวม 22 เรื่อง ผลงานทุกเรื่องล้วนได้มาตรฐานและมีคุณภาพ โดยมีเกณฑ์การพิจารณาบทความเชิงวิชาการในด้านความถูกต้องของกระบวนการวิจัย อย่างเป็นระบบ สามารถนำผลวิจัยไปใช้อ้างอิงและใช้ประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ กองบรรณาธิการได้ตระหนักถึงมาตรฐานคุณภาพของวารสารจึงมุ่งมั่นพัฒนาให้วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เป็นวารสารที่ได้มาตรฐานคุณภาพสามารถใช้เป็นแหล่งค้นคว้าอ้างอิงทางวิชาการในระดับชาติและระดับสากล อันจะก่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อสังคม และวงพหุวิทยาการได้อย่างหลากหลายทันต่อการเปลี่ยนแปลง สำหรับฉบับนี้มีผลงานวิจัยจากหลากหลายสหสาขาวิชา อาทิ สาขาการศึกษา จำนวน 7 เรื่อง ด้านพยาบาลและสุขภาพ จำนวน 6 เรื่อง สาขาบริหารธุรกิจ จำนวน 7 เรื่อง และกลุ่มมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ กฎหมาย จำนวน 2 เรื่อง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อนิสิตนักศึกษา ครู อาจารย์ นักวิชาการ และผู้สนใจใฝ่เรียนรู้จะได้ใช้เป็นแหล่งสารสนเทศในการพัฒนาองค์ความรู้ที่ทันสมัยสามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคม วิชาชีพและประเทศชาติต่อไป

กองบรรณาธิการได้ปรับปรุงแบบวารสารเริ่มจาก ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2565 และมีความยินดีรับบทความในกลุ่ม สาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์ สาขาวิศวกรรมศาสตร์และอุตสาหกรรม สาขาปรัชญา สาขานิติศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขาสังคมวิทยา สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ และนิเทศศาสตร์ สาขาการศึกษา และมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ จากทุกองค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชน บทความทุกเรื่องจะได้รับการพิจารณาตรวจสอบประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิประจำกองบรรณาธิการ 3 ท่าน ต่อ 1 เรื่อง ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาเพื่อให้ได้คุณภาพและมาตรฐานวิชาการตามเกณฑ์มาตรฐานของ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และมาตรฐาน TCI (ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย) ที่กำหนดไว้ เริ่มตั้งแต่ ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 เป็นต้นไป

ท้ายที่สุดนี้กองบรรณาธิการวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย มีความมุ่งมั่นในการสรรค์สร้างผลงานวิจัย บทความวิชาการที่หลากหลายศาสตร์เพื่อเผยแพร่แนวคิดใหม่ ๆ สำหรับนักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา และผู้อ่านอย่างเต็มความสามารถ และขอขอบคุณเจ้าของบทความทางวิชาการ และบทความวิจัยทุกเรื่องที่ท่านได้ให้ความเชื่อมั่นในคุณภาพ และสนใจส่งมาตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ตลอดจนขอขอบพระคุณท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจติดตามวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย มาอย่างต่อเนื่องตลอดมา และทางกองบรรณาธิการมีความมุ่งมั่นอย่างแน่วแน่ที่จะพัฒนามาตรฐานคุณภาพให้สูงขึ้นเพื่อก้าวสู่ฐาน TCI กลุ่ม 1 และ มุ่งมั่นพัฒนาเพื่อเข้าไปสู่ฐานระดับนานาชาติต่อไปในอนาคต โดยมีแผนที่จะเริ่มจัดทำวารสารฉบับภาษาอังกฤษในชื่อว่า “Kasae Journal” ในปี 2566 เพื่อเป็นเวทีสนับสนุนให้นักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษา ได้นำเสนอผลงานผลงานในระดับนานาชาติ พบกันใหม่ฉบับหน้าปีที่ 12 ฉบับที่ 3 ปี 2565 ในเดือนกันยายนนี้ และ ท่านผู้อ่านสามารถติดตามบทความวารสารทุกฉบับได้ โดยได้ Up load ไว้ใน Website ของวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียได้ที่ <https://casjournal.cas.ac.th> ขอขอบคุณท่านผู้อ่านทุกท่าน มา ณ โอกาสนี้

ด้วยความปรารถนาดี
กองบรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
ระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ mai ดวงฤดี อุ๋, สุมินทร เป้าธรรม, จิราภา ซาลาธราวัฒน์, ฉัตรทริกา ศรีโคตร, สุมินตรา มหาพัฒนานันท์, สายสวรรค์ สุวรรณรงค์	1
การส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุชุมชนหนองใหญ่1 ด้านความปลอดภัยตามแนวคิดพัฒนาพลัง เปรมจิต ขาติรัมย์จิตกุล, ปฎิมาภรณ์ วงศ์ภูธร, ภัคชิมณัฐ พิระบุญยนนท์	9
ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเสริมด้วยการฝึกความสามารถการทำหน้าที่ของ สมองเชิงบริหาร (Executive Function - EF) ที่มีต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และการคิดเชิงอภิमान ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปวีณา เอี่ยมน้อย, ทศนีย์ บุญเติม, สุวิทย์ อุปสัย	20
การซื้อหุ้นคืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงสถานการณ์การ แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 สุมินทร เป้าธรรม, ดวงฤดี อุ๋, จิราภา ซาลาธราวัฒน์, นุศรา นาเชียงใต้	31
การพัฒนาการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19 ในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช โรงพยาบาลพล จังหวัดขอนแก่น เอมพร สุริยะ, วิณา อิศรางกูร ณ อยุธยา, อำนาง ชนะวงศ์	40
แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน บริษัท โตโยต้าดีเยี่ยม จำกัด จังหวัด อุบลราชธานี ชนิษฐา วิเศษแก้ว, อารีย์ นัยพินิจ	51
แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ทิวรัตน์ คุรนนท์, กุหลาบ ปุริสาร, อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์	59
การยอมรับการศึกษาต่อในระบบการศึกษาทางไกล ทางอินเทอร์เน็ต ในระดับอุดมศึกษา พรหมสร เดชากวินกุลม ภิภาวดี พรโคกสูง, รัชพล ไรจน์บรรพวิทยา, รฐา นาราสุไร	69
สถานการณ์การกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุตามมุมมองของผู้สูงอายุในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง จังหวัด ขอนแก่น ศรินญา เครืองฉาย, ภัคชิมณัฐ พิระบุญยนนท์, เปรมจิต ขาติรัมย์จิตกุล, ปฎิมาภรณ์ วงศ์ภูธร, กัลยา ปังประเสริฐ	78
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ใน เขตเทศบาลนครขอนแก่น ไพรัตน์ ทวีวาร, ธนาพันธ์ นัยพินิจ, นพดล มั่งมี, ศิริพร น้อยวงศ์, ปรมินทร์ นวลอินทร์, สวิตา อ่อนละอ	91
ฤทธิ์ด้านเชื้อแบคทีเรียสำหรับโรคผิวหนังอักเสบจากสารสกัดกรูงเขมา นฤวัตร ภัคดี, ปราณี ศรีราช, กนกวรรณ แสนสุภา, กันธิมา เผือกเจริญ, เพ็ญศิริ จันท์แอ, วรินทร์ โอนอ่อน, ปราณี แสนวงศ์, อนรรฆอร จิตต์เจริญธรรม, ภาณุชา พงศ์นราทร1	106
มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมกฟิราบ วิทวัส ผาบสิมมา, ดวงพร อานันทศิริเกียรติ	115

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ประสิทธิผลของโปรแกรมการให้ความรู้ต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตัวเพื่อ ชะลอการเสื่อมของไตใน คลินิกโรคไตเรื้อรัง โรงพยาบาลพล อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น	123
ณิชากรีย์ ภูมิพาณิชย์ชัย, วิณา อิศรางกูร ณ อยุธยา, สนใจ ไชยบุญเรือง การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ส 11101) เพื่อส่งเสริมทักษะ การคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง พุทธประวัติ	134
วริยา วิจิตรศุภการ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด	144
สุทธิสา พรหมศร, ทรรติกา จารุกัจจ, นพดล มั่งมี, อติศรา แยมโกสม, ปรมินทร์ นวลอินทร์, สวิตา อ่อนละอ	
พฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุง สภาพดินของเกษตรกรในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม	158
พิชัย สารภักดิ์, ประสิทธิ์ ทັນสมัย ผลการดำเนินโครงการจัดการความรู้ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ครั้งที่ 5	170
กษม ชนะวงศ์, มุกดาวรรณ ชนะวงศ์, ชันนี คำภิบาล, ทิพย์วัลย์ ด่านสวัสดิกุล, นฤมล สีนสุพรรณ	
วิกฤต COVID-19 : อนาคตในการเรียนรู้จะเป็นอย่างไร	180
ณัชชา ทนุธรรมนอก, อีรัชย์ เนตรณอมศักดิ์	
แนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในการเสริมสร้างคุณค่าและการพึ่งพิงตนเองด้านเศรษฐกิจ	191
กษม ชนะวงศ์, วิณา อิศรางกูร ณ อยุธยา, จุฬารัตน์ โสตะ, ทิพย์วัลย์ ด่านสวัสดิกุล, มุกดาวรรณ ชนะวงศ์, วุฒิชัย โยธา	
การสร้างเนื้อหา ทางการตลาดสำหรับธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ กรณีศึกษา เว็บไซต์ ยูทูบ	205
วิภาวดี พรโคกสูง, ศศิยาพัชร พลสังข์กิตติภพ	
ปัญหาและข้อจำกัดในการเรียนการสอนกฎหมายทางออนไลน์	211
ดวงพร อานันทศิริเกียรติ	
Is the starting line for education really that important?	217
Yue Feng, Teerachai Nethanomsak	

ระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ mai Level of Corporate Social Responsibility Disclosure of Mai Listed Companies

ดวงฤดี ฐิ¹, สุมินทร เป้าธรรม²,
จิราภา ชาลาธราวัฒน์³, ฉัตรพริกา ศรีโคตร⁴,
สุมินตรา มหาวัฒนานันท์⁵, สายสวรรค์ สุวรรณรงค์⁶

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ mai จากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 154 บริษัท โดยใช้กระดานทำการเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี 2562 วัดระดับการเปิดเผยข้อมูลเลือกใช้ค่าดัชนีการเปิดเผยข้อมูล (Disclosure index) อยู่ในรูปอัตราส่วนของคะแนนรวมที่แต่ละบริษัทได้รับจริงกับคะแนนรวมสูงสุดที่คาดว่าจะได้รับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ จากการศึกษาพบว่า มีจำนวน 114 บริษัท ที่มีการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในระดับสูง จำนวน 21 บริษัท ที่มีการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในระดับปานกลาง และจำนวน 19 บริษัท ที่มีการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในระดับต่ำ โดยมีจำนวน 12 บริษัท ที่มีการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในระดับต่ำ อยู่ในกลุ่มบริการ ส่วนประเด็นที่มีการเปิดเผยข้อมูลมากที่สุดคือการกำกับดูแลกิจการที่ดี รองลงมา คือ การปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรมและการเคารพสิทธิมนุษยชน เมื่อจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรมแล้วพบว่า กลุ่มที่มีระดับการเปิดเผยข้อมูลมากที่สุดคือ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร รองลงมาคือ กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศที่ได้จากงานวิจัยนี้ เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ mai ของนักลงทุนในอนาคต

คำสำคัญ : ระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ mai

Abstract

This research had the objective to study the level of corporate social responsibility disclosure of 154 listed companies. A working paper was used as a tool to collect company information from the 2019 annual reports. To measure the level of disclosure, the disclosure index was defined as the ratio of the total score that each company actually received to the highest total score expected. The data were analyzed using descriptive statistics such as frequency and percentage values. The study found that 114 companies with a high level of disclosure, 21 with moderate disclosure, and 19 with a low level of disclosure. Of those with low disclosure 12 were from in-service group. The most disclosed issues were good corporate governance, followed by fair labor practices and respect for human rights. When classified by industry group, it was found that the group with the highest exposure level was the agriculture and food industry,

¹⁻²อาจารย์ประจำคณะอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสกลนคร

³อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตขอนแก่น

⁴⁻⁶นักศึกษาลัทธิสุตตบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสกลนคร

followed by industrial products and technology groups. Information derived from this research was beneficial for future investors when deciding to invest in mai listed companies.

Keywords: level of corporate social responsibility disclosure, mai listed companies

1. บทนำ

ในปัจจุบันการดำเนินการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ (Corporate social responsibility: CSR) ถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ธุรกิจสามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน การประกอบธุรกิจไม่เพียงแต่ต้องทำให้ถูกต้องตามกฎหมายเพียงอย่างเดียว แต่ต้องแสดงรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรด้วย (ทัศนีย์ กล้ามาก และคณะ, 2561)

“ศูนย์พัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม” ภายใต้การดูแลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้จัดทำคู่มือแนวทางการความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ ซึ่งในเนื้อหาประกอบด้วยประเด็นการดำเนินงานด้าน CSR จำนวน 10 ประเด็น และตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2557 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (กลต.) กำหนดหลักเกณฑ์ให้บริษัทจดทะเบียนเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานด้าน CSR ในเอกสารที่เผยแพร่ต่อสาธารณะ ได้แก่ แบบแสดงรายงานข้อมูลการเสนอขายหลักทรัพย์ (แบบ 69-1) แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และรายงานประจำปี (แบบ 56-2) และเพื่อให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ดังกล่าว ก.ล.ต. จึงกำหนดแนวทางการเปิดเผยข้อมูล CSR ในแบบ 56-1 ภายใต้ “หลักการ 8 ข้อ” ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานด้าน CSR 10 ประเด็น ตามแนวทางที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยให้แนวปฏิบัติไว้ (ทัศนีย์ กล้ามาก และคณะ, 2561)

บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (Market for Alternative Investment: mai) เป็นตลาดหลักทรัพย์แห่งที่ 2 ของประเทศไทย ก่อตั้งเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2542 และเปิดทำการซื้อขายวันแรกเมื่อวันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2544 มีจุดประสงค์การทำงานโดยทั่วไป เหมือนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หรือ The Stock Exchange of (Thailand) (SET) คือ ทำหน้าที่เป็นตลาดทุน เพื่อให้กิจการต่าง ๆ สามารถระดมเงินทุนเพิ่มเติมจากสาธารณะได้ แต่ตลาดใหม่นี้ จะเน้นไปที่กิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (เอสเอ็มอี: SME) และกิจการเกี่ยวกับนวัตกรรม โดยได้ผ่อนผันหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ลง เพื่อเปิดโอกาสให้กิจการขนาดเล็กที่ไม่สามารถเข้าตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ ได้มีหนทางในการระดมทุน รวมทั้งสนับสนุนอุตสาหกรรมร่วมลงทุน เพื่อเพิ่มจำนวนบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เป็นธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กของคนรุ่นใหม่ที่มีศักยภาพการเติบโตสูง โดยการใช้องค์ความรู้เป็นหลักในการประกอบธุรกิจ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ mai เพื่อสำรวจระดับของการเปิดเผยข้อมูลด้าน CSR และประเด็นการเปิดเผยข้อมูล CSR ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ mai เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ mai ของนักลงทุนในอนาคต

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ mai

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กนกกาญจน์ มาละวรรณ (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากงบการเงินและรายงานประจำปี 2554 ผลการศึกษาพบว่า บริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 39.57 มีระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม

ของธุรกิจอยู่ในระดับร้อยละ 70-79 โดยบริษัทจะมีการเปิดเผยข้อมูลด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี การประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรมและการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม โดยปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้แก่ ขนาดของบริษัท โครงสร้างการเป็นเจ้าของและการรับการรับรองมาตรฐาน ISO 14000 ส่วน ศาธิตา จินดากุล (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่องการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ : กรณีศึกษาเปรียบเทียบบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยระหว่างกลุ่มอุตสาหกรรม ในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปีรายงาน 56-1 ระหว่างปี พ.ศ. 2552 ถึง 2553 ผลการศึกษาพบว่า การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรมและกลุ่มอุตสาหกรรมบริการไม่มีความแตกต่างกัน และมีเพียงปัจจัยด้าน ISO 14001 เพียงปัจจัยเดียวที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศนีย์ กล้ามาก และคณะ (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่องการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทในหมวดธุรกิจการแพทย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ระหว่างปี 2554-2558 โดยแบ่งเป็นช่วงเวลาก่อนและหลังจากที่สำนักงานคณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ กำหนดหลักเกณฑ์ให้บริษัทจดทะเบียนเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในเอกสารที่เผยแพร่ต่อสาธารณะ โดยทำการรวบรวมจากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (56-1) และรายงานประจำปี (56-2) ผลการศึกษาพบว่าในช่วงปี 2554-2558 การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมมีแนวโน้มสูงขึ้นในช่วงก่อนการกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวคือในช่วงปี 2554-2555 บริษัทส่วนใหญ่มีระดับการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง แต่หลังจากการกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวคือในช่วงปี 2556-2558 บริษัทส่วนใหญ่มีระดับการเปิดเผยข้อมูลในระดับปานกลางถึงสูง นอกจากนั้นยังพบว่าหลังการกำหนดหลักเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในทุกหัวข้อเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยหัวข้อที่มีการเปิดเผยข้อมูลในสัดส่วนสูงที่สุดในช่วงก่อนการกำหนดหลักเกณฑ์คือ หัวข้อการดูแลสิ่งแวดล้อม ส่วนในช่วงหลังการกำหนดหลักเกณฑ์คือหัวข้อการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม ส่วนหัวข้อที่มีการเปิดเผยข้อมูลในสัดส่วนต่ำที่สุดทั้งช่วงก่อนและหลังการกำหนดหลักเกณฑ์คือหัวข้อนวัตกรรมและการเผยแพร่วัตกรรม นอกจากนั้นยังพบว่าหลังการกำหนดหลักเกณฑ์สัดส่วนการเปิดเผยข้อมูลในรูปแบบตัวเงินและข้อมูลที่มีลักษณะเชิงบวกเพิ่มสูงขึ้น

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าบริษัทจดทะเบียนฯ มีแนวโน้มในการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ภายหลังจากที่สำนักงานคณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ กำหนดหลักเกณฑ์ให้บริษัทจดทะเบียนเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในเอกสารที่เผยแพร่ต่อสาธารณะ แสดงให้เห็นถึงสัญญาณที่ดีต่อการให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ สำหรับงานวิจัยนี้ ทำการสำรวจระดับของการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ mai เพื่อให้เห็นถึงทิศทางของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ mai ที่มีต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ mai ปี 2562 จำนวน 176 บริษัท เกณฑ์ในการเลือกตัวอย่าง กำหนดให้ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ mai ต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

ก. เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ mai ที่มีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจในรายงานประจำปี 2562

ข. ไม่เป็นบริษัทที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจการเงิน รวมทั้งบริษัทที่แก้ไขการดำเนินงานไม่ได้ตามกำหนดซึ่งอยู่ระหว่างการฟื้นฟูกิจการ (Non-Performing Group) ทั้งนี้บริษัทในกลุ่มธุรกิจการเงิน ได้แก่ หมวดธนาคาร หมวดเงินทุน

หลักทรัพย์ หมวดประกันภัยและประกันชีวิต เนื่องจากกลุ่มธุรกิจดังกล่าวจะมีการรายงานสินทรัพย์และหนี้สินที่แตกต่างจากหมวดธุรกิจอื่น ส่วนบริษัทที่แก้ไขการดำเนินงานไม่ได้ตามกำหนด ซึ่งอยู่ระหว่างการฟื้นฟูกิจการจะมีลักษณะโครงสร้างทางการเงินที่แตกต่างจากปกติ

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ mai ในปี 2562 จำนวน 154 บริษัท ไม่รวมกลุ่มธุรกิจการเงิน (ธนาคาร สถาบันการเงิน บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ บริษัท ประกันภัย และประกันชีวิต) และไม่รวมบริษัทที่ไม่มีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

รายละเอียด	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (บริษัท)
จำนวนบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ mai	176
หัก กลุ่มธุรกิจการเงิน (ธนาคาร สถาบันการเงิน บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ บริษัท ประกันภัยและประกันชีวิต)	9
คงเหลือ	167
หัก บริษัทที่ไม่มีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม	13
คงเหลือ	154

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสำรวจรายการด้วยตนเอง (Checklist) ที่สร้างขึ้นในรูปของกระดานทำการ โดยออกแบบเป็นตารางแสดงรายการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม 10 ประเด็น ได้แก่ 1) การกำกับดูแลกิจการที่ดี 2) การประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม 3) การต่อต้านการทุจริต 4) การเคารพสิทธิมนุษยชน 5) การปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม 6) ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค 7) การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม 8) การจัดการสิ่งแวดล้อม 9) นวัตกรรมและการเผยแพร่นวัตกรรมจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคม และ 10) การจัดทำรายงานแห่งความยั่งยืน

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบแสดงรายงานข้อมูลประจำปี 56-1 ประจำปี 2562 ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ mai ซึ่งจะมีการให้คะแนนตามรายละเอียดการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม 10 ประเด็น โดยหากบริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลในประเด็นใดจะให้คะแนนในประเด็นนั้นเท่ากับ 1 คะแนน และหากไม่มีการเปิดเผยข้อมูลจะให้คะแนนเท่ากับ 0 คะแนน ดังนั้น คะแนนรวมของระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ เท่ากับ 10 คะแนน โดยข้อมูลที่ได้จะนำมาวิเคราะห์และคำนวณค่าดัชนีการเปิดเผยข้อมูล (Disclosure Index) ตามแนวทางการประเมินของ Camfferman and Cooke (2002) ดังนี้

$$\text{Disclosure Index} = \frac{AS}{MS}$$

$$\text{โดยที่ } 0 \leq \text{INDEX} \leq 1$$

AS = คะแนนจริงที่แต่ละบริษัทได้รับ (Actual Scores) บริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลในประเด็นใดจะให้คะแนนในประเด็นนั้นเท่ากับ 1 คะแนนและหากไม่มีการเปิดเผยข้อมูลจะให้คะแนนเท่ากับ 0 คะแนน ดังนั้นคะแนนที่บริษัทได้รับมีตั้งแต่คะแนน 0 คะแนนถึง 10 คะแนน

MS = คะแนนรวมสูงสุดที่แต่ละบริษัทควรจะได้รับ (Maximum Scores) เท่ากับรายการการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม โดยการศึกษาครั้งนี้ให้คะแนนสูงสุดที่ควรจะได้รับเท่ากับ 10 คะแนน

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ นำค่า Disclosure Index อธิบายในรูปร้อยละ (Disclosure Index x 100) และจำแนกระดับการเปิดเผยข้อมูลจากดัชนีการเปิดเผยข้อมูลออกเป็น 3 ระดับ โดยนำเกณฑ์ของ Wallace (1987) มาใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. การเปิดเผยข้อมูลมากกว่าร้อยละ 65 เป็นการเปิดเผยข้อมูลระดับสูง
2. การเปิดเผยข้อมูลระหว่างร้อยละ 45-65 เป็นการเปิดเผยข้อมูลระดับปานกลาง
3. การเปิดเผยข้อมูลน้อยกว่าร้อยละ 45 เป็นการเปิดเผยข้อมูลระดับต่ำ

5. ผลการวิจัย

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของจำนวนบริษัทที่เปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม

ร้อยละของ การเปิดเผยข้อมูล	บริษัทที่เปิดเผยข้อมูล		ระดับการเปิดเผยข้อมูล ความรับผิดชอบต่อสังคม
	จำนวน	ร้อยละ	
> 65	114	74.03	สูง
45-65	21	13.64	ปานกลาง
< 45	19	12.33	ต่ำ
รวม	154	100	

จากตารางที่ 2 พบว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ mai ส่วนใหญ่มีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับสูง จำนวน 114 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 74.03 รองลงมาที่มีการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 21 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 13.64 และมีการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในระดับต่ำ จำนวน 19 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 12.33 นอกจากนี้ ยังพบว่ามีจำนวน 12 บริษัท ที่มีการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในระดับต่ำ อยู่ในกลุ่มบริการ ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงระดับของการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	ระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม			รวมทั้งสิ้น (จำนวนบริษัท)
	สูง	กลาง	ต่ำ	
เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	8	1	-	9
สินค้าอุปโภคบริโภค	8	2	-	10
สินค้าอุตสาหกรรม	29	4	2	35
อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	21	4	3	28
ทรัพยากร	11	1	1	13
บริการ	27	7	12	46
เทคโนโลยี	10	2	1	13
รวม	114	21	19	154

ตารางที่ 4 แสดงการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม จำแนกแต่ละประเด็นที่มีการเปิดเผย

ข้อมูล	จำนวนบริษัททั้งสิ้น	จำนวนบริษัทที่มีเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมแต่ละประเด็น										คะแนนจริงรวมที่แต่ละกลุ่มได้รับ (Actual Scores: AS)	คะแนนรวมสูงสุดที่แต่ละกลุ่มควรจะได้รับ (Maximum Scores: MS)	Disclosure Index $\frac{AS}{MS} \times 100$	ระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม
		การกำกับดูแลกิจการที่ดี	ธุรกิจด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม	การต่อต้านการทุจริต	การเคารพสิทธิมนุษยชน	การปฏิบัติงานต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม	ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค	การพัฒนาชุมชนและสังคม	การจัดการสิ่งแวดล้อม	นวัตกรรมและการเผยแพร่ความรู้จากการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคม	การจัดทำรายงานถึงความยั่งยืน				
เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	9	9	9	9	9	9	9	8	8	4	4	78	90	86.67	สูง
สินค้าอุปโภคบริโภค	10	10	8	9	10	10	7	9	8	6	1	78	100	78.00	สูง
สินค้าอุตสาหกรรม	35	35	29	27	32	32	31	30	34	21	22	293	350	83.71	สูง
อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	28	28	23	22	22	22	25	26	23	13	12	216	280	77.14	สูง
ทรัพยากร	13	13	11	11	10	12	11	11	12	7	3	101	130	77.69	สูง
บริการ	46	46	33	33	32	31	25	30	27	13	17	287	460	62.39	ปานกลาง
เทคโนโลยี	13	13	10	12	12	12	11	12	11	7	5	105	130	80.77	สูง
ภาพรวม	154	154	123	123	127	128	119	126	123	71	64	1,158	1,540	75.19	สูง
ร้อยละ	100	100	79.87	79.87	82.47	83.12	77.27	81.82	79.87	46.10	41.56				

จากตารางที่ 4 พบว่ากลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในระดับสูง มากที่สุด 3 อันดับแรกเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มเทคโนโลยี ส่วนกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการเปิดเผยอยู่ในระดับปานกลางคือ กลุ่มบริการ เมื่อมองภาพรวมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ mai พบว่า ประเด็นการกำกับดูแลกิจการที่ดีเป็นประเด็นที่มีการเปิดเผยข้อมูลร้อยละ 100 รองลงมาคือประเด็นการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม คิดเป็นร้อยละ 82.47 และประเด็นการเคารพสิทธิมนุษยชน คิดเป็นร้อยละ 82.47 ส่วนประเด็นการจัดทำรายงานถึงความยั่งยืน เป็นประเด็นที่มีการเปิดเผยน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 41.56

6. การอภิปรายผล

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ mai จากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 154 บริษัท โดยใช้กระดาษทำการเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี 2562 จากการศึกษาพบว่า มีจำนวน 114 บริษัท ที่มีการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในระดับสูง จากผลการวิจัยพบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ratanajongkol et al., (2006) ที่ทำการศึกษาระดับการเปิดเผยข้อมูลด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งพบว่า บริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลเพิ่มมากขึ้นในทุกหมวดธุรกิจ ยกเว้นธุรกิจการเงิน นอกจากนี้ ผลงานวิจัยนี้ ยังพบว่าการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับต่ำจำนวน 19 บริษัท โดยที่ในจำนวนนี้มี 12 บริษัท ที่อยู่ในกลุ่มบริการ ซึ่งเป็นไปได้ว่า กลุ่มบริการมีการดำเนินงานที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าอุตสาหกรรมกลุ่มอื่น จึงมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยความรับผิดชอบต่อสังคมน้อยกว่าอุตสาหกรรมกลุ่มอื่น ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มเทคโนโลยี ซึ่งการดำเนินงานของบริษัทเหล่านี้มีความอ่อนไหวและสร้างผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และส่วนหนึ่งอาจมาจากแรงกดดันของภาครัฐ จึงทำให้บริษัทเหล่านี้มีกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมค่อนข้างสูง (วิภา จงรักษ์สัตย์, 2559)

ผลการวิจัยนี้ ยังพบว่าประเด็นที่มีการเปิดเผยข้อมูลมากที่สุดคือการกำกับดูแลกิจการที่ดี รองลงมาคือ การปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรมและการเคารพสิทธิมนุษยชน สอดคล้องกับ กนกกาญจน์ มาละวรรณ (2557) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า บริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่ มีระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจอยู่ในระดับร้อยละ 70-79 โดยบริษัทที่มีผลการเปิดเผยข้อมูลด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี การประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรมและการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม และจริยธรรม ทอชชะโชค และอาคม ใจแก้ว (2556) ที่พบว่าบริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่ มีการจัดทำโครงการด้าน CSR อยู่ในระดับสูงถึงสูงมาก ที่สำคัญคือบริษัทที่มีการจัดทำโครงการด้าน CSR มักจะเป็นบริษัทที่มีผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี และเปิดโอกาสหรือมีการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียของชุมชน และผลงานวิจัยของอภิธา ชินประทีป (2558) ยืนยันได้ว่าการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี ด้านชุมชนและสังคม ส่งผลต่ออัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ของบริษัทอย่างมีนัยสำคัญ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ mai ส่วนใหญ่มีการเปิดเผยในประเด็นนวัตกรรมและการเผยแพร่นวัตกรรมจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคม และประเด็นการจัดทำรายงานแห่งความยั่งยืนไม่ถึงร้อยละ 50 ดังนั้น ข้อเสนอแนะนี้ เป็นแนวทางให้ ก.ล.ต. พิจารณามาตรการในการส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนให้ความสำคัญกับเรื่องนวัตกรรมและการเผยแพร่นวัตกรรมฯ และการจัดทำรายงานแห่งความยั่งยืน เพื่อให้สอดคล้องกับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ mai ที่มุ่งเน้นด้านนวัตกรรมโดยการใช้องค์ความรู้เป็นหลักในการประกอบธุรกิจ เพื่อศักยภาพของการเติบโตสู่ความยั่งยืน

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและ ก.ล.ต.กำหนดหลักเกณฑ์ให้บริษัทจดทะเบียนเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานด้าน CSR ในเอกสารที่เผยแพร่ต่อสาธารณะ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2557 เป็นต้นไป ดังนั้น การศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมและการจัดทำรายงานแห่งความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่ปรากฏอยู่ใน แบบ 69-1 แบบ 56-1 และแบบ 56-2 เพื่อตรวจสอบว่าบริษัทจดทะเบียนให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมมากน้อยเพียงใด

8. เอกสารอ้างอิง

- กนกกาญจน์ มาละวรรณ. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทัศนีย์ กล้ามาก, จอมใจ แซ่มะ, และภูริทัต อินยา. (2561). การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทในหมวดธุรกิจการแพทย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพนธ์, 13(2), 63-76.
- ธีรพร ทองชะโชค และอาคม ใจแก้ว. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วารสารวิทยาการจัดการ, 30(1). 23-31.
- วิภา จงรักษ์สัตย์. (2559). การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในประเทศไทย. วารสารศรีนครินทร์วิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 8(15), 128-144.

- ศาสิตา จินดากุล. (2558). การรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ : กรณีศึกษาเปรียบเทียบบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ระหว่างกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้า อุตสาหกรรมและกลุ่ม อุตสาหกรรมบริการ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์), มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- อภิรดา ชินประทีป. (2558). การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรและผลการดำเนินงานทางการเงิน. **วารสารการบริหารท้องถิ่น**, 9(1), 118-132.
- Camfferman, K and Cooke, T, E. (2002). An analysis of disclosure in the annual reports of U.K. and Dutch companies. **Journal of International Accounting Research**, 1(1), 3-30.
- Ratanajongkol, S., Davey, H, and Low, M. (2006). Corporate social reporting in Thailand. The new is all good and increasing. **Qualitative Research in Accounting & Management**, 3(1), 67-83.
- Wallace, R. S. O. (1987). **Disclosure of accounting information in developing countries: A case study of Nigeria**. (Thesis University of Exeter). United Kingdom.

การส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุชุมชนหนองใหญ่ 1 ด้านความปลอดภัยตามแนวคิดพัฒนาพลัง

Promoting the Potential of the Elderly in Nong Yai Community 1

for Safety according to the Concept of Active Aging

เปรมจิต ชาติรัมย์รัฐติกุล¹,ปฐมาภรณ์ วงศ์ภูธร²,ภาคิมนธ์ พิระบุญยนนท์³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ ด้านความปลอดภัย ตามแนวคิดพัฒนาพลังในด้าน 1) การให้ความรู้สำหรับผู้สูงอายุและผู้ดูแล เกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุ 2) เหตุการณ์การกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุและผู้ดูแลที่สมัครใจเข้าร่วมจำนวน 38 ราย โดยเป็นผู้สูงอายุจำนวน 19 ราย ผู้ดูแลจำนวน 19 ราย ดำเนินการวิจัยแบบกึ่งทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุและผู้ดูแล 2. แบบประเมินความรู้การกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ 3. แบบประเมินการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงก่อนและหลังการอบรม และเหตุการณ์การถูกกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุก่อนและหลังการอบรมในผู้สูงอายุใช้สถิติ Paired simple t-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุตามมุมมองของผู้สูงอายุและผู้ดูแล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) 2) ผลของเหตุการณ์การถูกกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุหลังเข้ารับการอบรม จากการประเมินติดตามการถูกกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุ หลังเข้ารับการอบรมแล้ว 4 สัปดาห์ พบว่า เหตุการณ์การถูกกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุก่อนและหลังการอบรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกแบบผสมผสานเป็นรายกรณีที่ถูกกระทำความรุนแรง รวมถึงประสิทธิผลของโปรแกรมต่างๆ ในการป้องกันการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุกลุ่มดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการรายกรณีที่มีปัญหาที่คล้ายคลึงกันต่อไป

คำสำคัญ: การส่งเสริมศักยภาพ, ผู้สูงอายุ, ความปลอดภัย, พัฒนาพลัง

Abstract

This research aimed to study the effects of promoting the potential of the elderly for safety according to the concept of active aging in terms of 1) education for the elderly and caregivers on elder abuse and 2) the incidents of elder abuse. The sample comprised 38 elderly and caregivers who voluntarily participated, divided into 19 elderly and 19 caregivers. The quasi-experimental research was

¹⁻³อาจารย์ สาขาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

conducted. The research instruments included 1) the general questionnaire for the elderly and caregivers, 2) the assessment on knowledge about elder abuse, and 3) the assessment on elder abuse. The data were analyzed by frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation. Paired simple t-test was used for the comparative analysis of knowledge on elder abuse before and after the training and the incidents of elder abuse before and after the training.

The findings revealed that 1) the comparison of the mean scores of knowledge on elder abuse through the perspectives between the elderly and caregivers was different with a statistical significance ($p < 0.05$). 2) For effects of incidents of elder abuse based on the assessment on elder abuse after 4 weeks of training, it was found that the incidents of elder abuse before and after the training were different with a statistical significance ($p < 0.05$).

Regarding suggestions for further research, in-depth mixed-method research should be conducted case by case on elder abuse, including the effectiveness of programs in preventing elder abuse against these elderly groups as guidelines for addressing similar cases.

Keywords: Promoting the Potential, The Elderly, Safety, Active Aging

1. บทนำ

การพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดทางด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางการแพทย์ การสื่อสารในปัจจุบัน ทำให้ประชากรทั่วโลกส่วนใหญ่หันมาดูแลตนเองมากขึ้น ส่งผลให้อัตราการเสียชีวิตลดลง และมีชีวิตที่ยืนยาวสูงขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มประชากรผู้สูงอายุมีขนาดและสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้นทั่วโลก องค์การอนามัยโลก (WHO, 2022) คาดการณ์ว่าภายในปี ค.ศ. 2030 ประชากรทั่วโลก 1 ใน 6 จะเป็นผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และจำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มจาก 1 พันล้านคนในปี ค.ศ. 2020 เป็น 1.4 ล้านคน ภายในปี ค.ศ. 2050 โดยเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า (2.1 พันล้านคน) ในผู้ที่มีอายุ 60 ปี และผู้ที่มีอายุ 80 ปีขึ้นไป คาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็นสามเท่าในระหว่างปี ค.ศ. 2020-2050 เป็นจำนวน 426 ล้านคน สำหรับประเทศไทยเป็นประเทศที่ 2 ในกลุ่มประเทศอาเซียนต่อจากสิงคโปร์ที่ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งจากสถิติของกรมกิจการผู้สูงอายุในปี 2665 พบว่าประเทศไทยมีประชากรสูงอายุทั้งชายและหญิง จำนวน 12,116,199 คน จากจำนวนประชากรประมาณ 66 ล้านคนทั่วประเทศ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2565) คิดเป็นร้อยละ 18.3 โดยได้กลายเป็นสังคมผู้สูงอายุ (Aged Society) เนื่องจากมีประชากรสูงอายุที่มีอายุมากกว่า 60 ปี เกินกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด การรับมือกับภาวะสังคมผู้สูงอายุจึงได้มีการกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของประเทศ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างที่มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เนื่องจากมีอัตราส่วนทางกับวัยเจริญพันธุ์และวัยทำงานที่ลดลง และด้วยการแพทย์และการสาธารณสุขที่ทันสมัย ทำให้ประชากรที่อายุมากกว่า 90 ปีมากขึ้นเรื่อย ๆ ในบางครอบครัวหนึ่งจึงไม่ได้มีผู้สูงวัยแค่ 1 รุ่นแต่มีถึง 2 รุ่น ผลที่ตามมา คือ ภาระการเลี้ยงดูผู้สูงอายุและค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพที่เพิ่มขึ้น เนื่องมาจากความเสื่อมของร่างกาย ที่เป็นผลจากกระบวนการสูงอายุ ร่วมกับการเกิดโรคเรื้อรัง หรือภาวะทุพพลภาพด้านร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะเมื่ออายุยิ่งมาก มักมีแนวโน้มที่จะพบโรคที่เกิดจากความเสื่อมสูงขึ้นด้วยเช่นกัน ทำให้ต้องพึ่งพาหลากหลายในทุกด้าน ดังนั้น ครอบครัวหรือญาติผู้ดูแล ได้แก่ บุตรหลาน สามี ภรรยา หรือญาติที่ดูแล (Family Caregiver) จึงมีบทบาทสำคัญในการให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ (บุษยา วงษ์ขลิทกุล และคณะ, 2559) ซึ่งญาติผู้ดูแลอาจต้องแยกตัวจากสังคมเพื่อดูแลผู้สูงอายุ ทำให้ผู้ดูแลเกิดความเครียด ความเหนื่อยล้าหรือ

การเจ็บป่วย (ปณิศา ลิ้มปะพัฒน์, 2560) สาเหตุเหล่านี้ทำให้เกิดความขัดแย้งและสัมพันธ์ภาพของสมาชิกในครอบครัวลดลง เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อผู้สูงอายุ นำมาซึ่งการทอดทิ้งหรือกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุที่พบตามสื่อต่าง ๆ ในปัจจุบัน โดยการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุส่วนใหญ่เกิดจากบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะครอบครัวที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วย (ดัชนี สุวรรณคม, 2548; ภัณฑิรา อิฐรัตน์, 2547; พัทรินทร์ บุญเสริม, 2546)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า สาเหตุการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุมีหลายปัจจัย โดยแบ่งเป็น 4 ปัจจัยหลัก (Johannesen and Logiudice, 2013; Wang, Brisbin, and Straus, 2015) ดังนี้ **1) ปัจจัยด้านความสัมพันธ์** ได้แก่ ความแตกแยกในครอบครัว และครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีหรือขัดแย้ง **2) สิ่งแวดล้อม** ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคมลดลง **3) ปัจจัยด้านผู้สูงอายุ** ได้แก่ ผู้สูงอายุมีปัญหาเกี่ยวกับการรับรู้ ปัญหาด้านพฤติกรรม ปัญหาด้านจิตใจหรือการเจ็บป่วยทางจิต และ **4) ปัจจัยด้านผู้กระทำความรุนแรง** ได้แก่ ผู้ดูแลมีความเครียดหรือเกิดความเบื่อหน่ายในการดูแล ความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับผู้สูงอายุ ผู้ดูแลมีปัญหาทางจิตใจ ซึ่งพบว่าผู้สูงอายุที่ถูกกระทำความรุนแรงในสถานรับดูแลผู้สูงอายุมากกว่าในชุมชน โดยพบการกระทำความรุนแรงด้านจิตใจมากที่สุด (33.4%) รองลงมาคือด้านร่างกาย (14.1%) และด้านเศรษฐกิจ (13.8%) (WHO, 2018)

การส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุให้เป็นผู้มีสุขภาพดี สามารถพึ่งตนเองได้และมีคุณค่า นั้น เป็นไปตามแผนพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552 ที่กล่าวถึง วิสัยทัศน์ด้านผู้สูงอายุว่า “ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่มีประโยชน์ต่อสังคมและสมควรให้คงคุณค่าไว้ให้นานที่สุด” สอดคล้องกับแนวคิดเชิงนโยบายขององค์การอนามัยโลก ในประเด็น “Active aging” (พลัมพล) โดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือ การเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถพึ่งพาตนเองได้ ดำเนินชีวิตได้อย่างอิสระ มีส่วนร่วมในครอบครัวและสังคม และมีความมั่นคงในชีวิต โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้ **1) มุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุมีศักยภาพในการดูแลตนเองด้านสุขภาพ (Health)** **2) การมีส่วนร่วม (Participation)** และ **3) ด้านความมั่นคงปลอดภัย (Security)** (นงเยาว์ มีเทียน และ อภิญา วังศิริโยธา, 2561) โดยเฉพาะประเด็นด้านความมั่นคงปลอดภัยนั้น ครอบคลุมถึงหลักประกันทางการเงิน ประกอบด้วย การมีรายได้พอเพียงกับรายจ่ายและการออมเงิน หลักประกันทางกายภาพ ได้แก่ ด้านผู้ดูแลและสิ่งอำนวยความสะดวกช่วยให้มีความปลอดภัยในชีวิตประจำวัน การจัดการชีวิตความเป็นอยู่ที่ปลอดภัยจากการถูกกระทำความรุนแรง การถูกทอดทิ้ง การเอาเปรียบ โดยเฉพาะประเด็นการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุถือเป็นประเด็นที่พบได้บ่อยในสังคมไทยปัจจุบัน หากผู้สูงอายุไม่มีหลักประกันด้านนี้ จะทำให้ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีปัญหาด้านสุขภาพทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ และนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ลดลง

การส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ ให้ได้รับการดูแลที่เหมาะสม มีความมั่นคง ปลอดภัย ตามแนวคิดพลัมพลจึงต้องอาศัยความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน จิตอาสา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การดูแลจากผู้ดูแลในครอบครัวที่เป็นแหล่งสนับสนุนทางสังคมที่ใกล้ชิดผู้สูงอายุมากที่สุด และเป็นสถาบันหลักในการดูแลผู้สูงอายุ ให้ได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม สอดคล้องกับการศึกษาของระวี สัจจโสภณ และ อาชญญา รัตนอุบล (2555) ที่กล่าวว่า หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการใช้ชุมชนเป็นฐานในการส่งเสริมผู้สูงอายุภายในตนเอง ด้านสุขภาพ ด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม และด้านหลักประกันความมั่นคงในชีวิต ถือเป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาภาวะพลัมพลของผู้สูงอายุ การส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุและผู้ดูแลด้านความปลอดภัยตามแนวคิดพลัมพล จึงเป็นแนวทางเพื่อพัฒนาทักษะผู้สูงอายุและผู้ดูแล ให้ได้รับการดูแลแบบองค์รวม ครอบคลุมในด้านการป้องกัน การเฝ้าระวังภาวะสุขภาพ และการสร้างความสุขบนพื้นฐานของความรัก ความห่วงใย ความกตัญญู และความรู้สึกภาคภูมิใจในความสามารถดูแลตนเอง จะทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขตามมุมมองของผู้สูงอายุด้วย 4 บริบท คือ การมีสุขภาพที่ดี มีรายได้ที่เพียงพอ มีเงินออม และสามารถอยู่ร่วมและดำเนินกิจกรรมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (เกษม ชนะวงศ์, วิณา อิศรางกูร ณ อยุธยา และ จุฬารัตน์ โสตะ, 2564)

กระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุถือเป็นประเด็นที่อ่อนไหว และเปราะบาง ทำให้ข้อมูลที่ได้เพื่อนำสู่การจัดการป้องกันที่เป็นรูปแบบจึงยังไม่ชัดเจน โดยจิราพร เกศพิชญพัฒนา และสุวิณี วิวัฒน์วานิช (2552) ได้มีการทบทวนองค์ความรู้อย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุไทย โดยได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางการป้องกันการกระทำความรุนแรงในรูปแบบองค์รวมในเชิงนิเวศวิทยา ดังนี้ 1) การดำเนินการระดับบุคคล ซึ่งควรมีการให้ความรู้ การปลูกฝังทัศนคติและส่งเสริมพฤติกรรมที่ไม่รุนแรงในทุกกลุ่มวัย รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลที่อยู่ในภาวะเสี่ยงต่อความรุนแรงโดยเฉพาะคือกลุ่มผู้สูงอายุจะช่วยลดความเสี่ยงในการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุได้ การส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ ด้านความปลอดภัยตามแนวคิดพหุพลังในครั้งนี้ จึงมีรูปแบบเน้นเรื่องความรู้ ความเข้าใจ สำหรับผู้สูงอายุและผู้ดูแล เกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุ

จังหวัดขอนแก่นได้กลายเป็นสังคมผู้สูงอายุ โดยเป็นจังหวัดที่มีจำนวนผู้สูงอายุมากเป็นลำดับที่ 4 ของประเทศไทย รองจากกรุงเทพมหานคร นครราชสีมา และเชียงใหม่ โดยจะเห็นได้จากสถิติผู้สูงอายุ ในปี 2562 พบว่า มีจำนวนประชากรที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป จำนวน 312,933 คน และตำบลในเมืองมีจำนวนผู้สูงอายุสูงถึง 26, 808 คน จากประชากรทั้งหมดในจังหวัดขอนแก่น 1,802,872 คน คิดเป็นร้อยละ 17.36 (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2562) โดยผู้สูงอายุส่วนใหญ่อาศัยในชุมชนกึ่งเมือง ซึ่งมีวิถีชีวิตที่เริ่มมีความแตกต่างจากวิถีชีวิตเดิม ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม

ชุมชนหนองใหญ่มีทั้งหมด 4 ชุมชน แบ่งเป็นชุมชนหนองใหญ่ 1,2,3 และ 4 ซึ่งทั้ง 4 ชุมชน ถือเป็นชุมชนกึ่งเมือง โดยเฉพาะชุมชนหนองใหญ่ 1 มีประชากรทั้งหมด 1,072 คน และมีผู้สูงอายุทั้งหมด 184 คน (สำนักสวัสดิการสังคม เทศบาลนครขอนแก่น, 2565) คิดเป็นร้อยละ 17.16 ซึ่งถือว่าเป็นสังคมผู้สูงอายุ (Aged Society) เนื่องจากมีประชากรสูงอายุที่มีอายุเกินกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด โดยชุมชนมีตำแหน่งที่ตั้ง ทิศเหนืออยู่ติดกับชุมชนทุ่งเศรษฐี ซึ่งใกล้กับวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย นอกจากนี้ชุมชนยังเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การให้บริการวิชาการแก่สังคม ตามพันธกิจของคณะพยาบาลศาสตร์ที่ว่า “บริการวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนและสังคม”

จากการลงพื้นที่ในชุมชนหนองใหญ่ 1 พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ อาศัยอยู่กับบุตรหลานซึ่งมีความหลากหลายของช่วงวัยผู้สูงอายุมีภาระและหน้าที่หลายด้าน เช่น หารายได้เลี้ยงตัวเองและครอบครัว เลี้ยงดูบุตรหลาน รับผิดชอบค่าใช้จ่ายภายในบ้าน ผู้สูงอายุบางคน อยู่กับบุตรหลานที่ดื่มสุราและสารเสพติด ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทและทำร้ายร่างกาย นำมาสู่การบาดเจ็บ เครียดและวิตกกังวล ความรู้สึกดังกล่าวทำให้ผู้สูงอายุเกิดความไม่มั่นคงปลอดภัย ไม่สอดคล้องกับแนวคิดขององค์การอนามัยโลก ในประเด็น “Active aging” (พหุพลัง) ที่มุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุมีศักยภาพในการดูแลตนเอง โดยเฉพาะด้านความมั่นคงปลอดภัย (Security) ซึ่งนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ลดลงได้

การวิจัยครั้งนี้ได้มีการส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ ด้านความปลอดภัยตามแนวคิดพหุพลัง ที่มีรูปแบบเน้นเรื่องความรู้ ความเข้าใจสำหรับผู้สูงอายุและผู้ดูแล เกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุ โดยการจัดอบรมให้กับผู้สูงอายุและผู้ดูแล เนื่องจากการกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุ ถือเป็นประเด็นที่พบได้บ่อย ซ่อนเร้น และมีความอ่อนไหวทางสังคม จึงมีโอกาสดังกล่าวเกิดขึ้นทั้งผู้สูงอายุและผู้ดูแล ที่ไม่ทราบว่าประเด็นการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุคืออะไร มีปัจจัยใด การกระทำใด ที่ถือว่าเป็นการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ หรือหากทราบอาจจะละเลยประเด็นดังกล่าว เนื่องจากไม่ให้ความสำคัญ โดยการอบรมดังกล่าวมุ่งหวังให้ผู้สูงอายุ ผู้ดูแลมีความรู้ ความเข้าใจ ประเด็นการกระทำความรุนแรงทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อนำสู่การป้องกันการกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุต่อไป

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาผลการส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ ด้านความปลอดภัย ตามแนวคิดพัฒนาพลังในประเด็น ดังนี้

- 2.1 การให้ความรู้สำหรับผู้สูงอายุและผู้ดูแล เกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุ
- 2.2 เหตุการณ์การกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุ

3. วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research Design) แบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest Posttest Design) (บุญใจ ศรีสถิตนรากร, 2553)

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง ซึ่งมีการศึกษาค่อนข้างน้อย จากแนวคิดของกาย (Gay, 1992) อ้างถึงใน พิชิต ฤทธิ์จรูญ) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างขึ้นอยู่กับประเภทของงานวิจัย ซึ่งงานวิจัยกึ่งทดลอง ควรใช้กลุ่มตัวอย่าง อย่างน้อย 15 คนต่อกลุ่ม โดยการศึกษาครั้งนี้ มีผู้สนใจเข้าร่วมโครงการรวมทั้งหมด 38 ราย แบ่งเป็นผู้สูงอายุจำนวน 19 ราย และผู้ดูแลจำนวน 19 ราย

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

3.2.1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุและผู้ดูแล ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับอายุ เพศ ศาสนา สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพปัจจุบัน การรับรู้ความพอเพียงของรายได้ ที่มาของรายได้ การรับรู้ภาวะสุขภาพ ในปัจจุบัน ปัญหาสุขภาพส่วนบุคคล ประวัติการดื่มเหล้าหรือการใช้สิ่งเสพติดของสมาชิกในครอบครัว ลักษณะของครอบครัว บทบาทของผู้สูงอายุในครอบครัว

3.2.2 แบบประเมินความรู้เกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุ ประกอบด้วยข้อคำถาม 15 ข้อ โดยให้ผู้สูงอายุและผู้ดูแลประเมินข้อความในแต่ละข้อคำถาม ว่าเป็นความรุนแรงหรือไม่ โดยการให้คะแนนในข้อ 1, 2, 4, 5, 7, 8, 10, 11, 13 และ 14 ถ้าคำตอบว่า “ใช่” ได้ข้อละ 2 คะแนน และถ้าตอบว่า “ไม่ใช่” หรือ “ไม่แน่ใจ” ให้ 1 คะแนน และให้คะแนนในข้อ 3, 6, 9, 12 และ 15 ถ้าตอบว่า “ไม่ใช่” ได้ข้อละ 2 คะแนนและถ้าตอบว่า “ใช่” หรือ “ไม่แน่ใจ” ได้ข้อละ 1 คะแนน แลผลคะแนนรวม โดยใช้มาตราส่วนการประมาณค่า (Rating Scale) เป็น 5 ระดับ คะแนนรวม 1-6 คะแนน หมายถึง มีความรู้ที่น้อยที่สุด คะแนนรวม 7-12 คะแนน หมายถึง มีความรู้ที่น้อย คะแนนรวม 13-18 คะแนน หมายถึง มีความรู้ปานกลาง คะแนนรวม 19-24 คะแนน หมายถึง มีความรู้มาก คะแนนรวม 25-30 คะแนน หมายถึง มีความรู้มากที่สุด

3.2.3 แบบประเมินเหตุการณ์การกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุ ประกอบด้วยข้อคำถาม 40 ข้อ โดยแต่ละข้อเป็นการสอบถาม เกี่ยวกับการพบเห็นพฤติกรรมที่กระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ จำแนกเป็น 5 ด้าน โดยให้ผู้สูงอายุ ประเมินความถี่เกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในแต่ละข้อคำถาม โดยใช้มาตราส่วนการประมาณค่า (Rating Scale) เป็น 3 ระดับ ถ้าผู้สูงอายุไม่เคยประสบเหตุการณ์การนั้นให้ 1 คะแนน ถ้าผู้สูงอายุเคยประสบเหตุการณ์การนั้นเป็นบางครั้ง ให้ 2 คะแนน และถ้าผู้สูงอายุเคยประสบเหตุการณ์การนั้นบ่อยครั้ง ให้ 3 คะแนน ซึ่งมีการแปลผลการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ ดังนี้ 1) ด้านร่างกาย โดยคะแนนที่มากกว่า 7 คะแนน หมายถึง เคยถูกกระทำความรุนแรงด้านร่างกาย 2) ด้านอารมณ์และจิตใจ โดยคะแนนที่มากกว่า 12 คะแนน หมายถึง เคยถูกกระทำความรุนแรงด้านอารมณ์และจิตใจ 3) ด้านการหาประโยชน์จากผู้สูงอายุและการเอาเปรียบทางกฎหมาย โดยคะแนนที่มากกว่า 7 คะแนน หมายถึง เคยถูกกระทำความรุนแรง ด้านการหาประโยชน์จากผู้สูงอายุและการเอาเปรียบทางกฎหมาย 4) ด้านการละเลย ทอดทิ้ง หรือการละเว้นการกระทำกับผู้สูงอายุ โดยคะแนนที่มากกว่า 9 คะแนน หมายถึง เคยถูกกระทำความรุนแรงด้านการละเลย ทอดทิ้ง หรือการละเว้นการกระทำกับผู้สูงอายุ 5) ด้านการคุกคามทางเพศ โดยคะแนนที่มากกว่า 5 คะแนน หมายถึง เคยถูกกระทำความรุนแรงด้านการคุกคาม

ทางเพศ เกณฑ์การประเมินโดยรวม ระดับแบบคะแนนรวมของแบบประเมิน ตั้งแต่ 40-120 คะแนน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

40 คะแนน คือ ไม่เคยมีเหตุการณ์ของการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุจากสมาชิกในครอบครัว

41-80 คะแนน คือ เคยมีเหตุการณ์ของการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุจากสมาชิกในครอบครัวเป็นบางครั้ง

81- 120 คะแนน คือ เคยมีเหตุการณ์ของการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุจากสมาชิกในครอบครัวบ่อยมาก

3.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือความตรงเชิงเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นทำการสร้างแบบสอบถามขึ้น โดยให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมผู้สูงอายุ ในจังหวัดขอนแก่น นำให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลผู้สูงอายุและด้านการวิจัย จำนวน 2 ท่าน และพยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลผู้สูงอายุ จำนวน 1 ท่าน เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ชัดเจนและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ พร้อมทั้งขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อก่อให้เกิดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความครอบคลุมของคำถาม ด้วยวิธีการคำนวณค่าความตรงตามเนื้อหาทั้งฉบับ (S-CVI : Content validity Index for Scale) โดยได้ค่าความตรงตามเนื้อหาทั้งฉบับ (S-CVI) 0.95 โดยค่าที่ยอมรับได้ คือ ไม่ต่ำกว่า 0.90 (อุไรวรรณ ชัยชนะวิโรจน์ และชญาภา วันทุม, 2560)

การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือโดยนำแบบประเมินการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งเป็นผู้สูงอายุในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 30 ราย นำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.92 โดยค่าที่ยอมรับได้ คือ ไม่ต่ำกว่า 0.80 (บุญใจ ศรีสถิตนรากร, 2553)

3.4 การพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้คำนึงถึงสิทธิของกลุ่มตัวอย่าง โดยก่อนการทำการวิจัยได้แจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย และการรวบรวมข้อมูลรวมทั้งชี้แจงให้ทราบว่าการให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นไปตามความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่าง และระหว่างการทำแบบสอบถามหากผู้ตอบแบบสอบถามมีปัญหาด้านจิตใจและอารมณ์อันเกิดจากการถูกสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการถูกกระทำความรุนแรง ผู้วิจัยจะยุติการทำแบบสอบถามชั่วคราวเพื่อให้การพยาบาลระดับประจักษ์ จิตใจ จนกระทั่งผู้ตอบแบบสอบถามมีอาการดีขึ้น ผู้วิจัยจึงจะสอบถามความสมัครใจของผู้ตอบแบบสอบถามอีกครั้ง ว่าพร้อมที่จะให้สัมภาษณ์ต่อหรือไม่ ถ้าพร้อมก็จะสัมภาษณ์ต่อไป ถ้าไม่พร้อมก็จะยุติการทำแบบสอบถามในครั้งนี้และนัดครั้งต่อไป นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างจะเก็บเป็นความลับ และจะไม่ถูกเปิดเผยเป็นรายบุคคล รวมทั้งจะไม่มีการระบุชื่อใด ๆ ต่อผู้ตอบแบบสอบถาม และผู้ตอบแบบสอบถามสามารถถอนตัวได้หากไม่ต้องการมีส่วนร่วมในการศึกษาครั้งนี้

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลส่วนบุคคลวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อทราบลักษณะการกระจายข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างและบรรยายลักษณะของข้อมูลเบื้องต้นแต่ละตัวแปร ส่วนการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุตามมุมมองของผู้สูงอายุและผู้ดูแล การเปรียบเทียบเหตุการณ์การถูกกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุก่อนและหลังเข้ารับการอบรม ใช้สถิติ Paired sample t-test

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ผลการให้ความรู้สำหรับผู้สูงอายุและผู้ดูแล เกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุ

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 38 ราย แบ่งเป็น 1) กลุ่มผู้สูงอายุทั้งหมด 19 ราย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 13 ราย คิดเป็นร้อยละ 68.42 อายุเฉลี่ย 71 ปี ($\bar{X}$ = 71, S.D. = 4.72) 2) กลุ่มผู้ดูแลสูงอายุทั้งหมด 19 ราย เป็น เพศหญิงทั้งหมด 19 ราย คิดเป็นร้อยละ 100 อายุเฉลี่ย 53 ปี ($\bar{X}$ = 53, S.D. = 3.44) จากการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุตามมุมมองของผู้สูงอายุและผู้ดูแลก่อนและหลังการอบรม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ดังแสดงในตารางที่ 1 และตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุตามมุมมองของผู้สูงอายุโดยใช้สถิติ Paired t-test (N=19)

ตัวแปร	ผลการเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังอบรม				
	$\bar{X}$	S.D.	t	df	P-Value
ก่อนอบรมให้ความรู้	25.74	3.29	4.72	18	0.000*
หลังอบรมให้ความรู้	29.42	0.77			

*Statistical significance $p < 0.05$

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุตามมุมมองของผู้ดูแลโดยใช้สถิติ Paired t-test (N=19)

ตัวแปร	ผลการเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังอบรม				
	$\bar{X}$	S.D.	t	df	P-Value
ก่อนอบรมให้ความรู้	25.05	2.5	-4.508	18	0.000*
หลังอบรมให้ความรู้	27.47	0.77			

*Statistical significance $p < 0.05$

4.2 เหตุการณ์การถูกกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุ

หลังจากสิ้นสุดการอบรมคณะผู้วิจัยได้มีการติดตาม เพื่อประเมินเหตุการณ์การถูกกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุ หลังเข้ารับการอบรมแล้ว 4 สัปดาห์ พบว่าเหตุการณ์การถูกกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุก่อนและหลังการอบรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบเหตุการณ์การถูกกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุก่อนและหลังเข้ารับการอบรมโดยใช้สถิติ Paired t-test (N=19)

ตัวแปร	ผลการเปรียบเทียบการถูกกระทำความรุนแรงก่อนและหลังอบรม				
	$\bar{X}$	S.D.	t	df	P-Value
การถูกกระทำความรุนแรงก่อนอบรม	44.11	3.44	4.17	18	0.001*
การถูกกระทำความรุนแรงหลังอบรม	41.53	1.43			

*Statistical significance $p < 0.05$

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 ผลการให้ความรู้สำหรับผู้สูงอายุและผู้ดูแล เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้การกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุตามมุมมองของผู้สูงอายุและผู้ดูแลก่อนและหลังอบรม พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยค่าเฉลี่ยความรู้หลังการอบรมมีความรู้สูงกว่าก่อนจัดอบรม ทั้งนี้อาจเกี่ยวข้องกับหลายปัจจัย เช่น รูปแบบการจัดการเรียนรู้ และเทคนิคที่ใช้ในการเรียนรู้ โดยการวิจัยครั้งนี้มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายได้แก่ การบรรยาย ให้ความรู้ การใช้สื่อประกอบและการกระตุ้นผู้เข้าร่วมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พร้อมกับการดูวิดีโอ ที่เป็นการกระทำความรุนแรงแต่ละประเภท ที่เกิดกับผู้สูงอายุในสังคมไทย เช่น ข่าวดัง หรือ คลิปวิดีโอ การทำร้ายร่างกายผู้สูงอายุ การทอดทิ้งผู้สูงอายุ เป็นต้น ทำให้ผู้สูงอายุและผู้ดูแลเกิดความสนใจในการสอน เกิดการเรียนรู้ จดจำ และเข้าใจมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ ศรุตยา หวางษ์, วิณา เทียงธรรม และ สุธรรม นันทมงคลชัย (2560) ที่พบว่า การเพิ่มระดับความรู้ในผู้สูงอายุ โดยใช้รูปแบบการบรรยายความรู้ ร่วมกับการดูวิดีโอ จะทำให้ผู้สูงอายุมีความสนใจในเนื้อหา ไม่รู้สึกเบื่อ จดจำภาพที่เห็น และเข้าใจเนื้อหาดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$) และการให้ความรู้ในวัยผู้ใหญ่และผู้สูงอายุจำเป็นต้องมีเทคนิคที่หลากหลาย มีสื่อประกอบเพื่อให้ผู้เข้าร่วมเข้าใจเนื้อหา และการเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จะทำให้มีความเข้าใจมากขึ้น (สุนทรีย์ คำเพ็ง และ อรธิรา บุญประดิษฐ์, 2555)

5.2 เหตุการณ์การถูกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุ จากผลการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุ โดยคณะผู้วิจัยได้มีการติดตาม เพื่อประเมินการถูกระทำความรุนแรง ของผู้สูงอายุหลังเข้ารับการอบรมแล้ว 4 สัปดาห์ พบว่าเหตุการณ์การถูกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุก่อนและหลังการอบรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยพบว่าเหตุการณ์การถูกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุหลังการอบรมลดลง ซึ่งอาจมีความเป็นไปได้ทั้งผู้สูงอายุและผู้ดูแลเอง เมื่อมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัย สาเหตุ พฤติกรรม การกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุแล้ว จึงมีแนวทางในการป้องกันการถูกระทำความรุนแรงได้ ประกอบกับผู้ดูแลที่ได้รับการดูแลผู้สูงอายุมีความรู้ ความเข้าใจจึงนำสู่ทัศนคติที่ดีต่อผู้สูงอายุ สอดคล้องกับการศึกษาของ โรจน์ จินตนาวัฒน์, กนกพร สุคำวัง และศิริรัตน์ ปานอุทัย (2549) ที่พบว่าทัศนคติของสมาชิกในครอบครัวที่ดีต่อผู้สูงอายุ จะทำให้ผู้สูงอายุมีโอกาสถูกทำร้ายลดลง โดยมีค่าความเชื่อมั่น (95% CI) ที่ระดับนัยสำคัญ $p < 0.01$ และจากข้อมูลของผู้ดูแลพบว่า ผู้ดูแลส่วนใหญ่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง ซึ่งถือว่าเป็นวัยที่ต้องรับผิดชอบสูงในทุกด้าน รวมทั้งวัยนี้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงของร่างกายในทางเสื่อมเพิ่มขึ้น เมื่อต้องให้การดูแลผู้สูงอายุจึงทำให้เกิดความอ่อนล้า เปื่อยหน่าย เครียดและหงุดหงิดได้ง่าย เมื่อต้องอาศัยหรืออยู่ในบ้านเดียวกัน จึงพบว่าการกระทำความรุนแรงกับผู้สูงอายุ

ที่พบบ่อย คือ การกระทำความรุนแรงทางด้านจิตใจ เช่น การเย้ย พุดจาเสียดสี ตะคอกกับผู้สูงอายุ เป็นต้น ซึ่งถือว่าพบได้บ่อยที่สุดสอดคล้องกับการศึกษาของงานวิจัยส่วนใหญ่ที่พบว่า ผู้สูงอายุถูกระทำความรุนแรงทางด้านจิตใจมากที่สุด (กิ่งดาว การะเกด, 2549; พรพิมล นวนกุลและคณะ, 2549; ศิริรัตน์ ปานอุทัย, 2549; เกศกัญญา จิรติติกุล, 2548; ดชนี สุวรรณคม, 2548; ภัณฑิรา อิฐรัตน์, 2547; คณะกรรมการกิจการสตรีเยาวชนและผู้สูงอายุวุฒิสภา, 2546; พัทรินทร์ บุญเสริม, 2546; โรจน์ จินตนาวัฒน์, กนกพร สุคำวัง และอัจฉราพร สีหิรัญวงศ์, 2544) และหลังจากการอบรมให้ความรู้พบว่าผู้ดูแลมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น จึงนำไปสู่การปฏิบัติและป้องกันการกระทำความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุได้ โดยพบว่าจำนวนการเกิดเหตุการณ์การกระทำความรุนแรงที่ผู้สูงอายุเผชิญหลังจากสิ้นสุดการอบรมลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

6.1.1 สำหรับเจ้าหน้าที่และบุคลากรสุขภาพ ควรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ ประเด็นการกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุ รวมทั้งปัจจัยส่งเสริมที่ทำให้เกิดการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก เพื่อนำสู่การค้นหาคำปรึกษา การป้องกัน และการดูแลการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุที่เหมาะสมต่อไป

6.1.2 สำหรับผู้ดูแล ครอบครัว และชุมชน ควรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงในผู้สูงอายุ การกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุ เพื่อนำสู่การป้องกัน การดูแลที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

6.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกแบบผสมผสานเป็นรายกรณี ที่ถูกกระทำความรุนแรง รวมถึงประสิทธิผลของโปรแกรมต่างๆ ในการป้องกันการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุกลุ่มดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการรายกรณี ที่มีปัญหาที่คล้ายคลึงกันในสังคมปัจจุบันต่อไป

7. ข้อจำกัดในการศึกษา

เนื่องจากระยะเวลาในการอบรมดังกล่าว มีประเพณีของคนในท้องถิ่น ทำให้วันเวลาที่จัดอบรมตรงกับงานประเพณี ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วม ไม่สามารถเข้าร่วมตลอดระยะเวลาการอบรม ได้แก่ ผู้สูงอายุจำนวน 2 ราย และผู้ดูแล 1 ราย ผู้วิจัยได้แก้ไขโดยการติดตามเยี่ยมและให้ความรู้เพิ่มเติมกลุ่มตัวอย่าง ที่ไม่สามารถเข้าร่วมตลอดระยะเวลาการอบรม ภายใน 48 ชั่วโมง พร้อมทั้งประเมินผลหลังการให้ความรู้และอบรม และมีการติดตามเยี่ยมซ้ำอีก 4 สัปดาห์ ในกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว เพื่อให้สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ได้

8. เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2562). สถิติผู้สูงอายุของประเทศไทย 77 จังหวัด. วันที่ 31 ธันวาคม 2562. [ระบบออนไลน์]. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2563. จาก <http://www.dop.go.th/download/knowledge>.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2565). สถิติผู้สูงอายุของประเทศไทย 77 จังหวัด. วันที่ 31 ธันวาคม 2562. [ระบบออนไลน์]. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2565. จาก <http://www.dop.go.th>.
- กษม ชนะวงศ์, วิณา อิศรางกูร ณ อยุธยา และ จุฬารัตน์ โสตะ. (2564). สุขภาพองค์รวมและการปรับตัวของผู้สูงอายุ: จะเปลี่ยนก่อนถูกบังคับให้เปลี่ยน. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, (11)4, 131-135.
- กิ่งดาว การะเกด. (2549). ปัจจัยคัดสรรที่เกี่ยวข้องกับการทารุณกรรมของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เกศกัญญา จิรัตติกุล. (2548). ความชุกและปัจจัยทำนายการทารุณกรรมผู้สูงอายุไทยในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและผู้สูงอายุ
- วุฒิสภา. (2546). ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ กรมการปกครอง 2 สำนักเลขาธิการวุฒิสภา.

- จิราพร เกศพิชญวัฒนา และสุวิณี วิวัฒน์วานิช. (2552). **ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุไทย: การทบทวนองค์ความรู้และสถานการณ์ในปัจจุบัน**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.C:Users.ac.th> สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2562.
- ดัชนี สุวรรณคม. (2548). **การทำร้ายผู้สูงอายุในจังหวัดนครพนม**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นงเยาว์ มีเทียน และ อภิญญา วงศ์พิริโยธา. (2561). **ปัจจัยทำนายพฤติกรรมพลั้งในผู้ใหญ่วัยกลางคนเขตกิ่งเมือง**. **วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ**, 36(2), 123-131.
- บุญใจ ศรีสถิตนรากร. (2553). **ระเบียบวิจัยทางการพยาบาล**. กรุงเทพฯ: ยูแอนด์ไอ อินเตอร์มีเดีย.
- บุษยา วงษ์ขวลิตกุลและคณะ. (2559). **ความรู้และทัศนคติของผู้ดูแลผู้สูงอายุ กรณีศึกษาผู้ดูแลผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรมปกรณ์โพธิ์กลาง และ สถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรมปกรณ์วัดม่วงจังหวัดนครราชสีมา**. **วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ**, 5(2), 74-92.
- ปณิดา ลิ้มปะวัฒน์. (2560). **กลุ่มอาการสูงอายุและประเด็นทางสุขภาพที่น่าสนใจ**. ขอนแก่น. ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พรพิมล นวนกุลและคณะ. (2549). **บทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว: ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น**. **วารสารพัฒนวิทยาและเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ**, 7(2), 60-65.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2547). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เอ้าท์ ออฟ เคอร์รี่ส์.
- พัชรินทร์ บุญเสริม. (2546). **ความรุนแรงในครอบครัวต่อผู้สูงอายุในอำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาพยาบาลศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ภัณฑิรา อธิรัตน์. (2547). **ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. **วารสารพัฒนวิทยาและเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ**, 5, 3-9.
- ระวี สัจจโสภณ และ อาชญญา รัตนอุบล. (2555). **อนาคตภาพรูปแบบเมืองแห่งการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาภาวะพลัมพลังของผู้สูงอายุไทย**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: ม.ป.ท.
- โรจน์ จินตนาวัฒน์, กนกพร สุคำวัง และศิริรัตน์ ปานอุทัย. (2549). **ความชุกและปัจจัยเสี่ยงของการถูกทำร้ายในผู้สูงอายุสตรีไทย**. **วารสารสภาการพยาบาล**, 21(3), 31-45.
- ศรุตยา หวางษ์, วิภา เทียงธรรม และ สุธรรม นันทมงคลชัย. (2560). **ผลของโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยงต่อภาวะสมองเสื่อม**.
- เสื่อมในชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของครอบครัว. **วารสารพยาบาลสาธารณสุข**, 31(1), 110-128.
- สำนักสวัสดิการสังคม เทศบาลนครขอนแก่น. (2565). **ข้อมูลพื้นฐานชุมชน**. [ระบบออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 31 มกราคม 2565. จาก <https://www.kkict.net/2/>.
- สุนทรีย์ คำเพ็ง และ อธิธา บุญประดิษฐ์. (2555). **ผลการจัดโปรแกรมการสร้างเสริมสุขภาพร่วมกับการสนับสนุนทางสังคมในผู้ป่วยความดันโลหิตสูง หมู่ที่ 9 ตำบลดงตะกั่ว อำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี**. [ระบบออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 31 มกราคม 2565. จาก <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/tnaph/article/view/4766/4146>.
- อุไรวรรณ ชัยชนะวิโรจน์ และ ชญาภา วันทุม. (2560). **การทดสอบความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือวิจัย**. **วารสารการพยาบาลและสุขภาพ**, 11(2), 105-111.
- อัจฉราพร สีหิรวงศ์. (2544). **การทารุณกรรมผู้สูงอายุสตรีในสังคมไทย**. **วารสารพัฒนวิทยาและเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ**, 2, 3-11.
- Johannesen, M and Logiudice, D. (2013). Elder abuse: a Systematic review of risk factors in community – dwelling elders. **Age and Ageing**, 42, 292-298.

- Wang, X.M., Brisbin, S., Loo, T., & Straus, S. (2015). Elder abuse: an approach to identification, assessment and intervention. **CMAJ**, 187(8).
- World Health Organization. (2018). **Elder abuse**. Retrieved September 16, 2020, from <http://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/elder-abuse>.
- World Health Organization. (2022). **Ageing and Health** (online) Retrieved February 6, 2022, from <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ageing-and-health>.

ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเสริมด้วยการฝึกความสามารถการทำหน้าที่ของสมอง
เชิงบริหาร (Executive Function - EF) ที่มีต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และการคิดเชิงอภิमान ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
The Effects of The STEM Education with Executive Function Training on 8th
grade Students' Problem - Solving Thinking Ability,
Science Achievement and Metacognition

ปวีณา เอี่ยมน้อย¹,

ทัศนีย์ บุญเต็ม²,

สุวิทย์ อุปสัย³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ เปรียบเทียบ ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และการคิดเชิงอภิमान (metacognition) ของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเสริมด้วยการฝึกการทำหน้าที่ของสมองเชิงบริหาร กับนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน 2 ห้องเรียนจาก 5 โรงเรียน ในโรงเรียนกลุ่มเมือง 2 จังหวัดหนองคาย แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน จำนวน 18 คน ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเสริมด้วยการฝึกความสามารถการทำหน้าที่ของสมองเชิงบริหาร และกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน จำนวน 20 คน ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ 3) แบบวัดความสามารถด้านการคิดเชิงอภิमान วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ (MANOVA) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลอง มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และการคิดเชิงอภิमान สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเสริมด้วยการฝึกความสามารถการทำหน้าที่ของสมองเชิงบริหารสามารถส่งเสริมนักเรียนในด้านความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และการคิดเชิงอภิमानได้

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา, ความสามารถการทำหน้าที่ของสมองเชิงบริหาร, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์, ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา, การคิดเชิงอภิमान

Abstract

The objectives of this research were to compare problem-solving thinking ability, science achievement, and metacognition between students receiving STEM+EF approach (experimental group) and students receiving traditional teaching method (control group). The samples were 2 classrooms from 5 schools in Muang 2. The experimental group consisted of 18 students while the control group consisted of

¹รองศาสตราจารย์ น.สพ.ดร.สุวิทย์ อุปสัย คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

²รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ บุญเต็ม ประธานสาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

³ปวีณา เอี่ยมน้อย นักศึกษาปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

20 students. The research instruments were 1) science achievement test 2) the problem-solving ability test and 3) the metacognitive awareness inventory. The data were analyzed by mean, standard deviation and multivariate analysis of variance (MANOVA). The results indicated that the experimental group had statistically higher mean score on problem-solving thinking ability, science achievement and metacognition, than the control group. We concluded that the STEM+EF learning approach could enhance problem-solving thinking ability, science achievement and metacognition of these students.

Keywords: STEM Education, Executive Function, science achievement, Problem Solving, Metacognition

1. บทนำ

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคต เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับ กับทุกคนทั้งในชีวิตประจำวันและการทำงานอาชีพต่าง ๆ ตลอดจนเทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องใช้และผลผลิตต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตและการทำงานเหล่านี้ล้วนเป็นผลของความรู้วิทยาศาสตร์ ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์และศาสตร์อื่น ๆ วิทยาศาสตร์ช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาวิธีคิด ทั้งความคิด เป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์วิจารณ์ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ ใช้ความรู้และทักษะเพื่อแก้ปัญหา และมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเป็นหนึ่งในทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559) และเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดการวัดการประเมินผลของ PISA ซึ่งเป็นการประเมินผลการเรียนรู้จากการทดสอบระดับนานาชาติของ Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) ทำให้ทักษะการแก้ปัญหาเป็นหนึ่งในผลลัพธ์การเรียนรู้ที่สำคัญของหลักสูตร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) สรุป คุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทยว่ายังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ คะแนน ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) มีค่าเฉลี่ยต่ำในทุกกลุ่มสาระ และ ผลการประเมิน PISA (Programme for International Student Assessment) 2015 (ปี 2558) ซึ่งเป็นโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ ที่มุ่งเน้นการประเมินความสามารถของนักเรียนในการนำความรู้ ด้านวิทยาศาสตร์ การอ่านและคณิตศาสตร์ จากการเรียนไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตหรือ สถานการณ์จริงพบว่าคะแนนเฉลี่ยด้านการรู้เรื่อง วิทยาศาสตร์ การรู้เรื่องการอ่าน และการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ของนักเรียนไทยอายุ 15 ปี ต่ำกว่า ค่าเฉลี่ยนานาชาติของประเทศที่เข้าร่วม OECD ทุกวิชา โดยประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 55 จาก 72 ประเทศ ทั้งนี้สถาบันส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2557) ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจึงได้หาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่จะช่วยแก้ไขปัญหามีแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

สะเต็มศึกษา เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม และคณิตศาสตร์ และขณะเดียวกันต้องมีการบูรณาการพฤติกรรมที่ต้องการหรือคาดหวังให้เกิดขึ้นกับการเรียนรู้เนื้อหาด้วย พฤติกรรมเหล่านี้รวมถึงการกระตุ้นให้เกิดความสนใจในการสืบเสาะหาความรู้ การสำรวจตรวจสอบการคิดอย่างมีเหตุมีผลในเชิงตรรกะ รวมถึงทักษะของการเรียนรู้หรือการทำงานแบบร่วมมือ (สุพรรณิ ขาญประเสริฐ, 2557) เน้นการนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริง รวมทั้งการพัฒนากระบวนการผลิตใหม่ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตและอาชีพ (ศานิกานต์ เสนีวงศ์, 2556) ประเทศไทยได้มีการศึกษาในเรื่องของสะเต็มเพิ่มมากขึ้น ดังเช่น ภัสสร ติตมา (2558) พัฒนาคิดสร้างสรรค์ และศึกษาแนวทางการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 เมื่อจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เรื่องระบบร่างกายมนุษย์

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสะเต็มศึกษาสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้ โดยนักเรียนได้คะแนนความคิดสร้างสรรค์เฉลี่ยร้อยละ 79 ขึ้นไป ธีณวรรธน์ รัตนศิริ (2562) ทำการศึกษาเรื่องการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความร้อน ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน

ปัจจุบันมีแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนเชิงรุก และเทคนิคการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนค้นหาเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ โดยการลงมือปฏิบัติอย่างมีความหมาย เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ (ปิยพล ทรงอาจ, 2563) ดังนั้นการคิดเชิงอภิमान (metacognition) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาทักษะการคิด โดยการช่วยเหลือให้ผู้เรียนได้รู้และเข้าใจกระบวนการคิดของตนเอง เพื่อให้เกิดทักษะการคิดเชิงอภิमान (สิโรตม์ บุญเลิศ, 2555) ซึ่งเป็นการควบคุมกระบวนการรู้คิดของบุคคลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายมีความตระหนักในงาน บุคคลสามารถเลือกใช้กลยุทธ์ทำงานหรือเรียนจนสำเร็จอย่างสมบูรณ์ ผู้เรียนมีความสามารถด้านการคิดเชิงอภิमान สามารถปฏิสัมพันธ์กับข้อมูลใหม่ได้อย่างฉับไวและเชื่อมโยงเข้ากับความรู้เดิมที่มีได้ดี สามารถควบคุมกำกับตนเองสามารถเข้าใจกระบวนการคิดของตนเองสามารถใช้การรับรู้ในการควบคุมพฤติกรรมตรวจสอบประเมินความก้าวหน้าในสิ่งที่ตนทำนั้นได้ ตลอดจนสามารถแก้ปัญหาข้อบกพร่องเมื่อตนเองมีปัญหา (สุวิทย์ อุปสัย, 2558; และวราวรรณ จันทรวงศ์ และกิงฟ้า สีนุวงศ์, 2557)

แนวคิดการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการฝึกความสามารถการทำหน้าที่ของสมองเชิงบริหาร สุภาวดี หาญเมธี (2558) อธิบายว่า ความสามารถการทำหน้าที่ของสมองเชิงบริหาร คือ ชุดกระบวนการทางความคิด (mental process) ที่ช่วยให้เราคิดเป็น มีเหตุผล ยับยั้งชั่งใจได้ กำกับอารมณ์และพฤติกรรมตนเองได้ กำกับอารมณ์และพฤติกรรมตนเองได้ วางแผนทำงานเป็น มุ่งใจจดจ่อ ทำอะไรไม่วกแวก จำคำสั่ง และจัดการกับงานหลาย ๆ อย่างให้ลุล่วงเรียบร้อยได้ จัดลำดับงานเป็นขั้นเป็นตอน ยึดเป้าหมายแล้วทำไปเป็นขั้นตอนจนสำเร็จประกอบด้วย 1. ความจำขณะทำงาน (working memory) 2. การยับยั้งชั่งใจ (inhibitory control) 3. การยืดหยุ่นความคิด (shift/cognitive flexibility) 4. การจดจ่อ (attention) 5. การควบคุมอารมณ์ (emotional control) 6. การประเมินตนเอง (self-monitoring) 7. การริเริ่มลงมือทำ (initiating) 8. การวางแผนและจัดการงานให้สำเร็จ (planning and organizing) 9. การมุ่งเป้าหมาย (goal-directed persistence) (สสส. และ สถาบัน RLG, 2561) ความสามารถการทำหน้าที่ของสมองเชิงบริหารเป็นกระบวนการทางสติปัญญาที่มีบทบาทเกี่ยวกับการดูแล ตรวจสอบ การคิดและพฤติกรรม ซึ่งทำงานร่วมกับระบบประสาทเป็นฐานของการดำเนินการที่ทำงานร่วมกัน เป็นการทำหน้าที่ระดับสูงของสมองส่วนหน้าในการทำงานประสานกับสมองส่วนอื่นๆ เพื่อเชื่อมต่อข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับ ก่อให้เกิดกระบวนการบริหารจัดการชีวิต ด้วยการวางแผน การจัดลำดับขั้นตอน การควบคุมอารมณ์การกำกับความคิดและการเรียนรู้ โดยใช้ข้อมูลที่เกิดจากประสบการณ์ที่ได้รับนำมาใช้ในการแก้ปัญหาหรือนำสู่การปฏิบัติพฤติกรรม เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้จนความสำเร็จ (Cooper-Kahn and Foster, 2013; ศิราณี อิ่มน้ำขาว และพูลสุข ศิริพล, 2563) ซึ่งความจำขณะทำงาน (working memory) และการยับยั้งชั่งใจ (inhibitory control) ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ (Helen & Susan, 2006) ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงจะฝึกความสามารถการทำหน้าที่ของสมองเชิงบริหาร โดยเน้นสองทักษะนี้เป็นสำคัญโดยความจำขณะทำงาน (working memory) เป็นความจำซึ่งใช้ในการดึงข้อมูลมาใช้ในช่วงเวลาสั้นๆ ในขณะที่กำลังทำงานโดยเป็นระบบการจัดเก็บข้อมูลชั่วคราว การจัดการข้อมูลและนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ในกระบวนการทางพุทธิปัญญา (cognitive Process) ที่มีความซับซ้อนเพื่อสร้างความเข้าใจและให้เหตุผลในการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย การเลือกรับข้อมูล การนำข้อมูลเข้า การเข้ารหัสข้อมูล การจัดเก็บข้อมูลและการดึงข้อมูลออกมาใช้ และการยับยั้งชั่งใจ (inhibitory control) จะไม่ตัดสินใจหรือมีพฤติกรรมแบบไม่ยั้งคิด ควบคุมความต้องการของตนให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมความสามารถในการปรับเปลี่ยนการตอบสนอง

อารมณ์ และพฤติกรรม ให้เหมาะสมโดยผ่านการควบคุมยับยั้งซึ่งใจ คิดก่อนทำ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักอดทน รอได้ (Coyle, 2009)

จากการศึกษาวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับความจำเพาะทำงานพบว่า เพ็ญพร วังภูมิใหญ่ (2554) ได้เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระดับความเครียด ความจำเพาะทำงาน ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และผลการเรียนรู้วิชาฟิสิกส์ของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้แบบเปิดกับนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเครียด ความจำเพาะทำงาน ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และผลการเรียนรู้วิชาฟิสิกส์ของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้แบบเปิด ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้แบบเปิดและนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติมีคะแนนเฉลี่ยความจำเพาะทำงานในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้แบบเปิดในภาพรวมของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเปิด สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศานิตย์ ศรีคุณ (2559) ที่เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความตั้งใจ และความจำเพาะทำงานของนักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนระหว่างรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้วิจัยเป็นฐานผสมผสานกับแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ กับรูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะ (5E) พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความจำเพาะทำงาน ของกลุ่มทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีนั้นจะต้องมีการส่งเสริมความสามารถการทำหน้าที่ของสมองเชิงบริหารเข้าไปในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วย เนื่องจากมีความพยายามในระดับประเทศในการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ (สถาบันส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 2557) และ การคิดเชิงอภิมาน เป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนควบคุมทักษะการเรียนรู้จึงควรส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดกับผู้เรียนควบคู่กันไปด้วย งานวิจัยนี้จึงศึกษา ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด สะเต็มศึกษาเสริมด้วยการฝึกความสามารถการทำหน้าที่ของสมองเชิงบริหารในวิชาวิทยาศาสตร์ว่ามีผลต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และการคิดเชิงอภิมาน เพียงใด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และ การคิดเชิงอภิมานของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเสริมด้วยการฝึกความสามารถการทำหน้าที่ของสมองเชิงบริหาร กับนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขยายโอกาสของ กลุ่มเมือง 2 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ซึ่งมีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนละ 1 ห้องเรียน จำนวน 5 โรงเรียน รวมจำนวนนักเรียน 80 คน ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีบริบททางการศึกษาที่คล้ายคลึงกัน มีจำนวนนักเรียน มีบุคลากรทางการศึกษาที่มีจำนวนใกล้เคียงกัน และมีคะแนน O-NET ที่ใกล้เคียงกัน

2. กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จาก 2 โรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสกลุ่ม เมือง 2 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน จำนวน 18 คน เป็นกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน จำนวน 20 คน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ประเภท คือ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง สำหรับกลุ่มทดลอง ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด สะเต็มศึกษา จำนวน 5 แผน โดยมีแนวคิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ระบุปัญหา 2) ค้นหาแนวคิดที่เกี่ยวข้อง 3) การวางแผนและพัฒนา 4) ทดสอบและประเมินผล และ 5) การนำเสนอผลลัพธ์ ซึ่งมีสื่อการเรียนรู้ประกอบด้วย วีดิทัศน์ ใบกิจกรรม เสริมด้วยการฝึกทักษะการทำหน้าที่ของสมองเชิงบริหาร โดยใช้ Power Point นำเสนอ และให้นักเรียนตอบโดยใช้การแข่งขันเสริมแรงด้วยการให้รางวัล ใช้ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้จำนวน 15 ชั่วโมง เครื่องมือผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน มีผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.67 – 4.33 อยู่ในระดับมาก และปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) สร้างความสนใจ 2) สำรวจและค้นหา 3) อธิบายและลงข้อสรุป 4) ขยายความรู้ และ 5) ประเมิน

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2.1 แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ใช้แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ของสุตารัตน์ ไชยเลิศ (2553) ลักษณะเป็นแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 12 สถานการณ์ มีทั้งหมด 48 ข้อ ซึ่งสุตารัตน์ ไชยเลิศ (2553) ได้รายงานค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับตามวิธีการของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (KR-20) เท่ากับ 0.960 และ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพด้านความเชื่อมั่นของแบบวัดนี้ซ้ำกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 30 คน จากโรงเรียนที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง ได้ค่า KR-20 เท่ากับ 0.814

4.2.2 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อหา เรื่อง โลกและการเปลี่ยนแปลงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 ผลการทดลองใช้แบบทดสอบนี้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน พบว่า ค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.40-0.79 ค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.40-0.87 ได้ค่าความเชื่อมั่น KR-20 เท่ากับ 0.820

4.2.3 แบบวัดความสามารถด้านการคิดเชิงอภิमान (metacognitive awareness inventory [MAI]) เป็นแบบประเมินตนเองที่ สุวิทย์ อุบลัย (2558) แปลจาก MAI ที่สร้างขึ้นโดย Schraw and Dennison (1994) มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า มี 5 ระดับ จำนวน 52 ข้อ ซึ่งสุวิทย์ อุบลัย (2558) ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของ Cronbach เท่ากับ 0.95 และผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพด้านความเชื่อมั่นของแบบวัดนี้ซ้ำกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 30 คน จากโรงเรียนที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของ Cronbach เท่ากับ 0.945

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.3.1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนเรียน ซึ่งดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน จำนวน 20 คน และกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน จำนวน จำนวน 18 คน โดยใช้แบบประเมิน 3 ฉบับ ได้แก่ แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และแบบวัดความสามารถด้านการคิดเชิงอภิमान

4.3.2 ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเสริมด้วยการฝึก EF จำนวน 5 แผนการสอน ดำเนินการในระยะเวลา 5 สัปดาห์ จำนวน 15 ชั่วโมง ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการจัดการเรียนการสอนตามปกติโดยการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู

4.3.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผลลัพธ์ กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองภายหลังดำเนินการทดลองเสร็จสิ้นทันที และนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนเรียนโดยใช้ one-way MANOVA พบว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($T^2 = 0.101$; $F_{(3, 34)} = 1.142^b$; $p = 0.346$; , Partial $Eta^2 = 0.092$)

ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มหลังเรียนโดยใช้ one-way MANOVA พบว่า มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($T^2 = 0.523$; $F_{(3, 34)} = 5.930^b$; $p = 0.002$; , Partial $Eta^2 = 0.344$) ดังนั้นจึงทดสอบตัวแปรตามทีละตัว (univariate) ต่อ แสดงดังตารางที่ 1

ตัวแปรตาม	ก่อนเรียน				หลังเรียน				F	P	Partial Eta ²
	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม				
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD			
ความสามารถในการ คิดแก้ปัญหา	15.35	3.15	15.52	3.20	39.17	4.10	35.80	4.17	6.91*	0.02	0.161
ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิทยาศาสตร์	11.00	2.30	9.80	2.52	21.00	2.33	18.50	2.42	10.50*	0.03	0.226
การคิดเชิงอภิมาน	171.39	11.59	168.45	8.64	184.11	9.10	176.45	8.23	6.69*	0.01	0.157

* $p < .05$

จากตารางที่ 1 พบว่า หลังเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และการคิดเชิงอภิมาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และค่า Partial Eta^2 มีค่า 0.161, 0.226 และ 0.157 ตามลำดับ แสดงว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเสริมด้วยการฝึก EF สามารถอธิบาย ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และ การคิดเชิงอภิมาน ได้ร้อยละ 16.10, 22.60 และ 15.70 ตามลำดับ

6. สรุปผลการวิจัย

6.1 นักเรียนกลุ่มทดลองมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.2 นักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.3 นักเรียนกลุ่มทดลองมีการคิดเชิงอภิมานสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปข้อค้นพบจากการวิจัย พบว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเสริมด้วยการทำหน้าที่ของสมองเชิงบริหารสามารถส่งเสริมนักเรียนในด้านความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และการคิดเชิงอภิมานได้

7. อภิปรายผล

7.1 นักเรียนกลุ่มทดลอง มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และการคิดเชิงอภิमान สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐาน เนื่องจากรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นเน้นให้นักเรียนมีประสบการณ์ตรงในการเก็บเกี่ยวองค์ความรู้จากสิ่งแวดล้อมหรือเหตุการณ์ จากนั้นนักเรียนได้มีโอกาสแปลความหมายของสิ่งที่ตนได้รับจากประสบการณ์นั้น หรือการนำความรู้ที่ได้รับไปสร้างสรรค์ผลงานความชอบหรือความถนัดของตนเองกระบวนการดังกล่าวจะทำให้ นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่เกิดเป็นองค์ความรู้ที่สร้างด้วยตนเองได้ดีขึ้น (Applefield, Huber, & Moallem, 2001) และนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับเหตุการณ์หรือสิ่งแวดล้อมนักเรียนมีโอกาสได้สังเกตและเก็บเกี่ยวความรู้จากสิ่งแวดล้อม นักเรียนได้กระตุ้นตัวรับ (receptors) ประสาทสัมผัสจากระบบประสาทส่วนปลาย (peripheral nervous system) หลายด้านพร้อมกัน บุรณาการเข้าสู่หน่วยประมวลผลกลางที่ระบบประสาทส่วนกลาง (central nervous system) เพื่อกระตุ้นสมองเชิงบริหารที่เกิดจากการเชื่อมโยงเส้นใยประสาทระหว่างสมองส่วนพรีฟรอนทัลโลบ (frontal lobe) และ พาริทัลโลบ (parietal lobe) (Klingberg, Forssberg & Westerberg, 2002) นอกจากนี้การเสริมด้วยการฝึกความสามารถด้านการทำหน้าที่ของสมองเชิงบริหาร มีเป้าหมายเพื่อฝึกทักษะด้านการจัดการ ทำให้มีการพัฒนาสมองส่วนพรีฟรอนทัลโลบ (Frontal lobe) ซึ่งทำหน้าที่สำคัญในการคิด ความจำ และสติปัญญา ทำให้เกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Roca et al., 2010) ดังนั้นหากนักเรียนสามารถปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้ ซึ่งจะส่งผลต่อความสามารถการทำหน้าที่ของสมองเชิงบริหารเพิ่มขึ้นในทุกมิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sarter et al.(2003:) , Dehn (2008 : 72) อ้างถึงใน วาสนา รุ่งอนุรักษ์, 2562) พบว่า การจัดสิ่งเร้าที่ดึงดูดความสนใจให้แก่ผู้เรียนซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความจดจ่อ และเกิดความตั้งใจ (attention) ความตั้งใจที่ดีเป็นประตูสู่ความจำขณะทำงาน (working memory) อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปเก็บเป็นความจำระยะยาว (long-term memory) และการระลึกได้ (retrieval) ในเวลาต่อมาซึ่งวาสนา รุ่งอนุรักษ์ (2562) พบว่าส่งผลให้มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสูงขึ้นด้วย งานวิจัยนี้พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถอธิบายได้ว่าการเรียนรู้ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา มีขั้นตอนที่เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการคิด การระบุปัญหา และการค้นหาแนวคิดที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนในการแก้ปัญหา ยิ่งไปกว่านั้นเป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการตั้งคำถาม แก้ปัญหา สร้างทักษะการสืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ข้อค้นพบ นำองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และเทคโนโลยีมาบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหา มีการสำรวจตรวจสอบการคิดอย่างมีเหตุผลในเชิงตรรกะ เกิดทักษะของการเรียนรู้ สามารถเชื่อมโยงความรู้ไปสู่แนวทางในการปรับใช้ในชีวิตประจำวัน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความตั้งใจและมีการคิดอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้การเสริมด้วยการฝึกความสามารถด้านการทำหน้าที่ของสมองเชิงบริหาร สามารถสร้างความเข้าใจและให้เหตุผลในการเรียนรู้ ประกอบด้วย การเลือกรับข้อมูล การนำข้อมูลเข้า การจัดเก็บข้อมูล และการดึงข้อมูลออกมาใช้ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการแก้ปัญหา สามารถพัฒนาความจำขณะทำงานในภาพรวมของนักเรียนได้ดีขึ้น เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่ฝึกเกี่ยวกับความจำขณะทำงาน สมองจึงเกิดการจดจำได้จากการทำซ้ำจนเกิดเป็นทักษะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิญา สิงโต (2563) ที่เปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ในส่วนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่านักเรียนกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา มีจุดเน้นในด้านการเชื่อมโยงกับสถานการณ์ในชีวิตจริง เน้นการบูรณาการ กับชีวิตประจำวันและท้าทายความคิดของนักเรียน

ซึ่งผลลัพธ์จากการเรียนรู้ดังกล่าว ทำให้นักเรียนสามารถประยุกต์และนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหา กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง นอกจากนี้การเสริมด้วยการฝึกความสามารถด้านการทำหน้าที่ของสมองเชิงบริหาร เป็นการส่งเสริมให้เกิดความจำเพาะทำงาน ซึ่งเป็นกระบวนการทำงานของสมองมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากความจำเพาะทำงานเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จทางการศึกษา และมีความสัมพันธ์กับผลการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน และมีความเกี่ยวเนื่องอย่างมากกับความสามารถ ทางสติปัญญาขั้นสูง ได้แก่ การมีเหตุผล การแก้ปัญหา และการเรียนรู้ (Alloway, 2009; Kyllonen & Christal, 1990) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พลศักดิ์ แสงพรหมศรี (2558) ที่เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นสูง และ เจตคติต่อการเรียนวิชาเคมี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังจาที่ได้รับจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษากับแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นสูง และ เจตคติต่อการเรียนวิชาเคมี สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การคิดเชิงอภิมานเป็นการตระหนักรู้และควบคุมกระบวนการรู้คิดของ บุคคลเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายมีความตระหนักในงาน บุคคลและสามารถเลือกใช้กลยุทธ์ทำงาน หรือเรียนจนสำเร็จ ผู้เรียนที่มีความสามารถด้านการคิดเชิงอภิมานสามารถปฏิสัมพันธ์กับข้อมูลใหม่ได้อย่างฉับไวและเชื่อมโยงเข้ากับความรู้เดิมที่มีได้ดี สามารถควบคุมกำกับตนเอง สามารถเข้าใจกระบวนการคิดของตนสามารถใช้การรับรู้ในการควบคุมพฤติกรรมตรวจสอบ ประเมินความก้าวหน้าในสิ่งที่ตนทำนั้นได้ ตลอดจนสามารถหาทางแก้ไขข้อบกพร่องเมื่อตนเองมี (สุวิทย์ อุบลัย, 2558) เนื่องจากสมองส่วนที่รับผิดชอบเรื่องการทำหน้าที่ของสมองเชิงบริหารซึ่งประกอบด้วยแอนทีเรีย ซิงกูเลต คอร์เทกซ์ (anterior cingulate cortex [ACC]) และฟรอนทัล คอร์เทกซ์ (frontal cortex; PFC) ที่ทำหน้าที่กำกับดูแลการคิดเชิงอภิมานด้วย การศึกษาของ Pennequin, Sorel & Mainguy (2010) พบว่าการฝึกฝนการทำหน้าที่ของสมองควบคุมการคิดเชิงอภิมานทำให้การทำหน้าที่ของสมองเชิงบริหารดีขึ้น ดังนั้นการฝึกฝนการทำหน้าที่ของสมองเชิงบริหารน่าจะส่งผลให้การคิดเชิงอภิมานดีขึ้นด้วย งานวิจัยนี้พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนการคิดเชิงอภิมานสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่มีการฝึกการทำหน้าที่ของสมองเชิงบริหารที่ประกอบด้วยขั้นตอนการเรียนรู้ ประกอบด้วยการระบุปัญหา การค้นหาแนวคิดที่เกี่ยวข้อง การวางแผนและพัฒนา การทดสอบและประเมินผล และการนำเสนอผลลัพธ์ส่งผลให้มีการพัฒนาการคิดเชิงอภิมานด้วย

8. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรนำการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเสริมด้วยการฝึกทักษะความสามารถการทำหน้าที่ของสมองเชิงบริหาร ไปประยุกต์ใช้กับการสอนวิทยาศาสตร์ทุกระดับชั้น

1.2 ควรมีการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่ประกอบการฝึกความสามารถการทำหน้าที่ของสมองเชิงบริหารให้สอดคล้องในเนื้อหาแต่ละรายวิชา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและความสามารถในการคิดเชิงอภิมาน

1.3 ควรมีการกำหนดนโยบายการจัดการพัฒนาวิธีการสอน โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเสริมด้วยการฝึก EF เพื่อพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ให้เกิดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ความสามารถในการคิดเชิงอภิมาน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อหา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการเปรียบเทียบผลของการจัดการเรียนรู้อะหว่าง จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา กับ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเสริมด้วยการฝึกความสามารถการทำหน้าที่ของสมองเชิงบริหารเพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างผลการจัดการเรียนรู้สองรูปแบบ

2.2 ควรมีการเปรียบเทียบผลการศึกษาด้านความสามารถการทำหน้าที่ของสมองเชิงบริหาร ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างของแต่ละวิธีการสอนต่อความสามารถการทำหน้าที่ของสมองเชิงบริหาร

9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย. จำกัด
- _____. (2560). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย. จำกัด
- ทัศนีย์ บุญเดิม และคณะ. (2558). **โครงการวิจัยการพัฒนาซอฟต์แวร์วัดสมรรถนะสมองด้านพุทธิปัญญาฉบับภาษาไทย**. หุ่นยนต์หุ่นการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2555.
- ธัญญารัตน์ รัตนหิรัญ. (2562). **การจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขาศาสตร์และศึกษาศาสตร์หลักสูตรและวิธีสอนบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปิยพล ทรงอาจ. (2563). **Active Learning: การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เทคนิคการสอนในศตวรรษที่ 21**. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 10(1), 135-142
- พลศักดิ์ แสงพรมศรี. (2558). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ขั้นสูง และเจตคติต่อการเรียนเคมี ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษากับแบบปกติ**. วิทยานิพนธ์วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เพ็ญพร วังภูมิใหญ่. (2554). **ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้แบบเปิดที่มีต่อระดับความเครียดความจำขณะทำงาน ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และผลการเรียนรู้วิชาฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ภัสสร ติดมา. (2558). **การจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEM Education เรื่องระบบของร่างกายมนุษย์ เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วราวรรณ จันทรวงศ์ และกิ่งฟ้า สินธุวงศ์. (2557). **การคิดและการคิดเกี่ยวกับการรู้: แนวทาง จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดของผู้เรียน**. ขอนแก่น: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- วาสนา รุ่งอรุณรักษ์. (2562). **การพัฒนาแบบการเรียนรู้การสอนตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงออกแบบ ผสานกับประสาทวิทยศึกษาศาสตร์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาแบบร่วมมือการทำงานของสมอง และผลการเรียนรู้วิชาฟิสิกส์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

- ศานิกานต์ เสนิงค์. (2556). การจัดกิจกรรมสะเต็มศึกษาด้วยกบโอรังามิ. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- ศานิตย์ ศรีคุณ. (2559). ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้วิจัยเป็นฐานผลานกับแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความตั้งใจและความจำขณะทำงาน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศิริณี อิ่มน้ำขาว และ พูลสุข ศิริสุข. (2563). ทักษะการคิดเชิงบริหารจัดการชีวิตในเด็กปฐมวัย: การวิเคราะห์หมโนทัศน์. วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข, 30(3), 10-22.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2557). สะเต็มศึกษา. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). รายงานการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะนโยบายการส่งเสริมการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- _____. (2559). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สิโรตม์ บุญเลิศ. (2555). ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอน 5E ร่วมกับกลวิธีการสะท้อนอภิปัญญาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มโนคติทางวิทยาศาสตร์ และอภิปัญญาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สุดารัตน์ ไชยเลิศ. (2553). การสร้างแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สุพรรณิ ขาญประเสริฐ. (2556). การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สุภาวดี หาญเมธี. (2558). EF ภูมิคุ้มกันชีวิตและป้องกันยาเสพติด คู่มือสำหรับครูอนุบาล. กรุงเทพฯ : รักลูกบุ๊คส์.
- สุวิทย์ อุปสัย. (2558). ผลการใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิด constructivism และ metacognition ร่วมกับ ความรู้ประสาทวิทยาศาสตร์เป็นฐานเพื่อพัฒนา ความเข้าใจคำศัพท์วิทยาศาสตร์สุขภาพ. วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิตสาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน.มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อภิญา สิงห์โต. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารมหาจุฬานาครพรรณ์, 7(7), 387-398.
- Alloway, T.P. (2009). Working Memory, but not IQ, Predicts Subsequent Learning in Children with Learning Difficulties. *European Journal of Psychological Assessment*, 25, 92-98.
- Applefield, J. M., Huber, R., & Moallem, M. (2001). Constructivism in Theory and Practice Toward a Better Understanding. *High School Journal*, 84, 35-53.
- Cooper-Kahn, J., and Foster, M. (2013). Boosting executive skills in the classroom: A practical guide for educators. San Francisco: Jossey-Bass.
- Coyle, M. B. (1993). *Quality interpersonal communication: An overview*. [CD-ROM]. Full text From. ABI/Infom Files: 0025 - 1623.

- Klingberg, T., Forssberg, H., Westerberg, H. (2002). Increased brain activity in frontal and parietal cortex underlies the development of visuospatial working memory capacity during childhood. **Journal of Cognitive Neuroscience**, 14(1), 1-10
- Pennequin, V., Sorel, O. & Mainguy, M. Metacognition, Executive Functions and Aging: The Effect of Training in the Use of Metacognitive Skills to Solve Mathematical Word Problems. **Journal of adult development** 17, 168–176 (2010). <https://doi.org/10.1007/s10804-010-9098-3>
- Roca, M., Parr, A., Thompson, R., Woolgar, A., Torralva, T., Antoun, N., Duncan, J. (2009). Executive function and fluid intelligence after frontal lobe lesions. **Brain**, 133(1), 234-247. doi:10.1093/brain/awp269.

การซื้อหุ้นคืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19

Treasury Stocks of Thai Listed Companies During the COVID-19 Epidemic Situation

สุมินทร เป้าธรรม¹,
ดวงฤดี อุ²,
จิราภา ชาลาธราวัฒน์³,
นุศรา นาเชียงใต้⁴

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการซื้อหุ้นคืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสำรวจด้วยตัวเอง จากจำนวนประชากรทั้งสิ้น 787 บริษัท ผลการศึกษาพบว่า มีการซื้อหุ้นคืนของบริษัทจดทะเบียนจำนวน 25 บริษัท มีเพียง 4 บริษัทเท่านั้นที่มีการซื้อหุ้นคืนสำเร็จตามแผน โดยที่มีจำนวน 11 บริษัทที่ซื้อหุ้นคืนไม่สำเร็จตามแผน ส่วนอีก 8 บริษัท ไม่ได้ทำการซื้อหุ้นคืน และจำนวน 2 บริษัท ทำการแจ้งยกเลิกโครงการซื้อหุ้นคืน ข้อเสนอที่ได้จากงานวิจัยนี้ อธิบายการบริหารการเงินของบริษัท ภายใต้สถานการณ์วิกฤตได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ : การซื้อหุ้นคืน, สถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัส COVID-19, บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Abstract

The objective of this research is to study the treasury stock plans of Thai listed companies during the COVID-19 epidemic situation. The collected data was a self-checklist from the population of 787 companies. The results of the study showed that there were 25 listed companies' treasury stock, and only four of them had successful treasury stock plans. There were 11 companies that did not repurchase their shares as planned, the other 8 did not repurchase their shares and 2 companies canceled the treasury stock plans. Information obtained from this research explains the financial management of the companies under crisis situations very well.

Keywords: Treasury Stock, COVID-19 Epidemic Situation, Thai Listed Companies

¹⁻²อาจารย์ประจำคณะอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสกลนคร

³อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตขอนแก่น

⁴นักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสกลนคร

1. บทนำ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคปอดอักเสบหรือไวรัส COVID-19 ในเมืองอู่ฮั่นระบาดหนักจนต้องปิดเมือง อีกทั้งเชื่อกันว่าได้ระบาดลุกลามไปทั่วโลกและสร้างความกังวลต่อธุรกิจที่เกี่ยวข้องและตลาดหุ้นทั่วโลก โดยเฉพาะในตลาดหุ้นไทยนักลงทุนเริ่มกังวลการแพร่ระบาดของเชื่อกันว่าตลาดหุ้นจะตกต่ำตั้งแต่วันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2563 และได้เทขายหุ้นออกมาอย่างหนักและต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ท่ามกลางสถานการณ์ดังกล่าวที่ยังไม่หยุดนิ่ง และพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลา ทำให้เกิดผลกระทบเป็นวงกว้าง โดยเฉพาะตลาดหุ้นที่ค่อนข้างอ่อนไหวตามประเด็นดังกล่าว ส่งผลให้ราคาหุ้นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หลายบริษัทปรับลดลงตามดัชนีหุ้นไทยที่ปรับตัวลงอย่างรุนแรง เนื่องจากความเชื่อมั่นของนักลงทุนลดลง บริษัทจดทะเบียนฯ ต่างพากันออกโครงการซื้อหุ้นคืน เพื่อเรียกความเชื่อมั่นของนักลงทุนกลับมา (ข่าวหุ้นธุรกิจออนไลน์, 2563) ไม่ว่าจะเป็นธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB) บจก. สุภาลัย (SPALI) บจก.ซีพี ออลล์ (CPALL) บจก.เจริญโภคภัณฑ์อาหาร (CPF) บมจ.ช.การช่าง (CK) บมจ.เซ็นทรัลพัฒนา (CPN) บมจ.ไทยยูเนี่ยน กรุ๊ป (TU) เป็นต้น ทั้งนี้ การตัดสินใจซื้อหุ้นของบริษัทมีเหตุผลหลัก 2 ประการ คือ ประการแรกเป็นการส่งสัญญาณว่าราคาหุ้นต่ำเกินไป กลไกตลาดทำงานไม่เต็มประสิทธิภาพ แต่ผู้บริหารบริษัทมีข้อมูลภายในที่รู้ตัวมูลค่าที่แท้จริงของบริษัทคืออะไร ดังนั้น เมื่อพบว่าราคาหุ้นของบริษัทซื้อขายในตลาดต่ำกว่าราคาที่เหมาะสม บริษัทก็เข้าซื้อหุ้นคืนเพื่อส่งสัญญาณว่าราคาที่ซื้อขายกันอยู่นั้นต่ำเกินไป นอกจากนี้ หุ้นที่ซื้อกลับคืนมาในราคาประหยดยังสามารถนำออกขายให้กับสาธารณะใหม่ในภายหลังและประการที่สองเป็นการปรับอัตราส่วนทางการเงินให้สวยงาม โดยที่บริษัทไม่ต้องทำอะไรเพิ่ม ไม่ต้องลดต้นทุนใด ๆ ซึ่งวิธีการดังกล่าวได้รับความนิยมเนื่องจากการซื้อหุ้นคืนส่งผลให้กำไรต่อหุ้น (Earning per Share: EPS) สูงขึ้น นอกจากนี้การซื้อหุ้นคืนยังกระทบต่ออัตราส่วนทางการเงินในลักษณะเดียวกัน เช่นราคาต่อกำไร (Price per Earnings: P/E ratio) และผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น (Return on Equity: ROE) ซึ่งเป็นอัตราส่วนทางการเงินที่มักใช้ในการประเมินมูลค่ากิจการ

การซื้อหุ้นคืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ท่ามกลางวิกฤต ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 เป็นการนำเงินสดที่ควรสำรองไว้ในช่วงที่รายได้อาจหดหายหรือเผชิญกับความไม่แน่นอนสูงออกมาใช้ แต่ไม่ใช่เพื่อการดำเนินธุรกิจปกติ อาจเป็นกลวิธีหนึ่งที่บริษัทยักษ์ใหญ่ที่มีเงินสดเหลือเฟือเพื่อซื้อหุ้นคืน แต่เมื่อเจอกับวิกฤตเศรษฐกิจที่ไม่คาดฝันเช่นการระบาดของ COVID-19 อาจขอรับเงินช่วยเหลือจากรัฐบาลเพราะ “เงินสดไม่เพียงพอ” ต่อการดำเนินธุรกิจ ก็ไม่ได้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาโครงการซื้อหุ้นคืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 เพื่อชี้ให้เห็นถึงการบริหารการเงินของบริษัทที่มีการซื้อหุ้นคืนในช่วงการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษานี้ เป็นข้อมูลในการพิจารณาประกอบการตัดสินใจซื้อหุ้นของบริษัทสำหรับนักลงทุนมือใหม่ และเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนก่อนการตัดสินใจลงทุน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการซื้อหุ้นคืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี 2563 ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19

3. การซื้อหุ้นคืน (Treasury stock)

3.1 กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการซื้อหุ้นคืนของบริษัท (กฎกระทรวง, 2544)

กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการว่าด้วยการซื้อหุ้นคืน การจำหน่ายหุ้นที่ซื้อคืน และการตัดหุ้นที่ซื้อคืนมาของบริษัท พ.ศ. 2544 ระบุว่า การซื้อหุ้นคืนตามมาตรา 66/1 (2) เมื่อบริษัทมีกำไรสะสมและสภาพคล่องส่วนเกิน ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

3.1.1 ให้พิจารณาสภาพคล่องส่วนเกินของบริษัทจากความสามารถของบริษัทในการชำระหนี้ที่จะถึงกำหนดภายใน 6 เดือนข้างหน้านับแต่วันที่เริ่มซื้อหุ้นคืน

3.1.2 ให้บริษัทจัดทำโครงการซื้อหุ้นคืนซึ่งอย่างน้อยต้องมีรายการ ดังนี้

1. ข้อมูลแสดงกำไรสะสมของบริษัทและความสามารถของบริษัทในการชำระหนี้ที่จะถึงกำหนดภายใน 6 เดือนข้างหน้า นับแต่วันที่เริ่มซื้อหุ้นคืน
2. เหตุผลในการซื้อหุ้นคืน
3. จำนวนหุ้นที่จะซื้อคืน หลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาหุ้น วิธีการซื้อหุ้นและกำหนดเวลาที่จะซื้อหุ้นคืนในกรณีหุ้นที่จะซื้อคืนเป็นหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยให้นำราคาหุ้นเฉลี่ยย้อนหลัง 30 วันก่อนวันที่บริษัทจะทำการเปิดเผยข้อมูลตามข้อ 2 มาประกอบการพิจารณากำหนดราคาหุ้นด้วย
4. ผลกระทบต่อผู้ถือหุ้นและบริษัทภายหลังการซื้อหุ้นคืน
5. กำหนดเวลาในการจำหน่ายและการตัดหุ้นที่ซื้อคืน

3.2 ประโยชน์ของการทำโครงการซื้อหุ้นคืน (วิริยา อัมพรนากุล, 2560)

3.2.1 ประโยชน์ต่อบริษัท

1. ช่วยเพิ่มอุปสงค์ของหุ้น และอาจส่งผลให้ราคาหุ้นปรับตัวสูงขึ้น
2. เป็นการลดจำนวนหุ้นที่หมุนเวียนซื้อขายในตลาด ซึ่งส่งผลให้กำไรต่อหุ้นสูงขึ้น
3. ใช้เป็นเครื่องมือทางการเงินในการบริหารสภาพคล่องส่วนเกินของบริษัทให้เกิดประสิทธิผล
4. เป็นโอกาสที่จะสร้างผลตอบแทนจากการลงทุน หากผู้บริหารมั่นใจในผลการดำเนินงาน และเห็นว่าราคาหุ้นต่ำกว่ามูลค่าพื้นฐานของกิจการอย่างมีนัยสำคัญ การซื้อหุ้นคืนและขายกลับในจังหวะเวลาที่เหมาะสมจะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับส่วนของผูถือหุ้น โดยบันทึกผลต่างของราคาเป็นส่วนเกินมูลค่าซื้อหุ้นคืนซึ่งเป็นส่วนของผูถือหุ้น

3.2.2 ประโยชน์ต่อผู้ถือหุ้น

1. กำไรต่อหุ้นและอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้นสูงขึ้น เนื่องจากหุ้นที่ถูกซื้อคืน จะไม่ถูกนำมาคำนวณกำไรต่อหุ้น
2. มีโอกาสได้รับเงินปันผลต่อหุ้นสูงขึ้น
3. มีโอกาสที่ราคาหุ้นจะปรับตัวสูงขึ้น ในระดับที่ P/E เท่าเดิม

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ยอดยิ่ง ธนทวี (2554) ได้ทำการศึกษาการซื้อหุ้นคืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า ตั้งแต่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อนุญาตให้บริษัทจดทะเบียนซื้อหุ้นคืนในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2544 มีการประกาศโครงการซื้อหุ้นคืนเพียง 74 ครั้งเท่านั้น ซึ่งถือว่าน้อยมากแม้ว่าการซื้อหุ้นคืนในตลาดหลักทรัพย์จะมีประโยชน์หลายประการก็ตาม และสุมินทร เป้าธรรมและคณะ (2563) ได้ทำการศึกษาแนวโน้มการซื้อหุ้นคืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2559-2561 จากจำนวน 25 บริษัทที่มีการซื้อหุ้นคืนย้อนหลัง 3 ปี พบว่าการซื้อหุ้นคืนของบริษัทมีแนวโน้มคงที่ จำนวน 10 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 40 และการซื้อหุ้นคืนของบริษัทมีแนวโน้มลดลง จำนวน 8 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 32 อีกด้านหนึ่ง เมธาวุฒน์ ตุงคโสภา และกุลบุตร โกเมนกุล (2563) ได้ทำการศึกษาการตอบสนองของราคาหุ้นต่อการประกาศซื้อหุ้นคืนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า บริษัทจดทะเบียนที่มีการประกาศซื้อหุ้นคืนทั้งหมดเป็นจำนวน 117 ครั้ง นับตั้งแต่เริ่มมีการประกาศซื้อหุ้นคืนครั้งแรกในวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 ผลการศึกษาพบว่า อัตราผลตอบแทนที่ผิดปกติช่วงระยะเวลาก่อนการประกาศซื้อหุ้นคืนและหลังการประกาศซื้อหุ้นคืนในระยะสั้น 1 วัน ก่อนการประกาศซื้อหุ้นคืนจากกลุ่มตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงอัตราผลตอบแทนที่ผิดปกติที่ร้อยละ 0.41 จนถึง 1 วันหลังการประกาศซื้อหุ้นคืน

ที่มีการเกิดอัตราผลตอบแทนที่ผิดปกติเฉลี่ยร้อยละ 2.80 ในส่วนของอัตราผลตอบแทนที่ผิดปกติสะสมนั้นเป็นบวกถึงร้อยละ 3.61 และร้อยละ 3.63

สำหรับงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาการซื้อขายหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในปี 2563 เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงเมื่อมีการประกาศโครงการซื้อหุ้นคืนในช่วงของการเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 สารสนเทศที่ได้จากงานวิจัยนี้ ชี้ให้เห็นถึงการบริหารการเงินภายหลังการประกาศโครงการซื้อหุ้นคืนในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ที่มีความผันผวนและความไม่แน่นอนสูง

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 กลุ่มตัวอย่าง

เป็นข้อมูลรายบริษัทของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 25 บริษัท ที่มีการประกาศโครงการซื้อหุ้นคืนในปี 2562 และ ปี 2563 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลบนเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2563)

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสำรวจรายการด้วยตนเอง (Checklist) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นตารางสรุปการซื้อหุ้นคืนของบริษัทจดทะเบียนฯ

5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลรายบริษัทของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งมีการเผยแพร่ หัวข้อ “ข่าว” เกี่ยวกับการประกาศโครงการซื้อหุ้นคืนเพื่อบริหารทางการเงิน ย้อนหลัง 2 ปี ได้แก่ ปี 2562-2563

5.4. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.4.1 ศึกษาวิธีการซื้อหุ้นคืนของบริษัทจดทะเบียนฯ

5.4.2 นำข้อมูลการซื้อหุ้นคืนของบริษัทจดทะเบียนฯ ที่ปรากฏอยู่ในประกาศโครงการซื้อหุ้นคืน มาทำการเปรียบเทียบและจัดทำตารางสรุปโครงการซื้อหุ้นคืน

5.4.3 วิเคราะห์และสรุปผลการซื้อหุ้นคืนของบริษัทจดทะเบียนฯ โดยอธิบายผลลัพธ์ในรูปแบบของร้อยละ และ ความถี่

6. ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบโครงการซื้อหุ้นคืนของบริษัทจดทะเบียนฯ ปี 2562 และ ปี 2563

ลำดับ	กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	จำนวนบริษัทที่ประกาศโครงการซื้อหุ้นคืน		เพิ่มขึ้น (ลดลง) จาก ปี 2562
			ปี 2562	ปี 2563	
1	เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	63	1	5	4
2	สินค้าอุปโภคบริโภค	51	-	-	-
3	ธุรกิจการเงิน	70	2	3	1
4	สินค้าอุตสาหกรรม	129	4	2	(2)
5	อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	186	4	8	4
6	ทรัพยากร	69	3	3	-
7	บริการ	163	2	4	2

ลำดับ	กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	จำนวนบริษัทที่ประกาศโครงการซื้อหุ้นคืน		เพิ่มขึ้น (ลดลง) จาก ปี 2562
			ปี 2562	ปี 2563	
8	เทคโนโลยี	51	1	-	(1)
9	ไม่ระบุ	5	-	-	-
รวม		787	17 ¹	25 ¹	8 ¹

หมายเหตุ: ¹ บริษัทที่มีการประกาศโครงการซื้อหุ้นคืนในปี 2562 ไม่ได้มีการประกาศโครงการซื้อหุ้นคืนในปี 2563

จากตารางที่ 1 พบว่า บริษัทจดทะเบียนฯ มีการประกาศโครงการซื้อหุ้นคืน ในปี 2562 จำนวน 17 บริษัท และในปี 2563 มีการประกาศโครงการซื้อหุ้นคืนจำนวน 25 บริษัท เพิ่มขึ้นจากปี 2562 จำนวน 8 บริษัท เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอุตสาหกรรมพบว่า กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการประกาศโครงการซื้อหุ้นคืนมากที่สุดคือ กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และสิ่งก่อสร้าง และกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ส่วนกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมและกลุ่มเทคโนโลยี มีการประกาศโครงการซื้อหุ้นคืนปี 2563 ลดลงเมื่อเทียบกับการประกาศโครงการซื้อหุ้นคืน ปี 2562 ทั้งนี้ เมื่อทำการศึกษาการประกาศโครงการซื้อหุ้นคืนรายบริษัทพบว่า บริษัทที่มีการประกาศโครงการซื้อหุ้นคืนในปี 2562 ไม่มีการประกาศโครงการซื้อหุ้นคืนในปี 2563 ดังนั้น ในตารางที่ 2 เป็นการศึกษาโครงการซื้อหุ้นคืนของบริษัทจดทะเบียนฯ เฉพาะปี 2563 แยกตามหมวดธุรกิจ และในตารางที่ 3 เป็นการสรุปผลการดำเนินงานตามโครงการซื้อหุ้นคืนของบริษัทจดทะเบียนฯ ในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19

ตารางที่ 2 โครงการซื้อหุ้นคืนของบริษัทจดทะเบียนฯ ปี 2563 แยกตามหมวดธุรกิจ

ลำดับ	กลุ่มอุตสาหกรรม/ หมวดธุรกิจ	จำนวนบริษัท	ไม่มีประกาศโครงการซื้อหุ้นคืนปี 2563		มีประกาศโครงการซื้อหุ้นคืน ปี 2563	
			จำนวนบริษัท	ร้อยละ (%)	จำนวนบริษัท	ร้อยละ (%)
1	เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	63				
	1.1 ธุรกิจการเกษตร		12	19.05	-	-
	1.2 อาหารและเครื่องดื่ม		39	61.91	3	4.76
	1.3 ตลาดหลักทรัพย์ mai		7	11.11	2	3.17
2	สินค้าอุปโภคบริโภค	51	51	100	-	-
3	ธุรกิจการเงิน	70				
	3.1 ธนาคาร		8	11.43	3	4.29
	3.2 เงินทุนและหลักทรัพย์		32	45.71	-	-
	3.3 ประกันภัยและประกันชีวิต		17	24.28	-	-
	3.4 ตลาดหลักทรัพย์ mai		10	14.29	-	-
4	สินค้าอุตสาหกรรม	129				
	4.1 ยานยนต์		18	13.95	-	-
	4.2 วัสดุอุตสาหกรรมและเครื่องจักร		12	9.30	-	-
	4.3 บรรจุภัณฑ์		19	14.73	-	-

ลำดับ	กลุ่มอุตสาหกรรม/ หมวดธุรกิจ	จำนวน บริษัท	ไม่มีประกาศโครงการ ซื้อหุ้นคืนปี 2563		มีประกาศโครงการ ซื้อหุ้นคืน ปี 2563	
			จำนวน บริษัท	ร้อยละ (%)	จำนวน บริษัท	ร้อยละ (%)
	4.4 กระดาษและวัสดุการพิมพ์		1	0.78	-	-
	4.5 ปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์		19	14.73	1	0.78
	4.6 เหล็ก		23	17.82	-	
	4.7 ตลาดหลักทรัพย์ mai		35	27.13	1	0.78
5	อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	186				
	5.1 วัสดุก่อสร้าง		19	10.22	3	1.61
	5.2 บริการรับเหมาก่อสร้าง		21	11.29	2	1.08
	5.3 พัฒนาอสังหาริมทรัพย์		51	27.42	3	1.61
	5.4 กองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์และกองทุน ทรัสต์เพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์		59	31.72	-	-
	5.5 ตลาดหลักทรัพย์ mai		28	15.05	-	-
6	ทรัพยากร	69				
	6.1 พลังงานและสาธารณูปโภค		52	75.36	3	4.35
	6.2เหมืองแร่		1	1.45	-	
	6.3 ตลาดหลักทรัพย์ mai		13	18.84	-	
7	บริการ	163				
	7.1 พาณิชยกรรม		27	16.56	1	0.62
	7.2 การแพทย์		21	12.88	2	1.23
	7.3 สื่อและสิ่งพิมพ์		24	14.72	-	-
	7.4 บริการเฉพาะกิจ		3	1.84	-	-
	7.5 การท่องเที่ยวและสันทนาการ		14	8.59	-	-
	7.6 ขนส่งและโลจิสติกส์		23	14.11	1	0.62
	7.7 ตลาดหลักทรัพย์ mai		47	28.83	-	-
8	เทคโนโลยี	51	51	100	-	-
9	ไม่ระบุ	5	5	100	-	-
รวม		787	762	96.82	25	3.18

จากตารางที่ 2 พบว่าบริษัทจดทะเบียนฯ ไม่มีการประกาศโครงการซื้อหุ้นคืนในปี 2563 จำนวน 746 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 96.82 และมีเพียง 25 บริษัทเท่านั้น ที่มีการประกาศโครงการซื้อหุ้นคืนในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 คิดเป็นร้อยละ 3.18 โดยกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างในหมวดวัสดุก่อสร้าง และหมวดพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารในหมวดอาหารและเครื่องดื่ม กลุ่มธุรกิจการเงินในหมวดธนาคาร และกลุ่มทรัพยากรในหมวดพลังงานและสาธารณูปโภค มีการประกาศโครงการซื้อหุ้นคืนในปี 2563 มากที่สุดในจำนวน 3 บริษัทที่เท่ากัน

ตารางที่ 3 สรุปผลการซื้อหุ้นคืนตามประกาศโครงการซื้อหุ้นคืน ในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19

บริษัท	วงเงิน (ล้านบาท)	จำนวน (ล้านหุ้น)	ช่วงระยะเวลา ในปี พ.ศ. 2563		จำนวนหุ้นและร้อยละ ของการซื้อหุ้นคืน		หมายเหตุ
			ระหว่างวันที่	จำนวน เดือน/วัน	จำนวน (ล้านหุ้น)	ร้อยละ (%)	
1. TCAP	6,000.00	97.04	11 ก.พ.-10 ส.ค.	6 เดือน	97.04	100.00	
2. SPALI	3,000.00	200.00	12 ก.พ.-11ส.ค.	6 เดือน	194.93	97.47	
3. KBANK	4,600.00	23.93	14-17 ก.พ.	4 วัน	23.93	100.00	
4. TPIPL	800.00	383.61	14 ก.พ.-13 ส.ค.	6 เดือน	383.61	100.00	
5. CK	3,000.00	169.39	2 มี.ค.-1 ก.ย.	6 เดือน	36.00	21.25	
6. CPN	5,000.00	77.00	5 มี.ค.-5 ก.ย.	6 เดือน	17.15	22.28	
7. BPP	2,500.00	122.00	11 มี.ค.-4 ก.ย.	6 เดือน	3.29	2.70	
8. BLAND	2,085.00	1,737.44	19 มี.ค.-18 ก.ย.	6 เดือน	21.75	1.25	
9. SGP	1,000.00	91.00	27 มี.ค.-26 ก.ย.	6 เดือน	-	-	*
10. TFG	45.00	11.00	30 มี.ค.-29 ก.ย.	6 เดือน	-	-	**
11. SCP	98.55	15.00	31 มี.ค.-29 ก.ย.	6 เดือน	9.00	60.00	
12. CPALL	13,000.00	180.00	1 เม.ย.-30 ก.ย.	6 เดือน	-	-	*
13. GUNKUL	1,100.00	440.00	1 เม.ย.-30 ก.ย.	6 เดือน	-	-	*
14. CPF	10,000.00	400.00	1 เม.ย.-30 ก.ย.	6 เดือน	197.67	49.42	
15. BA	90.00	24.00	1 เม.ย.-30 ก.ย.	6 เดือน	-	-	***
16. TU	3,000.00	200.00	1 เม.ย.-30 ก.ย.	6 เดือน	116.68	58.34	
17. XO	135.00	38.25	2 เม.ย.-1 ต.ค.	6 เดือน	-	-	*
18. STPI	1,000.00	162.48	3 เม.ย.-2 ต.ค.	6 เดือน	26.18	16.11	
19. EKH	30.00	60.00	3 เม.ย.-2 ต.ค.	6 เดือน	6.00	10.00	
20. PJW	23.00	30.00	7 เม.ย.-30 ก.ย.	6 เดือน	-	-	*
21. TACC	50.00	18.00	8 เม.ย.-7 ต.ค.	6 เดือน	-	-	***
22. GIFT	210.00	70.00	20-29 เม.ย.	10 วัน	70.00	100.00	
23. DRT	517.00	94.00	20 เม.ย.-8 พ.ค.	18 วัน	92.92	98.86	
24. SKR	330.00	75.00	20 เม.ย.-19 ต.ค.	6 เดือน	-	-	*
25. SCB	16,000.00	135.96	20 เม.ย.-19 ต.ค.	6 เดือน	-	-	**

หมายเหตุ: * บริษัทแจ้งว่าไม่ได้มีการซื้อหุ้นคืน

** บริษัทแจ้งยกเลิกโครงการซื้อหุ้นคืน

*** บริษัทไม่ได้แจ้งว่าไม่ได้มีการซื้อหุ้นคืน และไม่ได้แจ้งยกเลิกโครงการซื้อหุ้นคืน

จากตารางที่ 3 พบว่า บริษัทจดทะเบียนฯ มีการประกาศโครงการซื้อหุ้นคืนในปี 2563 จำนวนทั้งสิ้น 25 บริษัท วงเงินที่จะซื้อหุ้นอยู่ระหว่าง 23-13,000 ล้านบาท จำนวนหุ้นที่จะซื้อหุ้นคืนอยู่ระหว่าง 18-1,737.44 ล้านหุ้น โดยมีกำหนดระยะเวลาการซื้อหุ้นคืนในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนตุลาคม 2563 เวลาในการซื้อหุ้นคืน 4 วันถึง 6 เดือน ทั้งนี้ มีเพียง 4 บริษัทเท่านั้นที่มีการซื้อหุ้นคืนครบตามประกาศโครงการซื้อหุ้นคืน มีจำนวน 11 บริษัทที่มีการซื้อหุ้นคืนไม่สำเร็จตามประกาศโครงการซื้อหุ้นคืน นอกจากนี้ ยังพบว่ามีจำนวน 8 บริษัท ที่ไม่ได้มีการซื้อหุ้นคืนตามประกาศโครงการซื้อหุ้นคืน และจำนวน 2 บริษัท ที่แจ้งยกเลิกโครงการซื้อหุ้นคืน

7. อภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่าบริษัทจดทะเบียนฯ มีการประกาศโครงการซื้อหุ้นคืนปี 2563 จำนวน 25 บริษัท โดยมีจำนวน 4 บริษัท ที่มีการซื้อหุ้นคืนสำเร็จตามแผน ส่วนจำนวน 11 บริษัท มีการซื้อหุ้นคืนไม่สำเร็จตามแผน นอกจากนี้ ยังพบว่ามีจำนวน 8 บริษัท ที่ไม่ได้มีการซื้อหุ้นคืนตามแผน และจำนวน 2 บริษัทที่แจ้งยกเลิกโครงการซื้อหุ้นคืน จากปรากฏการณ์ดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่า หุ้นที่ซื้อคืนสำเร็จคิดเป็นร้อยละ 16 ส่วนใหญ่เกิดในช่วงระยะเวลาสั้น เช่น KBANK ใช้เวลาในการซื้อหุ้นคืนเพียง 4 วัน และ GIFT ใช้เวลาในการซื้อหุ้นคืนเพียง 10 วัน หรือ TCAP แม้จะประกาศระยะเวลาในการซื้อหุ้นคืน 6 เดือน แต่ TCAP สามารถซื้อหุ้นคืนครบตามแผนในเดือนเมษายน เป็นต้น ส่วนบริษัทที่ได้มีการแจ้งยกเลิกโครงการซื้อหุ้นคืนคิดเป็นร้อยละ 8 ได้ให้เหตุผลว่าสถานการณ์เศรษฐกิจเป็นช่วงวิกฤต ที่มีความผันผวนและความไม่แน่นอนสูง และยังไม่สามารถประเมินได้ว่าจะกลับเข้าสู่ภาวะปกติได้เมื่อใด จึงจำเป็นต้องเตรียมกระแสเงินสดไว้สำหรับรองรับความผันผวนของเศรษฐกิจ โดยรวมจึงพบว่า การซื้อหุ้นคืนของบริษัทจดทะเบียนฯ ไม่สำเร็จตามแผน คิดเป็นร้อยละ 76 สาเหตุเพราะแผนการซื้อหุ้นคืนในช่วงการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ส่งผลกระทบต่อการบริหารสภาพคล่องโดยตรง ถ้าดำเนินการตามแผนการซื้อหุ้นคืนอาจกระทบต่อกระแสเงินสดของกิจการ ดังนั้น บริษัทจึงเก็บเงินสดไว้เพื่อสำรองในการดำเนินธุรกิจในอนาคต เพราะยังมีความไม่แน่นอนสูงว่าสถานการณ์จะดีขึ้นเมื่อไร เศรษฐกิจจะฟื้นตัวได้จริงตามที่คาดไว้หรือไม่ และเมื่อซื้อหุ้นคืนแล้วจะต้องถือไว้อย่างน้อย 6 เดือนแต่ไม่เกิน 3 ปี ซึ่งเมื่อบริษัทยังไม่ขายหุ้นที่ซื้อคืนออกไปหรือลดทุนจดทะเบียน บริษัทจะไม่สามารถเพิ่มทุนได้ ทำให้บางบริษัทที่จำเป็นต้องระดมทุนด้วยการเพิ่มทุนเพราะมีโครงการใหม่หรือมีความจำเป็นต้องใช้เงิน อาจตัดสินใจไม่ซื้อหุ้นคืนเลย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยอดยิ่ง ธนทวี (2554) ที่ได้ทำการศึกษาคำซื้อหุ้นคืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า ตั้งแต่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อนุญาตให้บริษัทจดทะเบียนซื้อหุ้นคืนในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2544 มีการประกาศโครงการซื้อหุ้นคืนเพียง 74 ครั้งเท่านั้น ซึ่งถือว่าน้อยมากแม้ว่าการซื้อหุ้นคืนในตลาดหลักทรัพย์จะมีประโยชน์หลายประการก็ตาม และสุมินทร เป้าธรรมและคณะ (2563) ได้ทำการศึกษาแนวโน้มการซื้อหุ้นคืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2559-2561 จำนวน 25 บริษัทที่มีการซื้อหุ้นคืนย้อนหลัง 3 ปี พบว่าการซื้อหุ้นคืนมีแนวโน้มที่ลดลงเช่นกัน จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การประกาศโครงการซื้อหุ้นคืนปี 2563 เป็นช่วงที่เกิดความรุนแรงของสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ยิ่งส่งผลทำให้บริษัทที่มีการซื้อหุ้นคืนลดลง เพราะบริษัทจำเป็นต้องเตรียมกระแสเงินสดไว้รองรับความผันผวนทางเศรษฐกิจและเก็บเงินสดไว้สำรองในการดำเนินธุรกิจในอนาคต

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 แม้ว่าการซื้อหุ้นคืนของบริษัทจดทะเบียนฯ มีประโยชน์ทั้งต่อบริษัทและต่อผู้ถือหุ้น แต่ภายใต้สถานการณ์ในช่วงวิกฤต บริษัทส่วนใหญ่จึงเลือกเก็บเงินสดไว้สำหรับรองรับความผันผวนของเศรษฐกิจมากกว่าการซื้อหุ้นคืนให้ครบตามจำนวนที่ประกาศไว้ในโครงการซื้อหุ้นคืน

8.2 ควรศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการซื้อหุ้นคืนสำเร็จตามประกาศโครงการซื้อหุ้นคืนของบริษัทจดทะเบียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัส COVID-19 เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นภายหลังจากการซื้อหุ้นคืน

9. เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวง. (2544). กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการว่าด้วยการซื้อหุ้นคืนการจำหน่ายหุ้นที่ซื้อคืน และการตัดหุ้นที่ซื้อคืนของบริษัท. ฉบับที่ 1, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 110 ตอนที่ 100 (ก), (วันที่ 11 มิถุนายน 2529).
- ข่าวหุ้นธุรกิจออนไลน์. (2563, 16 พฤษภาคม). **ข่าวการซื้อหุ้นคืน**. สืบค้นจาก <https://www.kaohoon.com/content/348026>.
- เมธาวัดน์ ตุงคโสภณ และกุลบุตร โกเมนกุล. (2563). การพิจารณาผลกระทบของการประกาศซื้อหุ้นคืนต่ออัตราผลตอบแทนที่ผิดปกติ กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. **วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**, 12(2), 194-212.
- ยอดยิ่ง ธนทวี. (2554). การซื้อหุ้นคืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. **วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์**, 6(2), 1-11.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2563). **ข้อมูลรายบริษัท/หลักทรัพย์**. สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2563, จาก <https://www.set.or.th/set/companyprofile.do?symbol=A&ssopageid=4&language=th&country=TH>.
- วิริยา อัมพรนภกุล. (2560). **ซื้อหุ้นคืน**. สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2563, จาก https://www2.set.or.th/th/products/financial/files/TreasuryStock_2560.pdf
- สุมินทร เป้าธรรม วิไลพร หงษ์ขุนทด พยอม กบิลพัฒน์ วรัญญา คำสะอาด ปัทมาธิ์ รินโพธิ์ศาล และศุภาธิณี เกิดเพิ่ม. (2563). แนวโน้มการซื้อหุ้นคืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2559-2561. **วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี**, 2(2), 45-52.

การพัฒนาการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19 ในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช

โรงพยาบาลพล จังหวัดขอนแก่น

Developing Care for Patients with A New Way of Covid-19 Emergency and Forensic Accidents at Phon Hospital, Khon Kaen Province

เอมพร สุริยะ¹,

วีณา อิศรางกูร ณ อยุธยา²,

อำนาจ ชนวงษ์³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการณ์งานอุบัติเหตุฉุกเฉินในช่วงที่มีการระบาดของโรคโควิด-19 พัฒนาการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19 และเพื่อประเมินผลความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่งานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชต่อการพัฒนาการดูแลผู้ป่วยใหม่โควิด-19 ในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช โรงพยาบาลพล จังหวัดขอนแก่น ได้ดำเนินการ 3 ระยะ ระยะที่ 1 ระยะเตรียมการ/ศึกษาดูงาน ระยะที่ 2 ระยะพัฒนาการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19 ในงานอุบัติเหตุและฉุกเฉิน โรงพยาบาลพล จังหวัดขอนแก่น ดำเนินการตามวงจร PAOR 4 ขั้นตอน Plan, Action, Observation และ Reflection ระยะที่ 3 ระยะประเมินผลการดำเนินงานการพัฒนาการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19 ในงานอุบัติเหตุและฉุกเฉิน โรงพยาบาลพล เพื่อให้เจ้าหน้าที่งานอุบัติเหตุฉุกเฉินมีความรู้ ทักษะ ปลอดภัยและมีความพึงพอใจ กลุ่มเป้าหมายคือ พยาบาลวิชาชีพ 14 คน, เวชกิจฉุกเฉิน 6 คน, ผู้ช่วยเภสัชกร 6 คน, พนักงานเปล 14 คน จำนวนทั้งหมด 40 คน ซึ่งเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือในการศึกษา ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การประชุมและการประเมินผลจากการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยใช้แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบประเมินความรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19 และความรู้เกี่ยวกับโรคโควิด-19 และแบบสอบถามความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่งานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชต่อการพัฒนาการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19 และจัดทำโครงการ ER Rally COVID-19 พัฒนาโดยใช้การศึกษาเป็น 5 ฐาน ประเมินผลโดยการเปรียบเทียบข้อมูลก่อนและหลังดำเนินการ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้ Paired t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่าหลังดำเนินการพัฒนาผลการดำเนินงานการพัฒนาการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่ โควิด-19 มีทัศนคติที่ดีใน มีความเข้าใจมากขึ้น มีความมั่นใจ เห็นถึงความสำคัญการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19 และประเมินผลความรู้และการปฏิบัติก่อนและหลังการทำการกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น $P < 0.05$ และมีความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชในการพัฒนาการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19 มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ร้อยละ 100 คือ วิทยาการที่ให้ความรู้ และฝึกปฏิบัติมีความรู้ ประสบการณ์ที่เพียงพอสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19

คำสำคัญ: การดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19, งานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช

¹นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำและนวัตกรรมการจัดการสุขภาพ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

²ประธานหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำและนวัตกรรมการจัดการสุขภาพ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

³ประธานหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

Abstract

This research is action research with the objectives to study the situation of emergency accidents during the outbreak of COVID-19, develop new ways of caring for patients with COVID-19 and to assess the satisfaction of emergency accident and forensic medical staff on the development of new care for COVID-19 patients in the emergency and forensic accident work, Phon Hospital, Khon Kaen Province conducted 3 phases. Phase 1, Preparatory Phase/Study of the Situation Phase 2, Development Phase for COVID-19 Patient Care in Accident and Emergency Work, Phon Hospital, Khon Kaen Province Implementation of the PAOR cycle, 4 steps, Plan, Action, Observation and Reflection, Phase 3, the evaluation phase of the development of new COVID-19 patient care development in accident and emergency work, Phon Hospital. To provide emergency personnel with knowledge, skills, safety and satisfaction the target audience is 14 professional nurses, 6 emergency care workers, 6 patient helpers, 14 stretcher workers, a total of 40 people who selected a specific sample (Purposive Sampling). Data were collected using the study tools. These include observations, interviews, meetings, and evaluations of activities. by using a general information questionnaire, the knowledge assessment form on the new way of caring for patients with COVID-19 and knowledge about COVID-19, and the satisfaction questionnaire of emergency accident and forensic staff on the development of new patient care. COVID-19 and create an ER Rally COVID-19 project using the study as 5 bases. continue Evaluated by comparing the data before and after the operation. Data were analyzed with the package program using descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation, and paired t-test was used to compare differences at the 0.05 level of statistical significance. Qualitative data were used content analysis.

The results showed that after the development of the results of the development of new care for patients with COVID-19, there is a positive attitude in More understanding, confident, seeing the importance of taking care of patients with the new way of COVID-19 and evaluating knowledge and practice before and after activities statistically significant at the confidence level $P < 0.05$. and the satisfaction of the staff in emergency accident and forensic medicine in developing a new way of caring for patients with COVID-19 was the highest level of 100% satisfaction. and practice, having sufficient knowledge and experience to be able to apply the knowledge gained in the practice of caring for patients with a new way of COVID-19.

Keywords: Care for Patient with a new way of COVID-19, Emergency and Foresic Accidents

1. บทนำ

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Coronavirus disease 2019: COVID-19) เป็นโรคที่เกิดจากการติดเชื้อ SAR-CoV-2 เชื้อก่อโรคได้ทั้งในคนและสัตว์ โดยคาดว่าเป็นการติดเชื้อจากสัตว์สู่คนโดยมีค้างคาวเป็นพาหะนำโรค และเชื้อสามารถติดต่อจากคนสู่คนโดยผ่านทางเดินหายใจ จากละอองของเสมหะจากการไอ จาม น้ำมูก น้ำลายในระยะประมาณ 1 - 2 เมตร และโดยการสัมผัสละอองเชื้อที่ตกอยู่ตามพื้นผิวของวัสดุ แล้วนำมาสัมผัสบริเวณ ปาก ตา จมูก โรคโควิด-19 มีการระบาดเป็นวงกว้างในสาธารณรัฐประชาชนจีน ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2562 เป็นต้นมา โดยเริ่มจากเมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2563)

องค์การอนามัยโลก (WHO) เห็นว่าการระบาดของโรคโควิด-19 แพร่กระจายอย่างรวดเร็วในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 ได้มีรายงานการติดเชื้อปอดอักเสบรุนแรงจากเชื้อไวรัสไม่ทราบชนิด ในเมืองอู่ฮั่น สาธารณรัฐประชาชนจีน ต่อมาได้มีการวิเคราะห์พันธุกรรมของเชื้อไวรัสให้ชื่อว่า severe acute respiratory syndrome coronavirus 2 (SARS-CoV-2) ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้เกิดโรคโควิด-19 วันที่ 30 มกราคม 2563 จึงได้ประกาศให้การระบาดของโรคโควิด-19 เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public Health Emergency of International Concern) ในวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2563 มีรายงานผู้ป่วยติดเชื้อโควิด-19 มากกว่า 890,000 ราย และเสียชีวิตมากกว่า 45,000 รายทั่วโลก องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ประกาศให้การระบาดของโรคโควิด-19 เป็นการระบาดใหญ่ทั่วโลก (WHO, 2020)

เนื่องจากการระบาดของโรคติดเชื้อโรคโควิด-19 เป็นวิกฤตที่มีผลกระทบต่อทุกมิติของระบบการรักษายาบาลฉุกเฉิน ตั้งแต่การชั่งปรัดคัดกรอง คัดแยกกลุ่มเสี่ยง การจัดโซนการดูแลรักษา การประเมิน การดูแลรักษา และการส่งต่อ จากสภาพเดิมห้องฉุกเฉิน โรงพยาบาลพลที่มีความแออัดทำให้บุคลากร ผู้ป่วยและญาติมีความเสี่ยงด้านความปลอดภัย ภาวะคุกคามต่อชีวิตและมีภาวะแทรกซ้อนตามมา ไม่มีห้องแยกสำหรับผู้ป่วยโรคติดเชื้อหรือผู้ป่วยที่สงสัยติดเชื้อและผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยงที่มาใช้บริการ ห้องฉุกเฉินกำลังอยู่ในระหว่างการพัฒนากระบวนการใหม่และโครงสร้างทางกายภาพ ระบบบริหารจัดการที่มีไม่เพียงพอต่อการตอบสนองการระบาดของโรคอุบัติใหม่ ห้องฉุกเฉินต้องมีความพร้อมรับมือกับภาวะฉุกเฉินและภัยพิบัติทุกประเภท ถึงแม้จะเกิดโรคระบาดก็ต้องบริหารจัดการ ให้งานสามารถให้บริการได้โดยไม่เกิดผลกระทบต่อผู้ป่วยวิกฤตฉุกเฉินและผู้ป่วยเร่งด่วน จึงต้องปรับระบบบริการใหม่ของห้องฉุกเฉิน

สภาพปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยในบทบาทพยาบาลวิชาชีพปฏิบัติงานหน่วยงานอุบัติเหตุและฉุกเฉิน โรงพยาบาลพล จึงมองเห็นความสำคัญการพัฒนาการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19 ในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช โรงพยาบาลพล จังหวัดขอนแก่น เพราะการระบาดของโรคโควิด-19 มีการระบาดอย่างรวดเร็วและเกินการควบคุม โดยใช้หลักการแนวทางการดูแลผู้ป่วยฉุกเฉินในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ควบคุมการติดเชื้อและดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการของ Kemmis & Mc Taggart (1988) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ 1) การวางแผนการพัฒนาระบบ (Planning) 2) การลงมือปฏิบัติ (Acting) 3) การสังเกต (Observing) และ 4) การสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflecting) ร่วมกับประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ของกาเย่ (Gagne) ทำให้ผู้ป่วย ญาติและบุคลากรทางการแพทย์เกิดความปลอดภัย ได้รับการรักษาได้ทันเวลา ไม่เกิดภาวะแทรกซ้อน พิการหรือเสียชีวิต รวมทั้งพยาบาลมีความมั่นใจในการดูแลผู้ป่วยวิกฤตฉุกเฉินโรคอุบัติการณ์ใหม่/อุบัติซ้ำ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ป่วยและญาติและองค์กรต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการณ์งานอุบัติเหตุฉุกเฉินในช่วงที่มีการระบาดของโรคโควิด-19 ในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช โรงพยาบาลพล จังหวัดขอนแก่น

2.2 เพื่อพัฒนาการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19 ในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช โรงพยาบาลพล จังหวัดขอนแก่น

2.3 เพื่อประเมินผลความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่งานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชต่อการพัฒนาการดูแลผู้ป่วยใหม่โควิด-19 ในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช โรงพยาบาลพล จังหวัดขอนแก่น

3. วิธีดำเนินงานวิจัย

การศึกษาเรื่องการพัฒนาการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19 ในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช โรงพยาบาลพล จังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) แนวคิดของ Kemmis & McTaggart (1988) ซึ่งแบ่งการดำเนินงานเป็น 3 ระยะ

ระยะที่ 1 ระยะเตรียมการ/ศึกษาสถานการณ์ การพัฒนาการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19 ในงานอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลพล จังหวัดขอนแก่น

ระยะที่ 2 ระยะพัฒนาการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19 ในงานอุบัติเหตุและฉุกเฉิน โรงพยาบาลพล จังหวัดขอนแก่น มี 4 ขั้นตอน คือ 1. การวางแผน (Plan) 2. การปฏิบัติ (Action) 3. สังเกต (Observation) และ 4. การสะท้อนผล (Reflection) โดยประยุกต์ร่วมกับใช้มาตรการป้องกันโรคโควิด-19 โดยใช้ยึดหลัก DMHTT แนวทางการดูแลผู้ป่วยฉุกเฉินในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 และแนวทางเวชปฏิบัติ การวินิจฉัย ดูแลรักษา และการป้องกันการติดเชื้อในโรงพยาบาล กรณีโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

ระยะที่ 3 ระยะประเมินผลการดำเนินงานการพัฒนาการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19 ในงานอุบัติเหตุและฉุกเฉิน โรงพยาบาลพล เพื่อให้เจ้าหน้าที่งานอุบัติเหตุฉุกเฉินมีความรู้ ทักษะ ปลอดภัยและมีความพึงพอใจ

4. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Prepositive sampling) ในกลุ่มงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิเวศ มีจำนวน 40 คน 1) พยาบาลวิชาชีพ 14 คน, 2) กู้ชีพ 6 คน, 3) ผู้ช่วยเหลือคนไข้ 6 คน และ 4) พนักงานเวรเปล 14 คน ใช้ระยะเวลา 10 เดือนมกราคม – พฤศจิกายน 2564

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่

5.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย 1) เพศ 2) อายุ 3) สถานภาพ 4) ระดับการศึกษา 5) ตำแหน่ง การปฏิบัติงาน 6) ระยะเวลาในการทำงานที่งานอุบัติเหตุฉุกเฉิน

ส่วนที่ 2 แบบประเมินความรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19 และความรู้เกี่ยวกับโรคโควิด-19 โดยมีข้อคำถามปลายปิดทั้งหมด 20 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการพัฒนาการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19 เป็นข้อคำถามที่แสดงความรู้สึกรู้สึกของเจ้าหน้าที่งานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิเวศโรงพยาบาลพล โดยมีการประยุกต์มาตราประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ท ข้อคำถามปลายปิดซึ่งมีความหมายในทางบวกทั้งหมด คำตอบแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ

5.2 เครื่องมือเชิงกระบวนการ

การสอบถาม การสังเกต สัมภาษณ์เชิงลึกในขั้นตอนการปฏิบัติ (Action) การให้ความรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นสื่อการสอน ซึ่งประกอบไปด้วยสไลด์ Power point และคู่มือเนื้อหา ประกอบด้วย การดูแลผู้ป่วยฉุกเฉินในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 และฝึกปฏิบัติการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19 การนำเสนอเนื้อหาและกิจกรรมตามแนวความคิดของกาเย่ ซึ่งมีทั้งหมด 9 ขั้นตอน

5.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

5.3.1 ความตรงของเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถาม และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ปรีกษาผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พิจารณา 3 ประการ คือ ตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ตรงตามเกณฑ์ (Criterion Validity) และตรงตามแนวคิด (Construct Validity) ปรับปรุง แก้ไข เพื่อความชัดเจนอีกครั้งโดยผู้วิจัย ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง วัตถุประสงค์ (Index of Objective Congruence : IOC) คือ 0.8 ขึ้นไป

5.3.2 การหาความเที่ยงของเครื่องมือ หรือหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจำนวน 30 คน โดยพิจารณาตามเกณฑ์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ ความคงที่ (Stability) ความสอดคล้องกัน (Internal) และความทัดเทียมกันของการวัด (Equivalence) ก่อนนำมาวิเคราะห์หาความเที่ยงหรือความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยวิธีของ Cronbach's Alpha Coefficient ให้ความเที่ยงของเนื้อหา คือ 0.7 ขึ้นไป

5.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การพัฒนางานการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19 ในงานอุบัติเหตุและฉุกเฉิน การดำเนินการวิจัยตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan)

- ประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยผู้วิจัยและทีมผู้ช่วยวิจัย ร่วมกันประชุมวางแผนในการพัฒนางานการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19 ในงานอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลพล

ขั้นที่ 2 การปฏิบัติ (Action)

- นำแนวทางการพัฒนาการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่ในการอุบัติเหตุฉุกเฉิน เช่น คู่มือ และโปสเตอร์ มาสู่การปฏิบัติ โดยประชุมชี้แจงและแนวทางการดำเนินงานและให้ความรู้เรื่องโรคโควิด-19 โดยทีมวิทยากรแพทย์เวชศาสตร์ฉุกเฉิน และทีมวิทยากรที่ผ่านการดูแลผู้ป่วย PUI/COVID-19 กลุ่มเป้าหมายได้แก่เจ้าหน้าที่ในงานอุบัติเหตุฉุกเฉิน จำนวน 40 คน โดยการสอน สาธิต และสาธิตย้อนกลับ เพื่อให้กลุ่มได้เข้าใจ เห็นความสำคัญ และนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง โดยแบ่งกลุ่มทดลองเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 8 คน เข้าฐานทั้งหมด 5 ฐาน ประกอบไปด้วยการบรรยายความรู้การดูแลผู้ป่วยฉุกเฉินในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ฐานที่ 1 การคัดกรอง และการจัดโซน ฐานที่ 2 การสวม - ถอดชุด PPE ฐานที่ 3 การล้างมือถูกวิธี 7 ขั้นตอน ฐานที่ 4 การดูแลรักษา on ETT/CPR และกลุ่มที่ 5 การเคลื่อนย้ายและการส่งต่อ ใช้เวลาฐานละ 15 นาที รวมเวลาทั้งหมด 1 ชั่วโมง 15 นาที

ขั้นที่ 3 สังเกต (Observing)

- นิเทศ ติดตาม
- ติดตามผล เก็บรวบรวมข้อมูล ภายหลังการใช้แนวทางการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่ในช่วงระบาดโรคโควิด-19 ภายใน 1 เดือน 1 ครั้ง

ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนผล (Reflection)

- สรุปผลการดำเนินการพัฒนางานการดูแลผู้ป่วยในยุควิถีใหม่โควิด-19 ในงานอุบัติเหตุและฉุกเฉิน
- มีแนวทางปฏิบัติการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19 ในงานอุบัติเหตุและฉุกเฉิน
ระยะประเมินผล การดำเนินการพัฒนาการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19 เพื่อให้เจ้าหน้าที่งานอุบัติเหตุฉุกเฉินมีความรู้ ทักษะ ปลอดภัยและมีความพึงพอใจ
- ประเมินผลความรู้และการปฏิบัติก่อนและหลังการทำกิจกรรม
- ประเมินความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิเทศในการพัฒนา การดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19

5.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบใช้ สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) เป็นการเปรียบเทียบภายในกลุ่ม โดยใช้สถิติทดสอบpaired -t test

6. ผลการวิจัย

ในสถานการณ์ปัจจุบันมีการแพร่ระบาดของโควิด-19 เกิดขึ้นอย่างเป็นวงกว้างขวาง ในอำเภอฟลได้มีการตอบโต้ภาวะฉุกเฉินโรคติดต่อ จากข้อมูล วันที่ 12 กรกฎาคม 2564 ถึง 9 กันยายน 2564 ยอดผู้ป่วยโควิด-19 จำนวน 657 ราย เป็นผู้ติดเชื้อภายในพื้นที่ 25 ราย นอกพื้นที่ 632 ราย บางรายมีอาการกำเริบ อาหารหายใจหอบเหนื่อยที่รอฟล ATK มารักษาที่โรงพยาบาลพล และงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช จึงได้มีการบริหารจัดการในการดำเนินการเพื่อให้ผู้ป่วยได้เข้าสู่ระบบการรักษาที่รวดเร็วมากขึ้นและลดการเสียชีวิต

จากการศึกษาด้วยแบบสอบถาม ข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย เจ้าหน้าที่งานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช จำนวน 40 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 21 คน (ร้อยละ 52.5) เพศหญิงจำนวน 19 คน (ร้อยละ 47.5) ช่วงอายุที่มากที่สุด 31-40 ปี จำนวน 17 คน (ร้อยละ 42.5) น้อยที่สุด 51-60 ปี จำนวน 2 คน (ร้อยละ 5) สถานภาพโสดมากที่สุด จำนวน 23 คน (ร้อยละ 57.5) รองลงมา สถานภาพสมรส จำนวน 15 คน (ร้อยละ 37.5) ระดับการศึกษามัธยมศึกษา/เทียบเท่าปวช. มากที่สุด จำนวน 15 คน (ร้อยละ 64.3) รองลงมาปริญญาตรี จำนวน 14 คน (ร้อยละ 25) ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ จำนวน 14 คน (ร้อยละ 35) และระยะเวลาในการทำงานที่งานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช 6 - 10 ปี มากที่สุด จำนวน 13 คน (ร้อยละ 33.3) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย

ข้อมูลด้านประชากร	จำนวน (คน) N =40	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	21	52.5
หญิง	19	47.5
(Mean = 1.48, S.D. = 0.56)		
อายุ		
20-30 ปี	12	30
31-40 ปี	17	42.5
41-50 ปี	9	22.5
51-60 ปี	2	5
(Mean = 2.67, S.D. = 1.31)		
สถานภาพสมรส		
สมรส	15	37.5
โสด	23	57.5
หม้าย/หย่าร้าง	1	2.5
แยกกันอยู่	1	2.5
(Mean = 1.7, S.D. = 0.64)		
ระดับการศึกษา		
มัธยมศึกษา/เทียบเท่าปวช.	15	37.5
ประกาศนียบัตร/อนุปริญญา/ปวส.	8	20
ปริญญาตรี	14	35

ข้อมูลด้านประชากร	จำนวน (คน) N =40	ร้อยละ
ปริญญาโท	3	7.5
(Mean = 2.12, S.D. = 1.07)		
ตำแหน่งการปฏิบัติงาน		
พยาบาลวิชาชีพ	14	35
กู้ชีพ	6	15
ผู้ช่วยเหลือคนไข้	6	15
พนักงานเวรเปล	14	35
(Mean = 2.50, S.D. = 1.3)		
ระยะเวลาในการทำงานที่งานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช		
0-5 ปี	10	25
6-10 ปี	13	33.3
10-20 ปี	10	25
มากกว่า 20 ปีขึ้นไป	7	16.7
(Mean =2.83, S.D. =1.38)		

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้มีการประเมินผลลัพธ์ภายหลังการพัฒนาพัฒนาการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19 ในงานอุบัติเหตุและฉุกเฉิน โรงพยาบาลพล จังหวัดขอนแก่น พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เรื่องโควิด-19 และการดูแลผู้ป่วยในช่วงระบาคovid-19 ก่อนการพัฒนาให้ความรู้มีคะแนนเฉลี่ย 13 คะแนน และหลังการพัฒนา มีค่าคะแนนเฉลี่ย 19 คะแนน ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้ของกลุ่มเป้าหมาย พบว่า หลังการพัฒนาระดับความรู้มากกว่าก่อนการพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น น้อยกว่า 0.05 (พยาบาล/กู้ชีพ)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องโควิด-19 และการดูแลผู้ป่วยก่อนและหลังการพัฒนา (N=20) (พยาบาล/กู้ชีพ)

ระดับความรู้	ผลการเปรียบเทียบ (N=20)			
	$\bar{X}$	S.D.	T - test	P - Value
ก่อนการพัฒนา	13	.537	-9.623	0.001
หลังการพัฒนา	19	.859		

พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เรื่องโควิด-19 และการดูแลผู้ป่วยในช่วงระบาคovid 19 ก่อนการพัฒนาให้ความรู้มีคะแนนเฉลี่ย 12 คะแนน และหลังการพัฒนา มีค่าคะแนนเฉลี่ย 18 คะแนน ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้ของกลุ่มเป้าหมาย พบว่า หลังการพัฒนาระดับความรู้มากกว่าก่อนการพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น น้อยกว่า 0.05 (ผู้ช่วยเหลือคนไข้/พนักงานเปล)

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องโควิด-19 และการดูแลผู้ป่วยก่อนและหลังการพัฒนา (N=20) (ผู้ช่วยเหลือคนไข้/พนักงานเปล)

ระดับความรู้	ผลการเปรียบเทียบ (N=20)			
	$\bar{X}$	S.D.	T - test	P - Value
ก่อนการพัฒนา	12	.446	-9.623	0.001
หลังการพัฒนา	18	.758		

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจต่อการพัฒนาการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19

หัวข้อ	ระดับความพึงพอใจ			$\bar{x}$	SD
	มาก	ปานกลาง	น้อย		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ					
1. ขั้นตอนการให้บริการตั้งแต่การคัดกรอง แยกโซน การรักษา ชัดเจน รวดเร็ว ถูกต้อง	34 (85)	6 (15)	0 (0)	2.85	0.36
2. หน่วยงานได้แจ้งขั้นตอนและเงื่อนไขการบริการให้ผู้มารับบริการหรือผู้มาติดต่อทราบอย่างชัดเจนตามวิถีใหม่ (New normal)	38 (95)	2 (5)	0 (0)	2.95	0.22
3. หน่วยงานมีการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจให้แก่ผู้รับบริการอย่างทั่วถึงในช่วงระบาดของโรคโควิด-19 งดเยี่ยมทุกกรณี	40 (100)	0 (0)	0 (0)	3.00	0.00
4. ระบบการบริการมีความถูกต้อง แม่นยำ ตรงตามความต้องการของผู้รับบริการตามวิถีใหม่ (New normal)	39 (97.5)	1 (2.5)	0 (0)	2.98	0.15
5. มีการใช้ทรัพยากรของหน่วยงานอย่างคุ้มค่ามีประสิทธิภาพไม่ฟุ่มเฟือย	38 (95)	2 (5)	0 (0)	2.95	0.22
6. ความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19	39 (97.5)	1 (2.5)	0 (0)	2.98	0.15
ด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ และสิ่งอำนวยความสะดวก					
7. มีการจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์ และชุด PPE ไว้เพียงพอพร้อมให้บริการ	30 (75)	10 (25)	0 (0)	2.75	0.43
8. เครื่องมือ อุปกรณ์ เวชภัณฑ์ และชุด PPE สนับสนุนที่มีคุณภาพ เพียงพอต่อการใช้งานทุกครั้ง	33 (82.5)	7 (17.5)	0 (0)	2.83	0.38
9. มีการดูแล ทำความสะอาด เครื่องมือและอุปกรณ์ถูกต้องตามมาตรฐาน และพร้อมใช้อยู่เสมอ	37 (92.5)	7 (7.5)	0 (0)	2.93	0.26

หัวข้อ	ระดับความพึงพอใจ			$\bar{x}$	SD
	มาก	ปานกลาง	น้อย		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
ด้านความเข้าใจ & ด้านการนำความรู้ไปใช้					
10. ท่านได้รับทราบแนวทางพัฒนาการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19 (COVID-19) ปฏิบัติงานเพื่อนำไปทบทวนได้เป็นประจำ	40 (100)	0 (0)	0 (0)	3.00	0.00
11. ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้ในการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19 (COVID-19)	40 (100)	0 (0)	0 (0)	3.00	0.00

การประเมินด้านทัศนคติในเรื่องการพัฒนาการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19

จากการสัมภาษณ์ในเรื่องทัศนคติผู้เข้ารับการอบรมการพัฒนาการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19 มีทัศนคติที่ดี มีความเข้าใจมากขึ้น มีความมั่นใจ เห็นถึงความสำคัญการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19

“มั่นใจมากขึ้น” รู้สึกปลอดภัย

“รู้สึกตัวเองเก่งขึ้น” ไม่กลัว COVID-19 เราป้องกันได้

“รู้สึกอยากให้มีกิจกรรมแบบนี้อีก”

“การสวม - ถอดชุดป้องกันตัวเอง แต่ก่อนไม่มั่นใจ เดี่ยวนี้จำวิธีการสวม - ถอดได้”

“ใส่ชุด PPE ไม่เกิน 3 นาที”

“คิดว่ามันเป็นเรื่องไกลตัว แต่มันใกล้ตัวมาก เราต้องรู้ ต้องทำได้”

7. การอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการณ์งานอุบัติเหตุฉุกเฉินในช่วงที่มีการระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อพัฒนาการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19 ในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช โรงพยาบาลพล จังหวัดขอนแก่น และประเมินผลความพึงพอใจต่อการพัฒนาการดูแลผู้ป่วยใหม่โควิด-19 ในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช โรงพยาบาลพล จังหวัดขอนแก่น กลุ่มเป้าหมาย 40 คน โดยการใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ PAOR โดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้กาย

การจัดทำแนวทางการพัฒนาการดูแลผู้ป่วยในยุควิถีใหม่โควิด-19 ในงานอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลพล จังหวัดขอนแก่น เป็นไปตามสิ่งที่คาดหวังและป้องกันความเสี่ยงสำคัญของแต่ละกระบวนการจัดระบบบริการงานอุบัติเหตุฉุกเฉิน แบบ NEW NORMAL และใช้มาตรการ DMHTT เพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรคโควิด-19 บุคลากรมีความรู้และทักษะ และทัศนคติในการดูแลผู้ป่วยภาวะฉุกเฉินเร่งด่วน คลอบคลุมโรคโควิด-19 ที่มีประสิทธิภาพ ผู้ป่วยปลอดภัย ไม่เกิดภาวะแทรกซ้อน และเจ้าหน้าที่มีความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน

พัฒนาการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19 ในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช โรงพยาบาลพล จังหวัดขอนแก่น สอดคล้อง กับงานวิจัย รังสฤษฎ์ แวดือราแม, ระวี แก้วสุกใส และพรทิศา คงคุณ (2564) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ และการรับรู้กับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตแบบวิถีใหม่ (New Normal) เพื่อการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ เพื่อศึกษาระดับความรู้ การรับรู้เกี่ยวกับโรค โควิด-19 พฤติกรรมการดำเนินชีวิตแบบวิถีใหม่ (New Normal) เพื่อการป้องกันโรคโควิด-19 และความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และการรับรู้ต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตแบบวิถีใหม่เพื่อการโรคโควิด-19 ในนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ จำนวน 197 คน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไป 2) ความรู้เกี่ยวกับโรคโควิด-19 3) การรับรู้เกี่ยวกับโรคโควิด-19 และ 4) พฤติกรรมการดำเนินชีวิตแบบวิถีใหม่ เพื่อการป้องกัน โรคโควิด-19 ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีค่า IOC ระหว่าง .67 – 1.00 โดยวิเคราะห์ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้านความรู้ โดยใช้สูตร KR-20 ได้ค่าเท่ากับ .80 และวิเคราะห์ค่าอัลฟาครอนบาช ของด้าน การรับรู้เท่ากับ .92 และด้านพฤติกรรมปฏิบัติเท่ากับ .90 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานและสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

สอดคล้องกับงานวิจัย ระนอง เกตุดาว, อัมพร เทียงตรงดี และภาสินี โทอินทร์ (2564) ศึกษาการพัฒนา รูปแบบ การเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี เพื่อพัฒนา รูปแบบการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี Udon Model COVID-19 และประเมินรูปแบบการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคฯ รวมทั้งประเมินความพึงพอใจต่อการ ใช้ รูปแบบการเฝ้าระวัง ป้องกันควบคุมโรคฯ รวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตอำเภอ 28 คน และแบบสอบถามความรู้และความพึงพอใจของบุคลากรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 280 คน หลังการนำรูปแบบไปใช้ พบว่า ความรู้เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล-ส่งเสริมสุขภาพตำบลก่อนและหลังพัฒนามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการนำรูปแบบไปใช้ กลุ่มตัวอย่างพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

8. ข้อเสนอแนะ

1. การดำเนินการพัฒนาการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19 ในงานอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลพล จังหวัดขอนแก่น มีการประเมินความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ทุก ๆ 3 - 6 เดือน เพื่อเกิดความมั่นใจ และปลอดภัยในการทำงาน
2. การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่งานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช ทำให้การทำกิจกรรมต่าง ๆ มีแนวโน้มไปในทิศทางที่ดีและทำให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อเนื่องและยั่งยืน
3. นำแนวทางการดำเนินงานการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19 ไปใช้ในโรงพยาบาลอื่น ๆ ได้ ที่มีความสอดคล้องกับ บริบทโรงพยาบาลนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ด้านการบริหารการพยาบาล ควรมีนโยบายและสนับสนุนให้มีการนำแนวทางการพัฒนาการดูแลผู้ป่วยวิถี ใหม่โควิด-19 ในงานอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลพล จังหวัดขอนแก่นในการสอนและให้ความรู้ในการดูแลผู้ป่วยในช่วงระยะ บาดของโควิด-19 เพื่อให้เกิดความปลอดภัย ทั้งแก่บุคลากรและผู้มารับบริการ
2. การดำเนินการพัฒนาการดูแลผู้ป่วยวิถีใหม่โควิด-19 ในงานอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลพล จังหวัด ขอนแก่น ควรมีการศึกษาในระยะที่ยาวขึ้น ในระยะ 6 เดือนหรือ 1 ปี เพื่อติดตามความต่อเนื่องและได้ประเมินประสิทธิผล เพื่อนำมาทำงานวิจัยต่อยอด หรือ R2R และ R&D เพื่อเกิดเป็นนวัตกรรมของโรงพยาบาลพล

3. การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดด้านเวลา ซึ่งควรเพิ่มระยะเวลาในการทำวิจัย เนื่องจากมีระยะเวลาน้อยจึงทำให้การประเมินผลการดำเนินงานจากการปฏิบัติจริง ได้เพียงวงรอบเดียว

9. เอกสารอ้างอิง

- กัญยานี เอียนเล่ง, อัญชัญ ญาโนภาส และกมลชนก เผ่าประพัฒน์. (2563). การพยาบาลผู้ป่วยโควิด-19 ในหอผู้ป่วยรวมแยกโรคสามัญ โรงพยาบาลศิริราช. *เวชบันทึกศิริราช*, 14(2) หน้า 112-131.
- กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. (2563). *แนวทางให้การรักษาก่อนผู้ป่วยโควิด-19 Home Isolation ด้วยศาสตร์การแพทย์แผนไทย*. (ออนไลน์) <http://www.dtam.moph.go.th> (วันที่ 14 สิงหาคม 2564).
- กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. (2563). *การดูแลรักษาผู้ป่วยโควิด-19 หลังรักษาหาย (POST COVID SYNDROME) หรือภาวะ LONG COVID สำหรับแพทย์และบุคลากรสาธารณสุข*. (ออนไลน์) จาก <https://covid19.dms.go.th>.
- ประทานพร อาริราชการณีย์. (2564). ข้อเสนอแนะการคัดกรองและการจัดการทางพันธุกรรมในช่วงระบาดของโรคโควิด-19. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 30(1), มกราคม – กุมภาพันธ์, หน้า 181-194.
- ประภา ราชา. (2563). การพัฒนาระบบบริการพยาบาลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19. *วารสารแพทย์ เขต 4-5*, 39(3), กรกฎาคม – กันยายน.
- ระนอง เกตุดาว, อัมพร เทียงตรงดี และภาสินี ไทอินทร์. (2564). การพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 30(1).
- รังสฤษฎ์ แวดือราหม, ระวี แก้วสุกใส และพรทิศา คงคุณ. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และการรับรู้กับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตแบบวิถีใหม่ (New Normal). *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*, 8(2), 80-92.
- โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่. (2563). *รู้ทัน ป้องกัน COVID-19*. (ออนไลน์) <https://www.med.cmu.ac.th/web/covid19>.
- Holloway, I. W. (2010). *Qualitative research in nursing and health care*. 3rd ed. India: Laser words Privates.
- Kemmis, S., & Mc Taggart, R. (1988). *The action research planner (3rd ed.)*. Victoria, editor. Australia: Deaken University Press.
- Oskamp, S. (1977). *Attitude and option*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Tatsushi Fujihara. (2020). *Guidelines for Life in a Pandemic: A Historical Approach Japan in the new normal*. (ออนไลน์) <http://www.jsat.or.th> (วันที่ 14 พฤษภาคม 2564).
- Xing Chen, Xiaoxia Chen. (2021). *Impact of the coronavirus (COVID-19) pandemic on scientific research and implications for clinical academic training – A review การปรับตัวทางวิทยาศาสตร์ทั่วโลกกับการระบาดของ COVID-19*. Published online 2021 Feb 19. doi: 10.1016/j.ijisu.2021.105899.

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน

บริษัท โตโยต้าดีเยี่ยม จำกัด จังหวัดอุบลราชธานี

An Approach for Development of Quality of Work Life of Officer
of Toyota Deeyiam Company Limited, Ubon Ratchathani Province

ชนิษฐา วิเศษแก้ว¹,อารีย์ นัยพินิจ²

บทคัดย่อ

การศึกษา เรื่องแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานบริษัท โตโยต้าดีเยี่ยม จำกัด จังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมการทำงานที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงาน ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงาน และเปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน และเพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานบริษัท โตโยต้าดีเยี่ยม จำกัด จังหวัดอุบลราชธานี โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพนักงานบริษัท โตโยต้าดีเยี่ยม จำกัด จำนวน 148 คน ในการศึกษาครั้งนี้ทำการศึกษาคุณภาพชีวิตทั้งหมด 8 ด้าน ได้แก่ ด้านค่าตอบแทนเป็นธรรมและเพียงพอ ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย ด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถ ด้านการส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ด้านการส่งเสริมด้านบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน ด้านงานที่ตั้งอยู่บนฐานของกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรม ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานโดยส่วนรวม และด้านงานมีส่วนเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคมโดยตรง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการทดสอบด้วย T-test และค่าความแปรปรวน ANOVA จากการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานบริษัทฯ โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.91 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานในภาพรวมซึ่งจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล พบว่าพนักงานที่มีเพศ อายุ อายุงาน รายได้เฉลี่ยที่ได้รับ แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน พนักงานที่มีระดับการศึกษา และฝ่ายหรือแผนกงาน ที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกัน

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิตในการทำงาน การทำงาน พนักงาน

Abstract

The study of an approach to improving the quality of working life for staff at Toyota Deeyiam Company Limited, Ubon Ratchathani. The objective of this study was to improve the quality of staff working life at Toyota Deeyiam Company Limited. This study used questionnaires to collect data from 148 Toyota Deeyiam Company Limited employees. In this study, the researcher studied eight categories of work-life quality, including adequate and fair wage, safe and healthy environment, development of human capacities, growth and security, social integration, constitutionalism, work-life balance, and social

¹ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

relevance. The statistics which used in this study were frequency, percentage, average, and standard deviation. Moreover, the T-Test and Analysis of Variance (ANOVA) were used as statistical tests. The results showed that overall the quality of the working life of staff at Toyota Deeyiam Company Limited was at a "more" level. The average number is 3.91. When considering each category, the quality of working life was found at the "more" level in all categories. When comparing the quality of working life based on physical characteristics, the results showed sex, age, working hours, and salary have no significant difference. However, the employees who had different levels of education and departments had a significant difference in work-life quality.

Keywords: Quality of working life, Working life, Staff

1. บทนำ

แนวโน้มอุตสาหกรรมยานยนต์ในส่วนของตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ใหม่ปี พ.ศ. 2564 - พ.ศ. 2566 คาดว่ารายได้ของธุรกิจมีแนวโน้มเติบโตจำกัด โดยรายได้จากการจำหน่ายรถยนต์ใหม่มีแนวโน้มเติบโตตามการขยายตัวของยอดขายรถยนต์ในประเทศ (คาดเติบโตเฉลี่ย 3.0-4.0% ต่อปี) ขณะที่รายได้จากศูนย์ซ่อมบำรุงและจำหน่ายอะไหล่มีแนวโน้มหดตัวตามการลดลงของจำนวนรถยนต์จดทะเบียนสะสมอายุน้อยกว่า 5 ปี แม้จะมีความต้องการซ่อมบำรุงรถยนต์ตามอายุ/ระยะทาง แต่ยังมีความเสี่ยงจากผู้บริโภคบางส่วนอาจเปลี่ยนไปใช้บริการจากศูนย์ซ่อมรถยนต์ทั่วไป นอกจากนี้ ธุรกิจยังได้รับแรงกดดันจากนโยบายของค่ายรถยนต์ ประกอบด้วย (1) นโยบายให้ตัวแทนจำหน่ายลงทุนปรับปรุงโชว์รูมและศูนย์บริการให้ได้มาตรฐาน จะเป็นภาระต้นทุนที่เพิ่มขึ้นของผู้ประกอบการ และ (2) นโยบายรुकตลาดออนไลน์มากขึ้น อาจกดดันภาวะการแข่งขันระหว่างตัวแทนจำหน่ายให้มีแนวโน้มรุนแรงขึ้น (ศูนย์วิจัยกรุงศรี, 2563)

จากข้อมูลแนวโน้มดังกล่าว ส่งผลให้องค์กรตกอยู่ในสถานะที่มีการแข่งขันที่รุนแรงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นกำลังซื้อของผู้บริโภค หนี้ครัวเรือนยังอยู่ในระดับสูง และสถาบันการเงินยังคงเข้มงวดในการอนุมัติสินเชื่อ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้องค์กรประสบปัญหาด้านผลประกอบการขององค์กรที่ไม่สามารถทำให้บรรลุได้ตามเป้าหมาย หรือแม้กระทั่งการมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้น องค์กรจึงต้องมีความพร้อมในการรับมือที่ดี ทั้งนี้ ในองค์กรทุก ๆ องค์กร จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายปัจจัยในการขับเคลื่อนองค์กร ไม่ว่าจะเป็น บุคลากร ต้นทุน วัตถุดิบ และการจัดการ เป็นต้น โดยที่ทรัพยากรเหล่านี้มีอยู่ในปริมาณที่จำกัดและแตกต่างกัน และสิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งก็คือทรัพยากรมนุษย์ เพราะทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นหนึ่งในตัวขับเคลื่อนสำคัญในองค์กร สามารถทำให้องค์กรดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ จึงเป็นสาเหตุที่องค์กรต้องให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์ ฉะนั้นแล้ว ผู้บริหารจึงจะต้องจัดสรรทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ให้เหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุด

ดังนั้น การกำหนดแนวทางเพื่อนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานที่ดียิ่งขึ้น เป็นสิ่งที่ทางองค์กรเล็งเห็นว่ามีความสำคัญ เพราะนอกจากจะสามารถทำให้พนักงานทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังสามารถช่วยให้องค์กรมีผลประกอบการที่ดียิ่งขึ้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงาน บริษัท โตโยต้าดีเยี่ยม จำกัด จังหวัดอุบลราชธานี ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน และเปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน โดยนำผลที่ได้ไปกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน บริษัท โตโยต้าดีเยี่ยม จำกัด จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน บริษัท โตโยต้าดีเยี่ยม จำกัด จังหวัดอุบลราชธานีต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมการทำงานที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานบริษัท โตโยต้าดีเยี่ยม จำกัด จังหวัดอุบลราชธานี

2.2 เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานบริษัท โตโยต้าดีเยี่ยม จำกัด จังหวัดอุบลราชธานี

2.3 เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานบริษัท โตโยต้าดีเยี่ยม จำกัด จังหวัดอุบลราชธานี

2.4 เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงาน บริษัท โตโยต้าดีเยี่ยม จำกัด จังหวัดอุบลราชธานี

3. วิธีการดำเนินการศึกษา

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ พนักงานบริษัท โตโยต้าดีเยี่ยม จำกัด จังหวัดอุบลราชธานี จำนวนทั้งสิ้น 236 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ พนักงานบริษัท โตโยต้าดีเยี่ยม จำกัด จังหวัดอุบลราชธานี จำนวนทั้งสิ้น 148 คน ได้มาจากการคำนวณโดยใช้สูตรคำนวณกลุ่มประชากรที่รู้จำนวนประชากร (Finite Population) ตามสูตรของ ทาโร ยามานะ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.95 และความคลาดเคลื่อนในกลุ่มตัวอย่างที่ระดับ 0.05

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบไปด้วย 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของพนักงานบริษัท โตโยต้าดีเยี่ยม จำกัด จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ เพศ อายุ อายุงาน ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และฝ่ายหรือ แผนกงาน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานบริษัท โตโยต้าดีเยี่ยม จำกัด จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้การสอบถามข้อมูลคุณภาพชีวิตในการทำงานจากแนวความคิดของ Richard E. ทั้ง 8 ด้าน (Walton, 1975) จำนวน 40 ข้อ

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาค้างนี้ ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสำรวจ (Survey Method) โดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 148 คน โดยเก็บข้อมูลจากพนักงานบริษัท โตโยต้าดีเยี่ยม จำกัด จังหวัดอุบลราชธานี ที่ยังคงทำงานอยู่ ระหว่างเดือนมีนาคม ถึง เดือนพฤษภาคม 2564 เป็นระยะเวลา 3 เดือน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาทำการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistic Package for Social Science) Version 26.0 ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. การวิเคราะห์แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานบริษัท โตโยต้าดีเยี่ยม จำกัด จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ เพศ อายุ อายุงาน ระดับการศึกษา รายได้ที่ได้รับ และฝ่ายหรือแผนกงาน สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ (Frequency) และ ร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานบริษัท โตโยต้าดีเยี่ยม จำกัด จังหวัดอุบลราชธานี สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.5 สมมติฐานในการวิจัย

พนักงานบริษัท โตโยต้าดีเยี่ยม จำกัดที่มีเพศ อายุ อายุงาน ระดับการศึกษา รายได้ที่ได้รับ และฝ่ายหรือแผนกงาน แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงาน ไม่แตกต่างกัน

3.6 การทดสอบสมมติฐานในการศึกษา

จากการเปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานบริษัท โตโยต้าดีเยี่ยม จำกัด มีการทดสอบสมมติฐาน โดยมีเงื่อนไขการตัดสินใจต่อปัญหาที่ต้องการศึกษาในการประเมินผลในกรณีของการเปรียบเทียบความแตกต่างเชิงทศนคติว่าจะตัดสินใจยอมรับหรือปฏิเสธสมมติฐาน Null Hypothesis (Ho) โดยเปรียบเทียบค่า Significant: ยอมรับสมมติฐาน Null Hypothesis (Ho) เมื่อ Computed Significant มากกว่าหรือเท่ากับ 0.05 และปฏิเสธสมมติฐาน Null Hypothesis (Ho) เมื่อ Computed Significant น้อยกว่า 0.05

4. ผลการศึกษา

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน บริษัท โตโยต้าดีเยี่ยม จำกัด โดยภาพรวมรวม

คุณภาพชีวิตในการทำงาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1. ด้านค่าตอบแทนเป็นธรรมและเพียงพอ	3.68	.714	มาก
2. ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย	4.04	.663	มาก
3. ด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถ	3.96	.795	มาก
4. ด้านการส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน	3.94	.734	มาก
5. ด้านการส่งเสริมด้านบุคลากรทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน	3.90	.754	มาก
6. ด้านงานที่ตั้งอยู่บนฐานของกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรม	3.91	.756	มาก
7. ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานโดยส่วนรวม	3.80	.771	มาก
8. ด้านงานมีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคมโดยตรง	4.06	.853	มาก
รวม	3.91	.646	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า พนักงานในบริษัท โตโยต้าดีเยี่ยม จำกัด มีคุณภาพชีวิตในการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.91 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ได้แก่ 1) ด้านงานมีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคมโดยตรง มีค่าเฉลี่ย 4.06 2) ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย มีค่าเฉลี่ย 4.04 3) ด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถ มีค่าเฉลี่ย 3.96 4) ด้านการส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย 3.94 5) ด้านงานที่ตั้งอยู่บนฐานของกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรม ค่าเฉลี่ย 3.91 6) ด้านการส่งเสริมด้านบุคลากรทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย 3.90 7) ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานโดยส่วนรวม มีค่าเฉลี่ย 3.80 และ 8) ด้านค่าตอบแทนเป็นธรรมและเพียงพอ มีค่าเฉลี่ย 3.68 เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน บริษัท โตโยต้าดีเยี่ยม จำกัด เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ความแตกต่างของคุณภาพชีวิตในการทำงาน	Sig.
เพศ	.094
อายุ	.316
อายุงาน	.786
ระดับการศึกษา	.002*
รายได้ที่ได้รับ	.067
ฝ่ายงาน	.000*

หมายเหตุ: * แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า พนักงานในบริษัท โตโยต้าดีเยี่ยม จำกัด จังหวัดอุบลราชธานี ที่มีเพศที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน พนักงานที่มีอายุที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน พนักงานที่มีอายุงานที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน พนักงานที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกัน พนักงานที่มีรายได้เฉลี่ยที่ได้รับแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน และพนักงานที่มีฝ่ายหรือแผนงานที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกัน

จากการศึกษา คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานบริษัท โตโยต้าดีเยี่ยม จำกัด ตามแนวคิดของ Richard E. Walton (1975) ผู้ศึกษาได้นำผลการศึกษามาเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานบริษัท โตโยต้าดีเยี่ยม จำกัด จังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้

1) **ด้านค่าตอบแทนเป็นธรรมและเพียงพอ** อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้งสิ้น แต่ค่าเฉลี่ยในข้อรายได้ที่ได้รับเพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายที่จำเป็นและครัวเรือน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดดังนั้น บริษัทควรพิจารณาค่าตอบแทนของพนักงาน ให้เหมาะสมกับปริมาณงานที่รับผิดชอบ และเหมาะสมตามมาตรฐานการครองชีพที่สมเหตุสมผลในสังคมนั้น ๆ

2) **ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย** อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้งสิ้น แต่ค่าเฉลี่ยในข้อสิ่งแวดล้อมในสถานที่ทำงานที่ถูกลักษณะมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น บริษัทควรสำรวจบริเวณโดยรอบขององค์กร และปรับสภาพแวดล้อมในการทำงานให้เหมาะสมและสอดคล้องกับการทำงาน เช่น มีการจัดวางอุปกรณ์สำนักงานที่เหมาะสม จัดห้องทำงานให้มีแสงสว่างที่เพียงพอ อุณหภูมิพอเหมาะ มีบรรยากาศที่ดี สะอาดและปลอดภัย

3) **ด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถ** อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้งสิ้น แต่ค่าเฉลี่ยในข้อองค์กรมีการส่งเสริมความรู้ความสามารถของพนักงานในการทำงาน และข้อได้รับโอกาสให้เข้าร่วมการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น บริษัทควรจัดให้มีการการประชุม อบรม ให้ความรู้ข้อแนะนำในการทำงานแก่พนักงานทุกฝ่าย โดยคัดเลือกพนักงานผู้ที่เคยทำผลงานได้ยอดเยี่ยมจนได้รับรางวัล และอยู่กับองค์กรมาอย่างยาวนาน เพื่อมาเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์การทำงานให้กับเพื่อนร่วมงาน เพื่อให้พนักงานได้มีโอกาสพัฒนาตนเองเพิ่มมากขึ้น

4) **ด้านการส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน** อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้งสิ้น แต่ค่าเฉลี่ยในข้อองค์กรมีส่วนช่วยทำให้การดำรงชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีมีค่าน้อยที่สุด ดังนั้น บริษัทควรเปิดโอกาสให้พนักงานได้แสดงความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ เช่น การมอบหมายงานใหม่ที่ท้าทายความสามารถหรือต้องใช้ความรู้และทักษะที่เพิ่มขึ้น

5) **ด้านบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน** อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้งสิ้น แต่ค่าเฉลี่ยในข้อองค์กรมีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ในองค์กรมีค่าน้อยที่สุด ดังนั้น บริษัทควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้พนักงานได้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน อาทิเช่น การจัดให้มีงานเลี้ยงสังสรรค์ประจำปี หรือจัดกิจกรรมกีฬาภายใน เพื่อให้พนักงานได้มีโอกาสทำความรู้จักกัน อีกทั้งยังเสริมสร้างทักษะการทำงานเป็นทีม

6) **ด้านงานที่ตั้งอยู่บนฐานของกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรม** อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้งสิ้น แต่ค่าเฉลี่ยในข้อผู้บริหารมีการพิจารณาเลื่อนขั้น โดยพิจารณาจากความรู้ความสามารถ และมีกระบวนการที่เป็นธรรมมีค่าน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารต้องแสดงออกถึงความยุติธรรมในการเลื่อนขั้น โดยพิจารณาผลงานตามความเป็นจริง กำหนดเกณฑ์ในการเลื่อนขั้นที่ชัดเจน เพื่อให้การพิจารณาเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วกัน

7) **ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานโดยรวม** อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้งสิ้น แต่ค่าเฉลี่ยในข้อนอกเวลาทำงานสามารถลดความกังวล และความเครียดจากงานที่รับผิดชอบมีค่าน้อยที่สุด ดังนั้น บริษัทควรที่จะจัดกิจกรรมและเชิญชวนให้พนักงานมาทำกิจกรรมร่วมกันหลังเลิกงาน อาทิเช่น การเล่นกีฬา เกม สันทนาการ เพื่อเป็นการคลายความเครียดหรือความกังวลจากการทำงานของพนักงาน อีกทั้งยังเพิ่มกำลังใจในการทำงานในวันต่อ ๆ ไป

8) **ด้านงานมีส่วนเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคมโดยตรง** อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้งสิ้น แต่ค่าเฉลี่ยในข้อองค์กรมีส่วนช่วยเหลือ และให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ มีค่าน้อยที่สุด ดังนั้น บริษัทควรที่จะมีการยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือองค์กรอื่น ๆ เพิ่มขึ้น เช่น มีการจัดกิจกรรมช่วยเหลือสังคมเป็นประจำ

5. อภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่า พนักงานบริษัท โตโยต้าดีเยี่ยม จำกัด จังหวัดอุบลราชธานี มีคุณภาพชีวิตในการทำงานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ พนักงานรู้สึกพึงพอใจในคุณภาพชีวิตในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวาริณี โพธิราช (2558) ที่ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของลูกจ้างในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างคือ ลูกจ้างของมหาวิทยาลัยมหาสารคามวิทยาลัยทั้ง 7 วิทยาเขต จำนวน 257 คน ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบ 8 ด้าน ได้แก่ การได้รับค่าตอบแทนในการทำงานที่เพียงพอและยุติธรรม สภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน โอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคคล การบูรณาการทางสังคม หรือการทำงานร่วมกัน ประชาธิปไตยในองค์กร ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว ลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยรวมมีคุณภาพชีวิตในการทำงานระดับมาก

เมื่อพิจารณาความแตกต่างของคุณภาพชีวิตในการทำงานจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลของพนักงาน พบว่า

1) พนักงานที่มีเพศต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิวัฒน์ นิซัง (2556) ซึ่งได้ทำการศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ซี.พี. เพนท์ พบว่า บุคลากรที่มี อายุ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ระดับเงินเดือน ต่างกัน มีคุณภาพชีวิต

การทำงานในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เพราะพนักงานที่เป็นเพศชายและเพศหญิง มีการปฏิบัติงานในองค์กรเหมือน ๆ กัน มีองค์ประกอบคุณภาพชีวิตที่คล้ายคลึงกัน มีความเสมอภาคกัน ส่งผลให้คุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน

2) พนักงานที่มีอายุแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุนทร นามโคตรศรี (2553) ซึ่งได้ทำการศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา พบว่า อายุต่างกันมีคุณภาพชีวิตการทำงานไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะบุคลากรที่มีอายุมากและอายุน้อย มีองค์ประกอบคุณภาพชีวิตการทำงานคล้ายคลึงกัน มีความเสมอภาคกัน ส่งผลให้คุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน

3) พนักงานที่มีอายุงานแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุนทร นามโคตรศรี (2553) ซึ่งได้ทำการศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา พบว่า บุคลากรที่มี อายุ ระยะเวลา ในการปฏิบัติงาน ระดับเงินเดือน ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงานในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรที่มี ระยะเวลาปฏิบัติงานน้อยและมาก มีการปฏิบัติงานในบริษัทเหมือน ๆ กัน มีองค์ประกอบคุณภาพชีวิตการทำงานคล้ายคลึง ส่งผลให้คุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน

4) พนักงานที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพนักงานที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีและตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป มีการปฏิบัติงานในบริษัทที่แตกต่างกัน จึงทำให้มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกัน

5) พนักงานที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ วิวัฒน์ นิซัง (2556) ซึ่งได้ทำการศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ซี.บี. เพนท์ พบว่า บุคลากรที่มี อายุ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ระดับเงินเดือน ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงานในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรที่มีเงินเดือนมากและเงินเดือนน้อย มีการปฏิบัติงานในองค์กรเหมือน ๆ กัน มีองค์ประกอบคุณภาพชีวิตการทำงานคล้ายคลึงกัน มีความเสมอภาคกัน ส่งผลให้คุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน

6) พนักงานที่มีฝ่ายหรือแผนกงานแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในแต่ละฝ่ายหรือแผนกงานมีหน้าที่ที่รับผิดชอบหนักเบาแตกต่างกัน จึงทำให้คุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกัน

สรุปแนวผลแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานบริษัท โตโยต้าดีเยี่ยม จำกัด จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งหมด 7 ด้าน ดังนี้

1) ด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ บริษัทควรพิจารณาค่าตอบแทนของพนักงาน ให้เหมาะสมตามมาตรฐานการครองชีพที่สมเหตุสมผลในสังคมนั้น ๆ

2) ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย บริษัทควรสำรวจบริเวณโดยรอบขององค์กร และปรับสภาพแวดล้อมในการทำงานให้เหมาะสมและสอดคล้องกับการทำงาน

3) ด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถ บริษัทควรจัดให้มีการประชุม อบรม ให้ความรู้ข้อแนะนำในการทำงานแก่พนักงาน

4) ด้านการส่งเสริมความเจริญเติบโตให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน บริษัทควรเปิดโอกาสให้พนักงานได้แสดงความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่

5) ด้านบูรณาการทางสังคม บริษัทควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้พนักงานได้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน

6) ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน บริษัทควรจัดกิจกรรม เพื่อเป็นการผ่อนคลายความเครียดให้กับพนักงาน

7) ด้านงานมีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคม บริษัทควรจัดให้มีกิจกรรมช่วยเหลือสังคมอยู่เป็นประจำ

6. ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การศึกษาดังกล่าวมีความสมบูรณ์ และมีประโยชน์มากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาขอเสนอให้มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. นำแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานไปใช้ ติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบผลสัมฤทธิ์และคุณภาพชีวิตของพนักงาน

2. ควรทำการศึกษาความผูกพันของพนักงานที่มีต่อองค์กรร่วมด้วย เพื่อที่จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับองค์กร ให้มีประสิทธิภาพในการทำงานมากยิ่งขึ้น และส่งผลให้เกิดความก้าวหน้าของพนักงาน

3. องค์กรควรให้ความสำคัญกับงาน และคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของพนักงาน เพื่อให้พนักงานมีเป้าหมายในชีวิตการทำงานที่ดียิ่งขึ้น

7. เอกสารอ้างอิง

จักรกฤษ หินวิเศษ. (2564). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทน้ำตาลไทยอุดรธานี จำกัด จังหวัดอุดรธานี.

วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย. 11(3), 81-94.

วาริณี โพธิราช. (2558). คุณภาพชีวิตการทำงานของลูกจ้างในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิตคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิวัฒน์ นีซัง. (2556). คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ซี.บี. เพนท์. วารสารหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ศุภณีย์จัยกรุงศรี. (2563). เกี่ยวกับอุตสาหกรรมรถยนต์. ค้นเมื่อ 20 มกราคม 2564, จาก <https://www.krungsri.com/th/research/industry/summaryoutlook/industry-summary-outlook-2021-2023>.

สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน). (2562). คุณภาพชีวิตในการทำงาน (Quality of working life). ค้นเมื่อ 20 มกราคม 2564, จาก <https://www.krungsri.com/th/research/industry/summaryoutlook/industry-summary-outlook-2021-2023>.

สุนทร นามโคตศรี. (2553). คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอตำบลขุนทด จังหวัดนครราชสีมา. โครงการวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิศวกรรมโยธา สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

Chan and Wyatt. (2007). The Quality of Work Life in Egypt. World Journal of Business and Management.

Delamotte, Y. & Takezawa, S. (1984). Quality of Working Life in International Perspective. Geneva: International Labor Office.

Huse, E. & T. Cumming. (1985). Organization Development and Change. Minnesota: West.

Taro Yamane. (1973). Statistics: An introductory Analysis 2nd ed. New York: Harper and Row.

Walton, R.E. (1975). Improving the Quality of work life. Harvard Business.

**แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น**
**The Guidelines for School Administration According to the Good Governance
of School Administrators under Khon Kaen Secondary
Educational Service Area**

ทิวรัตน์ ครุพันธ์¹,
กุหลาบ บุริสาร²,
อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล 2) ศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจำนวน 345 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดโดยใช้ตารางของ เครซีและมอร์แกน และการสุ่มแบบแบ่งชั้นขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้รูปแบบการ ตอบสนองคู่

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพปัจจุบันของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักนิติธรรม รองลงมา คือ หลักประสิทธิภาพ และหลักความโปร่งใส ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักการมีส่วนร่วมและหลักความคุ้มค่า

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักความคุ้มค่ารองลงมา คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักประสิทธิภาพ

ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและจัดเรียงตามค่าความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ หลักความคุ้มค่ารองลงมา คือ หลักการมีส่วนร่วม หลักคุณธรรมและหลักความรับผิดชอบตรวจสอบได้ ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ หลักประสิทธิภาพ

2) แนวการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา มีทั้งหมด 8 ด้าน รวมทั้งสิ้น 32 แนวทาง โดยมีหลักนิติธรรม 4 แนวทาง หลักคุณธรรม 4 แนวทาง หลักความโปร่งใส 4 แนวทาง หลักการมีส่วนร่วม 4 แนวทาง หลักความรับผิดชอบตรวจสอบได้ 4 แนวทาง หลักความคุ้มค่า 4 แนวทาง หลักประสิทธิภาพ 4 แนวทาง และหลักประสิทธิภาพ 4 แนวทาง

คำสำคัญ : แนวทางการบริหารสถานศึกษา ; หลักธรรมาภิบาล

¹นักศึกษานิเทศศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

²รองคณบดีคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

³คณบดีคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the current state and the desirable state and the needs index of the administration according to good governance of school administrators 2) to study the guidelines for the administration of educational institutions according to the principles of good governance of educational institution administrators in order to promote Under the Khon Kaen Secondary Education Service Area Office. The samples were 345 school administrators and teachers. The sample size was calculated using Krejcie and Morgan's table and stratified random sampling by the status of the school size. The tools using the dual-response format with a confidence value of 0.92. The statistics for data analysis included percentage, mean, standard deviation and the Modified Priority Needs Index.

The research findings were as following:

1) The current state of the administration according to the good governance of the administrators of the educational institutes Under the Office of Khon Kaen Secondary Education Service Area, overall, it was at a high level. And when considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average was the rule of law, followed by the principle of effectiveness and transparency. The aspects with the lowest mean were the participation principle and the value principle.

The desirable conditions of administration in accordance with the principles of good governance of educational institution administrators Under the Office of Khon Kaen Secondary Education Service Area, overall, it was at a high level. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average was the value principle, followed by the rule of law and the moral principle, while the aspect with the lowest average was the efficiency principle.

The Modified Priority Needs Index of the administration according to the good governance of the school administrators Under the Office of Secondary Education Service Area of Khon Kaen, the principle of value, followed by the principle of participation. Moral principles and principles of accountability are verifiable. The area with the lowest need is the principle of effectiveness.

2) The guidelines of the administration according to good governance of school administrators, the researcher presented in 8 aspects a total of 32 approaches. There are 4 principles of rule of law, 4 principles of integrity, 4 principles of transparency, 4 principles of participation, 4 principles of accountability, 4 principles of value for money, 4 principles of effectiveness, and 4 principles of efficiency.

Keywords: The Guidelines for educational administration; The good governance of educational school administrators under The Secondary Educational

1. บทนำ

การศึกษาในยุคดิจิทัล มีการเปลี่ยนแปลงไปตามอิทธิพลของการพัฒนาทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง สิ่งแวดล้อม เพื่อเสริมสร้างผลประโยชน์ต่อองค์กรของตัวเอง ซึ่งอยู่ภายใต้เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงการแข่งขัน เพื่อสร้างข้อได้เปรียบ และความมุ่งมั่นของสังคมที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว รุนแรง และมีความหลากหลายนั้นต่างก็ส่งผลกระทบ

ต่อวงวิชาชีพ โดยเฉพาะด้านการศึกษาซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการปรับเปลี่ยนบริบทและโครงสร้างการบริหารของการบริหารจัดการศึกษา สอดรับกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยให้คณะกรรมการสถานศึกษาทำหน้าที่กำกับ ส่งเสริมและสนับสนุนในการกิจหลักของสถานศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปและมาตรา 35 กำหนดให้ สถานศึกษา ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีฐานะเป็นนิติบุคคลโดย มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระคล่องตัว สามารถบริหาร และจัดการศึกษาได้สะดวกรวดเร็วมีประสิทธิภาพ ตามหลักการกระจายอำนาจและการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) โดยมุ่งให้การบริหารจัดการเบ็ดเสร็จที่สถานศึกษาเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคน ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550)

การปฏิรูปการศึกษามุ่งให้เกิดคุณภาพทั้งในด้านผลผลิต กระบวนการจัดการ และปัจจัยต่าง ๆ โดยมุ่งหวังให้การจัดการศึกษาพัฒนาทั้งระบบ (Whole School Approach : WSA) เพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชน และประโยชน์ ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีหน้าที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ แยกแยะบทบาท หน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับหรือในการให้บริการในระบบเศรษฐกิจที่มีการ แข่งขัน มีสมรรถนะสูง ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์ และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำนวัตกรรมเทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัล มาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริต ความมัธยัสถ์และสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง นอกจากนั้นกฎหมายต้องมีความชัดเจน มีเพียงเท่าที่จำเป็น มีความทันสมัย มีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อการพัฒนา โดยกระบวนการยุติธรรม มีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติและการอำนวยความสะดวกตามหลักนิติธรรมบุคคลที่มี ความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ดังกล่าวได้ก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษา เพราะต้องเป็นผู้นำและผู้ประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีความสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเรียนการสอน และการเรียนรู้ รวมทั้งระเบียบและ หลักเกณฑ์ที่ใช้เป็นข้อตกลงของหน่วยงาน ซึ่งจะทำให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเกิดประสิทธิผลอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งจะดำเนินการจนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นองค์กรหลักที่สำคัญ ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีการปฏิรูปการศึกษาให้ดีขึ้นกว่าเดิม มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาทั้ง ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคคล และด้านบริหารทั่วไป ให้โรงเรียนโดยตรง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) ซึ่งตรงกับแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 พันทกกิจที่ 3 พัฒนา ระบบบริหารจัดการ การศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ยุทธศาสตร์ที่ 6 ยุทธศาสตร์พัฒนา ระบบบริหารจัดการ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา หากนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานของสถานศึกษา จะทำให้การบริหารงานนั้นสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เพราะหลักธรรมาภิบาลยึดหลักการทำงานที่มี หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า นำมาใช้ในการบริหารซึ่งเป็นการบริหารการปกครองที่ดีที่ทุก ๆ ส่วน เห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีงามเหมาะที่จะนำมาใช้ ในการจัดการบริหารงาน ทำให้หน่วยงานนั้นสามารถพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพได้ (สรชัย นิลเจริญ, 2558) เพราะการศึกษาเป็นปัจจัยในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ทุกด้าน จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะพัฒนาการศึกษา จะนำไปสู่การเป็นพลเมือง

ที่มีสมรรถภาพ จะเข้าใจในวิทยาการ นวัตกรรมใหม่ ๆ รู้จักการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยปัจจุบัน ส่งผลต่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ซึ่งทำให้ประเทศเกิดการพัฒนาในทางที่ดี ดังเช่นกับการศึกษาในทุกระดับนั้นจะเกิดผลดีถึงความมุ่งมั่น หมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลขึ้นอยู่กับการจัดระบบการบริหารการศึกษาที่เอื้อต่อการดำเนินงานไปสู่ความมุ่งมั่นนั้นเอง (จีระพันธุ์ พูลพัฒน์, 2553)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เป็นองค์กรชั้นนำในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สู่มาตรฐานสากล เป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักธรรมาภิบาล และเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน มีความมุ่งมั่นที่จะเป็นองค์กรที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความพร้อมและสามารถเป็นผู้นำในการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มีความเข้มแข็ง เป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษามหาภาคบังคับ โดยยึดหลักธรรมาภิบาล และเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ตรงตามกลยุทธ์ที่ 5 พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา หลักธรรมาภิบาลเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนและความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างสนับสนุนการจัดการศึกษาให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ควบคู่ไปกับการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม สุขนิสัย สุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ครอบคลุมทั้งการบริหารจัดการศึกษาของบุคลากรทุกกลุ่ม โดยมีปัจจัยสนับสนุนส่งเสริม การบริหารงานในด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และการบริหารทั่วไปเป็นแนวคิดที่สามารถผลักดันให้โรงเรียนสามารถบรรลุเป้าประสงค์ทั้งในระดับโรงเรียน และระดับประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ดังนั้น ผู้บริหารในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง จะต้องมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานทุกด้านอยู่เสมอเพื่อการทำงานที่มีประสิทธิผลและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อหน่วยงาน

จากเหตุผลข้างต้นที่กล่าวมา ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เห็นความสำคัญของการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาล จึงสนใจศึกษาศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ และเพื่อยกระดับแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ซึ่งจะเป็ประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษานำไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ในการบริหารต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ปีการศึกษา 2564 จำนวน 84 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 84 คน และ ครูผู้สอนจำนวน 3,264 คน รวมทั้งหมด จำนวน 3,348 คน

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 84 คน และครูผู้สอน 261 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ปีการศึกษา 2564 รวมทั้งหมด 345 คน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการประกอบด้วย ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ประกอบด้วย 8 ด้าน คือ 1) ด้านหลักนิติธรรม 2) ด้านหลักคุณธรรม 3) ด้านหลักความโปร่งใส 4) ด้านหลักความมีส่วนร่วม 5) ด้านหลักความรับผิดชอบตรวจสอบได้ 6) ด้านหลักความคุ้มค่า 7) ด้านหลักประสิทธิผล และ 8) ด้านหลักประสิทธิภาพ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เพื่อขอความอนุเคราะห์ โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอเก็บข้อมูลจากครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมแบบสอบถามให้สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ผ่านระบบสนับสนุนการบริหารจัดการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้ตอบถามออนไลน์ โดยแสกนคิวอาร์โค้ด (QR-Code) และตอบผ่านโปรแกรมกูเกิ้ลฟอร์ม (Google Form) และเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองและกำหนดวันรับคืน

3. ผู้วิจัยรับแบบสอบถามคืนจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 345 คน ได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 345 ฉบับ จากจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด 345 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์หาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คือ สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์เป็นรายข้อ แล้วแปลผลค่าเฉลี่ยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3. จัดเรียงลำดับความคาดหวังจากมากไปน้อย โดยใช้สูตรของ นางลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช (2558) โดยปรับจากสูตร PNI เดิมโดยใช้วิธี Priority Need Index (PNI Modified) ซึ่งเป็นดัชนีการจัดการเรียงลำดับความสำคัญของความคาดหวังผลต่างของสภาพที่เป็นจริงและหารด้วยค่าสภาพที่เป็นจริงเพื่อถ่วงน้ำหนักก่อนจะนำมาจัดอันดับความสำคัญความคาดหวัง

4. นำข้อมูลการวิเคราะห์จากระยะที่ 1 มาสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และนำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา

7. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 1 ตารางผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n=208)	ร้อยละ
1. สถานภาพตำแหน่ง		
1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา	84	24.30
1.2 ครูผู้สอน	261	75.70
2. ระดับการศึกษา		
2.1 ปริญญาตรี	190	55.10
2.2 ปริญญาโท	150	43.50
2.3 ปริญญาเอก	5	1.40
3. ขนาดสถานศึกษา		
3.1 โรงเรียนขนาดเล็ก	27	7.80
3.2 โรงเรียนขนาดกลาง	143	41.40
3.3 โรงเรียนขนาดใหญ่	34	9.90
3.4 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	141	40.90
รวม	345	100.00

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 345 คน จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 24.30 เป็นครูผู้สอน จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 75.70 จำแนกตามระดับการศึกษา มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 55.10 มีปริญญาโท จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 43.50 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 41.10 โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 9.90 และใหญ่พิเศษ จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 40.90

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n=208)	ร้อยละ
1. สถานภาพตำแหน่ง		
1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา	84	24.30
1.2 ครูผู้สอน	261	75.70
2. ระดับการศึกษา		
2.1 ปริญญาตรี	190	55.10
2.2 ปริญญาโท	150	43.50
2.3 ปริญญาเอก	5	1.40

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n=208)	ร้อยละ
3. ขนาดสถานศึกษา		
3.1 โรงเรียนขนาดเล็ก	27	7.80
3.2 โรงเรียนขนาดกลาง	143	41.40
3.3 โรงเรียนขนาดใหญ่	34	9.90
3.4 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	141	40.90
รวม	345	100.00

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวมและรายด้าน ทั้ง 8 ด้าน เมื่อพิจารณาสภาพปัจจุบันของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.57$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักนิติธรรม ($\bar{x}=3.69$) รองลงมา คือ หลักประสิทธิภาพ ($\bar{x}=3.61$) และหลักความโปร่งใส ($\bar{x}=3.59$) ตามลำดับ รายด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักการมีส่วนร่วมและหลักความคุ้มค่า ($\bar{x}=3.49$)

เมื่อพิจารณาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.33$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักความคุ้มค่า ($\bar{x}=4.63$) รองลงมา คือ หลักนิติธรรม ($\bar{x}=4.41$) หลักคุณธรรม ($\bar{x}=4.37$) ตามลำดับ รายด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักประสิทธิภาพ ($\bar{x}=4.18$)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	D	I	PNI _{modified}	ลำดับ
1. หลักนิติธรรม	3.69	4.41	0.16	5
2. หลักคุณธรรม	3.57	4.37	0.18	3
3. หลักความโปร่งใส	3.59	4.31	0.17	4
4. หลักการมีส่วนร่วม	3.49	4.29	0.19	2
5. หลักความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้	3.53	4.28	0.18	3
6. หลักความคุ้มค่า	3.49	4.63	0.24	1
7. หลักประสิทธิผล	3.61	4.22	0.14	7
8. หลักประสิทธิภาพ	3.57	4.18	0.15	6
เฉลี่ย	3.57	4.33	0.17	

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามพบว่า ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ขอนแก่น โดย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและจัดเรียงตามค่าความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ หลักความคุ้มค่า (PNI modified = 0.24) รองลงมา คือ หลักการมีส่วนร่วม (PNI modified = 0.19) หลักคุณธรรมและหลักความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้ (PNI modified = 0.18) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ หลักประสิทธิภาพ (PNI modified = 0.14)

8. สรุปผลการวิจัย

1. จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักนิติธรรม รองลงมา คือ หลักประสิทธิภาพ และหลักความโปร่งใส ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักการมีส่วนร่วมและหลักความคุ้มค่า

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักความคุ้มค่ารองลงมา คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักประสิทธิภาพ

1.3 ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวม ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและจัดเรียงตามค่าความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ หลักความคุ้มค่า รองลงมา คือ หลักการมีส่วนร่วม หลักคุณธรรมและหลักความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้ ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ หลักประสิทธิภาพ

2. จากการศึกษาแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เป็นรายด้านทั้งหมด 8 ด้าน รวมทั้งสิ้น 32 แนวทาง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา

9. อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักนิติธรรม รองลงมา คือ หลักประสิทธิภาพ และหลักความโปร่งใส ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักการมีส่วนร่วมและหลักความคุ้มค่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับ หลักเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรให้เป็นไปตามระเบียบ ข้อตกลงของสถานศึกษา ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และชี้แจงให้ทุกคนรับทราบมีการดูแลกำกับ ติดตาม การปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และเป็นธรรมกำหนดระเบียบแนวปฏิบัติ และข้อตกลงร่วมกัน

2. จากการศึกษาแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เป็นรายด้าน ดังนี้ 2.1. ด้านหลักนิติธรรม มีแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้ คือ ผู้บริหารควรนำหลักนิติธรรม กฎหมาย ยึดเป็นระเบียบในการปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด

ให้ถูกต้องตามหลักธรรมาภิบาลและชี้แจงให้ทุกคนรับทราบอย่างชัดเจน 2.2 ด้านหลักคุณธรรม มีแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้ คือ ผู้บริหารควรคำนึงถึง ความถูกต้อง สามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ เพื่อความโปร่งใสของงานและองค์กรกำกับด้วยกระบวนการที่มีความยุติธรรมในองค์กรให้ทุกคนมีความเสมอภาค 2.3 ด้านหลักความโปร่งใส มีแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้ คือ ผู้บริหารควรทำตามระเบียบแบบแผนปฏิบัติ ยึดความถูกต้อง โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้กำหนดแผนงานให้ชัดเจนดำเนินการตามแผนอย่างเคร่งครัด 2.4 ด้านหลักความร่วมมือ มีแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้ คือ ผู้บริหารควรนำหลักการปฏิบัติงานที่ต้องอาศัยการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ทั้งภายในองค์กร และภายนอกองค์กร และสิ่งที่สำคัญ คือ การสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ร่วมมือทุกฝ่าย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง คณะกรรมการเครือข่ายโรงเรียน 2.5 ด้านหลักความรับผิดชอบตรวจสอบได้ มีแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้ คือ ผู้บริหารควรกำหนดบทบาท/หน้าที่ และมอบหมายงานให้บุคลากรรับผิดชอบงานอย่างชัดเจน และมีการนิเทศ กำกับติดตาม และตรวจสอบการปฏิบัติงาน 2.6 ด้านหลักความคุ้มค่า มีแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้ คือ ผู้บริหารควรมีการทำงานเป็นทีม โดยทีมงานต้องมีส่วนร่วมคิดร่วมทำร่วมวางแผนทุกกระบวนการระหว่างบุคลากรในโรงเรียน 2.7 ด้านหลักประสิทธิภาพ มีแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้ คือ ผู้บริหารควรวิเคราะห์ SWOT analysis จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี ดำเนินการตามแผนโครงการ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ วัดผล และประเมินผล รายงานและเผยแพร่ 2.8 ด้านหลักประสิทธิภาพ มีแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้ คือ ผู้บริหารควรมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน มีการปรึกษาหารือทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางดำเนินงานให้เกิดผลดี มีการมอบหมายงานโดยการกระจายอำนาจกำหนดกรอบในการดำเนินงาน และดำเนินการตามกรอบของงานให้ครอบคลุม

10. ข้อเสนอแนะ

10.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

10.1.1 จากการวิจัย พบว่า หลักการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและการยอมรับ

10.1.2 จากการวิจัย พบว่า หลักความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เมื่อพิจารณารายชื่อ ผู้บริหารควรส่งเสริมการบริหารงานที่มีการลดขั้นตอนการปฏิบัติงานหรือการให้บริการการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ของชุมชนมาสนับสนุน และใช้อย่างประหยัด คุ้มค่าและมีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร อย่างคุ้มค่า

10.1.3 จากการวิจัย พบว่า หลักความรับผิดชอบตรวจสอบได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำ ผู้บริหารควรส่งเสริมจัดทำข้อมูลสารสนเทศเพื่อการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานให้ชุมชนทราบส่งเสริมคณะกรรมการการนิเทศ ติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา เพื่อความโปร่งใสในการบริหารงานและตรวจสอบการปฏิบัติงานได้

10.2 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการเพื่อการศึกษาต่อไป

10.2.1 ควรนำแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลสู่การปฏิบัติจริงในสถานศึกษาในรูปแบบการวิจัยเชิงพัฒนา เพื่อให้ได้รูปแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาอื่นที่มีบริบทคล้ายกันได้นำไปปรับใช้ต่อไป

10.2.2 ศึกษาปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรจะศึกษาโดยการเพิ่มกลุ่มตัวอย่างให้มากยิ่งขึ้น และมีการศึกษาเพิ่มเติมในแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

11. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- จิระพันธุ์ พูลพัฒน์. (2553). พัฒนาการของการบริหารการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). แนวดำเนินงานของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: คุรุสภา.
- พระสรชัย ชยธมโม (นิลเจียรนัย). (2558). หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารสถานศึกษา. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์, 2(3).

การยอมรับการศึกษาต่อในระบบการศึกษาทางไกล ทางอินเทอร์เน็ต ในระดับอุดมศึกษา
Acceptance of Further Education in the Distance Education System
on the Internet in Higher Education

พรหมสร เดชากวินกุล¹,
 วิภาวดี พรโคสูง²,
 รัชพล ทับล่อม³,
 รฐา นาราสุโขติ⁴

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ 1.เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลและสภาพแวดล้อม 2.เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการศึกษาต่อในระบบการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ต ในระดับอุดมศึกษา และวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ สุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาสถาบันในอุดมศึกษาของประเทศไทยแบ่งตามสภาพภูมิประเทศ คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เครื่องมือใช้เป็นแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 400 ชุด นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS เพื่อหาค่าทางสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ,ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.), ค่า t - test, F - test และทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD)

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีเกรดเฉลี่ย ณ ปัจจุบัน 3.51 – 4.00 ระดับชั้นปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 กลุ่มเรียนระบบการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ต มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท มีสถานภาพโสด โดยมีภูมิลำเนาส่วนใหญ่ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นเรื่องสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการศึกษาต่อในระบบการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ต ในระดับอุดมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมภายใน ($\bar{x} = 4.43$) ด้านสภาพแวดล้อมภายนอก ($\bar{x} = 4.31$) ตามลำดับ 3) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นเรื่องพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการศึกษาต่อในระบบการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ต ในระดับอุดมศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ได้แก่ ด้านการรับรู้ออนไลน์ ($\bar{x} = 4.35$) ด้านทัศนคติที่มีต่อสื่อออนไลน์ ($\bar{x} = 4.31$) และด้านความบันเทิงออนไลน์ ($\bar{x} = 4.27$) ตามลำดับ 4) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการศึกษาต่อ ในระบบการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ต ในระดับอุดมศึกษา มีความสัมพันธ์ระดับสูง ในทิศทางเดียวกัน ($r = .703$) 5) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการศึกษาต่อ ในระบบการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ต ในระดับอุดมศึกษา มีความสัมพันธ์ระดับสูง ในทิศทางเดียวกัน ($r = .806$)

คำสำคัญ พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์, การยอมรับ, ระบบการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ต

¹⁻⁴ คณะบริหารธุรกิจ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

Abstract

The objective 1. To study personal characteristics and environment. 2. To study the behavior online consumers influencing the acceptance of further education in the internet distance education system. in tertiary and research methods as follows: This is a survey research study. specific sampling the sample group used in this study was students of institutions in higher education in Thailand divided by topography, namely, the North, the Central, the South, the East, the Northeast. The tool was used as an online questionnaire of 400 sets. Data were analyzed using SPSS program to find statistical values such as mean (Mean), standard deviation (S.D.), t-test, F-test and Least Significant Difference test. (LSD)

The results of the research were found that 1) Most of the respondents were female, with a current GPA of 3.51 – 4.00, year level, bachelor's degree, fourth year, Internet distance education system group. have monthly income Less than or equal to 10,000 baht, single, with most of the domicile in the Northeast 2) Most of the respondents had a level of opinion about the environment that influenced the acceptance of further education in the Internet-based distance education system. At the higher education level, overall, it was at the highest level in all aspects, namely the internal environment ($\bar{x} = 4.43$) and the external environment ($\bar{x} = 4.31$), respectively. 3) Most of the respondents had their opinions on online consumer behavior influencing their acceptance of further education in the Internet-based distance education system. At the higher education level, overall, it was at the highest level in all aspects, namely online perception ($\bar{x} = 4.35$), attitude towards online media ($\bar{x} = 4.31$), and online entertainment ($\bar{x} = 4.27$), respectively. 4) Test the relationship between environments that influence acceptance of further education. in the Internet distance education system in tertiary have a high level of relationship in the same direction ($r = .703$) 5) Testing the relationship between online consumer behavior influencing acceptance of further education. in the Internet distance education system in tertiary have a high level of relationship in the same direction ($r = .806$).

Keywords: Online consumer behavior, Adoption, Internet distance education system

1. บทนำ

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการเมืองอย่างรวดเร็ว ทำให้ทุกประเทศต้องมีการทบทวนวาระของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการศึกษาอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนาประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำทวิเคราะห์เรื่อง “การศึกษาไทยในโลกศตวรรษที่ 21” เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ระบบการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัว โดยไม่ใช่แค่การปฏิรูปเพียงครั้งคราว แต่ต้องเป็นการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองความต้องการของเยาวชน สังคมและตลาดแรงงานทั้งในปัจจุบัน และการศึกษาควรมุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมให้เยาวชนมีทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตและสอดคล้องกับสังคมในอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. รายงานการวิจัย “แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อม สู่ศตวรรษที่ 21” กรุงเทพฯ : สกศ., 2557 239 หน้า ISBN : 978-616-270-072-9) และจากสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาของ

ประเทศไทยอย่างรวดเร็ว โดยระบบการศึกษาของประเทศผู้เรียน ผู้สอนและสถานศึกษา ต้องมีการปรับตัว เพื่อให้สามารถดำเนินการเรียนการสอนได้อย่างต่อเนื่อง ปัจจัยสำคัญต่อการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการทางการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาอย่างชัดเจนสำหรับการจัดการเรียนการสอน จำเป็นต้องมีการปรับปรุงให้เกิดความทันสมัยและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งปัญหาในปัจจุบันที่พบโดยส่วนใหญ่ คือขาดสื่ออุปกรณ์และเครื่องมือที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหา สถานศึกษาจะต้องใช้เทคโนโลยีและอุปกรณ์ให้ผู้เรียนใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ (คมเดช ราชเหนือ 2545, 1-2 อ้างถึงในอมรรัตน์ เหล็กกล้า และบัญชา สมบูรณ์สุข, 2558) ในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาหรือมหาวิทยาลัย ปัญหาหลักสูตรที่ทำการจัดการเรียนการสอนขาดประสิทธิภาพ สภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยหรือสภาพแวดล้อมของหลักสูตรไม่ตอบสนองความต้องการของผู้ประกอบการในการรับบัณฑิตเข้าทำงาน ณ สถานประกอบการต่าง ๆ

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น พบว่าสถาบันอุดมศึกษาต้องมีการวางแผนกลยุทธ์ ด้านสภาพแวดล้อม และพฤติกรรมผู้เรียนออนไลน์ ซึ่งการจัดการเรียน การสอนในยุคดิจิทัลเป็นความท้าทายสำหรับวงการการศึกษาไทย และให้ผู้เรียนในยุคดิจิทัลมีการปรับตัวอย่างรวดเร็วให้เท่าทันสถานการณ์ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญดังกล่าวข้างต้น จึงให้ความสำคัญด้านการศึกษาต่อในระบบการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ตในระดับอุดมศึกษาและผู้เรียนในยุคดิจิทัล

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการศึกษาต่อในระบบการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ตในระดับอุดมศึกษา
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการศึกษาต่อในระบบการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ต ในระดับอุดมศึกษา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาสถาบันในอุดมศึกษาของประเทศไทย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาสถาบันในอุดมศึกษาของประเทศไทยแบ่งตามสภาพภูมิประเทศ คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้ศึกษาได้กำหนดขนาดตัวอย่าง ดังนี้ ขั้นที่ 1 การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) ขั้นที่ 2 การสุ่มตัวอย่างโดยวิธีจับสลาก และขั้นที่ 3 การสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (quota sampling) โดยแจกแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS เพื่อหาค่าทางสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ,ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.), และทำการทดสอบสมมติฐานใช้ค่า t - test, F - test และทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD)

4. ผลการวิจัย

4.1 เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลและสภาพแวดล้อมของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษา พบว่า ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 293 คน มีเกรดเฉลี่ย ณ ปัจจุบัน 3.51 – 4.00 จำนวน 150 คน อยู่ระดับชั้นปี ปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 จำนวน 163 คน กลุ่มเรียนระบบการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ต จำนวน 148 คน รายได้ต่อเดือน ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท จำนวน 290 คน สถานภาพ โสด จำนวน 184 คน โดยเฉลี่ยอยู่ที่ภูมิลำเนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 100 คน

ด้านสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการศึกษาต่อในระบบการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ตในระดับอุดมศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมภายใน ด้านสภาพแวดล้อมภายนอก ตามลำดับ

4.2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการศึกษาต่อในระบบการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ตในระดับอุดมศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ได้แก่ ด้านการรับรู้ออนไลน์ ด้านทัศนคติที่มีต่อสื่อออนไลน์ และด้านความบันเทิงออนไลน์ ตามลำดับ

การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 สภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการศึกษาต่อ ในระบบการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ต ในระดับอุดมศึกษา มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .703$, $p = .000$) โดยมีความสัมพันธ์ในระดับสูง ในทิศทางเดียวกัน เมื่อพิจารณารายด้าน

พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ระดับปานกลาง ทิศทางเดียวกันทุกด้าน ดังนี้ 1) ด้านสภาพแวดล้อมภายใน 2) ด้านสภาพแวดล้อมภายนอก

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อม กับการยอมรับการศึกษาต่อในระบบการศึกษาทางไกล ทางอินเทอร์เน็ต ในระดับอุดมศึกษา

สภาพแวดล้อม	การยอมรับการศึกษาต่อในระบบการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ต ในระดับอุดมศึกษา			
	(r)	p - Value	ระดับความสัมพันธ์	ทิศทาง
ด้านสภาพแวดล้อมภายในโดยรวม	.639**	.000	ปานกลาง	เดียวกัน
ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกโดยรวม	.645**	.000	ปานกลาง	เดียวกัน
สภาพแวดล้อมโดยรวม	.703**	.000	สูง	เดียวกัน

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมมติฐานที่ 2 พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการศึกษาต่อในระบบการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ต ในระดับอุดมศึกษา มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .806$, $p = .000$) โดยมีความสัมพันธ์ในระดับสูง ในทิศทางเดียวกัน เมื่อพิจารณารายด้าน

พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ระดับสูง ทิศทางเดียวกันทุกด้าน ดังนี้ 1) ด้านการรับรู้ออนไลน์ 2) ด้านทัศนคติที่มีต่อสื่อออนไลน์ 3) ด้านความบันเทิงออนไลน์ทำ

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ กับการยอมรับการศึกษาต่อในระบบการศึกษาทางไกล ทางอินเทอร์เน็ต ในระดับอุดมศึกษา

พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์	การยอมรับการศึกษาต่อในระบบการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ต ในระดับอุดมศึกษา			
	(r)	p - Value	ระดับความสัมพันธ์	ทิศทาง
ด้านการรับรู้ออนไลน์โดยรวม	.720**	.000	สูง	เดียวกัน
ด้านทัศนคติที่มีต่อสื่อออนไลน์	.752**	.000	สูง	เดียวกัน

พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์	การยอมรับการศึกษาต่อในระบบการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ต ในระดับอุดมศึกษา			
	(r)	p - Value	ระดับความสัมพันธ์	ทิศทาง
ด้านความบันเทิงออนไลน์โดยรวม	.768**	.000	สูง	เดียวกัน
สภาพแวดล้อมโดยรวม	.806**	.000	สูง	เดียวกัน

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการยอมรับการศึกษาต่อในระบบการศึกษาทางไกล ทางอินเทอร์เน็ต ในระดับอุดมศึกษา มีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1. เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลและสภาพแวดล้อม ด้านสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับการยอมรับการศึกษาต่อในระบบการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ต ในระดับอุดมศึกษา ได้แก่

ด้านสภาพแวดล้อมภายใน เรื่องค่าบำรุงการศึกษา หลักสูตรที่เปิดการสอน อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ชื่อเสียงภาพลักษณ์ขององค์กร เมื่อจบการศึกษาแล้วมีงานรองรับการมีกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เช่น กยศ กรอ การแจกอุปกรณ์สำหรับการเรียน เช่น I PAD, โน้ตบุ๊ก พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ระดับสูง ทิศทางเดียวกันทุกด้าน ดังนี้ 1) ด้านการรับรู้ออนไลน์ 2) ด้านทัศนคติที่มีต่อสื่อออนไลน์ 3) ด้านความบันเทิงออนไลน์ และการประชาสัมพันธ์ของสถาบันอุดมศึกษา มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการศึกษาต่อในระบบการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ต ในระดับอุดมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับบทความวิชาการ เรื่อง อุดมศึกษาเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2552) ที่ว่าการนำเสนอยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาการอุดมศึกษาไทยการผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน การสร้างแรงจูงใจให้ภาคธุรกิจร่วมมือกับมหาวิทยาลัยผลิตกำลังคน โดยการผลิตบุคลากรให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานทั้งในด้านปริมาณ และคุณภาพมหาวิทยาลัยจึงจำเป็นต้องร่วมมือกับภาคธุรกิจ และสอดคล้องกับเรื่องการจัดระบบพัฒนานักศึกษาได้ฝึกงานหรือทำงานระหว่างปิดเทอมหรือระหว่างเรียน การประกันมิให้ผู้เรียนมีปัญหาด้านทุนการศึกษา โดยควรให้โอกาสเต็มสำหรับผู้ที่ยังมีความรู้ความสามารถที่ต้องการจะศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา เพื่อผลิตบุคลากรที่มีความรู้สูงส่ง ซึ่งแนวทางการพัฒนาประกันการกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีอยู่แล้วให้เกิดประสิทธิภาพและยังสอดคล้องกับการจัดหลักสูตรการศึกษาสำหรับกลุ่มคนทำงาน ส่งผลให้คนทุกเพศทุกวัยโดยเฉพาะคนวัยทำงานต้องพัฒนาความรู้ความสามารถให้ก้าวหน้าตลอดเวลา มหาวิทยาลัยควรดึงคนวัยทำงานให้เข้ามาพัฒนาความรู้ความสามารถ โดยให้สอดคล้องกับความต้องการตามแนวทางดังนี้ 1) ปรับเปลี่ยนการเปิดหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนในวัยทำงานเลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจและมีเวลาเรียนได้จริง 2) สร้างหลักสูตรสาขาที่มีความยืดหยุ่นการเรียน และมีช่องทางการศึกษาที่หลากหลาย 3) สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคธุรกิจเพื่อพัฒนาพนักงานให้มีความรู้เพิ่มขึ้นและยังสอดคล้องกับบทความของสมิตรา ไอยรา (2563) เรื่องการรับรู้ตรามหาวิทยาลัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ที่ว่าการรับรู้ตรามหาวิทยาลัยมีส่วนในการตัดสินใจเลือกเรียนมหาวิทยาลัย โดยมหาวิทยาลัยต้องนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการประยุกต์การเรียนการสอน และต้องมีทุนการศึกษา มีกองทุนให้กู้ยืม ค่าบำรุงการศึกษาที่เหมาะสม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเจษฎา สีดาเคน เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกสถาบันอุดมศึกษาในการศึกษาต่อของนักเรียนในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น (2560) ที่ว่าการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อมีความสัมพันธ์กับปัจจัยภายนอกต่อการเลือกสถาบันอุดมศึกษาต่อของนักเรียนในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ด้านรูปแบบนักศึกษา ด้านหลักสูตรที่เปิดสอน ด้านชื่อเสียง

และภาพลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษา ด้านการประชาสัมพันธ์ของสถาบันอุดมศึกษา ด้านมีเงินกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เช่น กยศ. กรอ. และเรื่องอิทธิพลจากผู้ปกครอง อิทธิพลจากบุคคลที่มีชื่อเสียง อิทธิพลจากเพื่อน อิทธิพลจากรุ่นพี่และสถานการณ์โรคระบาด หรือโซเชียลมีเดีย เช่น facebook, Youtube, Intragram Line ฯลฯ ในเรื่องเศรษฐกิจและสังคม และวัฒนธรรมการแต่งกาย (ชุดนักศึกษา) มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการศึกษาต่อในระบบการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ตในระดับอุดมศึกษา สอดคล้องกับวิยะดา กองจันทร์ดีและอำนาจ อมรเกียรติไพศาล (2563)

ด้านสภาพแวดล้อมภายนอก ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพล ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกโดยรวมกับการยอมรับการศึกษาต่อในระบบการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ต ในระดับอุดมศึกษา มีความสัมพันธ์ ในทิศทางเดียวกัน ในเรื่องอิทธิพลจากผู้ปกครอง อิทธิพลจากบุคคลที่มีชื่อเสียง อิทธิพลจากเพื่อน อิทธิพลจากรุ่นพี่ และสถานการณ์โรคระบาด หรือโซเชียลมีเดีย เช่น facebook, Youtube, Intragream Line ฯลฯ ในเรื่องเศรษฐกิจและสังคม และวัฒนธรรมการแต่งกาย (ชุดนักศึกษา) กับการยอมรับการศึกษาต่อในระบบการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ต ในระดับอุดมศึกษา มีสอดคล้องกับบทความของ สุมิตรา ไอยรา (2563) รวมถึงเรื่องการรับรู้ตรามหาวิทยาลัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ที่ว่าการรับรู้ตรามหาวิทยาลัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา โดยมหาวิทยาลัยต้องนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการประยุกต์การเรียนการสอน ด้านการส่งเสริมการตลาด โดยการแนะนำให้เรียนต่อมหาวิทยาลัยจากเครือข่าย บุคคลในครอบครัว และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญกร ช่วยทุกข์เพื่อน (2558) ได้ศึกษาการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเรียนในระดับอุดมศึกษาที่มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี 2 ด้านการส่งเสริมการตลาด เพื่อนแนะนำให้เรียนต่อที่มหาวิทยาลัย คำแนะนำของญาติ และด้านราคา มีทุนการศึกษามีกองทุนให้กู้ยืม และสอดคล้องกับวิยะดา กองจันทร์ดีและอำนาจ อมรเกียรติไพศาล (2555) ได้ศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับปริญญาตรีของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเอกชนกรณีศึกษาบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น ที่ว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ให้ความสำคัญ จากการแนะนำจากเพื่อนหรือญาติ และ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเจษฎา สีดาเคน เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกสถาบันอุดมศึกษาในการศึกษาต่อของนักเรียนในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น (2560) ที่ว่า การตัดสินใจเลือกศึกษาต่อด้านรูปแบบกิจกรรมของสถาบัน มีความสัมพันธ์กับปัจจัยภายนอกต่อการเลือกสถาบันอุดมศึกษาต่อของนักเรียนในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น อิทธิพลจากรุ่นพี่ และอิทธิพลจากบุคคลที่มีชื่อเสียง ด้านเครื่องแบบนักศึกษา

2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการศึกษาต่อ ในระบบการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ต ในระดับอุดมศึกษา มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการศึกษาต่อในระบบการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ตในระดับอุดมศึกษา

ด้านการรับรู้ออนไลน์ การรับรู้ถึงคุณภาพของโปรแกรม เช่น Zoom, Ms ที่นำมาใช้เพื่อเป็นช่องทางการเรียนการสอน โปรแกรมหรือแอปพลิเคชันที่นำมาใช้เป็นช่องทางการเรียนการสอนมีภาพคมชัด สีสันทัดเจน ความสามารถรับรู้รายละเอียดของเนื้อหารายวิชาที่เรียนจากโปรแกรมหรือแอปพลิเคชันออนไลน์ การได้รับข้อมูลข่าวสารในการแจ้งเตือนการส่งงาน การบ้าน หรือแบบฝึกหัดอย่างครบถ้วนผ่านช่องทางออนไลน์ ความรู้สึกได้มีส่วนร่วมในการเพิ่มประสบการณ์ใหม่จากการเรียนออนไลน์ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทยา วาโย, อภิรติ เจริญกุล, ฉัตรสุตา กานกายนต์, จรรยา คนใหญ่ (2563) ที่ว่า การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Coronavirus Disease 2019: COVID-19) ทำให้เกิดการปรับตัวเป็นวิถีชีวิตแบบใหม่ (New Normal) โดยเฉพาะสถาบันทางการศึกษาที่ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนแบบปกติได้ จึงจำเป็นต้องใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ เพื่อให้การเรียนรู้เกิดความต่อเนื่อง การเรียนการสอนแบบออนไลน์มีองค์ประกอบ ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหา สื่อการเรียนและแหล่งเรียนรู้กระบวนการจัดการเรียนรู้ ระบบการติดต่อสื่อสาร ระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ การวัดและการประเมินผล รูปแบบการเรียนการสอนมีหลากหลายวิธี ที่ทำให้ผู้สอนและผู้เรียนมี

ปฏิสัมพันธ์ร่วมกันได้การพิจารณาองค์ประกอบและรูปแบบที่สอดคล้อง เหมาะสมกับลักษณะวิชา และบริบทของผู้เรียนจะนำไปสู่การประยุกต์ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ คือ วิธีการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านโปรแกรมการประชุมออนไลน์ได้เช่น โปรแกรม Zoom โปรแกรม Google Meeting Hangout เป็นต้น ซึ่งเป็นโปรแกรมการประชุมวิดีโอทางไกลที่ผู้สอนสามารถ เตรียมเอกสารประกอบการสอน เช่น PowerPoint วิดีโอ รูปภาพ เอกสารการสอนในรูปแบบของไฟล์ Word Excel เป็นต้น โดยที่ผู้สอนและผู้เรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเรียนการสอนได้ รวมทั้งสามารถ บันทึกไฟล์ภายหลังการสอนเพื่อให้สามารถเรียนย้อนหลังได้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริพร อินทสนธ (2563) ได้ศึกษาเรื่องโควิด-19 : กับการเรียนการสอนออนไลน์ ที่ว่า การสอนให้อยู่ในรูปแบบออนไลน์ โดยใช้เครื่องมือแอปพลิเคชันในการเรียนออนไลน์หลัก ๆ ได้แก่ Line Zoom YouTube และ Google Classroom แม้ผู้เรียนและผู้สอนจะอยู่คนละพื้นที่กัน ซึ่งจากการเรียนออนไลน์ในรายวิชาไม่ค่อยพบปัญหาในการเรียนออนไลน์เกิดขึ้นมากนัก เนื่องจากเป็นรายวิชาปฏิบัติที่สามารถอัดคลิปวิดีโอและนำขึ้นไปเผยแพร่บน YouTube และให้นักศึกษาสามารถเข้ามาศึกษาได้ตลอดเวลาทั้งในเวลา เรียนและนอกเวลา ซึ่งผู้สอนเห็นว่ากระบวนการเรียนการสอนออนไลน์สามารถที่จะแก้ไขปัญหาการเรียนที่ยังอยู่ใน สถานการณ์ไวรัสโคโรนา 2019 ที่กำลังแพร่ระบาดได้อย่างดี

ด้านทัศนคติที่มีต่อสื่อออนไลน์ เรื่องการเรียนออนไลน์ทำให้มีอิสระในการเข้าเรียนมากขึ้น มีความปลอดภัยต่อสถานการณ์ในยุคปัจจุบัน มหาวิทยาลัยในระดับอุดมศึกษาต้องปรับหลักสูตรเพื่อรองรับผู้เรียนตามความสะดวก มีการใช้สื่อออนไลน์เป็นห้องเรียนสามารถช่วยให้ผู้เรียนที่ห่างไกลเข้าถึงระบบการศึกษามากขึ้น และการเข้าถึงระบบการเรียนออนไลน์แบบเห็นหน้า ช่วยให้รู้สึกเหมือนได้พบหน้ากันจริง มีความสอดคล้องกับ งานวิจัยของ สิริพร อินทสนธ (2563) ได้ศึกษาเรื่องโควิด-19 : กับการเรียนการสอนออนไลน์ ที่ว่า การสอนให้อยู่ในรูปแบบออนไลน์ โดยใช้เครื่องมือแอปพลิเคชันในการเรียนออนไลน์หลัก ๆ ได้แก่ Line Zoom YouTube และ Google Classroom แม้ผู้เรียนและผู้สอนจะอยู่คนละพื้นที่กัน ซึ่งจากการเรียนออนไลน์ใน รายวิชา ไม่ค่อยพบปัญหาในการเรียนออนไลน์เกิดขึ้นมากนัก เนื่องจากเป็นรายวิชาปฏิบัติที่สามารถอัดคลิปวิดีโอและนำขึ้นไปเผยแพร่บน YouTube และให้นักศึกษาสามารถเข้ามาศึกษาได้ตลอดเวลาทั้งในเวลา เรียนและนอกเวลา ซึ่งผู้สอนเห็นว่ากระบวนการเรียนการสอนออนไลน์สามารถที่จะแก้ไขปัญหาการเรียนที่ยังอยู่ใน สถานการณ์ไวรัสโคโรนา 2019 ที่กำลังแพร่ระบาดได้อย่างดี

ด้านความบันเทิงออนไลน์ การสร้างบรรยากาศภายในห้องเรียนที่ประยุกต์ใช้สื่อเพื่อสร้างความบันเทิงเป็น สิ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนเข้าเรียนอย่างต่อเนื่อง ความรู้สึกชื่นชอบเมื่ออาจารย์ผู้สอนเปิดเพลง หรือเปิดคลิปวิดีโอระหว่างพักเบรก หรือก่อนเริ่มเรียน ความรู้สึกเพลิดเพลินกับฟีดแบ็กการแต่งหน้า เช่น ผิวขาว ผอมยาว สวมหมวก ปากแดง ของโปรแกรมที่ใช้สำหรับการเรียนที่มีให้เลือกหลายหลากหลาย ความรู้สึกสนุกเมื่อได้มีส่วนร่วมในการสร้างความบันเทิงในห้องเรียนออนไลน์ ความรู้สึกชื่นชอบเมื่อได้แสดงความคิดเห็นในการตอบคำถามอาจารย์ผู้สอนผ่านอีโมจิ สติกเกอร์ น่ารัก ๆ ที่แสดงความเป็นตัวตน สอดคล้องกับแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ ของ ด้านความบันเทิงออนไลน์ (Richard & Chebat, 2016 อ้างถึงในกนกวรรณ กลัวงศ์ (2561) เช่น สิ่งเร้าที่มีชีวิตตัวกระตุ้น และสิ่งที่ตอบสนอง ดังนั้นรูปแบบสิ่งเร้า การกระตุ้น และการตอบสนอง กิจกรรม หรือการกระทำที่ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายโดยตรง หรือเป็นกิจกรรมที่เข้าร่วมเพราะความสนใจ ในกิจกรรมนั้นๆ และยังสอดคล้องกับ Richard & Chebat, 2015, อ้างถึงในกนกวรรณ กลัวงศ์ (2561) กล่าวว่า เว็บไซต์ใด เว็บไซต์หนึ่งอาจจะมีคะแนนทางด้านความบันเทิงความสนุกสนาน มีการใช้รูปแบบการนำเสนอที่ดึงดูด น่าสนใจ มีภาพสวย กราฟิกที่ดี หรือมีการออกแบบที่ดึงดูดใจตรงกับเนื้อหาที่ผู้บริโภคต้องการ

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

6.1.1 สถาบันการศึกษาหรือมหาวิทยาลัย ควรพัฒนาหลักสูตรระบบการศึกษาทางไกลผ่านทางอินเทอร์เน็ต ให้ตรงกับความต้องการของผู้สนใจเรียนกลุ่มพนักงานหรือสถานประกอบการ เพื่อส่งเสริมและเพิ่มทักษะในการเรียนรู้สายอาชีพในอนาคต

6.1.2 สถาบันการศึกษาหรือมหาวิทยาลัย ควรให้ข้อมูลและความรู้ในการจัดการเรียน การสอนแก่ผู้บริหาร อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความเชี่ยวชาญกลุ่มวิชาต่างๆ เพื่อช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุนสื่อด้านการเรียนการสอน

6.1.3 สถาบันการศึกษาหรือมหาวิทยาลัย ควรมีสื่อในการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อสร้างความสนใจและกระตุ้นให้นักศึกษาได้รับความรู้ควบคู่กับความเข้าใจในบทเรียนมีการจัดระบบ รวบรวมสาระและกระบวนการที่เกี่ยวข้อง มีโปรแกรมช่วยบริหารจัดการ เชื่อมโยงนักเรียนเข้าเรียน และรับเอกสารแบบทดสอบ เพื่อใช้ประเมินการเรียนรู้ได้สะดวกมากขึ้น มีช่องทางสื่อสารระหว่างครูผู้สอน และผู้เรียนได้สะดวกใช้เครื่องมือออนไลน์ค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมได้มากขึ้นมีแรงจูงใจ รางวัล

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน ควรมีการสร้าง ความเข้าใจให้กับผู้ปกครองและชุมชน ให้เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาทางไกลระบบอินเทอร์เน็ต ในด้านการนำมาใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษา

6.2.2 การเปิดโอกาสให้แก่กลุ่มพนักงานหรือกลุ่มที่ทำงานในสถานประกอบการต่าง ๆ ได้มีโอกาสได้รับการศึกษาและได้รับความรู้ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตมากขึ้น

6.2.3 การสร้างความร่วมมือกับองค์กรภายนอก เพื่อช่วยเหลือและให้การสนับสนุน งบประมาณสำหรับนักศึกษาที่ขาดแคลนอุปกรณ์สื่อสารหรือขาดทุนทรัพย์ในการเรียน เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียน การสอนให้แก่ นักศึกษามากขึ้น

7. เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ กลั้ววงศ์. (2561). พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ การยอมรับเทคโนโลยี และส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออัญมณีเครื่องประดับผ่านสื่อออนไลน์. การค้นคว้าอิสระเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2552). อุดมศึกษาเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 1(1), (มกราคม-ธันวาคม).
- สุมิตรา ไอยรา. (2563). การรับรู้ตรามหาวิทยาลัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 10(1), (มกราคม-มีนาคม).
- วิทยา วาโย, อภิรติ เจริญกุล, ฉัตรสุตา กานกายนต์, จรรยา คนใหญ่. (2563). การเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 : แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอน. วารสารศูนย์อนามัยที่ 9. วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัย สิ่งแวดล้อม, 14(34), พฤษภาคม - สิงหาคม.
- สิริพร อินทสนธิ. (2563). โควิด-19 : กับการเรียนการสอนออนไลน์ กรณีศึกษา รายวิชา การเขียนโปรแกรมเว็บ (COVID-19 and Online Teaching case study: Web Programming Course). วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 22(2), (กรกฎาคม - ธันวาคม 2563), หน้า 203.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. รายงานการวิจัย. แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อม สู่ศตวรรษที่ 21.

กรุงเทพฯ : สกศ., 2557 239 หน้า ISBN : 978-616-270-072-9).

Richard, M.O., & Chebat, J.C. (2016). **Modeling online consumer behavior: Preeminence of emotions and moderating influences of need for cognition and optimal stimulation level.** *Journal of Business Research*, 69, 541–553.

สถานการณ์การกระทำ ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุตามมุมมองของผู้สูงอายุในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง จังหวัดขอนแก่น
The Situation of Elderly Abuse from the Perspective of Older Adults
in a village of Khon Kaen Province

ศรินญา เครื่องฉาย¹, ภัคชิมณัฐ พิระบุญยนนท์²,
เปรมจิต ชาตริย์ยุติกุล³, ปฎิมาภรณ์ วงศ์ภูธร⁴,
กัลยา ปิงประเสริฐ⁵

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การกระทำ ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุตามมุมมองผู้สูงอายุในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ในตำบลศิลา อำเภอมือ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 210 ราย สุ่มตัวอย่างจำนวน 1 พื้นที่ โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับสลาก และเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จากประชากรที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ 2) แบบประเมินสถานการณ์การกระทำ ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุตามมุมมองของผู้สูงอายุ ตรวจสอบความตรงของเครื่องมือได้ค่าตรงกันตรงตามเนื้อหาทั้งฉบับ (S-CVI) เท่ากับ 0.95 หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค ได้ค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.92 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุเพศหญิง (60.5%) อายุเฉลี่ย 73 ปี สถานภาพสมรสมากที่สุด (68.1%) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (77.1%) ส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ (34.3%) รายได้ส่วนใหญ่มาจากหน่วยงานของรัฐ (83.33%) ครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยาย (61.9%) และผู้สูงอายุมีบทบาทมากกว่า 2 บทบาท (70.95%) ด้านการกระทำ ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุตามมุมมองของผู้สูงอายุพบว่า ส่วนใหญ่เคยถูกกระทำ ความรุนแรงเป็นบางครั้ง (59 %) โดยพบการกระทำ ความรุนแรงทางด้านอารมณ์และด้านจิตใจมากที่สุด (51.9%) เช่น การโต้เถียง ดุด่า ก้าวร้าวหรือตะคอก เป็นต้น รองลงมาเป็นการหาประโยชน์จากผู้สูงอายุและการเอาเปรียบทางกฎหมาย (23.3%) เช่น ใช้สิ่งของของผู้สูงอายุโดยไม่ได้รับอนุญาต นำเงินของผู้สูงอายุไปโดยไม่ได้รับอนุญาต การยืมเงินแล้วไม่คืน เป็นต้น และด้านการละเลย ทอดทิ้งหรือการละเว้นการกระทำกับผู้สูงอายุ พบจำนวนน้อยที่สุด (5.7%) เช่น การไม่จัดเตรียมสิ่งจำเป็นพื้นฐานในการดูแล การไม่สนใจดูแลกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุ เป็นต้น ส่วนการกระทำ ความรุนแรงด้านร่างกายและการคุกคามทางเพศ ไม่พบการกระทำ ความรุนแรง

คำสำคัญ : ผู้สูงอายุ, การกระทำ ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ, มุมมองการกระทำ ความรุนแรงของผู้สูงอายุ

Abstract

The objective of this study was to study the situation of elderly abuse from the perspective of older adults in a village in Sila Sub-district, Mueang District, Khon Kaen Province, totaling 210 participants. The samples were randomly selected only from 1 area by using a simple random sampling with a draw. The specific sample was selected from the population with the specified qualification. The research

¹พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ รักษาการ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศิลา

²⁻⁴อาจารย์ สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

⁵อาจารย์ รองคณบดีฝ่ายวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

instruments were composed of: 1) a general information questionnaire for the elderly and 2) an assessment of the situation of elderly abuse from the perspective of older adults. Validity was checked with S-CVI which was equal to 0.95, and reliability was checked using the coefficient of Cronbach's alpha, which resulted in 0.92. The data were analyzed by using descriptive statistics. The results of the study can be summarized as follows: Most of their samples were elderly female (60.5%). The average age was 73 years old. Most of them were married (68.1%). Most of them had primary education (77.1%). Most of them did not have a job (34.3%). Most of the income came from the public sector (83.33%). Most of them lived in an extended family (61.9%). Most of them had more than two roles (70.95%). Most of the elderly have occasionally experienced elderly abuse (59%). Emotional and mental abuse were the most common abuse found (51.9%) such as arguing, scolding, aggressive or yelling. etc., followed by the general and legal exploitation from the elderly (23.3%). for example, using things belonging to the elderly without permission, taking money without permission, borrowing money and not returning it, etc., and neglect of the elderly was found to be the lowest (5.7%), for example, not providing essentials care, Ignoring the daily routine of the elderly. etc., while physical abuse and sexual harassment in the elderly were not found at all.

Keywords: Elderly, Elderly Abuse, Perspective on Elderly Abuse from Older Adults

1. บทนำ

ปัจจุบันทุกประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญกับความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรที่มีการเพิ่มขึ้นของประชากรสูงอายุที่เร็วกว่าในอดีตมาก โดยองค์การอนามัยโลกได้คาดการณ์ว่า จะมีประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้น 22% หรือประมาณ 2 พันล้านคนในปี พ.ศ. 2593 (WHO, 2018.) และในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยได้กลายเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ (complete age society) เนื่องจากมีสัดส่วนประชากรที่อายุ 60 ปีขึ้นไปสูงขึ้นถึงร้อยละ 20 หรือไม่น้อยกว่า 13 ล้านคน โดยคาดว่า ปี พ.ศ. 2583 ประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุ 20 ล้านคน (เกษม ชนวงค์ และคณะ, 2564) ขณะเดียวกันกลับมีอัตราการเกิดของประชากรที่ลดลง ส่งผลให้มีอัตราการพึ่งพาของประชากรโดยรวม (dependency ratio) เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 38.6 ในปี พ.ศ. 2573 หรืออีกนัยหนึ่งคือ ในปี พ.ศ. 2573 จะมีผู้สูงอายุ 1 คน ต่อประชากรวัยแรงงาน 4 คน จาก 10 คนในปัจจุบัน (สมประวิณ มันประเสริฐ, 2010) ซึ่งสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้นนี้อาจทำให้เกิดปัญหาการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ เนื่องจากบุคคลเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยการเสื่อมถอยลงอย่างช้าๆ ของร่างกาย ก่อให้เกิดความเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง โดยเฉพาะระบบกระดูกและกล้ามเนื้อและโรคอัลไซเมอร์ โดยอาการเจ็บป่วยเหล่านี้นำไปสู่ปัญหาความต้องการการดูแลระยะยาวและภาวะพึ่งพา ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญที่เป็นสาเหตุเชื่อมโยงให้เกิดการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุขึ้น เนื่องจากรายจ่ายในการดูแลผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น อาจทำให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัว ผู้ดูแลอาจต้องแยกตัวจากสังคมเพื่อดูแลผู้สูงอายุ ก่อให้เกิดความเครียดจากการดูแลผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยและอยู่ในภาวะพึ่งพา นำมาสู่การทำทารุณหรือกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุได้ (Pillemer, 1986 อ้างถึงใน จิราพร เกศพิชญวัฒนา และ สุวิณี วิวัฒนวานิช, 2552) นอกจากนี้สภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันมีการแข่งขันที่สูงขึ้นมาก ทำให้กลุ่มวัยแรงงานต้องอพยพเข้ามาทำงานในเมืองใหญ่ ส่งผลกระทบต่อบิดามารดาสูงอายุที่ต้องถูกทอดทิ้งให้อาศัยเพียงลำพัง ทำให้ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวลดน้อยลง ต้องแยกกันอยู่ ผู้สูงอายุจึงถูกทอดทิ้งมากขึ้น (นันทวัน สุวรรณรูป, 2544 อ้างถึงใน ดัชนี สุวรรณคม, 2548)

องค์การอนามัยโลก (WHO, 2008) ได้ให้ความหมายของการกระทำความรุนแรงคือ การกระทำเพียงครั้งเดียวหรืออาจทำซ้ำ ๆ หรือการไม่ทำในสิ่งที่เหมาะสมซึ่งกระทำที่เกิดขึ้นระหว่างสัมพันธ์ภาพที่ถูกคาดหวังว่าจะมีความไว้วางใจ (ระหว่างผู้สูงอายุกับบุคคลที่มีปฏิสัมพันธ์ด้วยนั้น ๆ) และได้แบ่งประเภทของการกระทำความรุนแรงทั้งหมดเป็น 8 ประเภท ได้แก่ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านอารมณ์และจิตใจ 3) ความรุนแรงทางเพศ 4) ด้านทรัพย์สินและวัตถุ 5) การละเมิดสิทธิผู้สูงอายุ 6) การทำร้ายตนเอง 7) การเพิกเฉย และ 8) การทอดทิ้งผู้สูงอายุ โดยพบผู้สูงอายุที่ถูกกระทำความรุนแรงเป็นจำนวนมากในแต่ละประเทศ แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ เช่น 2.6 % ในอังกฤษ, 4% ในแคนาดา, 18.4% ในอิสราเอล, และ 23.9% ในสเปน อาจเนื่องมาจากวัฒนธรรมทางสังคมที่แตกต่างกัน แบ่งออกเป็นการถูกกระทำความรุนแรงด้านจิตใจ (11.6%), การละเมิดสิทธิ (6.8%), การปล่อยปละละเลย (4.2%), การทารุณกรรมทางร่างกาย (2.6%) หรือล่วงละเมิดทางเพศ (WHO, 2018) การกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุจึงเป็นหนึ่งในหลาย ๆ ปัญหาสาธารณสุขสำคัญที่เกิดขึ้นทั่วโลกและมักถูกละเลย โดยส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุที่ถูกทำร้าย รวมทั้งเพิ่มความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยและการเสียชีวิต แต่พบว่ามีการศึกษาอุบัติการณ์และผลกระทบจากการถูกทารุณกรรมของผู้สูงอายุที่ค่อนข้างน้อย อาจเนื่องมาจากยังขาดความเข้าใจและตระหนักว่าเป็นปัญหาที่สำคัญ หรือส่งผลกระทบในแง่ลบต่อครอบครัวและชุมชน จึงมักถูกปิดบังหรือซ่อนเร้น (Yon Y, et al., 2017)

สำหรับประเทศไทย ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องโดย ภณทิลา อัฐรัฐ และคณะ (2547) ได้ทำการศึกษากการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวใน 4 จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า มีผู้สูงอายุถูกกระทำความรุนแรงถึงร้อยละ 46.4 โดยส่วนใหญ่ถูกกระทำความรุนแรงทางด้านอารมณ์และจิตใจ (ร้อยละ 42.8) ซึ่งผู้สูงอายุที่ถูกกระทำความรุนแรงมักอยู่ในภาวะต้องพึ่งพาผู้อื่นและมีฐานะยากจน ผู้ที่กระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุมักเป็นบุตรที่ทำหน้าที่ในการดูแลบิดามารดาเพียงผู้เดียว และการศึกษาของโรจน์ จินตนาวัฒน์ และคณะ (2548) ที่ได้ศึกษาความชุกและปัจจัยเสี่ยงของการถูกทำร้ายในผู้สูงอายุของสตรีไทยในภาคเหนือ โดยมีการแบ่งประเภทของการกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุได้ 5 ประเภท ได้แก่ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านการเอาประโยชน์จากผู้สูงอายุ 4) การทอดทิ้ง และ 5) การล่วงละเมิดสิทธิของผู้สูงอายุ และพบว่าร้อยละ 46.4 ของผู้สูงอายุเคยถูกทำร้าย ซึ่งในความเป็นจริงอาจพบอุบัติการณ์ที่มากกว่านั้น เนื่องจากผู้สูงอายุอาจไม่กล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลให้ผู้อื่นทราบ มีปัญหาในการสื่อสาร หรือมีกระบวนการรับรู้คิดบกพร่องและอาจทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นในอนาคตเมื่อประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด (Super age society) เมื่อมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปสูงขึ้นถึงร้อยละ 28 (ยมนา ชนะนิล และ พรชัย จุลเมตต์, 2560)

จังหวัดขอนแก่นมีผู้สูงอายุจำนวน 299,639 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 16.59 (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2561) ถือเป็นจังหวัดที่มีจำนวนผู้สูงอายุมากเป็นอันดับ 2 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและเป็นสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) และคาดว่าในไม่ช้าจะเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ โดยเฉพาะในเขตเทศบาลตำบลศิลา อำเภอมือ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นชุมชนกึ่งเมืองที่เป็นลักษณะของชุมชนส่วนใหญ่ในประเทศไทย มีผู้สูงอายุจำนวนมาก เช่นเดียวกับพื้นที่ในการศึกษารั้งนี้ โดยมีผู้สูงอายุทั้งหมดจำนวน 444 คน จากประชากรทั้งหมด 2,688 คน (สถิติบ้านจากทะเบียนบ้าน แยกรายพื้นที่ระดับตำบล, 2558) คิดเป็นร้อยละ 18.50 ซึ่งถือเป็นสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) เช่นเดียวกัน โดยยังคงมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นของประชากรสูงอายุอย่างต่อเนื่อง ประชากรส่วนใหญ่ในชุมชนประกอบอาชีพค้าขายและรับจ้าง อาจส่งผลให้ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งหรือปล่อยให้อยู่เพียงลำพัง ซึ่งจากประสบการณ์การติดตามเยี่ยมบ้านในเขตพื้นที่รับผิดชอบของผู้วิจัย มักพบผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่บ้านเพียงลำพังในช่วงเวลากลางวัน เนื่องจากบุตรหลานต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ผู้สูงอายุจึงต้องคอยดูแลตนเอง หรือช่วยเหลือตนเองเท่าที่สามารถทำได้ จนกว่าบุตรหลานจะกลับบ้าน

จากประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุตามมุมมองของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลศิลาที่ผู้วิจัยรับผิดชอบ ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความหลากหลายด้านภาวะสุขภาพ มีเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของครอบครัวที่ต่างกันเนื่องจากเป็นชุมชนกึ่งเมืองขนาดใหญ่ ใกล้ตัวเมือง และในประเทศไทยยังมีการศึกษาเกี่ยวกับการ

กระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุค่อนข้างน้อย โดยยังไม่เคยมีการศึกษาในพื้นที่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุที่ครอบคลุมองค์รวมต่อไป รวมถึงพัฒนาองค์ความรู้ของการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงไปมากในปัจจุบัน ตลอดจนนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุปลอดภัยจากการถูกกระทำความรุนแรง สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ได้รับการพิทักษ์สิทธิ และคุ้มครองให้พ้นจากการถูกทอดทิ้งและการถูกละเมิดสิทธิ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองหรือครอบครัวได้ ให้มีชีวิตอยู่ในครอบครัวและสังคมได้อย่างมีความสุข

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสถานการณ์การกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุตามมุมมองของผู้สูงอายุในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ในตำบลศิลาอำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น

3. กรอบแนวคิด

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยใช้กรอบแนวคิดของ McDonald and Thomas (2013 cited in Registered Nurses' Association of Ontario [RNAO], 2014) ซึ่งได้อธิบายปัจจัยที่ทำให้เกิดการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุที่เรียกว่า Ecological/Life Course Model โดยมีทั้งหมด 4 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับบุคคล 2) ระดับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 3) ระดับชุมชน 4) ระดับสังคม โดยผู้วิจัยจึงได้นำปัจจัยดังกล่าวมาสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อประเมินการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุตามมุมมองของผู้สูงอายุ

4. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้สูงอายุทั้งเพศชายและเพศหญิงในหมู่บ้านแห่งหนึ่งในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศิลา สุ่มพื้นที่ตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลาก (Simple random sampling) จำนวน 1 พื้นที่ และจัดทำรายชื่อผู้สูงอายุตามฐานข้อมูลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศิลา ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2563 – วันที่ 1 ธันวาคม 2563 คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (R.V. Krejcie & D.W. Morgan) จากจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด 444 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) จากประชากรที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้เพื่อให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 210 คน ดังนี้

4.1 เกณฑ์การคัดเข้า (Inclusion criteria)

- (1) เป็นผู้มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ทั้งเพศชายและเพศหญิง และมีผู้ดูแลทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
- (2) สามารถติดต่อสื่อสารด้วยวิธีการพูด อ่าน เขียน และฟังภาษาไทยได้
- (3) มีสติสัมปชัญญะครบถ้วนสมบูรณ์ดีคัดกรองโดยใช้แบบประเมินสมรรถภาพสมอง Mini cog test โดยต้องได้คะแนนรวมมากกว่า 3 คะแนน
- (4) ไม่เป็นผู้ที่มีปัญหาทางสุขภาพจิต คัดกรองโดยใช้แบบคัดกรองโรคซึมเศร้า 2 คำถาม (2Q) และ 9 คำถาม (9Q) โดยต้องได้คะแนนรวม น้อยกว่า 7 คะแนน
- (5) ยินยอมให้ความร่วมมือในการทำวิจัย

4.2 เกณฑ์การคัดออก (Exclusion criteria)

- (1) มีระดับในแบบประเมินสมรรถภาพสมอง Mini cog น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 คะแนน ซึ่งหมายถึงอาจมีความบกพร่องทางการรู้คิด

(2) มีระดับคะแนนในแบบคัดกรองโรคซึมเศร้า 9 คำถาม (9Q) มากกว่าหรือเท่ากับ 7 คะแนน ซึ่งหมายถึงเริ่มมีอาการของโรคซึมเศร้า

(3) ไม่ประสงค์จะเข้าร่วมการศึกษาหรือขอยุติการเข้าร่วมในการศึกษา

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.1 ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับอายุ เพศ ศาสนา สถานภาพ การสมรส ระดับการศึกษา อาชีพปัจจุบัน การรับรู้ความพอเพียงของรายได้ ที่มาของรายได้ การรับรู้ภาวะสุขภาพในปัจจุบัน ปัญหาสุขภาพส่วนบุคคล ประวัติการดื่มเหล้าหรือการใช้ สิ่งเสพติดของสมาชิกในครอบครัว ลักษณะของครอบครัว บทบาทของผู้สูงอายุในครอบครัว

5.2 ส่วนที่ 2 แบบประเมินสถานการณ์การกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุตามมุมมองของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ข้อคำถาม 40 ข้อ แต่ละข้อเป็นการสอบถามเกี่ยวกับการพบเห็นพฤติกรรมที่กระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ จำแนกเป็น 5 ด้าน โดยให้ผู้สูงอายุประเมินความถี่เกี่ยวกับพฤติกรรมการกระทำความรุนแรงในแต่ละข้อคำถาม โดยใช้มาตราส่วนการประมาณค่า (Rating Scale) เป็น 3 ระดับ ดังนี้ ถ้าผู้สูงอายุไม่เคยประสบเหตุการณ์การนั้น ให้ 1 คะแนน, ถ้าผู้สูงอายุเคยประสบเหตุการณ์นั้นเป็นบางครั้ง ให้ 2 คะแนน, และถ้าผู้สูงอายุเคยประสบเหตุการณ์การนั้นบ่อยครั้ง ให้ 3 คะแนน โดยมีการแปลผลการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ ดังนี้

1) ด้านร่างกาย ประกอบด้วยข้อคำถาม 7 ข้อ โดยคะแนนที่มากกว่า 7 คะแนน หมายถึง เคยถูกกระทำความรุนแรงด้านร่างกาย

2) ด้านอารมณ์และจิตใจ ประกอบด้วยข้อคำถาม 12 ข้อ โดยคะแนนที่มากกว่า 12 คะแนน หมายถึง เคยถูกกระทำความรุนแรงด้านอารมณ์และจิตใจ

3) ด้านการหาประโยชน์จากผู้สูงอายุและการเอาเปรียบทางกฎหมาย ประกอบด้วยข้อคำถาม 7 ข้อ โดยคะแนนที่มากกว่า 7 คะแนน หมายถึง เคยถูกกระทำความรุนแรงด้านการหาประโยชน์จากผู้สูงอายุและการเอาเปรียบทางกฎหมาย

4) ด้านการละเลย ทอดทิ้ง หรือการละเว้นการกระทำกับผู้สูงอายุ ประกอบด้วยข้อคำถาม 9 ข้อ โดยคะแนนที่มากกว่า 9 คะแนน หมายถึง เคยถูกกระทำความรุนแรงด้านการละเลย ทอดทิ้ง หรือการละเว้นการกระทำกับผู้สูงอายุ

5) ด้านการคุกคามทางเพศ ประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ข้อ โดยคะแนนที่มากกว่า 5 คะแนน หมายถึง เคยถูกกระทำความรุนแรงด้านการคุกคามทางเพศ

แบ่งระดับคะแนนรวมของแบบประเมิน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

40 คะแนน คือ ไม่เคยมีเหตุการณ์ของการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว

41-80 คะแนน คือ เคยมีเหตุการณ์ของการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวบางครั้ง

81- 120 คะแนน คือ เคยมีเหตุการณ์ของการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวบ่อยมาก

6. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

6.1 ความตรงตามเนื้อหา (Content validity)

1) แบบประเมินสมรรถภาพสมอง Mini- Cognitive assessment Instrument (Mini cog) แบบคัดกรองโรคซึมเศร้า 2 คำถาม (2Q) และ 9 คำถาม (9Q) เป็นเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาแล้วและมีการนำไปใช้ในกับผู้สูงอายุอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยไม่ได้มีการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงเนื้อหาใด จึงนำมาใช้โดยไม่ได้ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา

2) แบบประเมินการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสร้างเครื่องมือขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมผู้สูงอายุในปัจจุบัน โดยพัฒนาจากการทบทวนองค์ความรู้ในสถานการณ์ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุไทยของ จิราพร เกศพิชญพัฒนา และคณะ (2552) และแบบคัดกรองการถูกทำร้ายของผู้สูงอายุจากสมาชิกในครอบครัว (The Elderly Abuse Scale; ESA) ของโรจน์ จินตนาวัฒน์ (2546) ซึ่งมีค่าดัชนีความตรงของเนื้อหาเท่ากับ 0.915 และมีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 จากนั้นผู้วิจัยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลผู้สูงอายุและด้านการวิจัย จำนวน 2 ท่าน และพยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลผู้สูงอายุ จำนวน 1 ท่าน เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้และก่อให้เกิดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความครอบคลุมของคำถาม ด้วยวิธีการคำนวณค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาทั้งฉบับ (S-CVI : Content validity Index for Scale) โดยได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาทั้งฉบับ(S-CVI) 0.95 โดยค่าที่ยอมรับได้ คือ ไม่ต่ำกว่า 0.90 (อุไรวรรณ ชัยชนะวิโรจน์ และ ชญาภา วันทุม, 2560)

6.2. การตรวจสอบความเชื่อมั่นของ เครื่องมือ (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบประเมินการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้สูงอายุในตำบลศิลา จำนวน 30 ราย นำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Cronbach' s alpha coefficient) ได้ค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.92 โดยค่าที่ยอมรับได้ คือ ไม่ต่ำกว่า 0.80 (บุญใจ ศรีสถิตนรากร, 2553)

7. การพิทักษ์สิทธิ์ผู้เข้าร่วมวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยเกี่ยวกับมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น กระทรวงสาธารณสุข (เลขที่โครงการวิจัย KEC 64037/2564) ซึ่งผู้วิจัยได้คำนึงถึงสิทธิของกลุ่มตัวอย่างโดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทุกราย ก่อนการทำการวิจัยได้มีการแจ้งวัตถุประสงค์ เปิดโอกาสให้ซักถามและขอความร่วมมือตามความสมัครใจ โดยให้มีการลงนามยินยอมอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร และชี้แจงว่าข้อมูลที่ได้จะไม่ถูกเปิดเผยเป็นรายบุคคล จะนำเสนอข้อมูลต่างๆ ในภาพรวมเท่านั้น และจะเก็บข้อมูลที่ได้เป็นความลับโดยการใช้รหัสชุดข้อมูล รวมถึงจะไม่มีการระบุชื่อใด ๆ ต่อผู้ตอบแบบสอบถาม และสามารถถอนตัวได้ตลอดเวลาหากไม่ต้องการมีส่วนร่วมในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แล้ว ในการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างจะมีการแยกผู้สูงอายุเพื่อตอบแบบสอบถามเพียงลำพังโดยไม่มีผู้ดูแล เพื่อไม่ให้เกิดความลำบากใจในการตอบแบบสอบถามหรือตอบคำถามแทน ได้ข้อมูลจริง มีความน่าเชื่อถือและลดความคลาดเคลื่อน โดยในระหว่างการทำแบบสอบถามหากผู้ตอบแบบสอบถามมีปัญหาด้านจิตใจและอารมณ์อันเกิดจากการถูกสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะยุติการทำแบบสอบถามชั่วคราวเพื่อให้การพยาบาลโดยการประคับประคองจิตใจจนกระทั่งมีอาการดีขึ้น ถ้าผู้สูงอายุไม่พร้อมที่จะตอบแบบสอบถามต่อ จะยุติการทำแบบสอบถามทันที

8. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยเข้ารวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 - 30 กันยายน พ.ศ. 2564 โดยมีการทำหนังสือเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลต่อสาธารณสุขจังหวัด และหัวหน้าโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศิลา ในการประสานกับ อสม. ผู้รับผิดชอบในพื้นที่ เพื่อขอความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์และประสานงานในการขออนุญาตเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์การคัดเข้า คณะผู้วิจัยซึ่งได้ผ่านการอบรมจริยธรรมการทำการวิจัยในมนุษย์แล้วเป็นผู้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างมีคุณสมบัติตามเกณฑ์การคัดเข้า แต่ไม่สามารถอ่านแบบสอบถามได้เนื่องจากมองเห็นภาพไม่ชัดในระยะ 14 นิ้ว ผู้วิจัยจะเป็นผู้อ่านข้อความให้ผู้สูงอายุฟังช้าๆ ทีละข้อ โดยมีการหยุดพักเป็นช่วง ๆ เพื่อสอบถามความพร้อมในการตอบแบบสอบถามต่อและเน้นย้ำเรื่องการรักษาข้อมูลเป็นความลับและจะไม่มีการระบุชื่อใดต่อกลุ่มตัวอย่าง

9. ผลการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ มีจำนวน 210 ราย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 127 ราย คิดเป็นร้อยละ 60.5 อายุเฉลี่ย 73 ปี สถานภาพสมรส 143 ราย คิดเป็นร้อยละ 68.1 จบการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุดจำนวน 162 ราย คิดเป็นร้อยละ 77.1 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ 72 ราย คิดเป็นร้อยละ 34.3 และคิดว่ารายได้เพียงพอ จำนวน 200 ราย คิดเป็นร้อยละ 95.23 โดยมีรายได้จากหน่วยงานของรัฐ (เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ) เป็นส่วนใหญ่จำนวน 175 ราย คิดเป็นร้อยละ 83.33 ด้านการรับรู้ภาวะสุขภาพส่วนใหญ่รับรู้ว่าเป็นตนเองแข็งแรงดี 130 ราย คิดเป็นร้อยละ 61.9 สมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาด้านการดื่มสุราหรือเสพยาเสพติด จำนวน 175 ราย คิดเป็นร้อยละ 83.3 ลักษณะของครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยายจำนวน 130 ราย คิดเป็นร้อยละ 61.9 สัมพันธภาพในครอบครัวผู้สูงอายุทุกคนมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน 210 ราย คิดเป็นร้อยละ 100 และผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีหลายบทบาทในครอบครัว เช่น เป็นผู้หารายได้ให้ครอบครัว ช่วยงานบ้าน และเลี้ยงดูบุตรหลาน จำนวน 149 รายคิดเป็นร้อยละ 70.95

ด้านการถูกกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เคยถูกกระทำความรุนแรงเป็นบางครั้งจำนวน 121 ราย คิดเป็นร้อยละ 59 โดยมีการกระทำความรุนแรงทางด้านอารมณ์และด้านจิตใจมากที่สุดจำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 51.9 รองลงมาคือด้านการหาประโยชน์จากผู้สูงอายุและการเอาเปรียบทางกฎหมายจำนวน 49 รายคิดเป็นร้อยละ 23.3 ส่วนด้านการกระทำความรุนแรงทางร่างกายผู้สูงอายุและการคุกคามทางเพศไม่พบการกระทำความรุนแรง ดังตารางที่ 1-2

ตารางที่ 1 แสดงการถูกกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุตามมุมมองของผู้สูงอายุจำแนกเป็นรายข้อ (N=210)

ความรุนแรงที่ได้รับ	ไม่เคย จำนวน (ร้อยละ)	บางครั้ง จำนวน (ร้อยละ)	บ่อยครั้ง จำนวน (ร้อยละ)	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านร่างกาย						
1.1. ทบตี	210 (100)	0	0	1.00	0.00	ไม่เคย
1.2. ผลัก	210 (100)	0	0	1.00	0.00	ไม่เคย
1.3. หยิก	210 (100)	0	0	1.00	0.00	ไม่เคย
1.4. ตบ	210 (100)	0	0	1.00	0.00	ไม่เคย
1.5. เตะ	210 (100)	0	0	1.00	0.00	ไม่เคย
1.6. ผูกมัด	210 (100)	0	0	1.00	0.00	ไม่เคย
1.7. ทำร้ายโดยวัตถุ	210 (100)	0	0	1.00	0.00	ไม่เคย
2. ด้านอารมณ์และจิตใจ						
2.1. ดุด่า	161 (76.70)	48 (22.90)	1 (0.50)	1.24	0.43	บางครั้ง
2.2. โต้เถียง	116 (55.20)	93 (44.30)	1 (0.50)	1.45	0.50	บางครั้ง
2.3. พุดจาตูกู	209 (99.50)	1 (0.50)	0	1.01	0.07	บางครั้ง
2.4. แข่งประณาม	210 (100)	0	0	1.00	0.00	ไม่เคย
2.5. ก้าวร้าว พุดตะคอกฯ	192 (91.40)	18 (8.60)	0	1.09	0.28	บางครั้ง
2.6. พุดเสียดสีกระทบ	203 (96.70)	7 (3.30)	0	1.03	0.18	บางครั้ง
2.7. พุดเยาะเย้ยถากถางฯ	209 (99.50)	1 (0.50)	0	1.01	0.07	บางครั้ง
2.8. ใช้คำไม่เหมาะสมเรียกท่าน	206 (98.10)	4 (1.90)	0	1.02	0.14	บางครั้ง
2.9. บอกว่าเป็นภาระครอบครัว	210 (100)	0	0	1.00	0.00	ไม่เคย

ความรุนแรงที่ได้รับ	ไม่เคย จำนวน (ร้อยละ)	บางครั้ง จำนวน (ร้อยละ)	บ่อยครั้ง จำนวน (ร้อยละ)	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
2.10 เคยเมย ไม่เคารพฯ	205 (97.60)	5 (2.40)	0	1.02	0.15	บางครั้ง
2.11 แสดงกิริยาไม่เหมาะสมฯ	199 (94.80)	11 (5.20)	0	1.05	0.22	บางครั้ง
2.12 ปฏิบัติเหมือนเป็นส่วนเกิน	208 (99.00)	2 (1.00)	0	1.01	0.10	บางครั้ง
3. การเอาผลประโยชน์และการเอาเปรียบทางกฎหมาย						
3.1 นำเงินไปโดยไม่ได้รับอนุญาต	186 (88.6)	24 (11.40)	0	1.11	0.31	บางครั้ง
3.2 ใช้ของส่วนตัวโดยไม่ได้รับฯ	175 (83.30)	35 (16.70)	0	1.17	0.37	บางครั้ง
3.3 จ้างงทรัพย์สินโดยไม่ฯ	203 (96.70)	7 (3.30)	0	1.03	0.18	บางครั้ง
3.4 ยืมเงินแล้วไม่ได้คืน	189 (90.00)	18 (8.60)	0	1.11	0.36	บางครั้ง
3.5 ให้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายฯ	199 (94.80)	10 (4.80)	0	1.06	0.25	บางครั้ง
3.6 เปลี่ยนแปลงเอกสารโดยฯ	208 (99.00)	2 (1.00)	0	1.01	0.10	บางครั้ง
3.7 หลอกลวง ชูเชิญเงินฯ	210 (100)	0	0	1.00	0.00	ไม่เคย
4. การทะเลาะ ทอดทิ้งหรือละเว้นการกระทำกับผู้สูงอายุ						
4.1 ไม่จัดเตรียมสิ่งจำเป็นฯ	207 (98.60)	3 (1.40)	0	1.01	0.12	บางครั้ง
4.2 ไม่ดูแลกิจวัตรประจำวันฯ	208 (99.00)	2 (1.00)	0	1.01	0.10	บางครั้ง
4.3 ไม่ช่วยเหลือเมื่อต้องการฯ	207 (96.60)	3 (3.40)	0	1.01	0.12	บางครั้ง
4.4 ไม่ดูแลเมื่อท่านเจ็บป่วยฯ	209 (99.50)	1 (0.50)	0	1.01	0.07	บางครั้ง
4.5 ไม่พาไปร่วมกิจกรรมฯ	209 (99.50)	1 (0.50)	0	1.01	0.07	บางครั้ง
4.6 ไม่สนับสนุนให้พักผ่อนฯ	209 (99.50)	1 (0.50)	0	1.01	0.07	บางครั้ง
4.7 ทิ้งภาระให้ดูแลหลาน/เหลน	209 (99.50)	1 (0.50)	0	1.01	0.07	บางครั้ง
4.8 ทอดทิ้งให้อยู่ลำพังฯ	209 (99.50)	1 (0.50)	0	1.01	0.07	บางครั้ง
4.9 ผลักไล่ให้ออกจากบ้าน	209 (99.50)	1 (0.50)	0	1.01	0.07	บางครั้ง
5. การคุกคามทางเพศ						
5.1 จ้องมองร่างกายจนรู้สึกรำคาญ	210 (100)	0	0	1.00	0.00	ไม่เคย
5.2 ดูภาพโป๊หรือลามกจากสื่อฯ	210 (100)	0	0	1.00	0.00	ไม่เคย
5.3 ใช้วาจาส่อไปทางเชิงชู้สาวฯ	210 (100)	0	0	1.00	0.00	ไม่เคย
5.4 ลูบไล้ร่างกายส่วนที่ปกปิดฯ	210 (100)	0	0	1.00	0.00	ไม่เคย
5.5 บีบบังคับ ช่มชืนทางเพศ	210 (100)	0	0	1.00	0.00	ไม่เคย

ระดับคะแนนรวมของการถูกกระทำ ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุทั้ง 5 ด้านของกลุ่มตัวอย่าง มีระดับคะแนนเฉลี่ย 41.49 คะแนน ($\bar{x}$ =41.49, S.D. 1.71) แปลผลได้ว่า เคยมีเหตุการณ์ของการกระทำ ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว บางครั้ง ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 2 แสดงภาพรวมการถูกระทำความรุนแรงของผู้สูงอายุตามมุมมองของผู้สูงอายุรายบุคคลในแต่ละด้าน (N=210)

ความรุนแรงที่ได้รับ	ไม่เคยถูกระทำความรุนแรง จำนวน (ร้อยละ)	เคยถูกระทำความรุนแรง จำนวน (ร้อยละ)
1. ด้านร่างกาย	210 (100)	0
2. ด้านอารมณ์และจิตใจ	101 (48.10)	109 (51.90)
3. การเอาผลประโยชน์และการเอาเปรียบทางกฎหมาย	161 (76.7)	49 (23.3)
4. การละเลย ทอดทิ้งหรือละเว้นการกระทำกับผู้สูงอายุ	198 (94.3)	12 (5.7)
5. การคุกคามทางเพศ	210 (100)	0
ภาพรวมของการถูกระทำความรุนแรง	86 (41.00)	124 (59.00)

ตารางที่ 3 ระดับคะแนนรวมของการถูกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุตามมุมมองของผู้สูงอายุรายด้าน

ความรุนแรงที่ได้รับ	Min	Max	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านร่างกาย	7	7	7	0	ไม่เคย
2. ด้านอารมณ์และจิตใจ	12	19	12.92	1.16	บางครั้ง
3. การเอาผลประโยชน์และการเอาเปรียบทางกฎหมาย	7	13	7.49	1.03	บางครั้ง
4. การละเลย ทอดทิ้งหรือละเว้นการกระทำกับผู้สูงอายุ	9	16	9.06	0.52	บางครั้ง
5. การคุกคามทางเพศ	5	5	5	0	ไม่เคย
ระดับคะแนนรวมของความรุนแรงที่ได้รับ	40	53	41.49	1.71	บางครั้ง

10. สรุปและอภิปรายผล

10.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และมีอายุเฉลี่ย 73 ปี ซึ่งตรงกับปัจจัยเสี่ยงของการถูกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุที่มักพบในเพศหญิงอายุมากกว่า 70 ปีขึ้นไป เนื่องจากเพศหญิงมีความอ่อนไหวและเปราะบางทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มีโอกาสที่จะถูกระทำความรุนแรงได้ง่าย และเป็นผู้สูงอายุวัยกลางที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในทางเสื่อมมากกว่าผู้สูงอายุวัยต้น สอดคล้องกับการศึกษาของโรจน์ จินตนาวัฒน์ (2549) ที่ได้ศึกษาไว้เกี่ยวกับปัจจัยด้านเพศ มีอำนาจในการทำนายการถูกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุเพศหญิงร้อยละ 77.7 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001 นอกจากนี้ ลักษณะครอบครัวที่พบจากการศึกษาครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นแบบขยาย มีผู้สูงอายุและผู้ดูแลซึ่งมีหลายช่วงวัย อาจทำให้เกิดความขัดแย้งและมีโอกาสที่จะเกิดการถูกระทำความรุนแรงได้ง่าย โดยเฉพาะทางด้านจิตใจและอารมณ์ สอดคล้องกับการศึกษาของ ดัชนี สุวรรณคม (2548) ที่พบว่าผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่กับสมาชิกในครอบครัวมีโอกาสถูกรายมากกว่าผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ตามลำพัง นอกจากนี้ปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดการถูกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุน่าจะมีปัจจัยซ่อนเร้นที่ไม่อาจเปิดเผยหรืออาจปิดบัง เช่น ปัจจัยด้านความพอเพียงของรายได้ที่ผู้สูงอายุมองว่าเพียงพอ แต่เมื่อสอบถามถึงที่มาของรายได้พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังต้องทำงานเป็นรายได้หลักของครอบครัว ทำให้ข้อมูลที่ได้อาจต่ำกว่าความเป็นจริง เนื่องจากผู้สูงอายุอาจรู้สึกอายต่อสิ่งที่เกิดขึ้น หากลูกหลานของตนเองถูกมองว่าไม่ให้การดูแลหรือไม่ให้ความสำคัญกับบุพการี เช่น การปล่อยให้ผู้สูงอายุต้องลำบาก ทำงานหนัก เป็นต้น (จิราพร เกศพิชญวัฒนา และสุวิณี วิวัฒน์วานิช, 2552) นอกจากนี้ผู้สูงอายุไทยโดยทั่วไปมักหลีกเลี่ยงการพูดคุยหรือบอกเล่าเรื่องราวภายในครอบครัว รวมทั้งเรื่องของตนเอง เนื่องจากกลัวเสียหน้าและต้องการที่จะปกป้องบุคคลอันเป็นที่รักของตน (ดัชนี สุวรรณคม, 2548) จึงอาจทำให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้เกิดการถูกระทำความรุนแรงที่สัมภาษณ์จากผู้สูงอายุอาจต่ำกว่าความเป็นจริง

10.2 ด้านสถานการณ์และประเภทการกระทำ ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่เคยถูกระกระทำ ความรุนแรงร้อยละ 59 โดยมีระดับคะแนนเฉลี่ยของการถูกระกระทำ ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุทั้ง 5 ด้าน 41.49 คะแนน ($\bar{x} = 41.49$, S.D. 1.71) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างเคยได้รับการกระทำ ความรุนแรงทางด้านการอารมณ์และด้านจิตใจมากที่สุด รองลงมาคือด้านการหาประโยชน์จากผู้สูงอายุและการเอาเปรียบทางกฎหมาย และเคยได้รับการกระทำ ความรุนแรงด้านการละเลย ทอดทิ้งหรือการละเว้นการกระทำ กับผู้สูงอายุ น้อยที่สุด ส่วนด้านการกระทำ ความรุนแรงทางด้านการร่างกาย ผู้สูงอายุและการคุกคามทางเพศ ไม่พบการกระทำ ความรุนแรง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของหลายงานวิจัยที่พบว่า ผู้สูงอายุถูกระกระทำ ความรุนแรงทางด้านการจิตใจมากที่สุด (โรจน์ จินตนาวัฒน์และคณะ, 2549; เกศกัญญา จิรติติกุล, 2548; ดัชนี สุวรรณคม, 2548; ภณทิรา อิฐรัตน์, 2547; คณะกรรมการสิทธิการศึกษาระดับสูงและผู้สูงอายุวุฒิสภา, 2546; พัทรินทร์ บุญเสริม, 2546; อัจฉราพร สี่หิรัญวงศ์, 2544)

ด้านอารมณ์และจิตใจ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างเคยได้รับการกระทำ ความรุนแรงทางด้านการอารมณ์และจิตใจมากที่สุด จำนวน 109 ราย (51.9%) มีระดับคะแนนเฉลี่ย 12.92 ($\bar{x} = 12.92$, S.D. 1.16) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบการได้เสีย ดุด่า และ การพูดก้าวร้าว ตะคอก มากที่สุด อาจเนื่องมาจากลักษณะนิสัยพื้นฐานของผู้สูงอายุจะเป็นวัยที่แสดงความห่วงใย ลูกหลานเป็นอย่างมาก แต่ลูกหลานอาจจะมองว่าจู้จี้ จุกจิก ทำให้เกิดความไม่พอใจหรือไม่เข้าใจกันระหว่างลูกหลานกับผู้สูงอายุ ทำให้มีการตะคอก ถกเถียงหรือดุด่า นำไปสู่การกระทำ ความรุนแรงทางด้านการอารมณ์และจิตใจ นอกจากนี้ อาจเกิดจากหลายปัจจัย เช่น การรับรู้ความหมาย ทักษะคิดของของการกระทำ ความรุนแรงที่สมาชิกในครอบครัวอาจยังไม่ทราบหรือเข้าใจ ไม่ถูกต้องว่าเป็นการกระทำ ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ โดยถูกมองว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยหรือไม่รุนแรง จึงทำให้พบอุบัติการณ์มากที่สุด โดยจากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุบางท่านยังพบว่า ผู้สูงอายุไม่ทราบว่าพฤติกรรมบางอย่างถือเป็นการกระทำ ความรุนแรงด้านจิตใจ เช่น การเฉยเมยหรือไม่สนใจต่อผู้สูงอายุ เป็นต้น

ด้านการหาประโยชน์จากผู้สูงอายุและการเอาเปรียบทางกฎหมาย พบมากเป็นอันดับสอง จำนวน 49 ราย (23.3%) โดยมีระดับคะแนนเฉลี่ย 7.49 ($\bar{x} = 7.49$, S.D. 1.03) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การใช้ของส่วนตัวโดยไม่ได้รับอนุญาต การนำเงินของผู้สูงอายุไปโดยไม่ได้รับอนุญาต และการยืมเงินแล้วไม่คืน พบได้บ่อยที่สุด อาจเนื่องมาจากการรับรู้หรือทัศนคติของลูกหลานในการนำของผู้สูงอายุไปใช้ก่อนค่อยนำกลับมาคืนทีหลัง ไม่ได้เป็นความรุนแรง จึงพบได้ค่อนข้างมากจากการศึกษาครั้งนี้ สอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำ ความรุนแรงในผู้สูงอายุตามมุมมองของผู้สูงอายุและสมาชิกในครอบครัวของ กุลธิดา สัมมาวงศ์และคณะ (2560) ที่พบว่า สมาชิกในครอบครัว มีทัศนคติต่อการกระทำ ความรุนแรงด้านการเงินและทรัพย์สินอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านร่างกาย ด้านการทำร้ายด้านเพศ และด้านการทอดทิ้ง อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นถึงทัศนคติของผู้ดูแลที่มองว่าการกระทำ ความรุนแรงด้านการเงินและทรัพย์สินมีความรุนแรงน้อยกว่าด้านอื่น จึงทำให้มีโอกาสที่ผู้ดูแลหรือสมาชิกในครอบครัวจะการกระทำ ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ ด้านทรัพย์สินได้มากกว่าด้านอื่น โดยเฉพาะในปัจจุบันที่มีความแตกต่างด้านสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความเป็นอยู่ ที่เปลี่ยนแปลงไปมาก จะทำให้ผู้สูงอายุต้องดิ้นรนในการเลี้ยงชีพเองเพิ่มขึ้นเพื่อช่วยเหลือครอบครัว ผู้สูงอายุบางรายอาจต้องช่วยรับผิดชอบค่าใช้จ่ายบางส่วนหรือทั้งหมด ดังนั้นการหยิบยืมเงินจากผู้สูงอายุเพื่อไปใช้แล้วไม่คืนจึงมีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูง

ด้านการละเลย ทอดทิ้งหรือการละเว้นการกระทำ กับผู้สูงอายุ พบจำนวนน้อยที่สุดจำนวน 12 ราย (5.7%) โดยมีระดับคะแนนเฉลี่ย 9.06 ($\bar{x} = 9.06$, S.D. 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การไม่ช่วยจัดเตรียมสิ่งของจำเป็นพื้นฐาน เช่น ของใช้ส่วนตัว และไม่ช่วยดูแลกิจวัตรประจำวัน พบมากที่สุด อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในวัยผู้สูงอายุวัยกลางและยังสามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยผู้สูงอายุมีบทบาทในครอบครัวมากกว่า 2 บทบาท (70.95%) เช่น ช่วยงานบ้าน และช่วยหารายได้ โดยจากผลการวิจัยนี้พบว่าแตกต่างจากหลายงานวิจัยที่ผ่านมา ที่พบว่า การละเลย ทอดทิ้ง และละเว้นการกระทำ กับผู้สูงอายุมักพบเป็นอันดับรอง (ดัชนี สุวรรณคม, 2548; ภณทิรา อิฐรัตน์, 2547; คณะกรรมการสิทธิการศึกษาระดับสูงและผู้สูงอายุวุฒิสภา, 2546; พัทรินทร์ บุญเสริม, 2546; อัจฉราพร สี่หิรัญวงศ์, 2544)

เยาวชนและผู้สูงอายุ (ภูมิสถา, 2546; อัจฉราพร สี่หิรัญวงศ์, 2544) ความแตกต่างดังกล่าวนี้อาจมาจากหลายปัจจัย เช่น โครงสร้างและบรรทัดฐานทางสังคม วัฒนธรรม จารีต ประเพณี ความผูกพันโดยสายเลือด และพื้นที่ที่ศึกษา รวมทั้งแบบ ประเมินที่ใช้ในการประเมินความรุนแรงในผู้สูงอายุ เช่น การศึกษาของ อัจฉราพร สี่หิรัญวงศ์ (2544) ที่ศึกษาการทารุณกรรม ต่อผู้สูงอายุสตรีในสังคมไทยที่อาศัยในกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบอุบัติการณ์มากกว่าผู้สูงอายุที่อยู่ในชนบท เนื่องจากสภาพสังคม ของกรุงเทพมหานครเป็นสังคมเมือง ทำให้เกิดการแข่งขันด้านเศรษฐกิจหรือการเอาตัวรอดของผู้ดูแลที่มากกว่า ทำให้การ ละเลยและการทอดทิ้งจึงมีสูงกว่า ถึงแม้จะมีงานวิจัยที่ได้มีการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีความคล้ายคลึงกับพื้นที่ที่ ใช้ในการศึกษา ทั้งด้านโครงสร้าง ความเชื่อ จารีตและประเพณี เช่นงานวิจัยของ ดัชนี สุวรรณคม (2548) และ ภันธิรา อธิรัตน์ (2547) ที่มีการศึกษาการทำร้ายผู้สูงอายุในจังหวัดนครพนมและผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่ก็ยังมีความแตกต่าง กันในบริบทด้านพื้นที่ สภาพเศรษฐกิจ สังคม ความเชื่อ และความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนแปลงไปมากในปัจจุบัน โดยการละเลย ทอดทิ้ง หรือปล่อยปละละเลยผู้สูงอายุที่มักพบได้น้อยกว่าในสังคมชนบท อาจเนื่องจากจารีต ประเพณีและสังคมในพื้นที่ที่ศึกษา ยังคงมีความเหนียวแน่น เห็นได้จากกลุ่มตัวอย่างมีสัมพันธภาพในครอบครัวที่ดีต่อกัน 210 ราย คิดเป็นร้อยละ 100 และ สมาชิกในครอบครัวยังคงมีความเชื่อ ความเคารพในบุพการี ที่เคยถูกอบรมและปลูกฝังกันมาอย่างยาวนานในสังคมไทย โดยเฉพาะในเรื่องของความกตัญญูต่อบุพการี การเลี้ยงดูบุพการีเป็นสิ่งที่บุตรควรกระทำ โดยจะเห็นได้จากจารีตประเพณีที่มักมี การแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ

ด้านการกระทำความรุนแรงทางด้านร่างกายและการคุกคามทางเพศ ไม่พบการการกระทำความรุนแรง ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาที่ผ่านมา โดยการศึกษาของดัชนี สุวรรณคม (2548) และ โรจน์ จินตนาวัฒน์ (2549) ที่พบการถูกทำ ร้ายร่างกายในผู้สูงอายุร้อยละ 5.5 และ 6.2 ตามลำดับ และไม่พบการกระทำความรุนแรงด้านการคุกคามทางเพศเช่นกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากบริบทในพื้นที่ที่ศึกษามีความแตกต่างกัน โดยพื้นที่ที่ใช้ศึกษาครั้งนี้เป็นชุมชนกึ่งชนบทและกึ่งเมืองที่ยังคง ความเชื่อด้านจารีตประเพณีต่าง ๆ ตลอดจนความเชื่อเกี่ยวกับความกตัญญูต่อบุพการี การให้ความเคารพในผู้ใหญ่และบุพการี รวมถึงความเชื่อของสังคมไทยที่เคยได้ยินได้ฟังต่อ ๆ กันมาในเรื่องบาปบุญคุณโทษ ตามความเชื่อทางศาสนาพุทธในเรื่องของ การทำร้ายร่างกายบุพการีซึ่งเป็นเรื่องที่มีความรุนแรงมาก นอกจากนี้ สภาพของชุมชนและวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่ใช้ใน การศึกษามีสภาพความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย สัมพันธภาพในครอบครัวของผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสัมพันธภาพในครอบครัวที่ดีต่อกัน สมาชิกในครอบครัวไม่มีการดื่มสุราและใช้สิ่งเสพติดเป็นประจำ ทำให้มีสติ สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ จึงทำให้ไม่พบ การกระทำความรุนแรงด้านการคุกคามทางเพศและด้านร่างกายต่อผู้สูงอายุ

11. ข้อเสนอแนะ

11.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

11.1.1 ด้านการปฏิบัติการพยาบาล

บุคลากรที่ให้การดูแลผู้สูงอายุควรเพิ่มการคัดกรองผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยงที่จะถูกกระทำความรุนแรงและมีการ ติดตามเยี่ยมบ้านเช่นเดียวกับการคัดกรองปัญหาสุขภาพอื่นๆ โดยมีเจ้าหน้าที่หรืออาสาสมัครในการรับผิดชอบดูแลในแต่ละ ท้องถิ่น และผู้สูงอายุมักถูกกระทำความรุนแรงทางด้านอารมณ์และด้านจิตใจมากที่สุด จึงควรมีการประเมินปัญหาสุขภาพจิต ของผู้สูงอายุเป็นระยะ

11.1.2 ด้านการศึกษาทางการพยาบาล

สถาบันการศึกษาควรเพิ่มการให้ความรู้ ความเข้าใจ และสร้างความตระหนักในปัญหาการกระทำความรุนแรง ต่อผู้สูงอายุให้แก่ นักเรียน นักศึกษา ให้เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงตามวัยของผู้สูงอายุ เพื่อให้เข้าใจและมีเจตคติที่ดีต่อผู้สูงอายุ ซึ่งหากเกิดความไม่เข้าใจจะนำไปสู่การกระทำความรุนแรงทางด้านอารมณ์และจิตใจและด้านอื่น ๆ ตามมา

11.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

11.2.1 เนื่องจากสภาพความเป็นอยู่และโครงสร้างทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรง ตลอดจนความรู้หรือทัศนคติต่อการกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องให้ครอบคลุมในพื้นที่ต่าง ๆ และในหลากหลายกลุ่มอายุ เช่น เจ้าหน้าที่สุขภาพ นักเรียน นักศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาว

11.2.2 ควรมีการศึกษาถึงประสิทธิภาพในการจัดการหรือการป้องกันการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ เช่น การจัดโครงการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุและผู้ดูแล ผู้นำชุมชน อาสาสมัคร หรือบุคลากรสุขภาพ เพื่อลดอุบัติการณ์ของการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและเพิ่มความเข้มแข็งของชุมชนต่อไป

12. เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2561). สถิติผู้สูงอายุประเทศไทย 77 จังหวัด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561. [ออนไลน์]. จาก <http://www.dop.go.th/download/Knowledge>. ค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2563.
- เกษม ชนะวงศ์, วิณา อิศรางกูร ณ อยุธยา และ จุฬารัตน์ ไสยะ. (2564). สุขภาพองค์รวมและการปรับตัวของผู้สูงอายุ: จงเปลี่ยนก่อนถูกบังคับให้เปลี่ยน. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย. 11(4) ต.ค.-ธ.ค., 131-135.
- กุลธิดา สัมมาวงศ์, สิริลักษณ์ ไสมานุสรณ์ และชมนาด สุ่มเงิน. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุตามมุมมองของผู้สูงอายุและสมาชิกในครอบครัว. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ, 1(33).
- เกศกัญญา จิรติติกุล. (2548). ความชุกและปัจจัยทำนายการทารุณกรรมผู้สูงอายุไทยในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- คณะกรรมการกิจการสตรีเยาวชนและผู้สูงอายุวุฒิสภา. (2546). ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ กรมกิจการ 2 สำนักเลขาธิการ วุฒิสภา.
- จิราพร เกศพิชยวัฒนา และ สุวิณี วิวัฒน์วานิช. (2552). ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุไทย: การทบทวนองค์ความรู้และสถานการณ์ในปัจจุบัน. [ออนไลน์]. จาก <http://www.C:Users.ac.th>. เมื่อ 12 มีนาคม 2562.
- ดัชนี สุวรรณคม. (2548). การทำร้ายผู้สูงอายุในจังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญใจ ศรีสถิตนารู. (2553). ระเบียบวิจัยทางการแพทย์. กรุงเทพฯ: ยูเอเอ็นไอ อินเตอร์มีเดีย.
- พัชรินทร์ บุญเสริม. (2546). ความรุนแรงในครอบครัวต่อผู้สูงอายุในอำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ภัณฑิรา อิฐรัตน์. (2547). ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารพัฒนวิทยาและเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ. 5, 3-9.
- ยมนา ชนะนิล และ พรชัย จุลเมตต์. (2560). การพยาบาลเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจในผู้สูงอายุที่ถูกทารุณกรรม. วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข, 4(10), 29-41.
- รติอร พรภุมมา, ดารุณี จงอุดมการณ์, สุขุมล ธารเศรษฐ์อังกุล และสมพร รุ่งเรืองกลกิจ. (2546). บทบาทและการรับรู้ทางวัฒนธรรมของบุตร-สาว ในการดูแลบิดา มารดาสูงอายุที่เจ็บป่วยเรื้อรัง ในสังคมอีสาน: กรณีศึกษาในจังหวัดขอนแก่น. วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ, 26(3), 21-29.
- โรจน์ จินตนาวัฒน์, กนกพร สุคำวัง และศิริรัตน์ ปานอุทัย. (2549). ความชุกและปัจจัยเสี่ยงของการถูกทำร้ายในผู้สูงอายุสตรีไทย. วารสารสภาการพยาบาล, 21(3), 31-45.

- สมประวิณ มั่นประเสริฐ. (2552). ผลกระทบของสังคมผู้สูงอายุต่อระบบเศรษฐกิจไทย. วารสารการศึกษาผลกระทบการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่มีต่อแบบแผนการบริโภคของครัวเรือนไทย, 24(2), 1-9.
- สำนักงานเทศบาลเมืองศิลา. (2563). สถิติประชากรเทศบาลเมืองศิลา พ.ศ. 2558. ค้นเมื่อ 7 ธันวาคม 2563. จาก <http://www.silakhonkaen.go.th./index.php?show=menu&file=detail&id=58>.
- อัจฉราพร สี่หิรัญวงศ์. (2544). การทารุณกรรมผู้สูงอายุสตรีในสังคมไทย. วารสารพัฒนวิทยาและเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ, 2, 3-11.
- อุไรวรรณ ชัยชนะวิโรจน์ และ ชญาภา วันทุม. (2560). การทดสอบความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือวิจัย. วารสารการพยาบาลและสุขภาพ, 11(2), 105-111.
- World Health Organization. (2008). **Elder abuse**. Retrieved September 16, 2020, from <http://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/elder-abuse>.
- World Health Organization. (2018). **Ageing and health**. Retrieved August 5, 2019, from <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ageing-and-health>.
- Yon Y, Mikton C, Gassoumis ZD, Wilber KH. (2017). **Elder abuse prevalence in community setting: a systematic review and meta-analysis**. Retrieved September 16, 2020, from [https://doi.org/10.1016/s2214-109x\(17\)30006-2](https://doi.org/10.1016/s2214-109x(17)30006-2).

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์

ขนส่งสินค้าในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

Market Mix Factors Affecting Customers' Satisfaction of Freight Logistics Services
in Khon Kaen Municipalityไพรัตน์ ทวีวาร¹, ธนาพันธ์ นัยพินิจ²,นพดล มั่งมี³, ศิริพร น้อยวงศ์⁴,ปรามินทร์ นวลอินทร์⁵, สวิตา อ่อนละอ⁶

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น 2) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า จำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า

1. การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้บริการจากธุรกิจขนส่งสินค้าจาก Kerry Express มีค่าใช้จ่ายในการใช้บริการขนส่งสินค้าแต่ละครั้งระหว่าง 101 – 150 บาท ความถี่ในการใช้บริการ 3 - 4 ครั้งต่อเดือน จำนวนพัสดุในการใช้บริการ 3 - 4 ชิ้นต่อครั้ง ใช้ระยะเวลาในการรับบริการ 6 – 10 นาที และส่งสินค้าไปภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นส่วนใหญ่

2. การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นที่เกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ(7P's) ทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก ด้านความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยพึงพอใจกับการสร้างคุณค่าในการให้บริการที่หลากหลายรูปแบบ ตอบสนองลูกค้าได้อย่างรวดเร็วตรงตามความต้องการ และมีมาตรการป้องกันโควิด 19 ตามหลัก D-M-H-T-T ของกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุขที่ระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.88

3. การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัว ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนความพึงพอใจของผู้ใช้บริการได้ร้อยละ 92.20 โดยเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจได้ดีที่สุดคือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (X_1) ($\beta=0.393$) รองลงมาเป็นปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (X_4) ($\beta=0.390$) ปัจจัยด้านสถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ (X_3) ($\beta=0.320$) ปัจจัยด้านบุคคล (X_5) ($\beta=0.266$) ปัจจัยด้านราคา (X_2) ($\beta=0.202$) ปัจจัยด้านกระบวนการ (X_7) ($\beta=0.140$) และปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ (X_6) ($\beta=0.058$) ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, ส่วนประสมทางการตลาดบริการ, การขนส่งโลจิสติกส์

¹นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

^{2,3}อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

⁴⁻⁶อาจารย์ประจำ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

Abstract

The objectives of this research were to: 1) To study the behavior of logistics service users in Khon Kaen Municipality. 2) To study the marketing mix factors (7P's) that affect the satisfaction of freight logistics service users. in Khon Kaen Municipality. The sample group is 400 logistics service users. Use questionnaires to collect information. The statistics used in the analysis were Percentage Mean Standard Deviation and Multiple Regression Analysis. The results of the quantitative research found that.

1. An analysis of opinion levels regarding the behavior of freight logistics service users in Khon Kaen Municipality. Most of the samples used the service from the freight forwarding business from Kerry Express. There is a cost of using each freight service between 101 – 150 baht. Frequency of using the service 3-4 times/month. Number of parcels in service 3 - 4 pieces/time. It takes 6-10 minutes to receive the service and ships mostly to the Northeast.

2. The opinion level analysis with respect to all aspects of the service marketing mix factor (7P's) was very good. The overall satisfaction of the service users is at a very good level. They are satisfied with creating value in a variety of services. Respond to customers quickly according to their needs and have measures to prevent covid 19 in principle D-M-H-T-T of the Department of Disease Control Ministry of Health at Mean 3.88.

3. The multiple regression analysis revealed that the seven independent variables together, they explained the variance in customer satisfaction by 92.20%. When considering the independent variables that had the greatest influence on satisfaction, it was Product factor(X_1) ($\beta=0.393$) followed by marketing promotion factors(X_4) ($\beta=0.390$) Place factor or product distribution channel(X_3) ($\beta=0.320$) People factor(X_5) ($\beta=0.266$) Price factor(X_2) ($\beta=0.202$) Process factor(X_7) ($\beta=0.140$) and Physical Evidence factor(X_6) ($\beta=0.058$) respectively. Statistically significant at the level 0.05.

Keywords: Satisfaction, Service Marketing Mix, Logistics Transport

1. บทนำ

ปัจจุบันแนวโน้มอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ของประเทศไทยมีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป อีกทั้งธุรกิจให้บริการโลจิสติกส์มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยสามารถเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขัน และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ธุรกิจอื่นๆ อันจะก่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจและเพิ่มรายได้ให้กับประเทศ โดยเฉพาะธุรกิจประเภทขนส่งหรือโลจิสติกส์เป็นธุรกิจที่เติบโตเป็นอันดับ 5 ของประเทศไทย (โพสตุเตย์ออนไลน์, 2561) ปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญต่อการพัฒนาระบบการขนส่งสินค้าให้มีศักยภาพมากขึ้น ทั้งพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านการสนับสนุน และส่งเสริมศักยภาพของผู้ประกอบการขนส่งให้มีความรู้ความสามารถ รวมถึงการพัฒนาระบบเทคโนโลยีที่สามารถอำนวยความสะดวกในการขนส่งให้เกิดประสิทธิภาพอย่างที่สุด สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากฎหมายไทย 4.0 ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ที่มีการกล่าวถึงธุรกิจด้านโลจิสติกส์และการเป็นอุตสาหกรรมอนาคตในกลุ่ม New S-curve ตลอดจนแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564) ที่มีเป้าหมายจะยกระดับระบบโลจิสติกส์ของไทย

ให้เข้าสู่การเป็นศูนย์กลางทางการค้า การบริการ และการลงทุนในภูมิภาค (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) และบทวิเคราะห์เจาะลึกเทรนด์โลจิสติกส์ 2020¹ ได้ขยายความแนวโน้มที่ ตลาด E-commerce ของไทยโตต่อเนื่องเพิ่มเติมด้วยว่า ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากพฤติกรรมผู้บริโภคในยุคดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงไป นิยมการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์มากยิ่งขึ้น ทั้งทางเว็บไซต์ E-commerce รายใหญ่ เช่น Lazada, Shopee, JD Central, Priceza และการค้าผ่านทางโซเชียลมีเดีย (social commerce) อย่าง Facebook, Line, Instagram ภาพรวมของตลาดธุรกิจขนส่งพัสดุ (Parcel delivery) มีการเติบโตอย่างต่อเนื่องในช่วง 3 ปี ที่ผ่านมา (2017-2019) โดยขยายตัวได้เฉลี่ย 40% ต่อปี (40% CAGR) สอดคล้องกับตลาด E-commerce ของไทยที่เติบโตเฉลี่ย 18% ต่อปี (18% CAGR) จากการประเมินของ Euro monitor ครั้งล่าสุดรวมถึงในหน้าเว็บไซต์ของร้านค้ารายย่อย ในปี 2020 มีการขนส่งพัสดุนับไม่ต่ำกว่า 4 ล้านชิ้น ต่อวัน ยิ่งไปกว่านั้น การจัดโปรโมชั่นส่งเสริมการตลาดต่างๆ เช่น เทศกาลช้อปปิ้งเอาใจคนโสด 11.11 ของ Lazada, 12.12 Birthday Sale ของ Shopee และ Black Friday มีส่วนทำให้ยอดสั่งซื้อเพิ่มขึ้นจากเดิมอีกกว่า 1 ล้านชิ้นต่อวัน

โลจิสติกส์ มีบทบาทความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการดำเนินธุรกิจและการดำรงชีวิตของผู้คนในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ทุกคนต้องใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ที่บ้านอันเป็นผลมาจากมาตรการจำกัดช่วงเวลาการออกนอกบ้านของภาครัฐไปจนถึงการ Work from Home ที่ให้พนักงานส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่จากที่พักอาศัยตามแนวปฏิบัติที่หลายประเทศทั่วโลกกำลังดำเนินการเพื่อป้องกันการติดและการแพร่ระบาดของเชื้อ COVID-19 จนเกิดเป็นคำขวัญที่ใช้รณรงค์กันอย่างแพร่หลายในประเทศไทยว่า “โรคติดต่อจะไม่ติดต่อ ถ้าเราไม่ติดต่อกัน” ปฏิเสธไม่ได้ว่า การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ COVID-19 ได้สร้างความเสียหายไปยังหลายภาคส่วนในวงกว้าง ทั้งด้านสาธารณสุข สังคม และเศรษฐกิจในด้านธุรกิจ โรคติดเชื้อ COVID-19 ได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อโซ่อุปทาน (Supply Chain) ของสินค้า โดยเฉพาะในส่วนต้นน้ำและปลายน้ำของโซ่อุปทานที่ได้รับผลกระทบมากกว่าส่วนอื่นๆ การระบาดของเชื้อ COVID-19 สร้างความกังวลใจให้ประชาชนในประเทศเป็นอย่างมาก การป้องกันที่ดีที่สุด คือ การกักกันตัวเอง รักษาระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) “อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ” หยุดแพร่โรค ซึ่งจะสามารถลดความเสี่ยงในการแพร่เชื้อ COVID-19 ได้ดีที่สุด (กระทรวงสาธารณสุข, 2563) นอกจากนี้ มาตรการ “อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ” ยังทำให้ปริมาณการค้าออนไลน์ขยายตัวมากขึ้น ทั้งในส่วนของสินค้าอุปโภคบริโภคทั่วไป ไปจนถึงอาหารปรุงสุก ซึ่งส่งผลให้กิจกรรมการกระจายสินค้า (Physical Distribution) มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากเมื่อไหร่ก็ตามที่คนลดปริมาณการเดินทางไปหาสินค้า สินค้าจะต้องเป็นฝ่ายเคลื่อนที่เข้าหาลูกค้าแทน จากเดิมที่ลูกค้าไปเลือกซื้อสินค้าหรือรับประทานอาหารที่ร้าน กลายเป็นการสั่งซื้อออนไลน์เพื่อนำส่งสินค้ามาที่บ้าน ทำให้ประสิทธิภาพของการขนส่งสินค้าในช่วง Last Mile ซึ่งเป็นการขนส่งในช่วงสุดท้ายถึงมือผู้บริโภคกลายเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าในช่วงวิกฤตเช่นนี้ (สถาพร โอภาสานนท์, 2563)

จังหวัดขอนแก่นเป็นจังหวัดหนึ่ง ที่เป็นศูนย์กลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นจังหวัดหลักในกลุ่มจังหวัดอีสานตอนกลางที่มีความเจริญทั้งในด้านการค้า การลงทุน การบริการและการท่องเที่ยว รวมทั้งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นจังหวัดที่มีการลงทุนของนักธุรกิจและผู้ประกอบการต่างๆ มากมาย (เข้มชาติ สมใจวงศ์, 2558) โดยเฉพาะธุรกิจการค้าส่งที่เป็นกิจการขายสินค้าและบริการให้กับผู้ซื้อ ที่มีประสงค์เพื่อการขายต่อหรือซื้อไปใช้ในการประกอบธุรกิจหรือใช้ในชีวิตประจำวัน และด้วยพฤติกรรมของผู้บริโภคที่นิยมเลือกซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์เพิ่มมากขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการค้าส่งมีช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลายทั้งช่องทางออนไลน์ และหน้าร้าน เพื่อเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย

ปัจจุบันมีผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์ให้เลือกใช้อย่างหลากหลาย ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการเลือกใช้บริการให้ตรงกับความต้องการของธุรกิจ การเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ที่เหมาะสมและสามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า ผู้ทำวิจัยจึงได้สนใจที่จะศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนคร

ขอนแก่น เพื่อให้ฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้นำผลการศึกษาวิจัยนำไปปรับใช้ด้านคุณภาพ ภาพลักษณ์ตราสินค้า ที่จะนำไปสู่ความพึงพอใจลูกค้าที่ใช้บริการ และพัฒนาคุณภาพการให้บริการให้มีประสิทธิภาพ พร้อมกับบริการที่จะตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้อย่างตรงความต้องการทั้งผู้ส่งและผู้รับสินค้า

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

3. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ด้านราคา (Price) ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ด้านสถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ (Place) ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

สมมติฐานที่ 5 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ด้านบุคคล (People) ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

สมมติฐานที่ 6 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

สมมติฐานที่ 7 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ด้านกระบวนการ (Process) ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

4. แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's)

Kotler & Bloom (1984 อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2552, หน้า 80-81) อธิบายว่า ส่วนประสมทางการตลาด (marketing mix: 4Ps) ถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารการตลาด การที่จะทำให้การดำเนินงานของกิจการประสบความสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับ การปรับปรุงความสัมพันธ์ที่เหมาะสมของส่วนประสมทางการตลาด เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดเป้าหมายให้ได้รับความพึงพอใจสูงสุด

Armstrong, Adam, Denize, and Kotler (2012, p. 75) อธิบายว่า ส่วนประสมทางการตลาดเป็นชุดของเครื่องมือทางการตลาดที่องค์กรใช้เป็นยุทธวิธีที่ผสมผสานการปัจจัยด้านต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดเป้าหมาย

Lamb, Hair and McDaniel (2000, p. 44) อธิบายว่า ส่วนประสมทางการตลาด หมายถึง การนำกลยุทธ์เกี่ยวกับ ผลิตภัณฑ์ การจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด และการกำหนดราคา มาประสมกันเป็นหนึ่งเดียว จัดทำขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนกับตลาดเป้าหมาย และทำให้เกิดความพึงพอใจซึ่งกันและกันสองฝ่าย

Wheelen L. Thomas and Hunger J David (2012, p. 199) อธิบายว่า ส่วนประสมทางการตลาด หมายถึง การรวมกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวแปรที่สำคัญภายใต้การควบคุมขององค์กรที่สามารถใช้ในการทำให้เกิดความต้องการ (demand) และได้รับประโยชน์จากการแข่งขัน (competitive advantage) ตัวแปรเหล่านี้ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (product) ช่องทาง (place) ส่วนส่งเสริมการตลาด (promotion) และราคา (price) โดยตัวแปรเหล่านี้ จะมีองค์ประกอบย่อยที่สามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อปรับให้เหมาะสมกับความสามารถขององค์กร

สคราญนิตย์ เล็กสุทธิ (2559) อธิบายว่า ส่วนประสมทางการตลาด คือ ตัวแปรหรือเครื่องมือทางการตลาดที่ควบคุมได้ ซึ่งต้องใช้ร่วมกันเพื่อสนองความพึงพอใจแก่กลุ่มเป้าหมาย

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า ส่วนประสมทางการตลาด หมายถึง ตัวแปรทาง การตลาดที่ควบคุมได้ ซึ่งเป็นกลุ่มของเครื่องมือทางการตลาดที่กิจการใช้ร่วมกันเพื่อตอบสนอง ความต้องการแก่กลุ่มลูกค้า

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บริการ

ฉัตยาพร เสมอใจ (2550) พฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer behavior) หมายถึง การแสดงออกของแต่ละบุคคล ในการตัดสินใจเลือกซื้อเลือกใช้บริการของผู้บริโภค จากการประเมินผลการรับรู้การเรียนรู้เพื่อตอบสนองความต้องการและความปรารถนาของตนทั้งทางกายภาพและทางจิตวิทยา โดยรูปแบบพฤติกรรมผู้ซื้อเริ่มต้นจากมีสิ่งเร้า (Stimulus) มากระตุ้น (Stimulate) ความรู้สึกของเค้าทำให้รู้สึกถึงความต้องการจนต้องทำการหาข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของเขา เพื่อทำการตัดสินใจซื้อและเกิดพฤติกรรมการซื้ออันเป็นการตอบสนอง (Response) โดยพฤติกรรมผู้บริโภคเป็นการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการทางจิตวิทยาภายใต้การตัดสินใจของผู้บริโภค โดยการพยายามอธิบายกฎในการตัดสินใจเลือกทางเลือกต่าง ๆ ของผู้บริโภคและพยายามตีกรอบกระบวนการในการตัดสินใจของผู้บริโภคและสิ่งที่กระทบต่อการตัดสินใจนั้น ๆ

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2546) การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค เพื่อให้ทราบถึงลักษณะความต้องการของผู้บริโภคด้านต่าง และเพื่อที่จะจัดสิ่งกระตุ้นทางการตลาดให้เหมาะสม เมื่อผู้ซื้อได้รับสิ่งกระตุ้นอื่น ผ่านเข้ามาในความรู้นึกคิดของผู้ซื้อ ซึ่งเปรียบเสมือนกล่องดำที่ผู้ขายไม่สามารถคาดคะเนได้ งานของผู้ขาย คือ ค้นหาลักษณะของผู้ซื้อและความรู้สึกนึกคิดได้รับอิทธิพลจากสิ่งใดบ้าง การศึกษาถึงลักษณะของผู้ซื้อที่เป็นเป้าหมายจะมีประโยชน์สำหรับผู้ขาย คือ ทำให้ทราบความต้องการและลักษณะของลูกค้า เพื่อที่จะจัดส่วนประสมทางการตลาดต่าง กระตุ้นและสนองความต้องการของผู้ซื้อที่เป็นหมายได้ถูกต้อง ลักษณะของผู้ซื้อได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านวัฒนธรรม ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านจิตวิทยา

Philip Kotler (อ้างอิงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2552) การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer behavior analysis) เป็นการพิจารณาพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายโดยใช้คำถาม 7 คำถาม และเพื่อหาคำตอบ 7 ประการ เกี่ยวกับลูกค้า (ศูนย์การเรียนรู้ออนไลน์, 2553)

1. ใครอยู่ในตลาดเป้าหมาย (Who is in the target market)
2. ผู้บริโภคซื้ออะไร (What does the Consumer buy)
3. ทำไมผู้บริโภคจึงซื้อ (Why does the Consumer buy)
4. ใครมีส่วนร่วมในการซื้อ (Who participates)
5. ผู้บริโภคตัดสินใจซื้ออย่างไร (How does the Consumer buy)
6. ผู้บริโภคซื้อที่ไหน (Where does the Consumer buy)
7. ผู้บริโภคซื้ออย่างไร (How does the Consumer buy)

ชนกรณ กุณทลบุตร (2560) ได้กล่าวไว้ว่า การจูงใจ (Motivation) หมายถึง การที่ผู้นำ ใช้ปัจจัยภายนอกหรือปัจจัยภายในของแต่ละบุคคลมากระตุ้นหรือชักจูงให้พนักงานได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในการทำงาน เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูง โดยปัจจัยภายนอกเป็นสิ่งที่กระตุ้นจากภายนอก ที่ทำให้พนักงานเกิดความพึงพอใจและนำความสามารถที่มีอยู่มาใช้ในการทำงานอย่างเต็มที่ เช่น รายได้สวัสดิการ การเลื่อนตำแหน่ง เป็นต้น ส่วนปัจจัยภายใน ได้แก่ ความทะเยอทะยาน ความมุ่งมั่น หรือความปรารถนาอื่น ๆ ภายในจิตใจของพนักงาน เช่น การได้เป็นหัวหน้างาน การประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน เป็นต้น ซึ่งการจูงใจที่ตรงกับความต้องการภายในของพนักงานจะทำให้พนักงานสามารถ ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์

ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า เป็นเจตคติในทางบวกของบุคคลต่อสิ่งที่มีบทบาทความรับผิดชอบ เป็นพฤติกรรมของความชอบ ความพอใจ รู้สึกสนุกในสิ่งที่ตนปฏิบัติเพราะมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และจิตวิทยาที่ผู้ปฏิบัติสามารถปรับตัวเข้ากับองค์ประกอบดังกล่าวได้

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2539, หน้า 8) ให้คำจำกัดความไว้ว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกหลังการซื้อหรือรับบริการของบุคคล ซึ่งเป็นผลมาจากการเปรียบเทียบระหว่างการรับรู้ต่อ การปฏิบัติงานของผู้ให้บริการหรือประสิทธิภาพของสินค้ากับการบริการที่เขาคาดหวัง โดยถ้าผลที่ได้รับจากสินค้าหรือบริการต่ำกว่าที่คาดหวังของลูกค้า ทำให้ลูกค้าเกิดความไม่พอใจ แต่ถ้าระดับของผลที่ได้รับจากสินค้าหรือบริการตรงกับความต้องการของลูกค้าที่ตั้งไว้ก็จะทำให้ลูกค้าเกิด ความประทับใจ

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า ความพึงพอใจเป็นแรงจูงใจและความรู้สึกที่เป็นสุขที่เกิดจาก การปรับตัวของบุคคล จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้รับในสิ่งที่ต้องการ

Kotler and Keller (2011) กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจ คือ ความรู้สึกของบุคคลจะเป็นผลมาจากการเปรียบเทียบระหว่างงานที่รับรู้จาก สินค้าหรือบริการที่ ได้รับความคาดหวังของบุคคล และการวัดความสำเร็จในการดำเนินงานของในเรื่อง ภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาลูกค้า ความพึงพอใจของลูกค้า กลับมาใช้บริการซ้ำ และการแนะนำบอกต่อลูกค้ารายอื่น

Shelly (อ้างใน ประกายดาว ดำรงพันธ์, 2536) กล่าวเอาไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกบวกกับความพึงพอใจ และความรู้สึกบวกนั้นคือความรู้สึกที่ถ้าหากเกิดขึ้นมาจะก่อให้เกิด ความสุข และความสุখনั้นจะเป็นความซับซ้อน ความต้องการนั้นจะเพิ่มขึ้นตามลำดับขั้นตอนไปตาม ธรรมชาติ ทฤษฎีความต้องการมาสโลว์ มีลำดับความต้องการ 5 ชั้น คือ

- (1) ความต้องการในด้านร่างกาย
- (2) ความต้องการในด้านปลอดภัย
- (3) ความต้องการในด้านสังคม
- (4) ความต้องการในการยกย่อง
- (5) ความต้องการในการที่จะประสบความสำเร็จสูงสุดของชีวิต

Penchansky & Thomas (1981 อ้างใน รัชยา กุลวานิชไชยนันท์, 2535) กล่าวเอาไว้ว่า ความพึงพอใจ คือ การเข้าถึงการใช้บริการในรูปแบบของการให้บริการ แบ่งออกเป็น 5 ประเภท 1) ความพอใจเพียงในบริการ และความต้องการของลูกค้า 2) การเข้าถึงแหล่งการให้บริการ 3) ความสะดวกกับสิ่งอำนวยความสะดวก 4) ความสามารถลูกค้าที่ยอมจ่ายเพื่อบริการ 5) ความพึงพอใจเป็นทัศนคติอย่างหนึ่งที่มีลักษณะเป็นนามธรรม

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อัคราวดี โฉมิตานนท์ (2562) ประกอบด้วยงานวิจัยเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่งเอกชน เคอรี่ เอ็กซ์เพรส ในกรุงเทพมหานคร

ฐานพัฒน ภูแดนกลาง และซินโสณวิสิฐนิจิกิจา (2562) คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่ง บริษัท แพลซ เอ็กซ์เพรส จำกัด

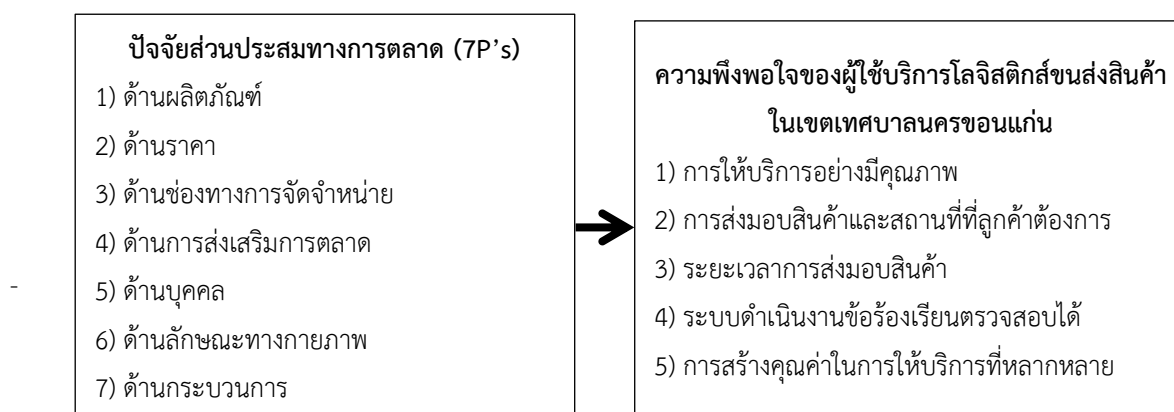
ณิชน สารพันธ์ (2562) ประกอบด้วยงานวิจัยเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้ประกอบการค้าส่งในจังหวัดขอนแก่น

กตัญชลี ตันแชนรต์น (2561) ประกอบด้วยงานวิจัยเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเคอรี่เอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

Wang, Zhang, Zhu, & Wang. (2020) ได้ทำการศึกษาเรื่องอิทธิพลของคุณภาพการให้บริการและความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อความตั้งใจที่จะกลับมาใช้รถไฟขนส่งมวลชนในเมืองเทียนจิน ประเทศจีน

Rohwiyati & Praptiestrini. (2019). ได้ทำการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการของ Shopee และการรับรู้ราคาที่มีต่อความตั้งใจในการกลับมาซื้อซ้ำ

6. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

7. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ขอบเขตด้านประชากร แบ่งได้ 2 กลุ่ม ดังนี้

1.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรกลุ่มใหญ่และไม่มีหน่วยงานใดที่เก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวไว้ ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้จึงไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น แต่ด้วยไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงได้ใช้วิธีการคำนวณโดยใช้สูตร W.G. Cochran (1953) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ที่ความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คำถามเป็นคำถามปลายปิด มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check - List) ดังนี้ ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น เป็นคำถามปลายปิด มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check - List) ได้แก่ ผู้ให้บริการธุรกิจขนส่งสินค้า ค่าใช้จ่ายในการใช้บริการ ความถี่ในการใช้บริการ จำนวนพัสดุในการใช้บริการ ระยะเวลาในการให้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า และปลายทาง การขนส่งสินค้า

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ด้านราคา (Price) ด้านสถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ (Place) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ด้านบุคคล (People) ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) และด้านกระบวนการ (Process) เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ธ (Likert Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 :73)

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ใช้บริการผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ได้แก่ 1) การให้บริการอย่างมีคุณภาพ 2) การส่งมอบสินค้าและสถานที่ที่ลูกค้าต้องการ 3) ระยะเวลาการส่งมอบสินค้า 4) ระบบดำเนินงานข้อร้องเรียนตรวจสอบได้ 5) การสร้างคุณค่าในการให้บริการที่หลากหลาย

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ใช้มาตรวัดนามบัญญัติ (Nominal Scale) และมาตรวัดจัดลำดับ (Ordinal Scale) วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้อธิบายลักษณะด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ได้แก่ ผู้ให้บริการธุรกิจขนส่งสินค้า ค่าใช้จ่ายในการใช้บริการ ความถี่ในการใช้บริการ จำนวนพัสดุในการใช้บริการ ระยะเวลาในการให้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า และปลายทางการขนส่งสินค้า ใช้มาตรวัดนามบัญญัติ (Nominal Scale) วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้อธิบายมูลเหตุในการใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ของผู้ให้บริการ โลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ด้านราคา (Price) ด้านสถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ (Place) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ด้านบุคคล (People) ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) และด้านกระบวนการ (Process) ใช้มาตรวัดแบบอัตราภาคขั้น (Interval Scale) วิเคราะห์โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อใช้อธิบายมูลเหตุในการใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า

ส่วนที่ 4 ข้อมูลความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ใช้มาตรวัดแบบอัตราภาคขั้น (Interval Scale) วิเคราะห์โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะ/ความคิดเห็นอื่นๆ (ถ้ามี)

4. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis - MRA) โดยเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการถดถอยด้วยเทคนิค Enter ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (Dependent Variable) จำนวนหนึ่งตัวแปรกับตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ตั้งแต่ 2 ตัวแปรขึ้นไป เพื่อใช้ในการทดสอบสมมติฐานและศึกษาความสัมพันธ์กับตัวแปรในปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของบริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น กำหนดกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน โดยใช้สูตรคำนวณของ W.G. Cochran (1953) คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% ความผิดพลาดไม่เกิน 5% ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 คน และสำรวจเพื่อแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ไว้เท่ากับ 15 คน ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เท่ากับ 400 คน

8. สรุปการวิจัย

1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

1.1 ข้อมูลข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 400 ตัวอย่าง มีสัดส่วนของเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อายุระหว่าง 40 – 49 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพเป็นเจ้าของธุรกิจ/อาชีพอิสระ และมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 15,001 – 20,000 บาท

1.2 ข้อมูลพฤติกรรมของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้บริการจากธุรกิจขนส่งสินค้าจาก Kerry Express มีค่าใช้จ่ายในการใช้บริการขนส่งสินค้าแต่ละครั้งระหว่าง 101 – 150 บาท ความถี่ในการใช้บริการ 3 - 4 ครั้งต่อเดือน จำนวนพัสดุในการใช้บริการ 3 - 4 ชิ้นต่อครั้ง ใช้ระยะเวลาในการรับบริการ 6 – 10 นาที และส่งสินค้าไปภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นส่วนใหญ่

1.3 ข้อมูลปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ดังนี้

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของผู้ใช้บริการด้านผลิตภัณฑ์ พบว่าผู้ใช้บริการส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่า ผู้ให้บริการขนส่งสินค้ามีคุณภาพในการให้บริการสูง อยู่ในระดับดีมาก ที่ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.05

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของผู้ใช้บริการด้านราคา พบว่าผู้ใช้บริการส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่า ราคาและค่าให้บริการมีมาตรฐานกำกับชัดเจน อยู่ในระดับดีมาก ที่ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.91

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของผู้ใช้บริการด้านสถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ พบว่าผู้ใช้บริการส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่า สถานที่ให้บริการขนส่งสินค้ามีความสะดวกในการเดินทาง อยู่ในระดับดีมาก ที่ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.95

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของผู้ใช้บริการด้านการส่งเสริมการตลาดพบว่าผู้ใช้บริการส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่า มีบริการเก็บเงินปลายทาง (COD) สแกนจ่ายด้วย QR Code เพิ่มความมั่นใจให้กับผู้ใช้บริการ อยู่ในระดับดีมาก ที่ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.98

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของผู้ใช้บริการด้านบุคคล พบว่าผู้ใช้บริการส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่า พนักงานมีความชำนาญในการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม อยู่ในระดับดีมาก ที่ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.92

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของผู้ใช้บริการด้านลักษณะทางกายภาพพบว่าผู้ใช้บริการส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่า พื้นที่ให้บริการมีความกว้างขวางเพียงพอต่อผู้ใช้บริการ อยู่ในระดับดีมาก ที่ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.85

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของผู้ใช้บริการด้านกระบวนการ พบว่าผู้ใช้บริการส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่า ผู้ให้บริการมีการบันทึกรายการผู้รับสินค้าล่วงหน้า อีซีซีพี-ระบบจัดการพัสดุ การตรวจสอบพัสดุ เป็นต้น อยู่ในระดับดีมาก ที่ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.90

1.4 ข้อมูลความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ดังนี้

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยพึงพอใจกับการสร้างคุณค่าในการให้บริการที่หลากหลายรูปแบบ ตอบสนองลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว

ตรงตามความต้องการ และมีมาตรการป้องกันโควิด 19 ตามหลัก D-M-H-T-T ของกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ที่ระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.88

2) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis - MRA) โดยเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการถดถอยด้วยเทคนิค Enter ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (Dependent Variable) จำนวนหนึ่งตัวแปรกับตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ตั้งแต่ 2 ตัวแปรขึ้นไป

สมมุติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ด้านผลิตภัณฑ์ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งเป็นค่าที่น้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 โดยสามารถตีความได้ว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า

สมมุติฐานที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ด้านราคาส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยด้านราคา มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งเป็นค่าที่น้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 โดยสามารถตีความได้ว่า ปัจจัยด้านราคามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า

สมมุติฐานที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ด้านสถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยด้านสถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งเป็นค่าที่น้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 3 โดยสามารถตีความได้ว่า ปัจจัยด้านสถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า

สมมุติฐานที่ 4 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ด้านการส่งเสริมการตลาดส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งเป็นค่าที่น้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 4 โดยสามารถตีความได้ว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า

สมมุติฐานที่ 5 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ด้านบุคคลส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยด้านบุคคล มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งเป็นค่าที่น้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 5 โดยสามารถตีความได้ว่า ปัจจัยด้านบุคคลมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า

สมมุติฐานที่ 6 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ด้านลักษณะทางกายภาพส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ มีค่า Sig. เท่ากับ 0.043 ซึ่งเป็นค่าที่น้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 6 โดยสามารถตีความได้ว่า ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า

สมมุติฐานที่ 7 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ด้านกระบวนการส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยด้านกระบวนการ มีค่า Sig. เท่ากับ 0.002 ซึ่งเป็นค่าที่น้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 7 โดยสามารถตีความได้ว่า ปัจจัยด้านกระบวนการมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัว ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ได้ร้อยละ 92.20 โดยเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ได้ดีที่สุดคือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (X_1) รองลงมาเป็นปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (X_4) ปัจจัยด้านสถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ (X_3) ปัจจัยด้านบุคคล (X_5) ปัจจัยด้านราคา (X_2) ปัจจัยด้านกระบวนการ (X_7) และปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ (X_6) ตามลำดับ โดยสามารถเขียนเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้

$$Y = -0.338 + (0.393X_1) + (0.390X_4) + (-0.320X_3) + (0.266X_5) + (0.202X_2) + (0.140X_7) + (-0.058X_6)$$

9. การอภิปรายผล

พฤติกรรมของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ส่วนใหญ่ใช้บริการจากธุรกิจขนส่งสินค้าจาก Kerry Express มีค่าใช้จ่ายในการใช้บริการขนส่งสินค้าแต่ละครั้งระหว่าง 101 – 150 บาท ความถี่ในการใช้บริการ 3 - 4 ครั้งต่อเดือน จำนวนพัสดุในการใช้บริการ 3 - 4 ชิ้นต่อครั้ง ใช้ระยะเวลาในการรับบริการ 6 – 10 นาที และส่งสินค้าไปภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นส่วนใหญ่ สอดคล้องกับนิพนธ์ สารพันธ์ (2562) ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้ประกอบการค้าส่งในจังหวัดขอนแก่น ที่กล่าวว่าการเลือกใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้ค้าส่งเป็นประเภทธุรกิจส่วนตัวมีการจัดส่งสินค้า 2-4 ครั้งต่อสัปดาห์ ใช้บริการขนส่ง Kerry มีค่าใช้จ่ายประมาณอยู่ที่ ไม่เกิน 1,000 บาท/ครั้ง

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้ใช้บริการทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่า ผู้ให้บริการขนส่งสินค้ามีคุณภาพในการให้บริการสูง ด้านราคาผู้บริการเห็นว่าราคาและค่าให้บริการมีมาตรฐานกำกับชัดเจน ด้านสถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ผู้ใช้บริการเห็นว่า สถานที่ให้บริการขนส่งสินค้ามีความสะดวกในการเดินทาง ด้านการส่งเสริมการตลาดผู้บริการเห็นว่า มีบริการเก็บเงินปลายทาง (COD) สแกนจ่ายด้วย QR Code เพิ่มความมั่นใจให้กับผู้บริการ ด้านบุคคลผู้บริการเห็นว่า พนักงานมีความชำนาญในการใช้อุปกรณ์ต่างๆ อย่างเหมาะสม ด้านลักษณะทางกายภาพผู้บริการเห็นว่า พื้นที่ให้บริการมีความกว้างขวางเพียงพอต่อผู้บริการ ด้านกระบวนการผู้บริการเห็นว่า ผู้ให้บริการมีการบันทึกรายการผู้รับสินค้าล่วงหน้า อีซีซี-ระบบจัดการพัสดุ การตรวจสอบพัสดุ เป็นต้น และผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่นโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยพึงพอใจกับการสร้างคุณค่าในการให้บริการที่หลากหลายรูปแบบ ตอบสนองลูกค้าได้อย่างรวดเร็วตรงตามความต้องการ และมีมาตรการป้องกันโควิด 19 ตามหลัก D-M-H-T-T (D : Social Distancing เว้นระยะห่าง 1-2 เมตร M : Mask Wearing สวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัยตลอดเวลา H : Hand Washing ล้างมือบ่อย ๆ ด้วยน้ำและสบู่ หรือเจลแอลกอฮอล์ T : Testing การตรวจวัดอุณหภูมิและตรวจหาเชื้อโควิด-19 ในกรณีที่มิอาจการเข้าข่าย และ T : Thai Cha Na สแกนไทยชนะก่อนเข้า-ออกสถานที่) กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2564 สอดคล้องกับแนวคิดของโชษิตา เข้มทอง (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่อง มาตรการและแนวทางการป้องกันในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ของบริษัทดีเอสแอล อีคอมเมิร์ซ โซลูชัน (ประเทศไทย) จำกัด ที่กล่าวว่าบริษัทกำกับให้พนักงานทุกคนสวมใส่หน้ากากอนามัยตลอดการปฏิบัติงาน ในภาพรวมของบริษัทเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพพึงคงรักษามาตรฐานในการให้บริการลูกค้าได้อย่าง ดีขึ้น ที่สำคัญคือคำนึงถึงความปลอดภัยของลูกค้าและปฏิบัติตามข้อกำหนดในการควบคุมการแพร่ระบาดของไวรัส Covid-19 อย่างเคร่งครัด

ในการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ทุกด้านส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น อยู่ในระดับดีมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลดังกล่าวมีความสอดคล้องกับ วิจิต แยมบุญเรือง (2552) กล่าวว่า ธุรกิจขนส่งเป็นสินค้าอันจะมีส่วนประสมทางการตลาดที่แตกต่างออกไปจากสินค้าชนิดอื่น ส่วนประสมทางการตลาด คือ ตัวแปรทางการตลาดที่ควบคุมได้ บริษัทสามารถนำมาใช้ร่วมกัน สำหรับการตอบสนองความพึงพอใจกลุ่มเป้าหมาย และสอดคล้องกับ สุวรรณเนียมประชา (2561) กล่าวว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการในร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนคร ขอนแก่น พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง

ด้านผลิตภัณฑ์ จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ในทิศทางเดียวกัน แสดงว่า เมื่อผู้ให้บริการขนส่งสินค้ามีคุณภาพในการให้บริการสูงพัสดุหรือสิ่งของส่งถึงผู้รับอยู่ในสภาพดี ไม่ชำรุดหรือสูญหาย ผู้รับได้รับพัสดุหรือสิ่งของในเวลาที่กำหนด และสามารถตรวจสอบสถานะพัสดุหรือสิ่งของผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้ จะทำให้ผู้ใช้บริการขนส่งสินค้ามีความพึงพอใจเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ จริยา ประจักษ์สุข (2556) ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการใช้บริการขนส่งสินค้า : กรณีศึกษาห้างหุ้นส่วนจำกัด เอส. พี. สุภาภรณ์ขนส่ง และด้านการแนะนำเพื่อนหรือคนรู้จักให้มาใช้บริการเคอรี่เอ็กเพรส ในทิศทางเดียวกัน แสดงว่าถ้าผู้บริโภคได้รับบริการในขั้นตอนการฝากส่งพัสดุที่มีความสะดวกสบายมากขึ้น ผู้รับได้รับพัสดุในเวลาที่กำหนด มีบริการที่เหมาะสมกับพัสดุที่ต้องการส่ง พัสดุดังนั้นผู้รับได้ถูกต้องตรงตามเจ้าหน้าที่เกิดการผิดพลาดน้อยที่สุด พัสดุที่ส่งถึงมือผู้รับอยู่ในสภาพดี ไม่ชำรุดเสียหายก็จะทำให้เกิดการแนะนำเพื่อนหรือคนรู้จักให้มาใช้บริการมากขึ้น

ด้านราคา จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ด้านราคาส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ในทิศทางเดียวกัน แสดงว่า เมื่อราคาในการให้บริการมีความเหมาะสมกับคุณภาพ ราคาและค่าให้บริการมีมาตรฐานกำกับชัดเจน ราคาของการให้บริการมีให้เลือกตามความต้องการ และอัตราค่าบริการมีราคาต่ำเมื่อเทียบกับผู้ให้บริการรายอื่น จะทำให้ผู้ใช้บริการขนส่งสินค้ามีความพึงพอใจเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของวรชนก เต็งวงษ์วัฒนะ (2558) งานวิจัยเกี่ยวกับ คุณภาพการให้บริการตระหนักถึงในเรื่องของภาพลักษณ์ตราสินค้า สามารถต่อส่งผลกับการเลือกใช้บริการขนส่งของบริษัทเอกชนในประเทศไทย เพื่อศึกษาถึงคุณภาพในการให้บริการ บริษัทเอกชนในประเทศไทยของผู้บริโภค และในผลการศึกษานั้นพบว่า ในด้านคุณภาพของการบริการในความน่าเชื่อถือ การตอบสนองความต้องการกับการคำนึงถึงราคาส่งผลกับการตัดสินใจ ในการเลือกใช้บริการของขนส่งบริษัทเอกชน ในประเทศไทยของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

ด้านสถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ด้านสถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ในทิศทางตรงกันข้าม แสดงว่า เมื่อช่วงเวลาทำการมีความเหมาะสมสถานที่ให้บริการขนส่งสินค้ามีความสะดวกในการเดินทาง สถานที่ให้บริการมีความโดดเด่น สวยงาม ทันสมัย น่าเชื่อถือ และสามารถใช้บริการผ่านแอปพลิเคชัน/เว็บไซต์ได้ง่ายไม่ซับซ้อน จะทำให้ผู้ใช้บริการขนส่งสินค้ามีความพึงพอใจลดลง สอดคล้องกับงานวิจัย จุไรพร พินิจชอบ (2560). งานวิจัยเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการผู้ประกอบการขนส่งของกลุ่มผู้ค้าอีคอมเมิร์ซในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการผู้ประกอบการขนส่งของกลุ่มผู้ค้าอีคอมเมิร์ซในเขตกรุงเทพมหานคร มีทั้งสิ้น 6 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านกายภาพและการนำเสนอ และปัจจัยด้านกระบวนการ โดยทั้งหมดมีความพึงพอใจต่อ

ผู้ประกอบการขนส่งสมัยใหม่มากกว่า และปัจจัยด้านราคาไม่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจในการใช้บริการผู้ประกอบการขนส่งของกลุ่มผู้ค้าอีคอมเมิร์ซในเขตกรุงเทพมหานคร

ด้านการส่งเสริมการตลาด จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ด้านการส่งเสริมการตลาดส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ในทิศทางเดียวกัน แสดงว่า เมื่อมีโปรโมชั่นมอบสิทธิพิเศษ เช่น ส่วนลดค่าจัดส่ง ค่าส่งราคาพิเศษ แลกคะแนน สะสมแต้ม (Point) เป็นต้น มีบริการเก็บเงินปลายทาง (COD) สแกนจ่ายด้วย QR Code เพิ่มความมั่นใจให้กับผู้ใช้บริการ มีโปรโมชั่นสนับสนุนสำหรับธุรกิจออนไลน์ (บัตรเดบิตธุรกิจออนไลน์) เช่น e-Coupon สิทธิประโยชน์ต่างๆ เป็นต้น และมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านทางช่องทางต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต โซเชียลมีเดีย โทรศัพท์ เป็นต้น จะทำให้ผู้ใช้บริการขนส่งสินค้ามีความพึงพอใจเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ กัญญชลี ดันแฮมรัตน์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการใช้บริการ เคอรี่เอ็กเพรสในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่พบว่าด้านการส่งเสริมทางการตลาด ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการใช้บริการเคอรี่เอ็กเพรส ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ด้านการแนะนำเพื่อนหรือคนรู้จักให้มาใช้บริการเคอรี่เอ็กเพรส ในทิศทางเดียวกัน เมื่อเคอรี่เอ็กเพรสมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาด ได้แก่ การสะสมแต้ม แลกของ หรือแจกฟรีของสมนาคุณ โปรโมชั่นทุกกล่องทุกขนาดราคาเดียวการมอบเงินคืนให้กับลูกค้า เมื่อชำระผ่านบัตรสูงขึ้น จะทำให้ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล แนะนำเพื่อนหรือคนรู้จักให้มาใช้บริการเคอรี่เอ็กเพรสเพิ่มขึ้น

ด้านบุคคล จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ด้านบุคคลส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ในทิศทางเดียวกัน แสดงว่า เมื่อพนักงานมีอัธยาศัยดี มีความกระตือรือร้นในการให้บริการ พนักงานให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าและบริการที่มีประโยชน์ พนักงานมีความชำนาญในการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม และพนักงานมีจำนวนเพียงพอต่อการให้บริการ จะทำให้ผู้ใช้บริการขนส่งสินค้ามีความพึงพอใจเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยจุไรพร พินิจชอบ (2560). งานวิจัยที่เกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจในการใช้บริการผู้ประกอบการขนส่งของกลุ่มผู้ค้าอีคอมเมิร์ซในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจในการใช้บริการผู้ประกอบการขนส่งของกลุ่มผู้ค้าอีคอมเมิร์ซในเขตกรุงเทพมหานคร มีทั้งสิ้น 6 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านกายภาพและการนำเสนอ และปัจจัยด้านกระบวนการ โดยทั้งหมดมีความพึงพอใจต่อผู้ประกอบการขนส่งสมัยใหม่มากกว่า และปัจจัยด้านราคาไม่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจในการใช้บริการผู้ประกอบการขนส่งของกลุ่มผู้ค้าอีคอมเมิร์ซในเขตกรุงเทพมหานคร

ด้านลักษณะทางกายภาพ จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ด้านลักษณะทางกายภาพส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ในทิศทางตรงกันข้าม แสดงว่า เมื่อตราสินค้าของผู้ประกอบการมีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ ภาพลักษณ์ของผู้ประกอบการมีความทันสมัยและน่าเชื่อถือ อุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการให้บริการมีความทันสมัยและเป็นมืออาชีพ และพื้นที่ให้บริการมีความกว้างขวางเพียงพอต่อผู้ใช้บริการ จะทำให้ผู้ใช้บริการขนส่งสินค้ามีความพึงพอใจลดลง ขัดแย้งกับอชฌาวดี โฆษิตานนท์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่งเอกชน เคอรี่ เอ็กเพรส ในกรุงเทพมหานคร ให้ความเห็นว่าภาพลักษณ์ตราสินค้าไม่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจในการเลือกใช้บริการขนส่งเอกชนเคอรี่ เอ็กเพรส ของประชากรในกรุงเทพมหานคร

ด้านกระบวนการ จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ด้านกระบวนการส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ในทิศทางเดียวกัน แสดงว่า เมื่อขั้นตอนในการใช้บริการสะดวกรวดเร็ว ไม่ซับซ้อน ระยะเวลาในการรอเพื่อเข้ารับบริการมีความเหมาะสม มีเคาน์เตอร์ให้บริการเพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ และมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการให้บริการ เช่น บันทึกรายการผู้รับสินค้าล่วงหน้า อีซีซีป-ระบบจัดการพัสดุ การตรวจสอบพัสดุ เป็นต้น จะทำให้ผู้ใช้บริการขนส่งสินค้ามีความพึงพอใจเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยณิชาภัทร บัวแก้ว (2561) ศึกษาพฤติกรรม

การใช้บริการ คุณภาพ และประสิทธิภาพที่ได้รับ ที่ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำ เปรียบเทียบระหว่างบริษัทขนส่งเคอรี่เอ็กซ์เพรส จำกัด และบริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด เพื่อคุณภาพในการให้บริการและประสิทธิภาพที่ได้รับที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม เก็บจากผู้ใช้บริการเคอรี่เอ็กซ์เพรส และไปรษณีย์ไทย ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการ วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพที่ได้รับด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ การตอบสนองต่อลูกค้า การรู้จักและเข้าใจลูกค้า ประสิทธิภาพที่ได้รับด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียม การให้บริการอย่างเพียงพอ และการให้บริการอย่างก้าวหน้ามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำของไปรษณีย์ไทย

10. ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ด้านสถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ในทิศทางตรงกันข้าม ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอว่า เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 การที่ผู้ใช้บริการต้องไปสถานที่รับบริการด้วยตนเองมีความไม่สะดวกและไม่มั่นใจในความปลอดภัย ดังนั้นถ้าผู้ใช้บริการสามารถเพิ่มจุดย่อยในการให้บริการ หรือนำเสนอการให้บริการขนส่งสินค้าแบบ One stop service , Drive thru ก็จะทำให้ผู้ใช้บริการขนส่งสินค้ามีความพึงพอใจเพิ่มขึ้น

2. ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ด้านลักษณะทางกายภาพ ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้า ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ในทิศทางตรงกันข้าม ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอว่า ภาพลักษณ์ของผู้ให้บริการมีความทันสมัยและน่าเชื่อถือไม่เพียงพอ แต่จะต้องทำให้การขนส่งสินค้าของผู้ใช้บริการบรรลุเป้าหมายโดยสมบูรณ์และตรงเวลา รับประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น จะทำให้ผู้ใช้บริการขนส่งสินค้ามีความพึงพอใจเพิ่มขึ้น

11. เอกสารอ้างอิง

กัตยูลี ตันแซมรัตน์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเคอรี่เอ็กซ์เพรสในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.

สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

กรมการขนส่งทางบก. (2559). ประวัติความเป็นมา. สืบค้น 28 มีนาคม. 2564, จาก <https://www.dlt.go.th/th/dlt-role/>.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2545). สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย. การวิเคราะห์สถิติ (6 ed.). กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมสาร.

เข้มชาติ สมใจวงศ์. (2558). ศักยภาพอุตสาหกรรมไมซ์ในจังหวัดขอนแก่น ณ ปัจจุบัน. หนังสือพิมพ์ไทยเสรี, (136). 2-11.

จรรยา ประจักษ์สุข. (2556). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการใช้บริการขนส่งสินค้า : กรณีศึกษา ห้างหุ้นส่วน จำกัด เอส. พี. สุภาพักษ์ขนส่ง. สารนิพนธ์ บธ.บ.(การตลาด), บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, กรุงเทพฯ.

จุไรพร พินิจชอบ. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการผู้ประกอบการขนส่งของกลุ่มลูกค้าอีคอมเมิร์ซในเขตกรุงเทพมหานคร. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ฉัตยาพร เสมอใจ. (2550). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.

ญานิณี เหลืองทรัพย์ทวี. (2562). ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการและภาพลักษณ์ตราสินค้าที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการกรณีศึกษาของบริษัทขนส่งเอกซเพรส เคอรี่เอ็กซ์เพรส (Kerry Express) ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดฉะเชิงเทรา. การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ฐานพัฒน์ ภูแดนกลาง และ ชินโสณวิสิฐนิธิกิจ. (2562). คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่งบริษัท แฟลช เอ็กซ์เพรส จำกัด. วารสารศิลปการจัดการ, 5(1), มกราคม - เมษายน 2564.

ณิชน สารีพันธ์. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้ประกอบการค้าส่งในจังหวัดขอนแก่น.

วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 9(1), มกราคม – เมษายน.

สุวรรณ เนียมประชา. (2562). ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการธนาคารพาณิชย์ของผู้บริโภค ในเขต

เทศบาลนครขอนแก่น. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 9(2), กรกฎาคม – ธันวาคม.**

สุวรรณ เนียมประชา. (2561). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ

ในร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนคร ขอนแก่น. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 8(1), มกราคม – มิถุนายน.**

นิชาภัทร บัวแก้ว. (2561). พฤติกรรมการใช้บริการ คุณภาพ และประสิทธิภาพที่ได้รับที่ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำเปรียบเทียบ

ระหว่างบริษัท ขนส่งเคอรี่เอ็กซ์เพรส จำกัด และบริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

อัญชลี ชัยศรี. (2561). ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดชัยภูมิ. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย,**

8(1), มกราคม – มิถุนายน.

ดุสดี เกษมมงคล.(2556). ความพึงพอใจของผู้ใหญ่่วยทำงานต่อการให้บริการของธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)

การณศึกษาสาขาในเขตบริการและการขาย 6 กรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษามหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นิรวิทย์ สิริวิทยาวาณิช. (2559). คุณภาพการให้บริการ การตระหนักถึงราคา ภาพลักษณ์ตราสินค้า และการบอกต่อที่ส่งผลต่อ

การตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งพัสดุของบริษัทเอกชนภายในประเทศไทยของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร.

การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน.

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2560). ธุรกิจ SME โลจิสติกส์ปรับกลยุทธ์รับโอกาสและความท้าทายในยุคโลจิสติกส์ 4.0. ข้อมูลวิจัย.

ธนาคารกสิกรไทย.

สคราญนิตย์ เล็กสุทธิ. (2559). **หลักการตลาด.** กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธนบุรี.

สถาพร โอภาสานนท์. (2563). การจัดการโลจิสติกส์ในช่วงวิกฤตโรคระบาด. สืบค้น 12 มิถุนายน 2564. จาก

<https://www.tbs.tu.ac.th/wp-content/uploads/2020/04/94.pdf> .

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของ

ประเทศไทย ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2560-2564). กองยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์.

อัชฌาดี ไขษิตานนท์. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่งเอกชน เคอรี่ เอ็กซ์เพรส ในกรุงเทพมหานคร.

การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

เอกสิทธิ์ คงทอง. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและความพึงพอใจของผู้ประกอบการ พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ใน

การฝากส่งสินค้าผ่านบริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด. วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ฤทธิ์ต้านเชื้อแบคทีเรียสำหรับโรคผิวหนังอักเสบจากสารสกัดกรุงเขมา Antibacterial Activity for dermatitis from Krung khamao extract

นฤวัตร ภักดี¹, ปราณี ศรีราช²,
กนกวรรณ แสนสุภา³, กันธิมา เผือกเจริญ⁴,
เพ็ญศิริ จันทรแอ⁵, วรินทร์ โอนอ่อน⁶,
ปราณี แสนวงศ์⁷, อนรรฆอร จิตต์เจริญธรรม⁸,
ภาณุชา พงศ์นราทร^{9*}

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาฤทธิ์ต้านเชื้อแบคทีเรียสำหรับโรคผิวหนังอักเสบจากสารสกัดกรุงเขมา โดยวิธีการทดลองนำลำต้นและใบกรุงเขมาต้มในน้ำร้อนที่อุณหภูมิ 100 องศาเซลเซียส นาน 30 นาที จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาองค์ประกอบทางพฤกษเคมีเบื้องต้น รวมทั้งทดสอบฤทธิ์ในการยับยั้งเชื้อแบคทีเรียที่ก่อให้เกิดโรคผิวหนังอักเสบ 3 ชนิด คือ *P. aeruginosa*, *S. aureus* และ *S. epidermidis* จากผลการทดลองแสดงให้เห็นว่าสารสกัดกรุงเขมา มีองค์ประกอบทางพฤกษเคมีเบื้องต้นทั้งหมด 4 ชนิด โดยมีแทนนินมากที่สุด รองลงมาคือคาร์ดิแอกไกลโคไซด์ เทอร์ปีนอยด์และซาโปนิน ตามลำดับ การศึกษาฤทธิ์ในการยับยั้งการเจริญของเชื้อแบคทีเรีย โดยใช้วิธี disc diffusion พบว่าสารสกัดกรุงเขมาสามารถยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อแบคทีเรียได้ทั้ง 3 ชนิด คือ *P. aeruginosa*, *S. aureus* และ *S. epidermidis* โดยมี inhibition zone คือ 11.31 ± 0.42 , 7.37 ± 0.46 และ 7.33 ± 0.45 มิลลิเมตร ตามลำดับ ส่วนยา clindamycin สามารถยับยั้งเชื้อแบคทีเรียได้ทั้ง 3 ชนิด มี inhibition zone คือ 9.92 ± 0.08 , 20.40 ± 0.52 และ 24.50 ± 0.53 มิลลิเมตร ตามลำดับ การทดสอบฤทธิ์การยับยั้งเชื้อแบคทีเรียด้วยวิธี broth dilution method นำมาใช้เพื่อหาค่าความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถยับยั้งเชื้อแบคทีเรียได้ (minimum inhibitory concentration: MIC) และค่าความเข้มข้นต่ำที่สุดที่สามารถฆ่าเชื้อได้ (minimum bactericidal concentration: MBC) พบประสิทธิภาพของสารสกัดกรุงเขมาต่อเชื้อ *P. aeruginosa* มีค่า MIC ที่ 125 มิลลิกรัม/มิลลิลิตร และ MBC ที่ 250 มิลลิกรัม/มิลลิลิตร ส่วนผลการยับยั้งต่อเชื้อ *S. aureus* และ *S. epidermidis* ได้ค่าเท่ากันคือ MIC ที่ 250 มิลลิกรัม/มิลลิลิตร และค่า MBC ที่ 500 มิลลิกรัม/มิลลิลิตร สรุปได้ว่า สารสกัดกรุงเขมาสามารถยับยั้งเชื้อแบคทีเรียที่ก่อให้เกิดโรคทางผิวหนังได้ดีที่สุดคือเชื้อ *P. aeruginosa*

คำสำคัญ: กรุงเขมา, ยับยั้งแบคทีเรีย, โรคผิวหนังอักเสบ, แทนนิน

Abstract

The objective of this research was to study the antibacterial activity for dermatitis from Krung khamao extract. The experimental method used stems and leaves of Krung khamao extract was boiled in hot water at 100 degrees Celsius for 30 minutes. They were analyzed for preliminary phytochemicals. Moreover, the determination of inhibit bacteria activity that caused dermatitis for 3 types including

^{1-6,8-9}สาขาแพทย์แผนไทย คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสกลนคร จังหวัดสกลนคร 47160

⁷สาขาพืชศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสกลนคร จังหวัดสกลนคร 47160

P. aeruginosa, *S. aureus* and *S. epidermidis*. The result showed that the extract of Krung khamao contained preliminary phytochemicals for 4 types. The majority chemical compounds of extract as tannins followed by cardiac glycosides, terpenoids and saponins, respectively. The study of antibacterial activity used disc diffusion method was found that Krung khamao extract can inhibit all tested of bacteria including *P. aeruginosa*, *S. aureus* and *S. epidermidis* had inhibition zone was 11.31 ± 0.42 , 7.37 ± 0.46 and 7.33 ± 0.45 millimeter, respectively. Furthermore, clindamycin inhibits all three types of bacteria with inhibition zone of 9.92 ± 0.08 , 20.40 ± 0.52 and 24.50 ± 0.53 millimeter, respectively. Antibacterial activity was tested by broth dilution method used for analyzed minimum inhibitory concentration (MIC) and minimum bactericidal concentration (MBC). The study of Krung khamao extract showed that *P. aeruginosa* had MIC was 125 milligrams/milliliter and MBC was 250 milligrams/milliliter. Moreover, the results of *S. aureus* and *S. epidermidis* were found to be similarly that MIC was 250 milligrams/milliliter and MBC was 500 milligrams/milliliter. Summary was concluded that Krung khamao extract can be used to inhibit bacteria that cause skin disease with the best is *P. aeruginosa*.

Keywords: Krung khamao, antibacterial, dermatitis, tannin

1. บทนำ

โรคผิวหนังอักเสบ (dermatitis) เกิดจากการติดเชื้อจากแบคทีเรียในกลุ่มที่พบบ่อย ได้แก่ เชื้อ *Staphylococcus aureus* (*S. aureus*), *Staphylococcus epidermidis* (*S. epidermidis*), *Pseudomonas aeruginosa* (*P. aeruginosa*) (จันจิรา สวัสดิพงษ์, 2559) ยาปฏิชีวนะที่ใช้รักษาโรคผิวหนังอักเสบที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย ได้แก่ penicillin, erythromycin, clindamycin, chloramphenicol (Bonamonte, 2020) การใช้ยาปฏิชีวนะเป็นเวลานานอาจทำให้เกิดอาการการดื้อยา เนื่องจากเชื้อแบคทีเรียมีการพัฒนาตัวเองจนสามารถต่อต้านยาปฏิชีวนะ ทำให้ยาปฏิชีวนะบางตัวไม่สามารถฆ่าเชื้อแบคทีเรียได้ แต่ในปัจจุบันมีการใช้ยาสมุนไพรซึ่งมีสารสำคัญประเภทฟีนอลิก แทนนิน แอลคาลอยด์ ซึ่งสารสำคัญกลุ่มนี้สามารถฆ่าเชื้อแบคทีเรียได้ จากการศึกษาข้อมูลพบว่ามีสมุนไพรหลายชนิดที่มีฤทธิ์ยับยั้งแบคทีเรียได้แก่ มะขามป้อม สมอไทย ฟ้ายะลวยโจรส เป็นต้น (Panda, 2017) ส่วนกรงเขมาหรือ หมาน้อย (*Cissampelos pareira* L.) เป็นพืชที่มีลักษณะเป็นไม้เถา กิ่ง ใบ และช่อดอก มีขนอ่อนนุ่มปกคลุมอยู่อย่างหนาแน่น ใบมีลักษณะคล้ายรูปหัวใจ สีเขียวอมเหลืองหรือสีเหลืองอ่อน เป็นพืชพื้นเมืองแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นสมุนไพรสหาย ซึ่งในจังหวัดสกลนครมีรายงานทางด้านการแพทย์พื้นบ้านพบว่า การนำใบมาต้มดื่มเพื่อใช้รักษาอาการไข้ทับทิม (อรัญญ์ เนียมสุวรรณ และศรายุทธ ดันเถียร, 2558) และยังนิยมนำมาบริโภคเป็นอาหาร เรียกว่า รุนหมาน้อย (ราตรี พระนคร, 2550) นอกจากนั้นยังมีสารเพคตินสูง จึงช่วยสร้างมอยส์เจอร์ไรเซอร์ ลดผดผื่นคันบนผิวหนังและระคายเคืองได้ (กมลรัตน์ ณ หนองคาย, 2552) ซึ่งคุณสมบัติของของเพคตินเป็นสารที่มีความหนืดสูง ดูดซับน้ำและอุ้มน้ำได้ดีสามารถทำให้เกิดแผ่นฟิล์มที่ติดบนผิวหนังได้ดี และมีสมบัติเป็นมิวโคโพลิแซ็กคาไรด์ช่วยเร่งกระบวนการหายของแผลได้ โดยเพิ่มการไหลเวียนของเส้นเลือดในบริเวณที่ทา ช่วยส่งเสริมการเพิ่มขึ้นของคอลลาเจนและเส้นใยอีลาสติน ในเนื้อเยื่อเกี่ยวพันและเพิ่มความสามารถในการให้ความชุ่มชื้นต่อผิวหนัง โดยเพิ่มปริมาณของกรดไฮยาลูโรนิก ลดอาการบวมและอักเสบของผิวหนัง (เถวียน บัวตุ้ม, 2549)

นอกจากนี้ได้มีการศึกษาวิเคราะห์ปริมาณฟีนอลิกในเครื่องปรุงรสมา ซึ่งเป็นสารต้านอนุมูลอิสระ พบว่าเครื่องปรุงรรมีสารฟีนอลิกสูง (รัชฎาพร อุ่นศิริไทย์, 2554) และจากการศึกษาของ ภาวนิชา พงศ์นราทร (2561) ทำการทดสอบฤทธิ์การยับยั้งเชื้อแบคทีเรียแสดงให้เห็นว่าสารสกัดเครื่องปรุงรมาที่สกัดด้วยเอทานอล 95% สามารถยับยั้ง เชื้อแบคทีเรีย *Propionibacterium acnes* (*P. acnes*) เท่ากับ 25.6 ± 0.4 มิลลิเมตร และค่าความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถยับยั้งเชื้อได้ (MIC) และความเข้มข้นต่ำสุดที่ฆ่าเชื้อได้ (MBC) เท่ากันคือ 1 มิลลิกรัมต่อมิลลิตร จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจเพื่อศึกษาฤทธิ์ต้านเชื้อแบคทีเรียที่ก่อโรคผิวหนังอักเสบจากสารสกัดเครื่องปรุงรมา ด้วยวิธี disc diffusion และ broth dilution เพื่อนำองค์ความรู้ไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพต่อไปในอนาคต

2. รูปแบบ

2.1 การเตรียมสารสกัดลำต้นและใบเครื่องปรุงรมา

นำลำต้นและใบเครื่องปรุงรมา โดยใช้อัตราส่วน 1:1 นำไปอบให้แห้งที่อุณหภูมิ 60 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 24 ชั่วโมง แล้วนำไปบดโดยผสมกับน้ำ DI (deionized water) ซึ่งใช้เป็นตัวทำละลาย โดยใช้อัตราส่วน 1:10 จากนั้นต้มในน้ำร้อนที่อุณหภูมิ 100 องศาเซลเซียส นาน 30 นาที และนำไปปั่นแยกด้วยเครื่องปั่นเหวี่ยงที่ความเร็วรอบ 3,000 รอบ เป็นเวลา 15 นาที ตัดส่วนใสใสขวด นำไปอบที่อุณหภูมิ 60 องศาเซลเซียส จนสารสกัดแห้ง แล้วนำไปเก็บที่ -20 องศาเซลเซียส จนกว่าจะนำไปใช้งาน (ดัดแปลงจาก สมศักดิ์ นวลแก้ว, 2553)

2.2 การทดสอบองค์ประกอบทางพฤกษเคมีเบื้องต้น (phytochemical screening)

2.2.1 การตรวจสอบแอนทราควิโนน (Borntrager's reaction)

ชั่งสารสกัด 0.1 กรัม เติมน้ำละลายคลอโรฟอร์ม ปริมาตร 20 มิลลิตร เขย่า 3-5 นาที นำไปอังความร้อนบนเครื่อง water bath เป็นเวลา 5 นาที กรองส่วนที่ไม่ละลายด้วยกระดาษกรองสาร จากนั้นปล่อยให้เย็นในอุณหภูมิห้อง แล้วเติมแอมโมเนีย ปริมาตร 10 มิลลิตร นำมาเขย่า 3-5 นาที สังเกตสารละลายจะมีสีชมพูแดง แสดงว่ามีแอนทราควิโนน (Bhuiyan, 2015)

2.2.2 การตรวจสอบฟลาโวนอยด์ (Shibita's reaction test)

ชั่งสารสกัด 0.1 กรัม เติมน้ำละลายเมทานอล ปริมาตร 2 มิลลิตร นำไปอังความร้อนบนเครื่อง water bath เป็นเวลา 3-5 นาที นำโลหะแมกนีเซียมมาเติมใส่ในหลอดทดลอง 3-5 ชิ้น แล้วหยดกรดไฮโดรคลอริกเข้มข้น (conc. HCl) ปริมาตร 5-6 หยด สังเกตสีถ้าปรากฏสารละลายเป็นสีแดง แสดงว่ามีฟลาโวนอยด์ (Bhuiyan, 2015)

2.2.3 การตรวจสอบคูมาริน (coumarin's test)

ชั่งสารสกัด 0.1 กรัม เติมน้ำละลายเอทานอล ปริมาตร 3 มิลลิตร กรองส่วนที่ไม่ละลายออก นำกระดาษกรองตัดเป็นชิ้นเล็กๆ ชุบด้วย 10% NaOH นำไปอุ่นบนเครื่อง water bath เป็นเวลา 2-3 นาที แล้วนำไปตรวจสอบด้วยรังสียูวีที่ความยาวคลื่น 365 นาโนเมตร สังเกตถ้ากระดาษกรองเรืองแสง สีเหลือง สีเขียว และสีน้ำเงิน แสดงว่าพบคูมาริน (Zohra, 2012)

2.2.4 การตรวจสอบแทนนิน (ferric chloride's test)

ชั่งสารสกัด 0.1 กรัม เติมน้ำ 10% ferric chloride (FeCl_3) ปริมาตร 2 มิลลิตร เขย่านาน 3-5 นาที สังเกตผลถ้าสารละลายเป็นสีเขียวดำหรือ น้ำเงินดำ แสดงว่าพบแทนนิน (Kumar, 2013)

2.2.5 การตรวจสอบเทอร์ปินอยด์ (Salkowski's test)

ชั่งสารสกัด 0.1 กรัม เติมน้ำคลอโรฟอร์ม ปริมาตร 2 มิลลิลิตร แล้วกรองส่วนที่ไม่ละลายออกด้วยกระดาษกรอง จากนั้นเติมน้ำกรดซัลฟิวริกเข้มข้น (conc. H_2SO_4) ปริมาตร 3 มิลลิลิตร สังเกต ถ้าปรากฏวงแหวนสีน้ำตาลตรงรอยต่อระหว่างชั้นของสารสกัดกับกรดซัลฟิวริก แสดงว่าพบเทอร์ปินอยด์ (Kumar, 2013)

2.2.6 การตรวจสอบสเตียรอยด์ (Liebermann-Burchard's test)

ชั่งสารสกัด 0.1 กรัม เติมน้ำคลอโรฟอร์ม 10 มิลลิลิตร กรองส่วนที่ไม่ละลายออกด้วยกระดาษกรอง แล้วแยกสารที่กรองได้เป็นสองส่วน หลอดที่ 1 เติมน้ำ glacial acetic acid ปริมาตร 1 มิลลิลิตร และ H_2SO_4 ปริมาตร 1 มิลลิลิตร (หลอดทดลองที่ 2 ใช้เป็นหลอดควบคุม ซึ่งจะไม่มีการเติมกรด) สังเกตปฏิกิริยาในหลอดทดลองจะปรากฏสีเขียว แสดงว่าพบสเตียรอยด์ (Bhuiyan, 2015)

2.2.7 การตรวจสอบคาร์ดิแอกไกลโคไซด์ (Keller-Killiani's test)

ชั่งสารสกัด 0.1 กรัม เติมน้ำคลอโรฟอร์ม ปริมาตร 1 มิลลิลิตร เขย่า 2-3 นาที กรองส่วนที่ไม่ละลายออกด้วยกระดาษกรอง เติมน้ำ 1% FeCl_3 จำนวน 5 หยด เขย่า 2 นาที จากนั้นเติมน้ำ glacial acetic acid จำนวน 5 หยด เขย่า และค่อย ๆ เติมน้ำกรดซัลฟิวริกเข้มข้น ปริมาตร 0.5 มิลลิลิตร ถ้าปรากฏวงแหวนสีน้ำตาลตรงรอยต่อระหว่างชั้นของสารสกัดกับชั้นกรดซัลฟิวริก แสดงว่าพบ คาร์ดิแอกไกลโคไซด์ (Kumar, 2013)

2.2.8 การตรวจสอบซาโปนิน (frothing test)

ชั่งสารสกัด 0.1 กรัม เติมน้ำกลั่น ปริมาตร 5.0 มิลลิลิตร นำไปอังความร้อนบนเครื่อง water bath เป็นเวลา 5 นาที เขย่าอย่างแรง 5 นาที ตั้งทิ้งไว้ประมาณ 30 นาที ถ้ายังปรากฏฟองคล้ายวงแหวนรังผึ้ง ในหลอดทดลอง แสดงว่าพบซาโปนิน (Irulandi, 2016)

2.3 การทดสอบฤทธิ์ของสารสกัดกรูเซมาในการยับยั้งแบคทีเรีย โดยวิธี disc diffusion

การเตรียมสารสกัดโดยชั่งสารสกัดกรูเซมาจำนวน 500 มิลลิกรัม/มิลลิลิตร ละลาย ด้วยน้ำ DI นำไม้พันสำลีปลอดเชื้อ (sterile cotton swab) จุ่มเชื้อแบคทีเรียที่นำมาทดสอบคือ *P. aeruginosa*, *S. aureus*, *S. epidermidis* ปรับค่าความขุ่นให้มีค่าเท่ากับ 0.5 McFarland แล้วนำไปเกลี่ยลงบนอาหารเลี้ยงเชื้อให้ทั่ว โดยใช้น้ำ DI เป็น negative control และใช้ยา clindamycin เป็น positive control จากนั้นจึงจานอาหารเลี้ยงเชื้อไปบ่มที่อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 24 ชั่วโมง จากนั้นวัดขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางโซนใส (inhibition zone) ที่เกิดขึ้น

2.4 การทดสอบค่าความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถยับยั้งการเจริญของเชื้อ (minimum inhibitory concentration, MIC) และการหาค่าความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถฆ่าเชื้อ (minimum bactericidal concentration, MBC) ของสารสกัด โดยวิธี broth dilution

การทดสอบ MIC และ MBC โดยการนำสารสกัดกรูเซมาที่เตรียมผสมกับเชื้อที่ใช้ทดสอบโดยใช้เทคนิค two fold dilution จากนั้นนำไปบ่มที่อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 24 ชั่วโมง โดยการใช้ nutrient broth ที่ปราศจากเชื้อเป็น positive control และ nutrient broth ที่มีเชื้อแบคทีเรียเป็น negative control เมื่อบ่มครบ 24 ชั่วโมงทำการสังเกตการเจริญของเชื้อแบคทีเรียและบันทึกผลค่า MIC และ MBC โดยการสังเกตความเข้มข้นสุดท้ายที่มีเชื้อเจริญเติบโต คือค่า MIC และความเข้มข้นแรกสุดที่ไม่มีเชื้อเจริญเติบโต คือค่า MBC

2.5 ระยะเวลาในการศึกษา

การศึกษานี้มีระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการทดลองคือภายในปี พ.ศ. 2564

3. ผลการวิจัย

3.1 การทดสอบองค์ประกอบทางพิษเคมีเบื้องต้น

จากการทดสอบสารสกัดลำต้นและ ใบกรงเข็มพบว่าองค์ประกอบทางพิษเคมีเบื้องต้น 4 ชนิด โดยมีแทนนินในสารสกัดมากที่สุด รองลงมาคือ คาร์ดิแอกไกลโคไซด์ เทอร์ปีนอยด์ และซาโปนิน ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การทดสอบองค์ประกอบทางพิษเคมีเบื้องต้นของสารสกัดกรงเข็ม

องค์ประกอบทางพิษเคมีเบื้องต้น	สารสกัด
แอนทราควิโนน	-
ฟลาโวนอยด์	-
คูมาริน	-
แทนนิน	+++
เทอร์ปีนอยด์	+
สเตียรอยด์	-
คาร์ดิแอกไกลโคไซด์	++
ซาโปนิน	+

หมายเหตุ: - หมายถึงไม่พบ, + หมายถึงพบน้อย, ++ หมายถึงพบมาก, +++ หมายถึงพบมากที่สุด

3.2 การทดสอบฤทธิ์ของสารสกัดกรงเข็มในการยับยั้งแบคทีเรีย

ผลการทดลองสารสกัดจากกรงเข็ม สามารถยับยั้งเชื้อแบคทีเรียได้ทั้ง 3 ชนิด คือ *P. aeruginosa*, *S. aureus* และ *S. epidermidis* มี inhibition zone คือ 11.31 ± 0.42 , 7.37 ± 0.46 และ 7.33 ± 0.45 มิลลิเมตร ส่วนยา clindamycin สามารถยับยั้งเชื้อแบคทีเรียได้ ทั้ง 3 ชนิดเช่นเดียวกัน โดยมี inhibition zone คือ 9.92 ± 0.08 , 20.40 ± 0.52 และ 24.50 ± 0.53 มิลลิเมตร ตามลำดับ โดยสารสกัดกรงเข็มสามารถยับยั้งเชื้อ *P. aeruginosa* ได้มากกว่า clindamycin ที่เป็นยาปฏิชีวนะ ซึ่งต่างจาก *S. aureus* และ *S. epidermidis* ที่สามารถยับยั้งได้น้อยกว่า clindamycin ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การทดสอบฤทธิ์ของสารสกัดกรงเข็มในการยับยั้งแบคทีเรีย

ตัวอย่าง	inhibition zone (มิลลิเมตร)		
	<i>P. aeruginosa</i>	<i>S. aureus</i>	<i>S. epidermidis</i>
clindamycin	9.92 ± 0.08	20.40 ± 0.52	24.50 ± 0.53
กรงเข็ม	11.31 ± 0.42	7.37 ± 0.46	7.33 ± 0.45

3.3 การทดสอบความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อ และการหาค่าความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถฆ่าเชื้อได้ของสารสกัดกรงเข็ม โดยวิธี broth dilution

ผลการศึกษาของสารสกัดกรงเข็มต่อเชื้อ *P. aeruginosa* พบว่าค่าความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถยับยั้งเชื้อแบคทีเรีย (MIC) คือ ความเข้มข้น 125 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร และค่าความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถฆ่าเชื้อแบคทีเรีย (MBC) คือ ความเข้มข้น 250 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร ส่วนเชื้อ *S. aureus* และ *S. epidermidis* พบว่า ให้ผลการศึกษาที่เหมือนกัน คือ ค่า MIC ที่ความเข้มข้น 250 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร และค่า MBC คือ ที่ความเข้มข้น 500 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การทดสอบความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อ และการหาความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถฆ่าเชื้อได้ของสารสกัดกรูงเมา

แบคทีเรียที่ใช้ในการทดสอบ	ความเข้มข้น (มิลลิกรัมต่อมิลลิตร)	
	MIC	MBC
<i>P. aeruginosa</i>	125	250
<i>S. aureus</i>	250	500
<i>S. epidermidis</i>	250	500

4. อภิปรายผล

กรูงเมาเป็นพืชสมุนไพร ซึ่งมีรายงานทางด้านการแพทย์พื้นบ้าน โดยนำมาใช้รักษาอาการไข้ทับทิม นำมาบริโภคเป็นอาหาร นอกจากนี้ยังมีรายงานการศึกษาพบว่าสามารถยับยั้งแบคทีเรียที่เกิดสิวได้ จากการศึกษาครั้งนี้ผลการทดสอบหาองค์ประกอบทางพฤกษเคมีเบื้องต้น พบสารสกัด ลำต้นและใบกรูงเมา ทั้ง 4 ชนิด ได้แก่ แทนิน เทอร์ปีนอยด์ คาร์ดิแอก โกลโคไซด์ และซาโปนิน จากการศึกษาของ Prabha, (2014) พบว่าใบกรูงเมามีสารกลุ่ม โปรตีน ฟลาโวนอยด์ แทนิน แอลคาลอยด์ และ ลิพิด จากรายงานวิจัยของ Shrestha (2019) ทำการศึกษาพฤกษเคมีของรากกรูงเมาที่สกัดด้วยเมทานอล พบสารพฤกษเคมี เช่น แอลคาลอยด์ โกลโคไซด์ ฟิกอยด์ คาร์โบไฮเดรต ฟลาโวนอยด์ และคาร์ดิแอก โกลโคไซด์ นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ Seetharaman (2018) ผลการทดลองหาพฤกษเคมีที่สามารถยับยั้งเชื้อแบคทีเรียและต้านอนุมูลอิสระของสารสกัดใบกรูงเมา พบว่าใบกรูงเมาที่สกัดด้วยเมทานอล มีสารพฤกษเคมี ได้แก่ ฟลาโวนอยด์ ฟีนอล แทนิน แอลคาลอยด์ เทอร์ปีนอยด์ ส่วนสารสกัดที่สกัดด้วยน้ำ พบสารแอลคาลอยด์ เทอร์ปีนอยด์และโกลโคไซด์ จากการศึกษาครั้งนี้ให้ผลที่แตกต่างจากการศึกษาก่อนหน้านี้ เนื่องจากมีวิธีการสกัดสารที่ต่างกัน โดยการสกัดครั้งนี้ใช้วิธีการต้ม ซึ่งเป็นวิธีการสกัดตามภูมิปัญญาหมอพื้นบ้าน (อรทัย เนียมสุวรรณ และศรายุทธ ต้นเกียรติ, 2558)

การศึกษาฤทธิ์ในการยับยั้งการเจริญของเชื้อจุลินทรีย์จากสารสกัดกรูงเมา พบว่าสารสกัดกรูงเมา สามารถยับยั้งเชื้อแบคทีเรียได้ ทั้ง 3 ชนิด คือ *P. aeruginosa*, *S. aureus* และ *S. epidermidis* โดยสามารถยับยั้งเชื้อ *P. aeruginosa* ได้ดีที่สุด จากการศึกษาของ Begum (2012) ประเมินฤทธิ์ต้านจุลชีพของสารสกัดกรูงเมา โดยใช้เอทิลอะซิเตท เอทานอล และน้ำ ในการสกัดลำต้นและใบของกรูงเมา และนำสารสกัดมาทดสอบฤทธิ์ต้านจุลชีพ โดยวิธี disc diffusion กับเชื้อแบคทีเรียก่อโรคคือ *S. aureus*, *Escherichia coli* (*E. coli*) และ *P. aeruginosa* มีความเข้มข้นของสารสกัดที่ใช้ในการทดสอบฤทธิ์ต้านจุลชีพ คือ 400 ไมโครกรัม โดยทำการเปรียบเทียบกับยา cephadrine ที่ใช้เป็นยาด้านจุลชีพมาตรฐาน จากการศึกษาพบว่าสารสกัดที่มีฤทธิ์ในการยับยั้งมากที่สุด คือ สารสกัดที่สกัดด้วยเอทิลอะซิเตท เอทานอล และน้ำ ตามลำดับ และงานวิจัยของ Ngoci (2014) ได้ศึกษาฤทธิ์ต้านจุลชีพของรากสารสกัดที่สกัดจากเมทานอล แล้วนำสารสกัดมาทดสอบกับแบคทีเรียแกรมบวกและแบคทีเรียแกรมลบ โดยวิธี disc diffusion จากการทดสอบพบว่า มีฤทธิ์ต้านเชื้อแบคทีเรียได้สูงสุด คือ *S. aureus* (20 มิลลิเมตร) และ *E. coli* (9 มิลลิเมตร) นอกจากนี้งานวิจัยของ Seetharaman (2018) ได้ทำการทดสอบฤทธิ์ในการยับยั้งเชื้อแบคทีเรีย พบว่าสารสกัดใบกรูงเมาที่สกัดด้วยเมทานอล สามารถยับยั้งเชื้อแบคทีเรียทั้งหมด 5 ชนิด โดยสามารถยับยั้ง *S. aureus* ได้มากที่สุด รองลงมาคือ *E. coli*, *Bacillus subtilis*, *Salmonella typhi* และ *Klebsiella pneumoniae* ตามลำดับ

จากผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยครั้งนี้ โดยสารสกัดกรูงเมามีสารสำคัญกลุ่มฟีนอลิก เช่น แทนิน ซึ่งพบมากที่สุดในการสกัด ส่งผลให้สามารถยับยั้งเชื้อแบคทีเรีย *P. aeruginosa* ได้มากกว่า clindamycin เช่นเดียวกับผลการทดลองของ Trentin (2013) พบว่าแทนนิน ส่งผลต่อการยึดเกาะของแบคทีเรีย *P. aeruginosa* และลดการสร้างไบโอฟิล์ม

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยพบว่าสาร ฟีนอลิกเป็นสารที่มีบทบาทสำคัญในการต้านแบคทีเรีย เนื่องจากสามารถทำปฏิกิริยากับเยื่อหุ้มเซลล์และยับยั้งการทำงานของเอนไซม์ที่อยู่ภายในเซลล์ได้ โดยความเข้มข้นที่สูงจะทำให้เยื่อหุ้มเซลล์แตกและทำให้โปรตีนเสียหายได้ (วรรณพร ศรีสุคนธ์รัตน์, 2558) สอดคล้องงานวิจัยของ Walsh (2019) พบว่ากลไกการออกฤทธิ์ของฟีนอลิกที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติเกี่ยวข้องกับเซลล์แบคทีเรียโดยทำให้เกิดการเสื่อมสภาพของเยื่อหุ้มเซลล์ ไฮโดรฟาสซึม ทำให้เกิดความเสียหายของโปรตีนที่เยื่อหุ้มเซลล์และทำให้การสังเคราะห์ ATP ลดลง เพิ่มการซึมผ่านของสารที่เยื่อหุ้มเซลล์ (membrane permeability) รวมทั้งสามารถยับยั้งเชื้อแบคทีเรียจากคุณสมบัติการไม่ชอบน้ำ (hydrophobicity) ซึ่งมีส่วนช่วยในการออกฤทธิ์ด้านจุลชีพโดยทำหน้าที่ช่วยขัดขวางการทำงานของเยื่อหุ้มเซลล์ (lipid bilayer) ของเซลล์แบคทีเรีย

5. สรุป

สารสกัดลำต้นและใบกรูงเขมาที่สกัดด้วยวิธีการต้ม น้ำ DI ที่อุณหภูมิ 100 องศาเซลเซียส นาน 30 นาที พบองค์ประกอบทางพฤกษเคมีเบื้องต้น โดยมีสารแทนนินมากที่สุด และสามารถยับยั้งเชื้อ *P. aeruginosa* ได้ดีที่สุด ซึ่งสารสกัดกรูงเขมามีคุณสมบัติในการยับยั้งเชื้อแบคทีเรียที่ก่อให้เกิดโรคผิวหนังอักเสบ ดังนั้นน่าจะสามารถนำไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพได้ในอนาคต การศึกษาต่อไปควรทำการศึกษาด้วยวิธีโครมาโตกราฟีของเหลวสมรรถนะสูง (High Performance Liquid Chromatography; HPLC) เพื่อทดสอบชนิดและปริมาณองค์ประกอบทางเคมีของสารสกัดกรูงเขมา

6. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัย และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่ให้การส่งเสริมและสนับสนุนจนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

7. เอกสารอ้างอิง

- กมลรัตน์ ณ หนองคาย. (2552). ทำเจลสมุนไพรมาสก์หน้ากรูงเขมา (หมาน้อย). *วารสารเกษตรกรรมธรรมชาติ*, 12(6): 5-7.
- จันจิรา สวัสดิพงษ์. (2559). ผื่นผิวหนังอักเสบที่มือ และการป้องกัน. *วารสารหัตถ์หินสุใจไกลกังวล*, 1(2) : 1-8.
- เถียน บัวต่ม, สมฤทัย จิตภักดีดิน และ อมราวดี จางวาง. (2549). การศึกษาพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางในรูปแบบแผ่นแปะผิวหน้าจากเป็ดดิน. รายงานโครงการวิจัยและถ่าย ทอดเทคโนโลยี สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา เครือข่ายวิจัยภาคใต้ตอนล่าง: 1-58.
- ภาณุชา พงศ์ราทร, จุฑามาศ พิลาลักษ์, รัชฎาวรรณ อรรถนิมาตย์, ปราณ ศรีราช, ศรินันท์ วิเศษการ, นฤวัตร ภักดี และ ธานีภา พงศ์ราทร. (2561). การพัฒนาเวชสำอางค์เจลล้างหน้ารักษาสิวจากสารสกัดกรูงเขมา. การประชุมวิชาการระดับชาติราชภัฏวชิรสุรินทร์ ครั้งที่ 9, สุรินทร์, ประเทศไทย, 29-31 สิงหาคม: 55-56.
- ราตรี พระนคร. (2550). กรูงเขมา พืชป่ามหัศจรรย์ ณ แดนถิ่นอีสาน. *วารสารมติชนเทคโนโลยีการเกษตร*, 20: 417.
- รัฐภาพร อุ่นศิริโย. (2554). ฤทธิ์ทางชีวภาพและคุณสมบัติเชิงหน้าที่ของสารสกัดย่านาง เครือหมาน้อยและ รากจืด. รายงานการวิจัย คณะวิชาการเทคโนโลยีอาหาร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี: 1-45.
- วรรณพร ศรีสุคนธ์รัตน์. (2558). สารต้านเชื้อจุลินทรีย์ที่ใช้ในบ้านเรือนหรือทางสาธารณสุข. กลุ่มพัฒนาระบบวัตถุอันตราย สำนักควบคุมเครื่องสำอางและวัตถุอันตราย สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข, นนทบุรี, หน้า 12-15.
- สมศักดิ์ นวลแก้ว. (2553). การเปรียบเทียบวิธีการผลิตยาน้ำด้วยวิธีการแพทย์แผนไทย 4 วิธี การฝน การชง การต้มแบบจีน และการต้มแบบไทย. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 29(1): 44-51.

- อรัญญิ์ เนียมสุวรรณ และ ศรายุทธ ต้นเถียร. (2558). พืชสมุนไพรที่ใช้ดูแลสุขภาพสตรีจากอุทยานแห่งชาติเขานมเบญจา จังหวัดกระบี่. **วารสารวิทยาศาสตร์บูรพา**, 20(1): 118-132.
- Bhuiyan, M.S.A., Rana, S. and Rahmatullah, M. (2015). Preliminary phytochemical screening of five plant parts used in Bangladesh for treatment of rheumatoid arthritis. **Advances in Natural and Applied Sciences**, 9(13): 15-22.
- Bonamonte, D., De Marco, A., Giuffrida, R., Conforti, C., Barlusconi, C., Foti, C. and Romita, P. (2020). Topical antibiotics in the dermatological clinical practice: Indications, efficacy, and adverse effects. **Dermatologic Therapy**, 33(6): e13824.
- Begum, K. (2012). **Evaluation of In-Vitro Antimicrobial activity of *Cissampelos pareira***. East West University. 135-463.
- Kumar, R.S., Venkateshwar, C., Sameul, G. and GS Rao. (2013). Phytochemical Screening of some compounds from plant leaf extracts of *Holoptelea integrifolia* (Planch.) and *Celestrus emarginata* (Grah.) used by Gondu tribes at Adilabad District, Andhrapradesh, **India. International Journal of Engineering Science Invention**, 2(8): 65-70.
- Irulandi, K., Geetha, S., Suresh, M., Siva, V., Nirmalkumar, N. and Mehalingam, P. (2016). Antimicrobial and Phytochemical analysis of different solvent extracts of barks of *Syzygium laetum* (Buch.-Ham.) Gandhi. **Journal of Natural Product and Plant Resources**, 6 (4): 15-19.
- Ngoci, N.S., Ramadhan, M., Ngari, M.S. and Leonard, O.P. (2014). Screening for antimicrobial activity of *Cissampelos pareira* L. methanol root extract. **European Journal of Medicinal Plants**, 4(1): 45-51.
- Panda, S. K., Padhi, L., Leyssen, P., Liu, M., Neyts, J. and Luyten, W. (2017). Antimicrobial, anthelmintic, and antiviral activity of plants traditionally used for treating infectious disease in the Similipal Biosphere Reserve, Odisha, India. **Frontiers in pharmacology**, 8: 658.
- Prabha, B. and Savithramma, N. (2014). Screening of phytochemical constituents of the leaves of *Clinacanthus siamensis* Bremek and *Cissampelos pareira* L used as antidote for snake bite in indigenous medicine. **International Journal of Pharmacy and Pharmaceutical Sciences**, 6(8): 180-182.
- Shrestha, L. and Gupta, S. P. (2019). Phytochemical analysis and antibacterial activity of *Cissampelos papeira* Lin. rhizome extract against some bacterial strain. **World Journal of Pharmacy and Pharmaceutical Sciences**, 8(4): 1330-1342.
- Seetharaman, S., Indra, V., Durairasu, M. and Sangeetha, B. (2018). Phytochemical profiling Antibacterial and Antioxidant potential of *Cissampelos pareira* L. leave extracts. **International Journal of Chemistry Studies**, 2(2): 88-90.
- Trentin, D.S., Silva, D.B., Amaral, M.W., Zimmer, K.R., Silva, M.V., Lopes, N.P. and Macedo, A.J. (2013). Tannins possessing bacteriostatic effect impair *Pseudomonas aeruginosa* adhesion and biofilm formation. **PLoS one**, 8(6): e66257.

- Walsh, D.J., Livinghouse, T., Goeres, D. M., Mettler, M. and Stewart, P.S. (2019). Antimicrobial activity of naturally occurring phenols and derivatives against biofilm and planktonic bacteria. **Frontiers in chemistry**, 7: 653.
- Zohra, S.F., Meriem, B., Samira, S. and Muneer, M. (2012). Phytochemical screening and identification of some compounds from mallow. **Journal of Natural Product and Plant Resources**, 2(4): 512-516.

มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมนกพิราบ Legislative measures to control pigeons

วิทวัส ผาบลิ้มมา¹,
ดวงพร อานันท์ศิริเกียรติ²

บทคัดย่อ

วิจัยฉบับนี้เป็นวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งเน้นที่จะศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบการบริหารจัดการมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมนกพิราบ อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระบบการบริหารจัดการมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมนกพิราบ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการการควบคุมนกพิราบ และหาแนวทางแก้ไขปัญหของระบบการบริหารจัดการการควบคุมนกพิราบ

ปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมนกพิราบ ปัญหาส่วนใหญ่ของนกพิราบมักเกิดจากความสกปรกแก่สถานที่ อาคาร จากการถ่ายมูลของนกพิราบและฝุ่นที่เกิดจากกระพือปีกก่อให้เกิดมลภาวะด้านกลิ่น ซึ่งอาจเป็นพาหะนำโรคมาสู่คน ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและประชาชนโดยตรง ดังนั้น เห็นควรให้มีการบัญญัติกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมนกพิราบ เนื่องจากไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการที่ถูกต้องและเหมาะสม นอกจากนี้ การป้องกันและควบคุมโรค จะต้องดำเนินการสร้างความ หากประเทศไทยสามารถนำหลักการ แนวคิดของต่างประเทศและทฤษฎีทางกฎหมายมาหาชนมาปรับใช้จะสามารถช่วยให้ประเทศไทยแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมนกพิราบ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องเหมาะสมตามหลักการทางกฎหมายมหาชน ตลอดจนทำให้ประเทศไทยสามารถแก้ไขปัญหาทางกฎหมายที่เกิดขึ้นได้

คำสำคัญ : นกพิราบ พาหะนำโรค โรคติดต่อจากสัตว์

Abstract

This research is documentary research. The objective is to focus on the study of laws relating to the management system of legal measures for the control of pigeons. Authority of the relevant authorities in the system of administration of legal measures for the control of pigeons. To know about problems with the pigeon control management system and find solutions to the problems of the pigeon control management system. Currently, Thailand is facing legal problems regarding the management system of legal measures to control pigeons. The majority of pigeon problems are caused by filth in premises, buildings, from pigeon droppings and flapping dust causing odor pollution. which may be a carrier of disease to humans. This problem directly affects natural resources, the environment and people. Therefore, it is advisable to enact specific legislation on the management system of legal measures to control pigeons. Because there is no law on the management system that is correct and appropriate. In addition, disease prevention

¹อาจารย์ประจำ คณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

²คณบดี คณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

and control must be done to create If Thailand can apply the principle The concept of foreign countries and the theory of public law can be applied to help Thailand solve the problem of the management system of legal measures to control pigeons. effectively and appropriately in accordance with the principles of public law

Keywords: pigeons disease vehicle infectious disease from animals

1. บทนำ

นกพิราบ เป็นนกในวงศ์นกพิราบและนกเขา โดยปกติคำว่า “นกพิราบ” จะหมายถึงนกพิราบเลี้ยง (รวมถึงนกพิราบแฟนซีด้วย) ส่วนนกพิราบนอกเหนือจากนี้จะเรียกว่า “นกพิราบป่า” นกพิราบป่ามีขนสีเทาอ่อน มีแถบสีดำสองแถบบนปีกแต่ละข้าง แต่ทั้งนกป่าและนกเลี้ยงนั้นมีความหลากหลายของสีและรูปแบบของขนเป็นอย่างมาก มีความแตกต่างระหว่างเพศเล็กน้อย นกพิราบเป็นนกที่มนุษย์คุ้นเคยเป็นอย่างดี ในสมัยโบราณจะใช้ในการสื่อสาร เนื่องจากเป็นนกที่มีประสาทสัมผัสเป็นอย่างดีในการที่จะหาทางกลับมาสู่ถิ่นฐานที่มาจากมา แม้ว่าอยู่ไกลแค่ไหนก็ตามด้วยการใช้สนามแม่เหล็กโลกแบบเดียวกับเต่าทะเล อีกทั้งยังใช้แสงแดดและจุมูกในการดมกลิ่นอีกด้วย อีกทั้ง นิยมเลี้ยงกันเพื่อการบินแข่งขันกันด้วย และเลี้ยงเป็นสัตว์เศรษฐกิจเพื่อบริโภคเนื้อ และมีการพัฒนาสายพันธุ์ต่างๆให้มีลักษณะสวยงามจากธรรมชาติเพื่อการเลี้ยงเป็นสัตว์เลี้ยงสวยงาม นอกจากนี้แล้ว นกพิราบยังถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ในทางสากล หมายถึง “สันติภาพ”

ด้วยเหตุนี้คนเมืองจึงมักเห็นนกหลากหลายชนิด เช่น นกพิราบ กา นกเขา นกกระจอก และนกเอี้ยง ฯลฯ บินไปมาเพื่อหาอาหาร หาคู่ หาที่อยู่ และส่งเสียงร้องในเมืองใหญ่ ๆ อาทิ กรุงเทพมหานคร จนทำให้บางคนรู้สึกรำคาญ ยิ่งเมื่อรู้ว่านกพิราบเป็นพาหะที่สามารถนำโรคเยื่อหุ้มสมองอักเสบ (encephalitis) โรคเยื่อหุ้มประสาทอักเสบ (meningitis) ไข้หวัดนก ไวรัสตับอักเสบบี ไข้กาฬนกนางแอ่น และปอดอักเสบเฉียบพลันมาสู่คนได้ ความวิตกกังวลของคนเมืองก็ยิ่งมากเพราะอาจติดเชื้อจากการอยู่ท่ามกลางฝูงนก แต่เมื่อได้เห็นนกพิราบบินมาจิกอาหารในมือของนักท่องเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยว ด้านคนที่ขายอาหารให้นกพิราบก็ชอบใจ เพราะมีรายได้จากนักท่องเที่ยว

เมื่อนกพิราบมีจำนวนมากขึ้น ๆ การแย่งหาอาหารตามที่สาธารณะของบรรดานกก็ยิ่งมาก นกจึงต้องบินไปหาอาหารตามสถานที่ส่วนบุคคล เช่น ที่บ้าน เพื่อกินเศษอาหารที่คนทิ้ง รวมถึงเศษขยะด้วย เพราะเมืองส่วนใหญ่ในทุกวันนี้มีโครงสร้างที่เป็นอาคารคล้าย ๆ กัน คือ มีตึกสูงเหมือน ๆ กัน มีพฤติกรรมทิ้งเศษอาหาร และขยะเหมือน ๆ กัน มีสภาพอากาศที่เป็นพิษคล้ายกัน การที่ไม่มีระบบการบริหารจัดการเรื่องนกพิราบที่ตึกนั้นจะส่งผลโดยตรงต่อสิ่งแวดล้อมและส่งผลกระทบต่อประชาชนในประเทศไทยที่นกพิราบเป็นพาหะที่สามารถนำโรคจากสัตว์มาสู่คน

นอกจากนี้การป้องกันและควบคุมโรค จะต้องดำเนินการสร้างความ เข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับอันตราย และโรคที่เกิดจากนกพิราบ ซึ่งเป็นพาหะนำโรค โดยเฉพาะอุจจาระของนก ที่ก่อให้เกิดโรคไข้สมองอักเสบและระบบทางเดินหายใจ เป็นต้น ทั้งนี้ การประชาสัมพันธ์ งดให้อาหารนกพิราบ ในพื้นที่ได้รับการร้องเรียนจากประชาชน รวมถึงในเขตพื้นที่โรงเรียน วัด สถานที่ท่องเที่ยว และโบราณสถาน เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโรค โดยจะต้องไม่ทำร้ายสัตว์ เนื่องจากประเทศไทยได้มีการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 เนื่องจากปัจจุบันในกระแสโลกาภิวัตน์เป็นที่ยอมรับโดยสากลและโดยหลักคุณธรรมว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตและเป็นองค์ประกอบสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่จะต้องได้รับการคุ้มครองสิทธิตามธรรมชาติของสัตว์ และได้รับการดูแลมิให้ถูกกระทำการทารุณกรรม หรือมีการฆ่าสัตว์โดยไม่จำเป็น โดยเจ้าของและผู้เลี้ยงสัตว์ต้องจัดสวัสดิภาพให้แก่สัตว์ให้เหมาะสมตามชนิดและประเภทสัตว์ อีกทั้งสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของจะต้องได้รับการคุ้มครองมิให้ถูกทารุณกรรมเช่นกัน ซึ่งในปัจจุบันมีการนำสัตว์มาเลี้ยงเพื่อการค้า การแสดง เป็นต้น การประกอบกิจการดังกล่าวต้องคำนึงถึงการจัดสวัสดิภาพและการป้องกันมิให้สัตว์ได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมานที่อาจเกิดแก่สัตว์ ทั้งในระหว่างการเลี้ยงดู การใช้สัตว์ประกอบกิจการ และการทำให้สัตว์ตายอย่างสงบด้วย ซึ่งอาจกระทบต่อจารีตประเพณี

และศีลธรรมอันดีของสังคมไทยและชื่อเสียงของประเทศ รวมถึงการค้าระหว่างประเทศ ถึงแม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายว่าด้วยการจัดสวัสดิภาพสัตว์ ก็ยังคงสร้างองค์ความรู้และการรับรู้กับประชาชน ว่าการให้อาหารนกอาจมีความผิดตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ตามมาตรา 32 (1) และ (2) ประกอบมาตรา 54 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท และความผิดตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 ตามมาตรา 25 และมาตรา 27 ประกอบมาตรา 74 ซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน สามเดือน หรือปรับไม่เกินสองหมื่นห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งผู้เขียนขอกล่าวถึงมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมนกพิราบดังต่อไปนี้

ปัญหาส่วนใหญ่ของนกพิราบมักเกิดจากความสกปรกแก่สถานที่ อาคาร จากการถ่ายมูลของนกพิราบและฝุ่นที่เกิดจากกระพือปีกก่อให้เกิดมลภาวะด้านกลิ่น ซึ่งอาจเป็นพาหะนำโรคมารู้คน ไม่ว่าจะเป็น พยาธิ ไวรัสตับอักเสบบี เยื่อหุ้มสมองอักเสบ ปอดอักเสบเฉียบพลัน ปอดบวม ไข้กาฬหลังแอ่น โรคไข้หวัดนก โรคเชื้อราในปอดจากนก ซึ่งเกิดจากเชื้อรา Cryptococcosis ซึ่งอาศัยอยู่ตามตัวนก และพบบ่อยที่สุด ในนกพิราบ เป็นโรคที่อาจทำให้ถึงกับเสียชีวิตได้ เนื่องจากเชื้อราชนิดนี้มีความทนทานต่อยารักษาโรค การรักษาโดยให้ยาแรงมาก ๆ ผู้ป่วยอาจจะเสียชีวิตจากยาก่อนที่เชื้อราจะตาย โดยคนสามารถติดเชื้อโดยตรง จากการสัมผัสนก สิ่งคัดหลั่งจากนกที่เป็นโรค เช่น อุจจาระ น้ำมูก น้ำตา น้ำลายของนก และโดยทางอ้อม จากการอยู่ใกล้สัตว์กับนกที่เป็นพาหะนำโรค แม้จะไม่ได้เลี้ยงแต่การที่เข้าไปอยู่กลางฝูงนก เช่น ขณะโปรย อาหารและนกกระพือปีกบินถลาไปมา เชื้ออาจเข้าสู่จมูก ทำให้เกิดโรคเชื้อราในปอด และระบบทางเดินหายใจของคน โดยเฉพาะนกที่อาศัย ทำรัง และบินวนเวียนอยู่ใกล้กับบริเวณที่อยู่อาศัย ก็เสี่ยงต่อการติดเชื้อและแพร่เชื้อโรคได้ ซึ่งโรคส่วนใหญ่มักจะเป็นแล้วรักษาไม่หาย หรือ บางโรคอาจตายโดยเฉียบพลัน ไม่อาจรักษาได้ทัน นอกจากนำเชื้อโรคและสร้างความรำคาญแล้ว การถ่ายมูลของนกยังก่อให้เกิด ความสกปรก ส่งกลิ่นเหม็น และทำความเสียหายต่อสิ่งก่อสร้าง วัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้ต่าง ๆ เนื่องจาก ในมูลนกส่วนที่เห็นเป็นสีขาว จะมีกรดยูริก ซึ่งสามารถกัดกร่อนโลหะ ทำให้เกิดสนิมได้อีกด้วย (มงคล ไชยภักดี และวิไลยา ไชยภักดี, 2552)

เครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้คือการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ พบว่าไม่มีกฎหมายหรือหน่วยงานเฉพาะที่จะมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารหรือกำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดการควบคุมนกพิราบ จึงทำให้ทำได้แค่เพียงการสร้างการรับรู้กับประชาชน ว่าการให้อาหารนกพิราบอาจมีความผิดตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 เกิดช่องว่างในการใช้กฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการควบคุม

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การที่ประเทศไทยไม่มีการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการควบคุมนกพิราบเป็นการเฉพาะ เป็นเพียงอาศัยอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง นอกจากนี้การป้องกันและควบคุมโรค จะต้องดำเนินการสร้างความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับอันตราย และโรคที่เกิดจากนกพิราบ ซึ่งเป็นพาหะนำโรค โดยเฉพาะอุจจาระของนก ที่ก่อให้เกิดโรคไข้สมองอักเสบและระบบทางเดินหายใจ เป็นต้น ทั้งนี้ การประชาสัมพันธ์ งดให้อาหารนกพิราบ ในพื้นที่ได้รับการร้องเรียนจากประชาชน รวมถึงในเขตพื้นที่โรงเรียน วัด สถานที่ท่องเที่ยว และโบราณสถาน เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโรค

ดังนั้น การที่ประเทศไทยประสบปัญหาการบริหารจัดการนกพิราบ ซึ่งเป็นพาหะนำโรคมารู้ประชาชนเกิดการเจ็บป่วย เนื่องจากไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการควบคุมปัญหาที่เกิดจากนกพิราบที่ถูกต้องและเหมาะสม เป็นเพียงอาศัยอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (วรเจตน์ ภาคีรัตน์, 2557) ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ส่งผลเสียโดยตรงต่อประชาชนที่ต้องตระหนักถึงปัญหา ผลกระทบและความเสียหายจากนกพิราบ เข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่ของสถานที่สำคัญ สร้างความรำคาญ และก่อความเสียหายด้วยการขับถ่ายมูลในสถานที่ อาทิ เช่น โบราณสถาน ศาสนสถาน และเขตพระราชฐาน ซึ่งมีผลกระทบ ทั้งกลิ่น ความสกปรก ส่งผลต่อ

ภาพลักษณ์ในทางลบ เกิดความเสียหายต่อสถานที่สำคัญและอาจนำโรคมารสู่ประชาชน ดังนั้นจึงควรมีวิธีการควบคุมจำนวนนกพิราบ ดังกล่าวเพื่อป้องกันโรคติดต่อที่จะมากับนกพิราบ เช่น เชื้อรา และเชื้อไวรัส ที่เป็นสาเหตุของโรคไข้หวัดนก เยื่อหุ้มสมองอักเสบ เป็นต้น มาตรการในการป้องกันและ ควบคุมจำนวนนกพิราบ

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมนกพิราบ ของต่างประเทศและประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาระบบการบริหารจัดการควบคุมปัญหาทางกฎหมายที่เกิดจากการควบคุมนกพิราบ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขที่เหมาะสมกับประเทศไทยในการควบคุมนกพิราบ เพื่อให้สามารถที่จะแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืนสืบต่อไป

3. ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาแนวคิดหลักการเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ ทฤษฎีภารกิจของรัฐ หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน หลักการพัฒนาที่ยั่งยืน และหลักรัฐต้องพิทักษ์สิ่งแวดล้อม ตลอดจนมุ่งเน้นที่จะศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบการบริหารจัดการมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมนกพิราบ อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระบบการบริหารจัดการมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมนกพิราบ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการการควบคุมนกพิราบ และหาแนวทางแก้ไขปัญหามาตรการการบริหารจัดการการควบคุมนกพิราบ ต่อไป

4. ระเบียบวิธีการวิจัย

การดำเนินการศึกษาวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) ตลอดจนวิธีวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อศึกษาวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative research) จากข้อมูลในเอกสารโดยทำการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร บทความ กฎหมายเกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมนกพิราบรวมทั้งศึกษากฎหมายอื่น ๆ ตลอดจนข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องในการค้นคว้าทั้งประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อวิเคราะห์และสรุปผลทางการศึกษา และข้อเสนอแนะต่อไป

5. เครื่องมือในการทำวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้คือการศึกษาดูเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การไม่มีกฎหมายหรือหน่วยงานเฉพาะที่จะมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารหรือกำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดการควบคุมนกพิราบ จึงทำได้แค่เพียงการสร้างการรับรู้กับประชาชน ว่าการให้อาหารนกพิราบอาจมีความผิดตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 เกิดช่องว่างในการใช้กฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการควบคุมรวมถึงไม่ได้มีการบัญญัติกฎหมายไว้โดยเฉพาะ นอกจากนั้นปัญหาเหตุรำคาญ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ

6. ผลการวิจัย

ปัญหาส่วนใหญ่ของนกพิราบมักเกิดจากความสกปรกแก่สถานที่ อาคาร จากการถ่ายมูลของนกพิราบและฝุ่นที่เกิดจากกระพือปีกก่อให้เกิดมลภาวะด้านกลิ่น ซึ่งอาจเป็นพาหะนำโรคมารสู่คน ไม่ว่าจะเป็น พยาธิ ไวรัสตับอักเสบบี เยื่อหุ้มสมองอักเสบ ปอดอักเสบเฉียบพลัน ปอดบวม ไข้กาฬหลังแอ่น โรคไข้หวัดนก โรคเชื้อราในปอดจากนก ซึ่งเกิดจากเชื้อรา Cryptococcosis ซึ่งอาศัยอยู่ตามตัวนก และพบบ่อยที่สุด ในนกพิราบ เป็นโรคที่อาจทำให้ถึงกับเสียชีวิตได้ เนื่องจากเชื้อรา

ชนิดนี้มีความทนทานต่อยารักษาโรค การรักษาโดยให้ยาแรงมาก ๆ ผู้ป่วยอาจจะเสียชีวิตจากยาก่อนที่จะเชื้อราจะตาย โดยคนสามารถติดเชื้อโดยตรง จากการสัมผัสกับสิ่งคัดหลั่งจากนกที่เป็นโรค เช่น อุจจาระ น้ำมูก น้ำตา น้ำลายของนก และโดยทางอ้อม จากการอยู่ใกล้สัตว์กับนกที่เป็นพาหะนำโรค แม้จะไม่ได้เลี้ยงแต่การที่เข้าไปอยู่กลางฝูงนก เช่น ขณะโปรย อาหารและนกกระฟือปิกบินถลาไปมา เชื้ออาจเข้าสู่จมูก ทำให้เกิดโรคเชื้อราในปอด และระบบทางเดิน หายใจของคน โดยเฉพาะนกที่อาศัย ทำรัง และบินวนเวียนอยู่ใกล้กับบริเวณที่อยู่อาศัย ก็เสี่ยงต่อการติดเชื้อและแพร่เชื้อโรคได้ ซึ่งโรคส่วนใหญ่มักจะเป็นแล้วรักษาไม่หาย หรือ บางโรคอาจตายโดยเฉียบพลัน ไม่อาจรักษาได้ทัน นอกจากนำเชื้อโรคและสร้างความรำคาญแล้ว การถ่ายมูลของนกยังก่อให้เกิด ความสกปรก ส่งกลิ่นเหม็น และทำความเสียหายต่อสิ่งก่อสร้าง วัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้ต่าง ๆ เนื่องจาก ในมูลนกส่วนที่เห็นเป็นสีขาว จะมีกรดยูริก ซึ่งสามารถกัดกร่อนโลหะ ทำให้เกิดสนิมได้อีกด้วย

การที่ประเทศไทยไม่มีการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการควบคุมนกพิราบเป็นการเฉพาะ เป็นเพียงอาศัยอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง นอกจากนี้การป้องกันและควบคุมโรค จะต้องดำเนินการสร้างความ เข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับอันตราย และโรคที่เกิดจากนกพิราบ ซึ่งเป็นพาหะนำโรค โดยเฉพาะอุจจาระของนก ที่ก่อให้เกิดโรคไข้สมองอักเสบ และระบบทางเดินหายใจ เป็นต้น ทั้งนี้ การประชาสัมพันธ์ งดให้อาหารนกพิราบ ในพื้นที่ได้รับการร้องเรียนจากประชาชน รวมถึงในเขตพื้นที่โรงเรียน วัด สถานที่ท่องเที่ยว และโบราณสถาน เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโรค

จากการศึกษาเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโรค โดยจะต้องไม่ทำร้ายสัตว์ นอกจากนี้ควรสร้างการรับรู้กับประชาชน ว่าการให้อาหารนกพิราบอาจจะเกิดปัญหาการบริหารจัดการนกพิราบ ซึ่งเป็นพาหะนำโรคมาสู่ประชาชนเกิดการเจ็บป่วย พบว่าในประเทศไทยมีกฎหมายเกี่ยวข้อง อันได้แก่

พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 มาตรา 32 ห้ามมิให้ผู้ใด (1) ทิ้งสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยลงบนที่สาธารณะ (2) ปล่อยปละละเลยให้มีสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยในที่ดินของตนในสภาพที่ประชาชนอาจเห็นได้จากที่สาธารณะ

จากมาตราดังกล่าว ทำให้พบว่าเนื่องจากมีประชาชนนำเศษอาหารมาให้นกพิราบธรรมชาติในที่หรือทางสาธารณะ สร้างความสกปรก มูลสัตว์ส่งกลิ่นเหม็นรบกวนและอาจเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค รวมทั้งอันตรายจากพาหะนำโรคที่มาจากนกพิราบ ที่ส่งผลกระทบต่อร่างกายประชาชน เช่น โรคไข้สมองและเยื่อหุ้มสมองอักเสบโรคระบบทางเดินหายใจ เป็นต้น นอกจากนี้นกพิราบสามารถแพร่พันธุ์ได้อย่างรวดเร็วก่อปัญหาเหตุเดือดร้อนรำคาญแก่ชุมชนนกพิราบธรรมชาติมักจะเกาะอยู่ตามหลังคาบ้านเรือน กำแพง สายไฟฟ้าและถ่ายมูลจำนวนมาก สร้างความสกปรกและสูญเสียงบประมาณในการทำความสะอาด

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 มาตรา 25 และมาตรา 27 เป็นหลักในการวินิจฉัย ที่สำคัญคือ ต้องบ่งชี้ได้ว่า การกระทำดังกล่าว อาจก่อให้เกิดผลกระทบที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพได้ ในการวินิจฉัย จึงจำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้ทางด้านการสาธารณสุข การสุขาภิบาล และการอนามัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งในขณะนี้ยังไม่มีหลักฐานมาตรฐาน หรือเครื่องมือที่สามารถชี้วัดได้อย่างชัดเจน ว่ากรณีใดเป็นเหตุรำคาญ โดยสภาพจึงเป็นดุลพินิจของเจ้าพนักงานสาธารณสุข ในอนาคตจึงเป็นเรื่องที่นักวิชาการสุขาภิบาล นักวิชาการสิ่งแวดล้อม และนักวิชาการสาธารณสุข จะต้องร่วมกันพิจารณา กำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐาน หรือแนวทางการวินิจฉัย หรือหาเครื่องมือในการตรวจสอบ ปัญหาเหตุรำคาญที่ชัดเจนต่อไป เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองประชาชน และปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายได้ง่ายขึ้น

จากมาตราดังกล่าว ทำให้พบว่า ปัญหาเหตุรำคาญ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เหตุรำคาญที่มีสาเหตุมาจากมลพิษ หรือสาเหตุมาจากสัตว์ที่เป็นพาหะ อาทิ นกพิราบ น่าจะเป็นที่เพาะพันธุ์พาหะนำโรค เป็นต้น ด้วยปัจจุบันพบว่ามี นกพิราบ จำนวนมากอาศัยอยู่ตามอาคารบ้านเรือนของประชาชน อาคาร สถานที่ราชการ ศาสนสถาน และที่สาธารณะต่าง ๆ ในพื้นที่ ขั้วถ่ายมูลทั่วบริเวณที่อยู่อาศัย เกิดความสกปรก เป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อ

โรคมารู้คนได้ประกอบกับมีประชาชนนิยมนำอาหารมาโปรยให้นก จึงเป็นสาเหตุให้นกพิราบเพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญโดยทั่วกันปัญหาเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน การจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น จำเป็นต้องดำเนินการกับแหล่งกำเนิดของปัญหา ตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมอื่นๆ เพื่อไม่ให้ก่อมลพิษสิ่งแวดล้อมอันจะทำให้เกิดผลกระทบต่อสภาวะ ความเป็นอยู่โดยปกติของประชาชน การจัดการกับแหล่งปัญหาดังกล่าว

พระราชบัญญัติ ป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ซึ่งบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวได้ มีเจตนารมณ์และเนื้อหาเพื่อคุ้มครองสัตว์มิให้ถูกกระทำการทารุณกรรม และผู้ซึ่งนำสัตว์มาเลี้ยงจะต้องจัดสวัสดิภาพให้เหมาะสม ตามประเภทและชนิดของสัตว์เพื่อให้สัตว์ได้รับการคุ้มครองตามธรรมชาติของสัตว์อย่างเหมาะสม โดยพระราชบัญญัตินี้กำหนด ความผิดเกี่ยวกับการทารุณกรรมต่อสัตว์ไว้เป็นความผิดทางอาญา ที่มีโทษทางอาญาจำคุกไม่เกินสองปีปรับไม่เกินสี่หมื่นบาทหรือ ทั้งจำทั้งปรับ และเป็นความผิดต่อแผ่นดินยอมความไม่ได้ซึ่งกฎหมายนี้มุ่งคุ้มครองทั้งสัตว์ที่มีเจ้าของและไม่มีเจ้าของ

เครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้คือการศึกษเอกสารและงานวิจัย รวมไปถึงข้อมูลในเอกสารโดยทำการศึกษาค้นคว้าจาก หนังสือ เอกสาร บทความ กฎหมายเกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมนกพิราบ เมื่อพิจารณาเนื้อหาของกฎหมาย ดังกล่าว พบว่าในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการในการควบคุมนกพิราบ โดยเฉพาะในเรื่อง การที่ประเทศไทยไม่มีการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการควบคุมนกพิราบเป็นการเฉพาะ เป็นเพียงอาศัย อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย ของบ้านเมือง รวมถึงไม่ได้มีการบัญญัติกฎหมายไว้โดยเฉพาะ นอกจากนั้นปัญหาเหตุรำคาญ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง ในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เหตุรำคาญที่มีสาเหตุมาจากสัตว์ที่เป็นพาหะ อาทิ นกพิราบ น่าจะเป็นที่เพาะพันธุ์ พาหะนำโรค เป็นต้น ด้วยปัจจุบันพบว่ามี นกพิราบ จำนวนมากอาศัยอยู่ตามอาคารบ้านเรือนของประชาชน อาคาร สถานที่ ราชการ ศาสนสถาน และที่สาธารณะต่าง ๆ ในพื้นที่ ขยายยลทั่วบริเวณที่อยู่อาศัย เกิดความสกปรก เป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อ โรคมารู้คนได้ประกอบกับมีประชาชนนิยมนำอาหารมาโปรยให้นก จึงเป็นสาเหตุให้นกพิราบเพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญโดยทั่วกันปัญหาเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน การจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น จำเป็นต้องดำเนินการกับแหล่งกำเนิดของปัญหา ตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขในทางกลับกันนั้นไม่มีกฎหมายหรือ หน่วยงานเฉพาะที่จะมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารหรือกำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดการควบคุมนกพิราบ จึงทำให้ทำได้แค่เพียง การสร้างการรับรู้กับประชาชน ว่าการให้อาหารนกพิราบอาจมีความผิดตามกฎหมาย จึงเกิดช่องว่างในการใช้กฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการควบคุม

7. อภิปรายผล

การบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการในการควบคุมนกพิราบ โดยกำหนดหน่วยงานเฉพาะ ที่จะมามีอำนาจหน้าที่ในการบริหารหรือกำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดการควบคุมนกพิราบ ซึ่งโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้มีการกำหนดหลักการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในธรรมชาติไว้ (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2547) โดยบัญญัติให้ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายที่สำคัญ คือ การส่งเสริม บำรุงรักษาและคุ้มครองสิ่งแวดล้อมตามหลักรัฐต้องพิทักษ์ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนควบคุมและกำจัดมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตของประชาชน (ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศาสตร์, 2540)

จากระเบียบวิธีวิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร บทความ กฎหมายเกี่ยวข้องกับมาตรการทาง กฎหมายในการควบคุมนกพิราบรวมทั้งศึกษากฎหมายอื่นๆ ตลอดจนข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องในการค้นคว้าทั้ง ของต่างประเทศ จากการศึกษาแนวคิด หลักการและข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการในการควบคุมนกพิราบ

ของต่างประเทศ พบว่า เมืองซานฟรานซิสโก ประเทศสหรัฐอเมริกา (SEC. 37. KEEPING AND FEEDING OF SMALL ANIMALS, POULTRY AND GAME BIRDS. animals and birds san francisco act.) ได้มีการกำหนดกฎหมายที่จะเลี้ยงนกพิราบตามท้องถนนหรือทางเท้าของซานฟรานซิสโก ตามมาตรา 486. MPC บุคคลใดๆ ที่จะให้อาหารหรือให้อาหารแก่นกหรือสัตว์ป่าในหรือบนทางเท้า ถนน หรือทางหลวงของเมืองซานฟรานซิสโกจะถือเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย มาตรา 487 การลดพื้นที่พักและขยายพันธุ์ กรมปศุสัตว์มีอำนาจหน้าที่สามารถอนุญาตและสั่งการอย่างมีมนุษยธรรมเพื่อลดพื้นที่พักและผสมพันธุ์สำหรับนกพิราบในที่สาธารณะหรือบนอาคารสาธารณะทั้งหมดของเมืองและขอความร่วมมือในทุกวิถีทางที่เหมาะสมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนอื่น ๆ ประชาชนไปสู่การพัฒนาวิธีการลดพื้นที่การเลี้ยงและขยายพันธุ์ของนกพิราบอย่างมีประสิทธิภาพในหรือบนอาคารของรัฐและเอกชนอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของประชากรสูง เพื่อป้องกันโรคติดต่อที่มากับนกพิราบ

ประเทศญี่ปุ่น ได้มีการกำหนดกฎหมายในการบริหารจัดการนกพิราบไว้ในกฎหมายว่าด้วยสวัสดิภาพสัตว์ (Act on Welfare and Management of Animals, 1973) ได้มีการกำหนดให้ การให้อาหารสัตว์และการกระทำอื่นๆ ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมโดยรอบ รัฐบาลท้องถิ่นและเมืองใหญ่ที่สามารถออกคำสั่ง คำแนะนำ หรือคำสั่งแก่ผู้รับผิดชอบได้ ผู้ฝ่าฝืนการดำเนินการทางปกครองจะถูกปรับไม่เกิน 500,000 เยน

ประเทศสิงคโปร์ได้มีการกำหนดกฎหมายในการบริหารจัดการนกพิราบไว้ในพระราชบัญญัติสัตว์และนก ค.ศ.1990 (The Animals and Birds Singapore Act 1990) พระราชบัญญัติสัตว์และนกเป็นพระราชบัญญัติเพื่อป้องกันการนำเข้าและการแพร่กระจายของโรคสัตว์ นก หรือปลาภายในสิงคโปร์ กฎเหล่านี้อาจอ้างถึงเป็นกฎเกี่ยวกับสัตว์และนก (นกพิราบ) ได้มีการกำหนดบทนิยาม ความหมายของ นกพิราบ ไว้ในมาตรา 2 “นกพิราบ” รวมถึงนกพิราบในประเทศทุกสายพันธุ์ “นกพิราบจรจัด” หมายความว่า นกพิราบใด ๆ ที่ไม่สามารถกำหนดกรรมสิทธิ์ได้ “เจ้าพนักงานอนุญาต” หมายความว่า อธิบดีกรมอนามัยและสวัสดิภาพสัตว์ และหมายความรวมถึงเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบอำนาจโดยชอบเป็นหนังสือ “สถานที่” หมายความว่า รวมถึง บ้าน กระโจม เฟิง กรง สุ่ม ชายคา เพดาน กรง หรือโครงสร้างใด ๆ ไม่ว่าจะมีหลังคาหรือไม่ก็ตาม ห้ามมิให้ผู้ใดใช้สถานที่ใด ๆ ในการเก็บรักษา ที่พักอาศัย การทำรัง หรือการเพาะพันธุ์นกพิราบโดยไม่ได้รับใบอนุญาตที่ออกโดยเจ้าหน้าที่ผู้ออกใบอนุญาตภายใต้กฎหมายนี้ (2) บุคคลใดก็ตามที่ฝ่าฝืนวรรค (1) จะต้องมีความผิดและต้องระวางโทษปรับไม่เกิน \$500 และให้นกพิราบโดยเจ้าหน้าที่ผู้ออกใบอนุญาต

8. ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนขอเสนอองค์ความรู้ใหม่จากการศึกษาค้นคว้าตามระเบียบวิธีวิจัยและเครื่องมือที่ใช้ทำการวิจัย คือ การศึกษาตามเอกสาร ตำรา การค้นคว้า เห็นควรให้ประเทศไทยมีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมนกพิราบโดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ ป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 โดยเพิ่มหมวดกฎหมายว่าด้วย นกและสัตว์เหมือนประเทศสิงคโปร์ ตราหมวดกฎหมายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการควบคุมนกพิราบ เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวมีผลบังคับใช้ประชาชนทุกคนจะต้องปฏิบัติและอยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น เฉกเช่นเดียวกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่นๆ ที่มีผลบังคับใช้ด้วยที่เหตุผลที่การบริหารจัดการนกพิราบ ซึ่งเป็นพาหะนำโรคมานสู่ประชาชนเกิดการเจ็บป่วย ซึ่งมีความแตกต่างจากองค์ความรู้ก่อนหน้านั้นเนื่องจากไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการควบคุมปัญหาที่เกิดจากนกพิราบที่ถูกต้องและเหมาะสม ส่งผลเสียโดยตรงต่อประชาชนที่ต้องตระหนักถึงปัญหา ผลกระทบ และความเสียหายจากนกพิราบ นอกจากนี้การป้องกันและควบคุมโรค จะต้องดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับอันตรายและโรคที่เกิดจากนกพิราบ ซึ่งเป็นพาหะนำโรค โดยเฉพาะอุจจาระของนก ที่ก่อให้เกิดโรคใช้สมองอักเสบและระบบทางเดินหายใจ เป็นต้น ทั้งนี้ การประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนตระหนักถึงผลเหตุในการให้อาหารนกพิราบ ในเขตพื้นที่ชุมชน โรงเรียน วัด

สถานที่ท่องเที่ยว และโบราณสถาน เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโรค และคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน เศรษฐกิจและประเทศชาติอย่างยั่งยืนสืบไป

9. เอกสารอ้างอิง

ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. (2540). กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง. กรุงเทพฯ: จีระการพิมพ์.

บรรเจิด สิงคะเนติ. (2547). หลักพื้นฐานของสิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

มงคล ไชยภักดี และวัลยา ไชยภักดี. (2552). แนวทางในการป้องกันการรบกวนจากนกพิราบ, หน้า 185-194 ใน ผลงานวิจัย และรายงานความก้าวหน้างานวิจัย ประจำปี 2551. กลุ่มงานวิจัยสัตว์ป่า สำนัก อนุรักษ์สัตว์ป่ากรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรุงเทพฯ.

วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2557). คำสอนว่าด้วยรัฐและหลักการมหาชน. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

**ประสิทธิผลของโปรแกรมการให้ความรู้ต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตัวเพื่อ ชะลอการเสื่อมของไต
ในคลินิกโรคไตเรื้อรัง โรงพยาบาลพล อำเภอลพ จังหวัดขอนแก่น**

**The Effectiveness of an Education Program on Behavioral Slow Renal Progression in
Chronic Kidney Disease Clinic, Phon Hospital, Phon District, Khon Kaen Province**

ณิชากรีย์ ภูมิพาณิชย์ชัย¹,
วีณา อิศรางกูร ณ อยุธยา²,
สนใจ ไชยบุญเรือง³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการให้ความรู้ต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไตในคลินิกโรคไตเรื้อรัง โรงพยาบาลพล อำเภอลพ จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง จะได้รับโปรแกรมการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพเพื่อชะลอการเสื่อมของไต ซึ่งผู้วิจัยประยุกต์ใช้ทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้ที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะที่ 3 ที่มารับบริการที่คลินิกโรคไตเรื้อรัง แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลพล โดยแบ่งกลุ่มละ 31 คน จำนวนทั้งหมด 62 คน ศึกษาตั้งแต่เดือนกันยายน ถึงเดือนตุลาคม 2564 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมปฏิบัติตัว และแบบประเมินการรับรู้ตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ส่วนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ โปรแกรมการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพในโรคไตเรื้อรัง คู่มือปรับพฤติกรรมเพื่อชะลอไตเสื่อม สื่อสุขภาพพลิกเรื่องโรคไตเรื้อรังและการปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไต การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติจำนวน, ร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, Paired t-test, Independent t-test

ผลการศึกษา พบว่า 1) กลุ่มทดลอง ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพเพื่อชะลอการเสื่อมของไต มีคะแนนการรับรู้ตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ สูงวก่อนเข้าร่วมโปรแกรม และสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) กลุ่มทดลอง ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพเพื่อชะลอการเสื่อมของไต มีคะแนนพฤติกรรมปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไต สูงวก่อนเข้าร่วมโปรแกรม และสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) กลุ่มทดลอง ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพเพื่อชะลอการเสื่อมของไต มีค่าเฉลี่ยของอัตราการกรองไต สูงวก่อนเข้าร่วมโปรแกรม และสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : โรคไตเรื้อรัง โปรแกรมการให้ความรู้ พฤติกรรมปฏิบัติตัวเพื่อชะลอไตเสื่อม

¹ นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำและนวัตกรรมการจัดการสุขภาพ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

² ประธานหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำและนวัตกรรมการจัดการสุขภาพ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

³ ที่ปรึกษาคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

Abstract

This research was a quasi-experimental research. The objectives were to research the effectiveness of an education program on behavioral slow renal progression in chronic kidney disease clinic, Phon Hospital, Phon District, Khon Kaen Province. The sample group was divided into two groups: the experimental group who received a program to promote health behaviors to slow the deterioration of the kidneys. The researcher applied the theory of health beliefs. The sample selection used was a specific sampling method. People with stage 3 chronic kidney disease, receiving services at the chronic kidney disease clinic, Outpatient Department, Phon Hospital, were divided into two groups, 31 in each, totaling 62 people. The research was conducted from September to October, 2021. The tools for the research were divided into 2 parts: Part 1 was the tool for data collecting, including a general information interview, a behavior interview, and a perceived assessment form, according to the health belief model; part 2 was the tool for the experiment, including a program to promote health behaviors in chronic kidney disease, behavioral modification guidelines to slow the deterioration of the kidneys, media flips on chronic kidney disease and practices to slow the progression of kidney disease. The data were analyzed by statistical numbers, percentage, mean, the Paired T-test, and the Independent T-test.

The results of the research showed that 1) after participating in the health behavior promotion program the perceived scores based on health belief patterns of the experiment group were higher than before joining the program, and were higher than those of the control group with the statistical significance at the .05 level; 2) after participating in the health behavior promotion program, the perceived scores based on behavioral behavior to slow down the deterioration of the kidneys were higher than before joining the program, and were higher than those of the control group with the statistical significance at the .05 level; 3) after participating in the health behavior promotion program, the glomerular filtration average rate was higher than before joining the program, and was higher than that of the control group with the statistical significance at the .05 level.

Keywords : Chronic Kidney Disease, Education Program, Behavioral Slow Progression Renal in Chronic Kidney Disease

1. บทนำ

โรคไตเรื้อรัง (Chronic Kidney Disease) เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญในระดับโลกซึ่งมีการเพิ่มขึ้นของอุบัติการณ์ในทุกประเทศ มีแนวโน้มต่อผลในการรักษาที่เลวลงและสูญเสียค่าใช้จ่ายจำนวน มากขึ้น ปัจจุบันโรคไตเรื้อรังเป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับที่12และทำให้เกิดภาวะพิการหรือทุพพลภาพอันดับที่ 17 ของโลก (ศุภดิวัน พิทักษ์แทน, 2562) เนื่องจากส่งผลให้เกิดความผิดปกติจาก การสูญเสียหน้าที่ของไตและเป็นสาเหตุให้ผู้ป่วยเสียชีวิตก่อนวัยอันควร อีกทั้งยังทำให้ต้นทุนทาง เศรษฐกิจของระบบสุขภาพเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะในการรักษาพยาบาลผู้ป่วยไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ต้อง ได้รับการรักษาด้วยการบำบัดทดแทนไต และในประเทศสหรัฐอเมริกาพบที่มีความชุกของโรคไตเรื้อรัง เท่ากับ 15.45% หรือประเทศจีนซึ่งมีความชุก 13.18% (Hill et al., 2016) ส่วนในประเทศไทย ประชาชนเป็นโรคไตเรื้อรังร้อยละ 4.6–17.5 ความชุกของ

โรคไตเรื้อรังตั้งแต่ระยะที่ 3 ขึ้นไปร้อยละ 2.9- 13 สาเหตุจากโรคเบาหวานมากที่สุดร้อยละ 36.3 รองลงมา ได้แก่ ความดันโลหิตสูงร้อยละ 23.3 (สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2559: 2) โรคไตเรื้อรัง ระยะที่ 3 เป็นภาวะที่มีการทำลายของไตและมีอัตราการกรองของไตลดลงปานกลาง กลุ่มนี้ถ้าดูแลตนเองไม่ดีภายใน 4-7 ปี จะเข้าสู่ระยะ 4 และ 5 และเป็นโรคไตวายเรื้อรังระยะสุดท้ายซึ่งต้องรักษาด้วยการบำบัดทดแทนไตที่มีค่าใช้จ่ายสูงเฉลี่ย 20,000-30,000 บาทต่อคนต่อเดือนหรือเฉลี่ย 240,000 บาทต่อคนต่อปี

โรคไตเรื้อรัง เป็นโรคเรื้อรังที่มีการทำลายเนื้อไตหรือมีลักษณะความผิดปกติของไตอย่างใด อย่างหนึ่งในสองข้อคือ 1) มีภาวะไตผิดปกติติดต่อกันนานเกิน 3 เดือน โดยมีค่าอัตราการกรองของไตผิดปกติหรือไม่ก็ได้ ได้แก่ ตรวจพบอัลบูมินในปัสสาวะ (albuminuria) มีค่า albumin excretion rate (AER) มากกว่า 30 มิลลิกรัมต่อวัน หรือ albumin-to creatinine ration (ACR) มากกว่า 30 มิลลิกรัมต่อกรัมของครีเอตินิน หรือตรวจพบเม็ดเลือดแดง ในปัสสาวะ (hematuria) หรือมีความผิดปกติของเกลือแร่ (electrolyte) ตรวจพบความผิดปกติทาง รังสีวิทยา ตรวจพบความผิดปกติทางโครงสร้างหรือพยาธิสภาพมีประวัติการผ่าตัดปลูกถ่ายไต และ 2) มีอัตราการกรองของไตต่ำกว่า 60 มิลลิลิตรต่อนาทีต่อ 1.73 ตารางเมตร ติดต่อกันเกิน 3 เดือน อาจจะตรวจพบภาวะผิดปกติหรือไม่ก็ได้โดยมีสาเหตุจากโรคเบาหวานมากที่สุด (37.5%) โรคความดัน โลหิตสูง (25.6%) การอุดตันในหน่วยไตหรือนิ่วไต (4.3%) และโรคหลอดเลือดฝอยไตอักเสบเรื้อรัง (2.4%) ตามลำดับ (สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2559: 2) ระยะของโรค ไตเรื้อรังสามารถแบ่งได้ 5 ระยะ ตามระดับของค่าอัตราการกรองของไต ดังนี้ ระยะที่ 1 มีอัตราการ กรองของไต ≥ 90 มิลลิลิตร/นาที/1.73 ตารางเมตร ระยะที่2 มีอัตราการกรองของไต 60-89 มิลลิลิตร/ นาที/1.73 ตารางเมตร โดยระยะที่1-2 เป็นช่วงที่การทำงานของไตยังไม่ลดลงมากพอที่จะเกิดการเสีย สมดุลของน้ำและเกลือแร่ตลอดจนการกำจัดของเสียยังมีอยู่ ผู้ป่วยจึงมักจะไม่พบความผิดปกติใด ๆ ระยะ ที่ 3a มีอัตราการกรองของไต 45-59 มิลลิลิตร/นาที/1.73 ตารางเมตร ระยะที่ 3b มีอัตราการกรองของไต 30-44 มิลลิลิตร/นาที/1.73 ตารางเมตร ระยะที่ 3 นี้เริ่มมีความผิดปกติเช่น ภาวะโลหิตจาง เริ่มมีการเสียสมดุลของน้ำและเกลือแร่ ซึ่งความผิดปกติดังกล่าวอาจจะไม่รุนแรง ระยะที่ 4 มีอัตราการกรองของไต 14-29 มิลลิลิตร/นาที/1.73 ตารางเมตรและระยะที่ 5 มีอัตราการกรองของไต < 15 มิลลิลิตร/นาที/1.73 ตาราง เมตร ซึ่งในระยะที่ 4-5 ผู้ป่วยจะมีอาการผิดปกติอย่างชัดเจนจากการทำงานของไตที่ลดลงอย่างรุนแรง

อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น มีประชากรจำนวน 87,258 คน มีสถานบริการสาธารณสุขระดับ M2 ได้แก่ โรงพยาบาลพล โรงพยาบาล พลเป็นโรงพยาบาลชุมชน ระดับ M2 ให้บริการผู้ป่วยตรวจโรคทั่วไป และมีคลินิกโรคเรื้อรัง ได้แก่ โรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง ซึ่งผู้ป่วยกลุ่มนี้จะได้รับการตรวจคัดกรองภาวะแทรกซ้อนทางไต เพื่อค้นหาโรคไตเรื้อรัง เนื่องจากถือเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดโรคไตเรื้อรัง ในปี2563 พบว่า มีผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังทั้งสิ้น 755 ราย ผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นผู้ป่วยในระยะที่ 3 จากการวิเคราะห์ข้อมูล ย้อนหลัง 3 ปี ปีพ.ศ.2561 - ปีพ.ศ.2563 พบว่าจำนวน 530,740,755 ราย ตามลำดับ จากข้อมูล ดังกล่าวจะพบว่าผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยส่วนใหญ่จะเป็นผู้ป่วยในระยะที่ 3 จากการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังในทุก ๆ ปีจะสะท้อนให้เห็นว่าผู้ป่วยมีความเข้าใจในเรื่อง โรคไตเรื้อรังหรือการปฏิบัติตนในการดูแลตนเองยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควรจึงทำให้ผู้ป่วยเกิดการดำเนิน โรคจากระยะ 1-2 มาเป็นระยะ 3 มากขึ้น และถ้ายังไม่ได้รับการดูแลที่เหมาะสมอาจพัฒนาไปเป็นระยะที่ 4-5 ได้ จากการศึกษาหาข้อมูลพบว่าเราสามารถชะลอการดำเนินไปของโรคไตเรื้อรังจากระยะที่ 3 ไประยะที่ 4 หรือระยะที่ 5 ได้ในผู้ป่วยโรคไตที่มีภาวะแทรกซ้อน เช่น โรคเบาหวาน ความดัน โดยควบคุมโรคประจำตัวหรือโรคร่วมของผู้ป่วยให้คงที่ ได้แก่ โรคเบาหวาน ความดันของผู้ป่วยเพราะ การที่ผู้ป่วยที่มีโรคร่วมเหล่านี้ไม่สามารถควบคุมได้ จะส่งผลทำให้การทำงานของไตแย่ลงไปเรื่อย ๆ แต่ถ้าสามารถควบคุมโรคร่วมเหล่านี้ได้ ก็จะมีส่วนช่วยให้การดำเนินโรคของโรคไตช้าลง โดยปัจจัยหลัก จะมาจากการดูแลตนเอง ,การรับประทานอาหารที่ถูกต้อง จะช่วยในการชะลอการดำเนินไปของโรคได้ เพราะโรคไตเป็นที่รู้กันดีอยู่แล้วว่าไม่มียารักษาที่จำเพาะเจาะจงเพียงแค่ทำการรักษา

ประคับประคอง ไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ไตมากขึ้นเท่านั้น ดังนั้น การทราบวิธีการปฏิบัติตนในการดูแลสุขภาพตนเอง ที่ถูกต้องจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยลดหรือชะลอการดำเนินไปของโรคไตได้ การดำเนินไปของโรคไตที่ช้าลง นั้นจะช่วยให้ผู้ป่วย มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ประหยัดค่าใช้จ่ายในการรักษา, ประหยัดเวลาในการมา โรงพยาบาลและยังประหยัดงบประมาณค่าใช้จ่ายของโรงพยาบาล

จากการศึกษาของวินัส สาระจรัส และแอนนา สุมะโน (2561) ได้ศึกษาเรื่องผลของกระบวนการสนับสนุนการจัดการตนเองต่อการชะลอไตเสื่อมในผู้ป่วยเบาหวานที่มีภาวะไตเรื้อรัง โรงพยาบาลแหลมฉบัง ชลบุรี พบว่ากระบวนการสนับสนุนการจัดการ ตนเองเพื่อชะลอไตเสื่อมมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจัดการตนเอง ค่าเฉลี่ยฮีโมโกลบินเอวันซี และ ค่าเฉลี่ยอัตราการกรองของไต สอดคล้องกับการศึกษาของขวัญเรือน แก่นทอง และคณะ (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลของ โปรแกรมการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพต่อพฤติกรรมปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไตในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะที่ 1-3a พบว่ากลุ่มผู้ป่วยที่ได้รับโปรแกรมการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพมีการรับรู้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมปฏิบัติตัวเพื่อชะลอ การเสื่อมของไตได้ และการศึกษาของMichelle L. Johnson.(2016) ซึ่งเกี่ยวกับการจัดการตนเองในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง ได้เน้น กิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการตนเองของผู้ป่วย คือการให้ความรู้ ซึ่งส่วนใหญ่เน้นในเรื่องของโภชนาการ การปรับเปลี่ยนอาหาร การรับประทานอาหารนอกบ้าน การอ่านฉลากอาหาร การออกกำลังกาย การควบคุมระดับความดันโลหิต การติดตามการรักษา และ การควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด ผลลัพธ์ของกิจกรรมการจัดการตนเอง ได้แก่ eGFR ระดับความดันโลหิต HbA1C ความร่วมมือในการรักษา เช่น การรับประทานยา การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย ระดับความรู้ ทักษะการจัดการ ตนเอง และการรับรู้ความสามารถของตนเองอยู่ในระดับดีขึ้น

จากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพของ Becker & Maiman ซึ่งเชื่อว่าการที่บุคคลจะตัดสินใจปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพนั้นเกิดจาก 6 ปัจจัยหลัก ซึ่งประกอบด้วย การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรค บุคคลที่มีการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคจะเห็นความสำคัญของการมีสุขภาพดี โดยให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคและส่งเสริมสุขภาพ, การรับรู้ความรุนแรงของโรค สามารถทำนายพฤติกรรมความร่วมมือในการรักษาของผู้ป่วยและการป้องกันโรคได้, การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตัวโดยมีความเชื่อว่าสิ่งที่ปฏิบัตินั้นเป็นวิธีที่ดีและเหมาะสมที่จะช่วยป้องกันโรคได้จริง , การรับรู้อุปสรรคในการปฏิบัติตัว โดยบุคคลจะเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เชื่อว่ามีผลดีมากกว่า ผลเสีย โรเซนสต็อก (Rosenstock, 1974) กล่าวถึงอุปสรรคต่อการปฏิบัติตัวจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดข้อขัดแย้งทางจิตใจ ถ้าบุคคล มีความพร้อมในการปฏิบัติสูงในขณะที่มีอุปสรรคต่อการปฏิบัติจะเกิดข้อขัดแย้งทางจิตใจยากแก่การแก้ไขจะทำให้มีพฤติกรรม หลีกเลียงการปฏิบัติ, แรงจูงใจในการปฏิบัติตัว, ปัจจัยร่วม ผู้วิจัยได้พัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ต่อพฤติกรรมปฏิบัติตัว โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้ผู้ป่วยได้รับความรู้ มีพฤติกรรมปฏิบัติตัวที่ถูกต้อง และเหมาะสมเพื่อชะลอการเสื่อมของไตได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้การปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไต ก่อนและ หลังเข้าร่วมโปรแกรม และระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

2.2 เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไต ก่อนและหลังเข้าร่วม โปรแกรม และระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

2.3 เพื่อเปรียบเทียบอัตราการกรองของไต ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม และระหว่าง กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะที่ 3 ที่มีค่า eGFR เท่ากับ 30-59 มิลลิตร ต่อนาทีต่อพื้นที่ผิวร่างกาย 1.73 ตารางเมตร ที่มารับบริการที่คลินิกโรคไตเรื้อรัง แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลพล อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น จำนวน 755 ราย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะที่ 3 ที่มีค่า eGFR เท่ากับ 30-59 มิลลิตรต่อ นาทีต่อพื้นที่ผิวร่างกาย 1.73 ตารางเมตร ที่มารับบริการที่คลินิกโรคไตเรื้อรัง แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลพล อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 31 คน รวมทั้งหมด 62 คน

เกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัยเข้าร่วมโครงการ (Inclusion Criteria) ได้แก่

- 1) ผู้ป่วยที่ได้รับการตรวจวินิจฉัยเป็นโรคไตเรื้อรังระยะที่ 3 มีค่าอัตราการกรองของหน่วยไต 30-59 มิลลิตร/นาที/1.73 ตารางเมตร หรือ มีค่าครีเอตินินในเลือดมากกว่า 1.4 มก./ดล. ในทุกช่วงอายุ
- 2) มีอายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป
- 3) เป็นผู้ยินยอมให้ความร่วมมือในการศึกษา
- 4) เป็นผู้ที่มีสติสัมปชัญญะ รู้สึกตัวดี สามารถสื่อสารรู้เรื่อง
- 5) ยินดีเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ โดยได้รับการชี้แจงวัตถุประสงค์การทำวิจัยและเต็มใจให้ข้อมูล

เกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัยออกจากโครงการ(Exclusion Criteria) ได้แก่

- 1) ผู้ป่วยที่ได้รับการตรวจวินิจฉัยเป็นโรคไตเรื้อรังระยะที่ 4 ขึ้นไป (อัตราการกรองของหน่วยไตต่ำกว่า 30 ลงไป)
- 2) ผู้ป่วยล้างไต (โรคไตเรื้อรังระยะที่ 5)

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยในครั้งนี้ใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน สำหรับตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างใน จีรวิทย์เอกะกุล, 2543)

จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มได้ กลุ่มละ 28 คน และเพื่อป้องกันการสูญหายจากการติดตาม (dropout) ผู้วิจัยจึงปรับขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยคาดว่าจะมีการสูญหายร้อยละ 10 ซึ่งมีสูตรในการคำนวณ ดังนี้ (ขวัญเรือน แก่นทอง, 2561)

$$n_{ads} = \frac{n}{(1-R)}$$

เมื่อ n_{ads} = ขนาดตัวอย่างที่ปรับแล้ว

n = ขนาดตัวอย่างที่ได้จากสูตรคำนวณขนาดตัวอย่าง

R = สัดส่วนการสูญหายจากการติดตาม

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า } n_{ads} &= \frac{28}{1 - 0.10} \\ &= 31 \text{ คน} \end{aligned}$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มจึงเท่ากับ 31 คน รวมทั้งหมด 62 คน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ส่วน

1.1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป

1.2 แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไตมี 13 ข้อ เป็นข้อคำถามปลายปิด มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 4 ระดับตามความถี่ของการปฏิบัติพฤติกรรม ซึ่งมีเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

ปฏิบัติเป็นประจำ หมายถึง ปฏิบัติพฤติกรรม 6-7 วัน/สัปดาห์

ปฏิบัติบ่อยครั้ง หมายถึง ปฏิบัติพฤติกรรม 3-5 วัน/สัปดาห์

ปฏิบัติเป็นบางครั้ง หมายถึง ปฏิบัติพฤติกรรม 1-2 วัน/สัปดาห์

ไม่ปฏิบัติ หมายถึง ไม่ได้ปฏิบัติพฤติกรรมเลยต่อสัปดาห์

เกณฑ์ในการให้คะแนน

	คำถามด้านบวก	คำถามด้านลบ
ปฏิบัติเป็นประจำ	ให้ 4 คะแนน	ให้ 1 คะแนน
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	ให้ 3 คะแนน	ให้ 2 คะแนน
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ให้ 2 คะแนน	ให้ 3 คะแนน
ไม่ปฏิบัติ	ให้ 1 คะแนน	ให้ 4 คะแนน

1.3 แบบประเมินการรับรู้ตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ มี 20 ข้อซึ่งเป็นข้อคำถามปลายปิดมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 4 ระดับ ซึ่งเป็นคำถาม มีทั้งด้านบวก และลบ ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 4 ระดับ มีเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

	คำถามด้านบวก	คำถามด้านลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 4 คะแนน	ให้ 1 คะแนน
เห็นด้วย	ให้ 3 คะแนน	ให้ 2 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้ 2 คะแนน	ให้ 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 1 คะแนน	ให้ 4 คะแนน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย

โปรแกรมการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพในโรคไตเรื้อรังเพื่อชะลอการเสื่อมของไต โดยใช้ทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพเป็นกรอบแนวคิด โดยมีคู่มือปรับพฤติกรรมเพื่อชะลอไตเสื่อม ในคู่มือครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับ ไตและหน้าที่ของไต โรคไตเรื้อรัง การป้องกันการเกิดโรคไตเรื้อรัง การเลือกรับประทานอาหารที่เหมาะสมกับโรคไต วิธีการชะลอการเสื่อมของไต การบันทึกข้อมูลภาวะสุขภาพ การรักษาที่ได้รับ การบันทึกวันนัด สื่อชุดภาพพลิกเรื่องโรคไตเรื้อรังและการปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไต ซึ่งใช้เวลาในการดำเนินกิจกรรม 8 สัปดาห์ โดยกลุ่มทดลองจะเข้าร่วมกิจกรรม 2 ครั้ง และมีการโทรศัพท์ติดตามเยี่ยมอย่างน้อย 2 ครั้ง กิจกรรมในโปรแกรมการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพเพื่อชะลอการเสื่อมของไต มีดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 ขั้นตอนที่ 1 การสร้างสัมพันธภาพและการประเมินภาวะสุขภาพ โดยผู้วิจัย ชี้แจงวัตถุประสงค์ แนะนำการปฏิบัติกิจกรรมตลอดการเข้าร่วมการวิจัย ชี้แจงระยะเวลาในการดำเนินโครงการ แล้วค่อยลงนามยินยอมเข้าร่วมวิจัย, เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป, ทำแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไตและแบบประเมินการรับรู้ตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ขั้นตอนที่ 2 การให้ความรู้พื้นฐานและกิจกรรมโปรแกรมการส่งเสริม

พฤติกรรมสุขภาพเพื่อชะลอการเสื่อมของไต (ครั้งที่ 1) (กิจกรรมกลุ่ม โดยเน้นการเว้นระยะห่างกัน) ให้สุศึกษาเรื่องไตและหน้าที่ของไต, ให้สุศึกษาเรื่องโรคไตเรื้อรัง ภาวะแทรกซ้อนและความรุนแรงของโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้าย บังคับเสี่ยงต่อการก้าวหน้าเข้าสู่ระยะสุดท้ายของโรค และแนวทางในการดูแลรักษา

สัปดาห์ที่ 2 ขั้นตอนที่ 3 กิจกรรมโปรแกรมการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพเพื่อชะลอการเสื่อมของไต (ครั้งที่ 2) โดยส่งเสริมการปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไตเพื่อให้ผู้ป่วยมีความรู้และความเข้าใจในการปฏิบัติตัวอย่างถูกต้องตามหัวข้อนี้ (กิจกรรมกลุ่ม โดยเน้นการเว้นระยะห่างกัน) การรับประทานอาหารที่เหมาะสมเพื่อชะลอการเสื่อมของไต ได้แก่ โปรตีน โซเดียม ไขมัน และน้ำ, การออกกำลังกายสำหรับผู้ป่วยไตเรื้อรัง, การฉีดยาและสารที่เป็นพิษต่อไต, การหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการก้าวหน้าเข้าสู่ระยะสุดท้ายของโรค และมอบคู่มือและแนะนำการใช้คู่มือปรับพฤติกรรมเพื่อชะลอไตเสื่อมเมื่ออยู่ที่บ้าน

สัปดาห์ที่ 3-4 กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไตด้วยตนเองที่บ้าน โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้วิจัยด้วยการโทรติดตามเพื่อกระตุ้นการปฏิบัติตัวและสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค พร้อมให้คำแนะนำ

สัปดาห์ที่ 5-7 ขั้นตอนที่ 4 กิจกรรมโปรแกรมการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพเพื่อชะลอการเสื่อมของไต (ครั้งที่ 3) (รายบุคคล) โดยโทรศัพท์ติดตามเยี่ยมเพื่อพูดคุยเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไต สอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไต ช่วยเหลือในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการกับปัญหาและอุปสรรค, สนับสนุนให้ครอบครัวมีการช่วยเหลือ และให้กำลังใจในการปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไต

สัปดาห์ที่ 8 นักกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บข้อมูลหลังการทดลองและยุติโครงการวิจัย และสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มควบคุมจะได้รับการดูแลตามปกติ โดยจะมีการเก็บข้อมูลก่อนและหลังการทดลองในสัปดาห์ที่ 1 และ 8 สัปดาห์ในเวลาใกล้เคียงกัน

5. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำคู่มือปรับพฤติกรรมเพื่อชะลอไตเสื่อม สื่อชุดภาพพลิกเรื่องโรคไตเรื้อรังและการปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไต แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไต แบบประเมินการรับรู้ตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ความชัดเจน ครอบคลุมและความเหมาะสมของภาษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน แล้วนำมาคำนวณหาค่า IOC ซึ่งสำหรับเกณฑ์ขั้นต่ำที่ยอมรับได้คือ 0.80 ขึ้นไป โดยผลการคำนวณมีดังนี้ 1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วยคู่มือปรับพฤติกรรมเพื่อชะลอไตเสื่อม สื่อชุดภาพพลิก มีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 1 2) แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไต มีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 0.95 3) แบบประเมินการรับรู้ตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ มีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 0.93

การตรวจสอบหาความเที่ยง (Reliability) โดยนำทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ที่คลินิกโรคไตเรื้อรัง โรงพยาบาลพล หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ความสอดคล้องภายในของเครื่องมือโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ที่ยอมรับได้คือตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป จึงถือว่าเป็นเครื่องมือที่มีค่าความเที่ยงที่ยอมรับได้ (ขวัญเรือน แก่นทอง, 2561) โดยผลการวิเคราะห์มีดังนี้ 1) แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไต วิเคราะห์หาค่าความเที่ยงได้ เท่ากับ 0.72 2) แบบประเมินการรับรู้ตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ วิเคราะห์หาค่าความเที่ยงได้เท่ากับ 0.91

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่คลินิกโรคไตเรื้อรัง แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลพล อำเภพล จังหวัดขอนแก่น ระหว่างเดือนกันยายน ถึงเดือนตุลาคม 2564 โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. ก่อนการทดลอง มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป แบบสัมภาษณ์พฤติกรรม การปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไต และแบบประเมินการรับรู้ตามแบบ แผนความเชื่อด้านสุขภาพ ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้อธิบายถึงวิธีการตอบแบบสอบถามอย่างละเอียด

2. หลังการทดลอง ผู้วิจัยจะนัดเก็บรวบรวมข้อมูลภายหลังเสร็จสิ้นโปรแกรมการ ส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพ ในกลุ่มทดลองในสัปดาห์ที่ 8 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือชุดเดียวกัน กับที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลอง

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปประกอบการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบ สมมติฐานโดยใช้สถิติ Paired t-test , Independent t-test , Mann-Whiney U test, Chi-square test

8. ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะคล้ายคลึงกันทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยกลุ่มทดลองส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง ร้อยละ 74.20 มีอายุ 61 ปีขึ้นไป ร้อยละ 74.20 สถานภาพสมรส คู่ ร้อยละ 83.89 ระดับการศึกษาในระดับ ประถมศึกษา ร้อยละ 61.30 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 100 ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 54.85 รายได้ไม่เกิน 5,000 บาท/เดือน ร้อยละ 77.42 ระยะเวลา ที่เจ็บป่วยส่วนใหญ่ 7 ปีขึ้นไป ร้อยละ 61.30 ส่วนในกลุ่มควบคุมเป็นเพศหญิงร้อยละ 67.74 มีอายุ 61 ปีขึ้นไป ร้อยละ 61.30 สถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 77.42 ระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 67.74 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 100 มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 54.85 รายได้ไม่เกิน 5,000 บาท/เดือน ร้อยละ 83.87 ระยะเวลา ที่เจ็บป่วยส่วนใหญ่ 7 ปีขึ้นไป ร้อยละ 54.85 เมื่อเปรียบเทียบ ลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างระหว่างกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติ Chi-square test และ Fisher's exact test พบว่า ทั้งสองกลุ่มมีลักษณะข้อมูลทั่วไป ไม่แตกต่างกัน

2. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ก่อนและ หลังเข้าร่วมโปรแกรม และ ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ตามแบบแผนความเชื่อด้าน สุขภาพ 4 ด้าน ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้าย, การรับรู้ความรุนแรงของ โรคไตเรื้อรัง, การรับรู้ ประโยชน์ของการปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไตและการรับรู้ต่ออุปสรรคใน การปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไต มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p\text{-value} < .05$ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนด้านการรับรู้ตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ 4 ด้าน ก่อนการทดลองและหลัง ทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ($n=31$)

แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม	Difference		
	Mean $\pm$ SD	Mean $\pm$ SD	Medien	Min, Max	p-value
การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคไตเรื้อรัง ระยะสุดท้าย	2.96 $\pm$ 1.14	0.45 $\pm$ 0.96	2	0, 5	<0.001 ⁺⁺
การรับรู้ความรุนแรงของโรคไตเรื้อรัง	5.25 $\pm$ 1.32	1.68 $\pm$ 1.47	3.5	0, 9	<0.001 ⁺⁺

แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม	Difference		
	Mean±SD	Mean±SD	Medien	Min, Max	p-value
การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไต	2.04±1.05	0.32±0.65	1	0, 4	<0.001 ⁺⁺
การรับรู้ต่ออุปสรรคในการปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไต	0.68±0.98	-0.19±0.48	0	-2, 3	<0.001 ⁺⁺
การรับรู้ตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ 4 ด้าน	10.94±2.76	2.26±2.53	6.5	0, 16	<0.001 ⁺⁺

3. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไต ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม และระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไต ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 40.16 คะแนน (คะแนนเต็ม 52) กลุ่มควบคุมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 39.68 คะแนน (คะแนนเต็ม 52) กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไต ไม่แตกต่างกัน ส่วนหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไต ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 42.39 คะแนน (คะแนนเต็ม 52) สูงกว่ากลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 39.39 คะแนน (คะแนนเต็ม 52) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ p-value <.05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไต ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (n=31)

พฤติกรรมปฏิบัติตัว	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม	Difference		
	Mean±SD	Mean±SD	Mean±SD	95%CI	p-value
ก่อนการทดลอง	40.16±1.46	39.68±1.62	0.48±2.06	-0.30 ถึง 1.27	0.222 ⁺
หลังการทดลอง	42.39±1.26	39.39±1.56	3±1.97	2.28 ถึง 3.72	<0.001 ⁺

4. เปรียบเทียบอัตราการกรองของไต ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม และระหว่าง กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยอัตราการกรองของไต ก่อนการทดลองและหลังทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ p-value <.05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบอัตราการกรองของไต ก่อนการทดลองและหลังทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (n=31)

อัตราการกรองของไต	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม	Difference		
	Mean±SD	Mean±SD	Medien	Min, Max	p-value
อัตราการกรองของไต	0.34±0.10	-0.23±0.41	0	-1.40 , 2.20	<0.001 ⁺⁺

9. การอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พบว่าภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรม พฤติกรรมสุขภาพเพื่อชะลอไตเสื่อม กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ตามแบบแผนความเชื่อด้าน สุขภาพ 4 ด้าน ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้าย, การรับรู้ความรุนแรงของ โรคไตเรื้อรัง, การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไตและการรับรู้ต่อ

อุปสรรคในการปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไต มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p\text{-value} < .05$ สอดคล้องกับการศึกษาของขวัญเรือน แก่นของและคณะ (2561) ได้ศึกษาเรื่องผลของโปรแกรมการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไตในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะที่ 1-3a พบว่ากลุ่มทดลองภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมมีคะแนนการรับรู้ตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมและสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มทดลองภายหลังเข้าร่วมโปรแกรมมีคะแนนพฤติกรรมการปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไตโดยรวม สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมและสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการปฏิบัติตัวเพื่อชะลอ การเสื่อมของไต ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 42.39 คะแนน (คะแนนเต็ม 52) สูงกว่ากลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ย คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 39.39 คะแนน (คะแนนเต็ม 52) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p\text{-value} < .05$ สอดคล้องกับการศึกษาของเพ็ญพร ทวีบุตร (2560) ได้ศึกษาเรื่องผลของโปรแกรมการพยาบาลระบบสนับสนุนและให้ความรู้ในผู้ป่วยโรคเรื้อรังที่มีภาวะไตเรื้อรังระยะเริ่มต้น พบว่าหลังการทดลองกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องการดูแลตนเองและคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลตนเองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ภายหลังการทดลอง 6 สัปดาห์ และ 10 สัปดาห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 และ กลุ่มทดลอง หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยของอัตราการกรองไตเท่ากับ 50.14 สูงกว่าก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยของอัตราการกรองไตเท่ากับ 49.80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p\text{-value} < .05$ สอดคล้องกับการศึกษาของไพศาล ไตรศิริโชคและ หลังพร อรุณศาสตร์ (2562) ได้ศึกษาเรื่องผลของการสนับสนุนการจัดการตนเองโดยทีมสหสาขาวิชาชีพเพื่อชะลอโรคไตเรื้อรังในหน่วยบริการปฐมภูมิ โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น พบว่าภายหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมจัดการตนเองและอัตราการกรองของไตเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p < .05$ ทำให้อธิบายได้ ว่าการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ พัฒนามาจากแนวความคิดของ Becker & Maiman (1974) ที่เชื่อว่าการรับรู้ของบุคคลเป็นตัวบ่งชี้พฤติกรรมโดยบุคคลจะกระทำหรือเข้าใกล้กับ สิ่งที่ตนพอใจและคิดว่าสิ่งนั้นจะก่อให้เกิดผลดีต่อตนเองและหนีห่างจากสิ่งที่ตนไม่ปรารถนา การที่ บุคคลจะปฏิบัติตนเพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดโรคไตเรื้อรังนั้น เพราะบุคคลนั้นมีความเชื่อว่าตนเป็นผู้มีโอกาสรักษาต่อการเกิดโรคไตเรื้อรัง โรคที่เกิดขึ้นมีความรุนแรงสามารถทำให้เสียชีวิตได้หรืออาจมีผลกระทบต่อ ชีวิตประจำวันทำให้ไม่สามารถทำงานได้ สูญเสียรายได้และอาจเพิ่มภาระให้กับบุคคลในครอบครัว ฉะนั้น การปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพไม่ว่าจะเป็นการรับประทานอาหารที่เหมาะสม การดื่มน้ำ การออกกำลังกาย และการใช้ยาในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง จะเป็นประโยชน์ในการลดโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคหรือ ในกรณีที่เกิดขึ้นแล้วก็ช่วยลดความรุนแรงของโรคได้

10. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการบริหารการพยาบาล ควรมีนโยบายและสนับสนุนให้มีการนำโปรแกรมการ ส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพเพื่อชะลอการเสื่อมของไตไปใช้ในการสอนและให้ความรู้ในผู้ที่เป็โรคไตเรื้อรัง ตั้งแต่ระยะที่ 1 ไม่ว่าจะเป็นคลินิกเบาหวาน คลินิกความดันโลหิตสูง เพื่อให้มีการปฏิบัติพฤติกรรม สุขภาพที่เหมาะสม

1.2 ด้านการปฏิบัติการพยาบาล โปรแกรมการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพเพื่อชะลอการ เสื่อมของไตทำให้ผู้ป่วยมีการรับรู้เกี่ยวกับโรคและการปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไตที่ดีขึ้นทำให้ ผู้ป่วยมีความตระหนักในการดูแลสุขภาพของตนเอง มีความมั่นใจในการปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อม ของไตมากขึ้น ส่งผลให้ผู้ป่วยมีพฤติกรรมการปฏิบัติตัวที่ดีขึ้น ซึ่งหากผู้ป่วยสามารถคงไว้ซึ่งพฤติกรรมนี้ ได้ในระยะยาวก็จะเป็นผลดีกับตัวของผู้ป่วยเอง โดยจะทำให้ผู้ป่วยสามารถชะลอการเสื่อมของไตได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการศึกษาในระยะที่ยาวขึ้น ในระยะ 6 เดือนหรือ 1 ปี เพื่อติดตามความต่อเนื่อง ในการปฏิบัติ พฤติกรรมสุขภาพเพื่อชะลอการเสื่อมของไตของผู้ป่วยที่เป็นโรคไตเรื้อรัง
- 2.2 ควรมีการศึกษาในระยะที่ยาวขึ้นเพื่อประเมินผลลัพธ์ด้านอื่น ๆ เช่น ระยะเวลา ที่สามารถชะลอการรักษา ด้วยการบำบัดทดแทนไต เป็นต้น
- 2.3 ควรมีการศึกษาในระยะที่ยาวขึ้น ทั้งด้านการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อพัฒนาต่อยอด ให้เกิด Research and Development รวมไปถึงการสร้างสิ่งใหม่ที่เป็นนวัตกรรม (Innovation) ต่อไป

11. เอกสารอ้างอิง

- ขวัญเรือน แก่นทอง และคณะ. (2561). ผลของโปรแกรมการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพต่อพฤติกรรม การปฏิบัติตัว เพื่อ ชะลอ การเสื่อมของไตในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะที่ 1-3a โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลโนนม่วง จังหวัดขอนแก่น. **วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ, 37(3)** : กรกฎาคม – กันยายน. หน้า 211-220.
- จตุพร จันทะพุกษ์ และลักขณา ขอบเสียง. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางสุขภาพและ พฤติกรรมการดูแล ตนเอง ในการชะลอไตเสื่อมของผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง ระยะที่ 1-2. **วารสารศูนย์อนามัยที่ 9, 14(34)**, พฤษภาคม- สิงหาคม. หน้า 243-258.
- นิติ จารัตน์. (2563). ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดภาวะไตเสื่อมลงในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังที่คลินิกชะลอไตเสื่อม โรงพยาบาลลำดวน จังหวัดสุรินทร์. **วารสารการแพทย์โรงพยาบาลศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์, 35(2)** : พฤษภาคม - สิงหาคม. หน้า 451-460.
- ไพศาล ไตรสิริโชค และหลังพร อูรศาสตร์. (2562). ผลของการสนับสนุนการจัดการตนเองโดยทีม สหสาขาวิชาชีพเพื่อชะลอ โรคไตเรื้อรังในหน่วยบริการปฐมภูมิโรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น. **วารสารศรีนครินทร์เวชสาร**. หน้า 552-558.
- เพ็ญพร ทวีบุตร. (2560). ผลของโปรแกรมการพยาบาลระบบสนับสนุนและให้ความรู้ในผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ที่มีภาวะไตเรื้อรัง ระยะเริ่มต้น. **วารสารพยาบาลสาธารณสุข, 31(1)**, มกราคม-เมษายน. หน้า 129-145.
- ศุภดิวัน พิทักษ์แทน. (2562). การพยาบาลผู้ป่วยไตวายเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับยาระงับความรู้สึกเพื่อ ผ่าตัดปลูกถ่ายไต : กรณีศึกษา. **วารสารวิชาการแพทย์เขต 11, 33(3)**, กรกฎาคม-กันยายน. หน้า 589-600.
- สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุข. (2559). **คู่มือปฏิบัติการเพื่อดำเนินงานลด โรคไตเรื้อรัง CKD ใน ผู้ป่วยเบาหวานและความดันโลหิตสูง**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการ โรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกใน พระบรมราชูปถัมภ์.
- Bureau of Non Communicable Diseases. Manual to reduce chronic kidney disease in diabetes and hypertension patients. Nonthaburi: Bureau of Non-Communicable Diseases.
- Hill, N.R., Fatoba, S.T., Oke, J.L., Hirst, J.A., O'Callaghan, C.A., Lasserson, D. S.et. al. (2016). **Global prevalence of chronic kidney disease – a systematic review and meta-analysis**. PLOS ONE, 1-18.
- Ministry of Public Health. (2016). **Health Service Development Plan. Development of kidney health service system**. Bangkok: The Agricultural Co-operative Federation of Thailand; (In Thai)

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์
(Social Media) รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ส 11101) เพื่อส่งเสริม
ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง พุทธประวัติ

The Development of Learning Management Based on Constructivist Theory together
with social media in the Subjects of Social Study, Religions and Culture (ส 11101)
to Enhance Grade-One Students' Critical Thinking in the Topic "Biography of Buddha"

วริยา วิจิตรศุภการ¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ส 11101) สร้างและพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง พุทธประวัติ ศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎี คอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถม ศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนเทศบาล สวนสนุก สำนัการศึกษา เทศบาลนครขอนแก่น จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบวิเคราะห์เอกสาร แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ส 11101) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง พุทธประวัติ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบ วัดทักษะการคิดวิเคราะห์ แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t – test) แบบ Dependent และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ส่งเสริมการสร้างความรู้และประยุกต์ใช้ความรู้ 2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ส 11101) เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง พุทธประวัติ มีชื่อเรียกว่า MPACC Model กระตุ้นความสนใจโดยเฉพาะความเชื่อมโยงของสถานการณ์ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ส 11101) เรื่อง พุทธประวัติ สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ส 11101) เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่อง พุทธประวัติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.61, S.D. = 0.20)

คำสำคัญ : การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพึงพอใจ

¹สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครขอนแก่น

Abstract

The purposes of this research are as follows: 1) to examine the fundamental basis of learning management in the subjects of social study, religions and culture (S 11101), a course for grade-one students; 2) create and develop learning activity using Constructivist Theory together with social media to enhance critical thinking skill of grade-one students in the course previously mentioned and in the topic “Biography of Lord Buddha”; 3) to investigate the learning pattern developed from Constructivist Theory together with social media in the course and topic as mentioned and 4) to evaluate students’ satisfaction toward the learning activity developed from Constructivist Theory together with social media used in the course and topic as mentioned. The study was conducted with thirty-five, grade-one students (room 1/1) who were attending in semester 1, academic year 2019, in Suansanuk Municipal School. The research tools consisted of 1) interview forms; 2) document analyzing tool; 3) lesson plans with learning management using Constructivist Theory together with social media in the subjects of social study, religions and culture (S11101) to enhance critical thinking skill of grade-one students; 4) twenty test items with three multiple choices to evaluate academic achievement; 5) twenty test items with three multiple choices to evaluate critical thinking skill and 6) the ten-item questionnaires with three rating scales to evaluate students’ satisfaction. The data were analyzed by using means, standard deviation, dependent t-test and content analysis.

The research findings were as follows: The fundamental basis was examined to develop learning management of social study, religions and culture subjects (S11101) for grade-one students. It was found that the instructor used conventional method such as plain lectures without techniques and stimulating medias. Student read and took notes and no practice. Thus, the more effective way was to apply Constructivist Theory, which is the way students learn by doing activities, interacting with environment with different ways, exchanging knowledge and applying it. The learning pattern based on Constructivist Theory applied with social media in the subjects of social study, religions and culture (S11101) to enhance critical thinking skill of grade-one students in the topic of “Biography of Lord Buddha” is called MPACC Model. Its component consists of principle, objectives, learning process, content, knowledge, skills, motivators, social system, support, and fulfilment. Learning process is composed of 5 steps: 1) motivation (M); 2) presentation (P); 3) analysis (A); 4) construction (C); and 5) conclusion (C). The reliability was evaluated by experts and the average score was 4.53, with 0.54 standard deviation. So, the reliability is extremely high. The academic achievement of grade-one students after undertaking learning management based on Constructivist Theory applied with social media was higher with the significant statistics of 0.5., and so was the critical thinking skill, which was higher with the significant statistics of 0.5. The students’ satisfaction toward this learning management was rated high ($\bar{X}$ = 2.61, S.D. = 0.20)

Keywords: The fundamental basis of learning management to create and develop learning activity using Constructivist Theory together with social media, social media, critical thinking, skill satisfaction

1. บทนำ

ปัจจุบันโลกเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน โดยเฉพาะความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการศึกษา การจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนจึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการคิดเป็น ทำเป็น ตัดสินใจอย่างถูกต้องบนพื้นฐานของการเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม เกิดการพัฒนาตนเองรอบด้าน ซึ่งเกิดจากกิจกรรมที่เน้นกระบวนการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์ การสร้างค่านิยมต่อสังคม จึงจะส่งผลให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น ตัดสินใจเลือกอย่างชาญฉลาดและสามารถแก้ปัญหาได้ โรงเรียนเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ให้เด็กจึงจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสม เมื่อโลกปัจจุบันอยู่ในยุคเทคโนโลยี ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องรู้จักการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาทำให้เกิดประโยชน์ในการจัดการศึกษา โดยนำระบบการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นการเรียนรู้บนฐานเทคโนโลยี ครอบคลุมวิธีการเรียนรู้ในหลายรูปแบบ อาทิ การเรียนรู้บนคอมพิวเตอร์ การเรียนรู้บนเว็บ ห้องเรียนเสมือนจริง เป็นต้น

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2521 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น พระประมุข มีความรู้ทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่ดีต่อการศึกษา ต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิตโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ผู้เรียนทุกคนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาต้องเรียนเพราะกลุ่มสาระการเรียนรู้นี้ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันบนโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วตลอดเวลา การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจซึ่งแตกต่างกันอย่างหลากหลาย การปรับตัวกับบริบทสภาพแวดล้อม ทำให้เป็นพลเมืองที่รับผิดชอบ มีความสามารถทางสังคม มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามด้านความรู้ ทักษะและกระบวนการจนนำมาใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้

การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ของไวทสกอสกี ในเรื่องขอบเขตบริเวณความใกล้เคียงพัฒนาหาว่าปัญญาของผู้เรียน หมายถึง อาณาเขตศักยภาพของบุคคล ซึ่งสามารถพัฒนาได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้ที่มีความสามารถมากกว่า โดยกระบวนการมีจุดทำให้ได้มาซึ่งความคิดรวบยอดและการร่วมมือระหว่างครูและนักเรียน แนวคิดนี้ชี้ให้เห็นวิธีการสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน คือ การให้การช่วยเหลือเด็กในการเรียนรู้หรือการแก้ปัญหาหรือการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อสนับสนุนทั้งด้านข้อมูลและความร่วมมือ ทำให้ปัญหาการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเผชิญมีความซับซ้อนน้อยลง จนทำให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ในที่สุด การช่วยเหลือในการเรียนรู้ จึงมีประโยชน์ต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของผู้เรียน

ในปีการศึกษา 2560-2561 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก สำนักการศึกษา เทศบาลนครขอนแก่น มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 68.41 และ 67.97 ตามลำดับ ซึ่งไม่บรรลุตามค่าเป้าหมายร้อยละ 75 (โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก. 2561 : 17) และผลการประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2521 ความสามารถในการคิด มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 44.68 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ต่ำ (โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก. 2561 : 94) อาจเนื่องจากการจัดการเรียนรู้ขาดสิ่งเร้าหรือสิ่งจูงใจในการเรียน ไม่มีสื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย ทำให้นักเรียนเบื่อหน่ายในการเรียนเรื่องที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา การนำสื่อประสมมาใช้ในการสอน จะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างเข้าใจ มองเป็นภาพชัดเจนและเป็นรูปธรรมและได้เรียนรู้อย่างมีความหมายมากขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ส 11101) เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง พุทธประวัติ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสูงขึ้น และมีความพึงพอใจในการเรียนรู้

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ส 11101) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

2.2 เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ส 11101) เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง พุทธประวัติ

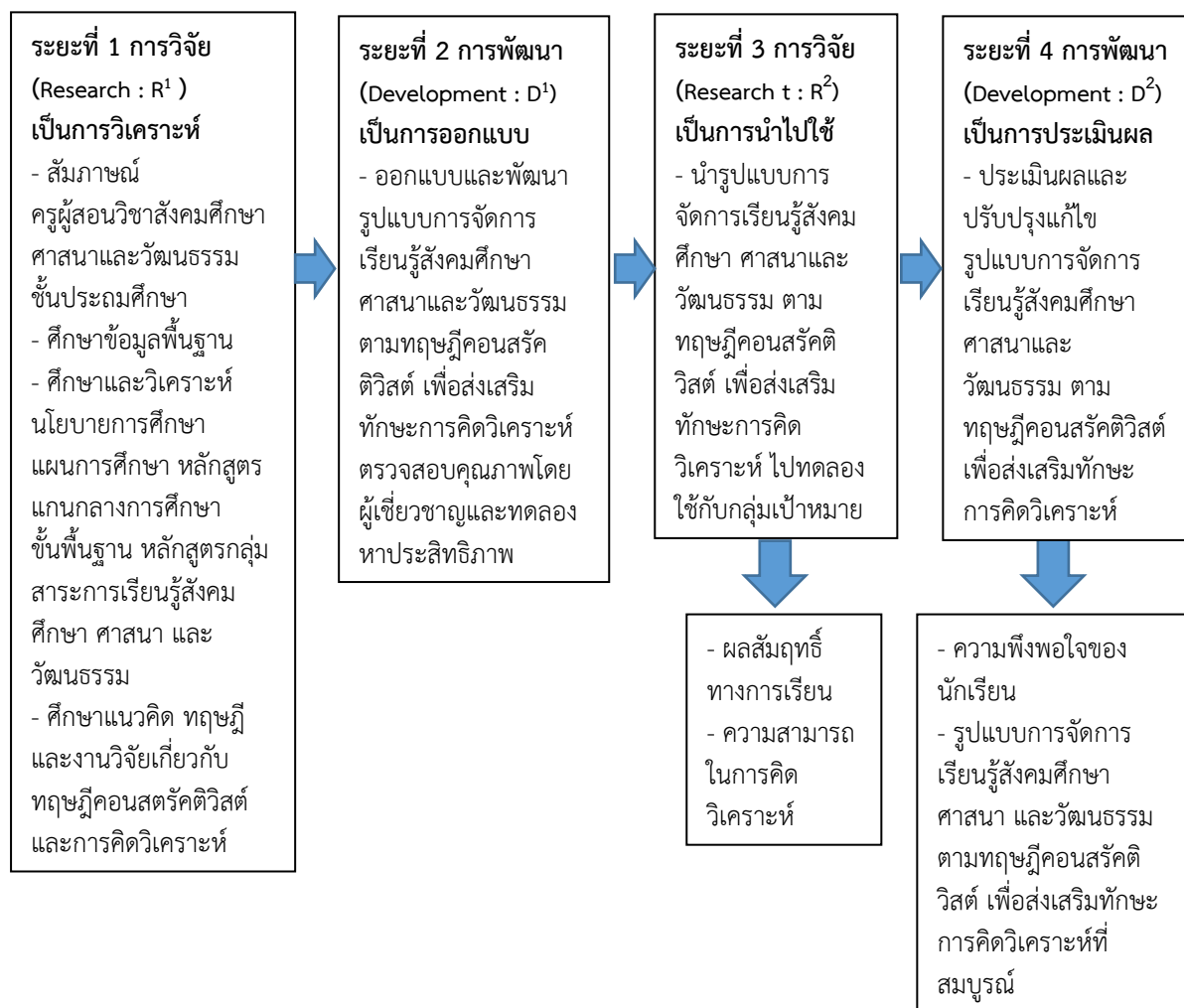
2.3 เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ส 11101) เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง พุทธประวัติ

2.4 เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ส 11101) เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง พุทธประวัติ

3. แนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้

1. หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลสวนสนุก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้
3. ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์
4. สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)
5. การจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์
6. การคิด
7. การคิดวิเคราะห์
8. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
9. ความพึงพอใจ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

มีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล 4 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การวิจัย : การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ส 11101) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ระยะที่ 2 การพัฒนา : การสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง พุทธประวัติ

ระยะที่ 3 การวิจัย : การศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ส 11101) เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง พุทธประวัติ

ระยะที่ 4 การพัฒนา : การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ส 11101) เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่อง พุทธประวัติ

1. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียน ที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก สำนักการศึกษา เทศบาลนครขอนแก่น จำนวน 35 คน ได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับฉลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เนื่องจากนักเรียนแต่ละห้อง มีความสามารถใกล้เคียงกัน การจัดห้องเรียนใน แต่ละห้องเป็นแบบคละความสามารถ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบวิเคราะห์เอกสาร

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำราเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์ กำหนดประเด็นสัมภาษณ์และสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสำหรับครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 สร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ส 11101) ชั้นประถม ศึกษาปีที่ 1 แล้วนำแบบสัมภาษณ์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมและความตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) ความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องเชิงโครงสร้างแบบสัมภาษณ์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประเมินความเหมาะสม/สอดคล้องของประเด็นในการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลในการประเมินความเหมาะสม/สอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผลการประเมินพิจารณาจากค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 3.51 ขึ้นไปและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ไม่เกิน 1.00 ไปใช้ในการเก็บข้อมูล แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมจากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ตั้งแต่ 4.80-5.00 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตั้งแต่ 0.00-0.45 ทำการปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และพิมพ์ฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. แบบวิเคราะห์เอกสาร เป็นแบบวิเคราะห์เอกสารการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ส 11101) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยทำการศึกษาเอกสาร ตำราเกี่ยวกับการสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร กำหนดประเด็นการวิเคราะห์เอกสาร สร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร นำแบบวิเคราะห์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของแบบวิเคราะห์เอกสารเชิงทฤษฎีและนำไปปรับปรุงแก้ไข นำแบบวิเคราะห์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) ความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องเชิงโครงสร้างแบบสัมภาษณ์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประเมินความเหมาะสม/สอดคล้องของประเด็นในการวิเคราะห์เอกสารที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ผลการประเมินพิจารณาจากค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนความเหมาะสม/สอดคล้องของประเด็นการวิเคราะห์เอกสารตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาแปลความหมายตามเกณฑ์ โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญและการแปลความหมายเช่นเดียวกับการแปลความเหมาะสม/ความสอดคล้องเชิงโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ตั้งแต่ 1.80-5.00 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตั้งแต่ 0.00-0.45 อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการประเมิน ทำการปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และพิมพ์ฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปวิเคราะห์เอกสารข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ส11101) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการสัมภาษณ์ครูผู้สอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษา พบว่า ครูสอนแบบบรรยาย ขาดเทคนิคการสอน และขาดสื่อ ที่สร้างความสนใจ นักเรียนอ่านละเอียด บันทึกตามครู เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปฏิบัติน้อย แนวคิดและทฤษฎีที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมการสร้างความรู้และประยุกต์ใช้ความรู้

5.2 ผลการวิจัยระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง พุทธประวัติ มีชื่อเรียกว่า MPACC Model มีองค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการเรียนรู้ สารความรู้และทักษะกระบวนการ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ระบบสังคม สิ่งสนับสนุน และหลักการตอบสนอง ซึ่งมีขั้นตอนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นคิดวิเคราะห์ (Motivation : M) 2) ขั้นนำเสนอเนื้อหาหรือสถานการณ์ (Presentation : P) 3) ขั้นคิดวิเคราะห์ (Analysis : A) 4) ขั้นสร้างความรู้ (Construction : C) และ 5) ขั้นสรุป (Conclusion : C) และผลจากการประเมินความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญ มีคะแนนเฉลี่ย 4.53 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.54 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

5.3 ผลการวิจัยระยะที่ 3 การศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ส 11101) เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง พุทธประวัติ พบว่า

5.3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง พุทธประวัติ สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ส 11101) เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่อง พุทธประวัติ

คะแนน ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน	จำนวน นักเรียน	คะแนน เต็ม	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ค่า t	df	P
ก่อนเรียน	35	20	9.40	1.93	7.70	34	0.00*
หลังเรียน	35	20	17.06	1.55			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.3.2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทดสอบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง พุทธประวัติ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ส 11101) เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ พบว่า นักเรียนมีคะแนนทดสอบการคิดวิเคราะห์หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 8.20, S.D. = 1.32) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คะแนนทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียน และหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้

คะแนน ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน	จำนวน นักเรียน	คะแนน เต็ม	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ค่า t	df	P
ก่อนเรียน	35	20	8.20	1.32	8.49	34	0.00*
หลังเรียน	35	20	17.26	1.60			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.4 ผลการวิจัยระยะที่ 4 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ส 11101) เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่อง พุทธประวัติ โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ พบว่านักเรียนมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.61, S.D. = 0.20) มีความพึงพอใจมากที่สุดอันดับแรก คือ ครูสนับสนุนให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมสืบค้นข้อมูลรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย ($\bar{X}$ = 2.86, S.D. = 0.36) ครูให้นักเรียนมีอิสระในการเลือกปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจ ($\bar{X}$ = 2.83, S.D. = 0.38) และครูใช้คำถามปลายเปิดที่หลากหลาย ยั่ว/กระตุ้นให้นักเรียนคิด ($\bar{X}$ = 2.80, S.D. = 0.41) ตามลำดับ

6. อภิปรายผล

6.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ส 11101) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ครูสอนแบบบรรยาย ขาดเทคนิคการสอน และขาดสิ่งเร้าความสนใจ นักเรียนอ่านและจดบันทึกตามครู เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปฏิบัติน้อย ที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ส่งเสริมการสร้างความรู้และประยุกต์ใช้ความรู้ นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองด้วยวิธีที่หลากหลาย ตามความถนัดและความสนใจ เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ มีสื่อการเรียนรู้และสถานการณ์จำลองที่น่าสนใจเกี่ยวกับสิ่งใกล้ตัว หรือชีวิตจริงในการดำเนินชีวิตประจำวัน มีการเตรียมบรรยากาศ บริบทห้องเรียนเพื่อสร้างแรงจูงใจนักเรียนเกิดคำถามและต้องการค้นหาคำตอบ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พบว่า มีเจตนารมณ์ที่ต้องการเน้นย้ำว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2521 พบว่า มุ่งพัฒนานักเรียนทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาค้นคว้า โดยมุ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพและมุ่งพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก

6.2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ส 11101) เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง พุทธประวัติ มีชื่อเรียกว่า MPACC Model มีองค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการเรียนรู้ สารความรู้และ ทักษะกระบวนการ สิ่งส่งเสริมการเรียนรู้ ระบบสังคม สิ่งสนับสนุน และหลักการ และผลจากการประเมินความเหมาะสมของ ผู้เชี่ยวชาญ มีคะแนนเฉลี่ย 4.53 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.54 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่า รูปแบบ การจัดการเรียนรู้มีคุณภาพเหมาะสม แล้วนำไปทดลองกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างและสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน แล้วนำผล ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์ ซึ่งเป็นไปตามขั้นตอนการพัฒนาแบบการสอนของ ทิศนา ขัมมณี (2556 : 215-216) ดังนี้ 1) กำหนดจุดมุ่งหมายการพัฒนาแบบการเรียนการสอน 2) ศึกษาหลักการ/ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน 3) ศึกษาสภาพการณ์และปัญหาที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยในการ ค้นหาคำตอบประกอบที่สำคัญ 4) กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบ 5) นำองค์ประกอบต่าง ๆ มาจัดเป็นหมวดหมู่ เพื่อความ สะดวกในการคิดและดำเนินการในขั้นต่อไป 6) จัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ โดยพิจารณาว่าองค์ประกอบใดเป็น เหตุและเป็นผลขึ้นต่อกันในลักษณะใด 7) สร้างสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ โดยแสดงให้เห็นถึงผังจำลองขององค์ประกอบ ต่าง ๆ 8) ทดลองใช้รูปแบบเพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้น 9) ประเมินผลโดยการศึกษาผลที่เกิดจากการทดลองใช้รูปแบบ และ 10) ปรับปรุงรูปแบบ

6.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนของนักเรียนชั้นประถม ศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบ การจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม (ส 11101) เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่อง พุทธประวัติ สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะว่า หลักการของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ด้วยตนเอง จากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมอย่างกระตือรือร้น การจัดการกับสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม จึงเป็น องค์ประกอบสำคัญอีกอย่างหนึ่งของการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ การเรียนรู้ตาม แนวทางการสร้างความรู้ เป็นการ เรียนรู้อย่างต่อเนื่องจากความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิม เป็นการแสวงหาความหมายใหม่ ความรู้ความเข้าใจใหม่ และการ สร้างความเข้าใจในภาพรวมมากกว่าเป็นส่วน ๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยุทธกรณ์ ก่อศิลป์ (2556 : 133) ได้ศึกษาการ พัฒนาความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยใช้ เทคนิคแผนผังทางปัญญา รายวิชา ส32103 สังคมศึกษา ชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย พบว่า นักเรียน จำนวนร้อยละ 84.84 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 83.02 ของคะแนนเฉลี่ย ซึ่งผ่าน เกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือนักเรียนร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป

6.4 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถม ศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ส 11101) เพื่อส่งเสริมทักษะการคิด วิเคราะห์ เรื่อง พุทธประวัติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.70$, S.D. = 0.45) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเน้นให้นักเรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ จากเรื่องราว ด้วยสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) กระตุ้นให้มีการแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนในกลุ่มและ กับครูผู้สอน และสร้างความรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณัฐพล บัวอุไร (2555 : 109-110) ทำการวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองวิชาการสร้างงานสื่อผสม เรื่อง คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ลำลูกกา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ในระดับมาก

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

- 1) ครูผู้สอนควรศึกษาขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เข้าใจและปฏิบัติตามขั้นตอน พร้อมทั้งเตรียมสื่อประสม ใบกิจกรรม ใบความรู้ แบบทดสอบย่อย ให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน
- 2) ในขั้นวิเคราะห์ ครูผู้สอนควรใช้คำถามกระตุ้นการคิดของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดการคิดเชื่อมโยงความรู้ และสามารถวิเคราะห์เนื้อหาหรือเรื่องราวได้อย่างถูกต้อง
- 3) ครูผู้สอนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ที่พัฒนาขึ้น ไปใช้ในเนื้อหาอื่น ๆ
- 2) ควรมีการเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ที่พัฒนาขึ้นกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดทฤษฎีอื่น ๆ

8. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ. (2544). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพมหานคร : พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว).
- ณัฐพล บัวอูไร. (2555). ผลการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง วิชาการสร้างงานสื่อผสม เรื่องคอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ลำลูกกา. วิทยา- นวัตกรรมศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยและประเมินทางการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์.
- ทีศนา แชมมณี. (2556). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุทธกรณ์ ก่อศิลป์. (2555). การพัฒนาความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญารายวิชา ส32103 สังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/16 โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด

The Performance Efficiency of Drug Sales Representatives in the Northeastern Region: A
Case Study of Siam Pharmaceutical Company Limited

สุทธิสา พรหมศรี¹, ทรศิกา จารุกำจร²,
นพดล มั่งมี³, อติศรา แยมโกสม⁴,
ปรมินทร์ นวลอินทร์⁵, สวิตา อ่อนละอ⁶

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา และ 3) เสนอแนะแนวทางในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด โดยมีประชากรที่ศึกษาครั้งนี้ คือ พนักงานขายบริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 156 คน ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีทดสอบ การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า 1) การเปรียบเทียบความแตกต่างของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด จำแนกตาม เพศ ระดับอายุ ระดับการศึกษา รายได้ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน สถานภาพ ไม่แตกต่างกัน 2) การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ความแปรปรวนประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด ปัจจัยด้านแรงจูงใจ โดยเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยาได้ดีที่สุด คือ ด้านการได้รับผิดชอบต่องาน รองลงมา ด้านลักษณะของงานที่ทำ ด้านความก้าวหน้า ด้านการได้รับความยอมรับ และ ด้านความสำเร็จ ปัจจัยด้านค่าจ้าง โดยเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยาได้ดีที่สุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน รองลงมาด้านเงินเดือนและผลตอบแทน ด้านความมั่นคงในงาน ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านเทคนิคการควบคุมดูแล และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ปัจจัยด้านมิติสัมพันธ์ภาพ โดยเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยาได้ดีที่สุด คือ ด้านการสนับสนุนจากหัวหน้างาน รองลงมา ด้านการมีความเกี่ยวข้องในงาน ด้านความผูกพันระหว่างเพื่อนร่วมงาน ปัจจัยด้านมิติความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน โดยเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยาได้ดีที่สุด คือ ด้านการสนับสนุนความมีเสรีในการทำงาน รองลงมา ด้านการมุ่งมั่นในการทำงาน และด้านความกดดันในการทำงาน ปัจจัยด้านมิติการคงไว้และการเปลี่ยนแปลงระบบงาน โดยเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยาได้ดีที่สุด คือ ด้านความชัดเจนของงาน รองลงมา ด้านการควบคุม และด้านการนำนวัตกรรมมาใช้ในการทำงาน 3) แนวทางในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด พบว่า การให้

¹นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

^{2,3}อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

⁴⁻⁶อาจารย์ประจำ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

รางวัลผลตอบแทนกับพนักงานขายที่ปฏิบัติงานบนความเสี่ยงและความขาดแคลนบุคลากร ได้แก่ รายได้ ค่าตอบแทน และสวัสดิการ เพื่อให้พนักงานมีแรงจูงใจในการทำงานและการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การสนับสนุนสิ่งช่วยในการปฏิบัติงาน หน้ากากอนามัย ชุดตรวจ ATK สนับสนุนกรมธรรม์ประกันชีวิตคุ้มครอง เพื่อช่วยลดความเครียดทางจิตใจของผู้ปฏิบัติงานที่อาจเกิดขึ้นได้และให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น การสร้างสัมพันธ์กับหน่วยงาน ต้องสร้างความรัก ความผูกพัน ระหว่างพนักงานขายกับบริษัทด้วย ทำให้เกิดความไว้วางใจ โดยมอบความรับผิดชอบและอำนาจในการตัดสินใจให้ ต้องให้กรอบความรับผิดชอบที่มอบให้ และเน้นให้รู้จักการทำงานเป็นทีม ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ การเลื่อนตำแหน่งในทุกกลุ่ม ต้องใช้วิธีการที่เหมาะสม เพราะฉะนั้นจะต้องกำกับดูแลให้มีความยุติธรรมจริง ๆ ด้านสถานที่ตั้ง สภาพที่ทำงานอาคารต่าง ๆ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มีครบ แต่ควรเพิ่มการกำกับดูแลระบบสาธารณสุขโรคต่าง ๆ ให้ใช้ได้ตลอด 24 ชั่วโมง และอย่างต่อเนื่อง รวมถึงบรรยากาศการทำงาน เพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชายังมีความผูกพันกันน้อยอยู่ ควรจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, แรงจูงใจ, พนักงานขาย

Abstract

The objectives of this research were 1) to compare the performance of drug sales staff, 2) to study the factors affecting the efficiency of drug sales staff. and 3) suggesting guidelines for enhancing the efficiency of drug sales staff In the Northeastern region, a case study of Siam Pharmaceutical Company Limited. The population studied in this study was a salesperson of Siam Pharmaceutical Company Limited in the Northeastern region of 156 people used a questionnaire to collect data. The statistics used in the analysis were percentage, mean and standard deviation t-test of one way analysis of variance and multiple regression analysis.

The results revealed that: 1) The comparison of differences in the performance of drug dealers in the northeastern region, a case study of Siam Pharmaceutical Company Limited classified by gender, age level, educational level, income level, period of work, and status were not different. 2) Multiple regression analysis the variance in the performance of drug sales staff in the Northeastern region: a case study of Siam Pharmaceutical Company Limited. Motivator Factors when considering independent variables that affect the efficiency of drug sales staff is the best being responsible for the work, followed by the nature of the work performed progress in terms of recognition and success. Hygiene Factors when considering independent variables that affect the efficiency of drug sales staff is the best work environment followed by salary and compensation job security policy and administration supervisory techniques and interpersonal relations. Relationship Dimension factor when considering independent variables, factors of working environment that affect the performance of drug sales staff is the best Support from the supervisor followed by work involvement the relationship between colleagues. Personal Development Dimension factors of career advancement when considering independent variables, factors of working environment that affect the performance of drug sales staff is the best Supporting freedom of work followed by commitment to work and work pressure. System Maintenance Dimension factors of retention and change in work systems when

considering independent variables, factors of working environment that affect the performance of drug sales staff is the best clarity of work followed by control and the aspect of bringing innovation to work.

3) Guidelines for enhancing the efficiency of drug sales staff In the northeastern region, a case study of Siam Pharmaceutical Company Limited found that The rewarding rewards for salespeople who work on risks and shortages include income, compensation and benefits to keep employees motivated to work and to operate more efficiently. Support work aids Face masks, ATK test kits, and support life insurance policies to help reduce mental stress of potential operators and to a better quality. The relationships with agencies must create a love and bond between the salesperson and the company together. Build trust by giving Responsibility and power to make decisions must provide a framework of responsibility that Give and emphasize to know how to work as a team. The career advancement promotion in all groups' appropriate methods must be used. Therefore, it must be supervised to be really fair. The location Working conditions, various buildings, various facilities are complete, but should increase the supervision of various utilities available 24 hours a day and continuously including the working atmosphere colleague supervisor the subordinates still have little ties to each other. Relationship building activities should be ongoing.

Keywords: Performance, Motivation, Salesperson

1. บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในประเทศไทย ส่งผลให้ภาวะการแข่งขันในอุตสาหกรรมยา สอดคล้องกับความท้าทายทางสุขภาพในหลายประเด็น ไม่ว่าจะเป็นการแพร่กระจายของเชื้อโรคเกิดขึ้นได้ง่ายขึ้น ทำให้ผู้คนหันมาสนใจสุขภาพส่วนตัวมากขึ้น รวมทั้งการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และเพื่อตอบรับกับความท้าทายทางสุขภาพ เทคโนโลยีจำนวนมากได้ถูกพัฒนาขึ้น ส่งผลให้อุตสาหกรรมยาที่มีการแข่งขันที่สูงในประเทศปี 2563 จากรายงานศูนย์วิจัยกรุงศรี (2564) ผลจากการแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ที่รุนแรงและแผ่ลามไปทั่วประเทศ ทำให้คาดว่าจำนวนผู้เข้ารับบริการในโรงพยาบาลสำหรับโรคที่ไม่รุนแรงจะลดลง ขณะที่ปี 2565-2566 คาดว่ามูลค่าจำหน่ายยาจะขยายตัวเฉลี่ย 3.5% ต่อปี เนื่องจาก (1) กระแสการใส่ใจสุขภาพของคนไทยเพิ่มขึ้น (2) จำนวนประชากรผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น (3) การเข้าถึงช่องทางการรักษาที่ดีขึ้น ภายใต้ระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า และ (4) ผู้ป่วยต่างชาติมีแนวโน้มกลับมาใช้บริการมากขึ้นภาวะการแข่งขันของอุตสาหกรรมยาในประเทศไทยมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น จาก (1) ผลิตภัณฑ์ยานำเข้าราคาถูกจากอินเดียและจีน (2) การเพิ่มขึ้นของนักลงทุนรายใหม่จากต่างชาติ (3) การเข้ามาลงทุนของกลุ่มทุนจากธุรกิจอื่น และ (4) ต้นทุนของผู้ผลิตยาในประเทศไทยมีแนวโน้มสูงขึ้นจากค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงโรงงานผลิตยาให้ได้ตามมาตรฐาน GMP-PIC/S รวมถึงราคาวัตถุดิบนำเข้าที่มีแนวโน้มสูงขึ้นสำหรับปี 2564-2565 คาดว่ามูลค่าการจำหน่ายยาในประเทศจะขยายตัวดีขึ้นเฉลี่ยที่ 4.5-5.0% ตามความต้องการใช้ยาที่เพิ่มขึ้นของประชาชน ทำให้องค์กรธุรกิจมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบในการทำงานมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งจะมีผลต่อทักษะความสามารถในการทำงานของพนักงานที่ต้องพัฒนาให้ทันกับเทคโนโลยี และองค์กรยังมีการปรับเปลี่ยนอัตราค่าจ้างคนที่ลดลงตามความจำเป็น รวมไปถึงผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจที่ตกต่ำลง สวัสดิการและผลตอบแทนต่าง ๆ ก็จะมีผลน้อยลงตามมา ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร องค์กรต้องสร้างความพึงพอใจในปฏิบัติงาน ทักษะที่ดีต่อองค์กร สร้างความทุ่มเท แรงกาย แรงใจ ความคิด และพร้อมพัฒนา จึงจะสามารถสร้างประสิทธิภาพในการทำงานได้ ดังนั้นควรมุ่งเน้นการบูรณาการระหว่างความเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคใหม่ในรูปแบบต่าง ๆ และ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้

สอดคล้องกับบริบทสังคมโดยการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและทักษะที่ตรงกับงานยกระดับคุณภาพมาตรฐานการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น จะช่วยให้การทำงานบรรลุเป้าหมายขององค์กร และประสบความสำเร็จขององค์กร (พยัต วุฒิรงค์, 2559)

บริษัทสยามฟาร์มมาซูติคอล จำกัด เปิดดำเนินงานจำหน่ายผลิตภัณฑ์เภสัชภัณฑ์ (ร้านค้าปลีก/ร้านค้าส่ง) โดยมีกลุ่มพนักงานขาย จำนวน 156 คน (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) มีการดำเนินงานประสานตั้งแต่ผลิตภัณฑ์เภสัชภัณฑ์จากบริษัท ตลอดจนการจัดส่งสินค้าให้แก่ลูกค้าตามเวลาที่กำหนดการสั่งซื้อของลูกค้าภายในประเทศและต่างประเทศ โดยผู้บริหารได้นำระบบการบริหารและระบบคุณภาพต่างๆ เข้ามาปรับใช้เพื่อพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง ทั้งทางด้านกระบวนการผลิตและการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและการพัฒนาให้เกิดขึ้นในทุกกระบวนการในองค์กร เพื่อให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของลูกค้าและเป็นการลดต้นทุนการผลิตให้รองรับสถานการณ์การแข่งขันทางธุรกิจ ตลอดจนเพื่อความความอยู่รอดและยั่งยืนขององค์กร ปัจจัยด้านทรัพยากรบุคคลที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ โดยเฉพาะพนักงานขายจากการปฏิบัติงานของพนักงานขายสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 พบว่า พนักงานมีการลาออกเมื่อพนักงานได้รับแรงจูงใจจากบริษัทใหม่ที่ดีกว่า และบุคลากรที่เคยรับเข้ามาทำงานนั้น ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการปฏิบัติงานขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน เนื่องจากพนักงานปฏิบัติงานผิดพลาด ที่เกิดจากการใช้พนักงานใหม่ที่ขาดทักษะ ความรู้ ความสามารถและความชำนาญในการปฏิบัติงาน ทำให้บริษัทปฏิบัติงานไม่ราบรื่น หรือไม่มีความคล่องตัวในการทำงาน ซึ่งส่งผลโดยรวมของบริษัท (ฝ่ายบุคคล, บริษัทสยามฟาร์มมาซูติคอลจำกัด, 2563)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในองค์กรของพนักงานขาย อันเป็นผลมาจากความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน โดยสามารถวัดผลได้จาก ด้านคุณภาพของงาน ด้านปริมาณงาน ด้านเวลา และด้านค่าใช้จ่าย ผู้วิจัยเป็นหนึ่งในบุคลากรของบริษัทสยามฟาร์มมาซูติคอล จำกัด มีความสนใจที่จะศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขาย ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มมาซูติคอล จำกัด ซึ่งผลที่ได้รับจากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ในการใช้เป็นข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานของบริษัทฯ อันจะนำไปสู่การปรับปรุงการบริหารงานบุคคล การพัฒนาบุคลากรของบริษัทฯ และเป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานขายบริษัทสยามฟาร์มมาซูติคอล จำกัด ทั้งยังเป็นเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากร เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขาย ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มมาซูติคอล จำกัด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขาย ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มมาซูติคอล จำกัด

2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขาย ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มมาซูติคอล จำกัด

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานบริษัทสยามฟาร์มมาซูติคอล จำกัด ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และรายได้ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขาย แตกต่างกัน

3.2 ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงานและปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานด้านใดบ้างที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด

4. แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานนั้น มักจะพูดถึง ผลการปฏิบัติงานซึ่งถือได้ว่าเป็นเรื่องเดียวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน คือเมื่อผลการปฏิบัติงานที่ดีก็ถือว่ามีประสิทธิภาพในการทำงานสูงและถ้าผลการปฏิบัติงานไม่ดีก็ถือว่าไม่มีประสิทธิภาพในการทำงานต่ำ ซึ่งได้มีหลายท่านได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานไว้ดังนี้

อนันท์ งามสะอาด (2563) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง กระบวนการ ดำเนินงานที่มีลักษณะในด้านการประหยัด ได้แก่ ประหยัดต้นทุน ประหยัดทรัพยากร และประหยัดเวลา เสร็จทันตามกำหนดเวลา

ไพบูลย์ ตั้งใจ (2554) กล่าวว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน หมายถึง การกระทำของแต่ละบุคคลที่มีความสามารถและความพร้อม พยายามทุ่มเทอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานของตนอย่าง คล่องแคล่ว ด้วยความมีระเบียบ มีกฎเกณฑ์ ปฏิบัติงานให้เสร็จทันเวลา รวดเร็ว ถูกต้อง มีคุณภาพ และมาตรฐาน จึงสรุปได้ว่าบุคคลจะมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ต้องเกิดจากความขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบและเอาใจใส่ในงานพร้อมด้วยจิตใจที่ซื่อสัตย์ และภักดีต่อองค์กร งานจะประสบ ความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้หรือดียิ่งขึ้น

สมคิด บางโม (2558) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์ของงานที่มีคุณค่าที่แท้จริง ไม่ว่าจะปฏิบัติงานอะไร ถ้าข้าราชการรู้ว่าสิ่งที่ตนทำนั้นมีค่ามีประโยชน์อย่างแท้จริง ย่อมตั้งใจปฏิบัติงานที่มีคุณค่านั้น ๆ มากกว่างานที่ไม่มีประโยชน์ 2) สถานที่ปฏิบัติงานหรือสิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติงานที่ดี การจัดสถานที่ปฏิบัติงานสะอาด มีอุปกรณ์เครื่องอำนวยความสะดวกสบายที่เหมาะสม มีสิ่งอำนวยความสะดวกพอสมควร และ 3) ความมั่นคงในตำแหน่งหน้าที่การงาน เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมั่นใจอยู่เสมอว่าตำแหน่งหน้าที่ที่ตนกระทำนั้น จะเป็นอะไร ผู้บริหารที่ดีจะต้องพยายามสนับสนุนให้ข้าราชการของตนก้าวหน้าต่อไปให้มากที่สุด หาโอกาสให้ได้รับตำแหน่ง หน้าที่สูงขึ้น สนับสนุนให้เรียนต่อหรือเข้ารับการอบรมสัมมนา

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2550 : 21-24) การปฏิบัติงานของแต่ละคนจะถูกกำหนด โดยปัจจัย 3 ส่วน ดังนี้

1. คุณลักษณะเฉพาะส่วนบุคคล แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1.1 ลักษณะที่เกี่ยวกับ เพศ อายุ เชื้อชาติเผ่าพันธุ์

1.2 ลักษณะที่เกี่ยวกับความรู้ความสามารถ ความถนัดและความชำนาญของบุคคล ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้จะได้มาจากการศึกษาอบรม และสั่งสมประสบการณ์

1.3 ลักษณะทางด้านจิตวิทยา ซึ่งได้แก่ ทักษะคติ ค่านิยม การรับในเรื่องราวรวมทั้งบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลด้วย

2. ระดับความพยายามในการทำงาน จะเกิดขึ้นจากการมีแรงจูงใจ ในการทำงาน ได้แก่ความต้องการแรงผลักดันอารมณ์ความรู้สึก ความสนใจ ความตั้งใจ เพราะว่าคนที่มีความตั้งใจในการทำงานสูงจะมีความพยายามที่จะอุทิศกำลังกายและกำลังใจให้แก่การทำงาน มากกว่าผู้ที่แรงจูงใจในการทำงานต่ำ

3. แรงสนับสนุนจากองค์กรหรือหน่วยงาน ซึ่งได้แก่ ค่าตอบแทน ความยุติธรรมการติดต่อสื่อสาร และวิธีการที่จะมอบหมายงานซึ่งมีผลต่อกำลังใจผู้ปฏิบัติงาน

Piercy et al. (2012) ได้ศึกษาเปรียบเทียบวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้แทนขาย ตามแนวทางพฤติกรรม และผลลัพธ์ โดยใช้องค์ประกอบของการประเมิน คือ ความสามารถ ทักษะคิด แรงจูงใจ กลยุทธ์การขาย และ ผลการดำเนินงาน โดยวิธีการประเมินผลงานของผู้แทนขายตามแนวทางพฤติกรรม

Petersen และ Plowman (อ้างถึง จิตราวรรณ ถาวรวงศ์สกุล. 2554) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการทำงาน โดยมีการสรุปองค์ประกอบของประสิทธิภาพไว้ 4 ข้อ ดังนี้

ด้านคุณภาพงาน หมายถึง พนักงานขายมีผลงานที่ปฏิบัติออกมานั้นต้อง ถูกต้อง เรียบร้อยทันเวลา ได้มาตรฐานที่กำหนดไว้

ด้านปริมาณงาน หมายถึง พนักงานขายมีผลงานที่ปฏิบัติงานในปริมาณงานที่ออกมานั้น ต้องสอดคล้องกับอัตรากำลังคนในหน่วยงาน มีการสำรวจอุปกรณ์ก่อนใช้ทุกครั้งและมีการเก็บวัสดุอุปกรณ์ไว้ในจำนวนที่เหมาะสม

ด้านเวลา หมายถึง พนักงานขายมีผลงานเสร็จตามกำหนดเมื่อเทียบกับความยากง่ายของงานใช้เวลาในการปฏิบัติงานน้อย และต้องมีความถูกต้องรวดเร็ว

ด้านค่าใช้จ่าย หมายถึง พนักงานในหน่วยงานใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดที่สุดเพื่อให้ได้ผลงานที่ดีที่สุด มีการวางแผนงานก่อนเริ่มงาน เพื่อขจัดงานซ้ำซ้อนเพื่อลดต้นทุนการผลิต

4.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

ชนงกรณ์ กุณทลบุตร (2560) ได้กล่าวไว้ว่า การจูงใจ (Motivation) หมายถึง การที่ผู้นำ ใช้ปัจจัยภายนอกหรือปัจจัยภายในของแต่ละบุคคลมากระตุ้นหรือชักจูงให้พนักงานได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในการทำงาน เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูง โดยปัจจัยภายนอกเป็นสิ่งกระตุ้นจากภายนอก ที่ทำให้พนักงานเกิดความพึงพอใจและนำความสามารถที่มีอยู่มาใช้ในการทำงานอย่างเต็มที่ เช่น รายได้สวัสดิการ การเลื่อนตำแหน่ง เป็นต้น ส่วนปัจจัยภายใน ได้แก่ ความทะเยอทะยาน ความมุ่งมั่น หรือความปรารถนาอื่น ๆ ภายในจิตใจของพนักงาน เช่น การได้เป็นหัวหน้างาน การประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน เป็นต้น ซึ่งการจูงใจที่ตรงกับความต้องการภายในของพนักงานจะทำให้พนักงานสามารถ ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์

Herzberg (1959) ได้กล่าวว่าสิ่งจูงใจมีสองแบบ คือ ทฤษฎีสองปัจจัย (Two-factor) ทฤษฎีปัจจัยแรงจูงใจ-ปัจจัยค้ำจุน (motivator-hygiens) เป็นต้น โดย Herzberg (1968) ได้ศึกษาโดยวิธีการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้สึกที่ดีและไม่ดีเกี่ยวกับงานของคน จากผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยที่จะทำให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจและไม่พึงพอใจในการทำงานสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. ปัจจัยแรงจูงใจ (Motivator Factors) เป็นปัจจัยภายในตัวบุคคล ประกอบด้วย ความสำเร็จในงาน (Achievement) ลักษณะของงาน (Work Itself) การได้รับการยอมรับ (Recognition) ความก้าวหน้าในงาน (Advancement) ความรับผิดชอบในงาน (Responsibility)

2. ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) เป็นปัจจัยภายนอก ประกอบไปด้วย นโยบายและการบริหารงาน (Company Policy and Administration) เงินเดือนและผลตอบแทน (Salary) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relation) สภาพแวดล้อมในการทำงาน (Working Condition) เทคนิคการควบคุมดูแล (Technical Supervision)

Maslow (1970) เป็นทฤษฎีการจูงใจที่มีการกล่าวขวัญอย่างแพร่หลายและมองว่าความต้องการของมนุษย์มีลักษณะเป็นลำดับขั้น จากระดับต่ำสุดไปยังระดับสูงสุด ดังนี้ 1) ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) 2) ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง (Security or Safety Needs) 3) ความต้องการความผูกพันหรือการยอมรับ (ความต้องการทางสังคม) (Affiliation or Acceptance Needs) 4) ความต้องการการยกย่อง (Esteem Needs) 5) ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self- actualization)

4.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการทำงาน

คิวพร โปรยานนท์ (2554, น. 35-36) ได้ให้ความหมายถึง สิ่งต่าง ๆ ภายในองค์กรที่อยู่รอบตัวพนักงานที่สามารถส่งผล ต่อพฤติกรรมและความรู้สึกของบุคคลนั้น ๆ โดยที่สภาพแวดล้อมอาจเอื้อต่อการทำงาน หรืออาจเป็นอุปสรรคต่อการทำงานได้ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

- 1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical environment)
- 2) สภาพแวดล้อมทางสังคม (Social environment)
- 3) สภาพแวดล้อมทางด้านจิตใจ (Psychological environment)

Moos (1986) ได้แบ่งสภาพแวดล้อมในการทำงานเป็น 3 มิติ มีรายละเอียดดังนี้

1. มิติด้านสัมพันธภาพ (Relationship Dimension) ใช้วัดการมีส่วนร่วมและความผูกพันของบุคคลต่องาน การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและการสนับสนุนในระหว่างเพื่อนร่วมงาน การสนับสนุนพนักงานภายใต้ความดูแลและการกระตุ้นให้หัวหน้างานสนับสนุน มิติด้านนี้มีมาตราย่อยที่ใช้วัดลักษณะ 3 ด้าน คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงาน หรือ ความเกี่ยวข้องในงาน (Involvement) 2) ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (Peer Cohesion) 3) ด้านการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา (Supervisor Support)

2. มิติความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน (Personal Development Dimension) ใช้ประเมินปฏิสัมพันธ์ระหว่างงานบุคคล และการจัดการสภาพแวดล้อมของการทำงาน โดยจะวัดใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านความมีอิสระในการทำงาน (Autonomy) 2) ด้านการมุ่งเน้นงาน (Task Orientation) 3) ด้านความกดดันในงาน (Work Pressure) เป็นลักษณะของบรรยากาศการทำงานที่มีแรงกดดัน การทำงานที่เร่งด่วน และต้องแข่งกับเวลาความกดดันในงานนั้นอาจเกิดจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่น เสียง แสง อาจเกิดจากเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา หรือกฎระเบียบข้อบังคับที่เคร่งครัด และในการทำงานที่มีความกดดันมากนั้นผลของงานก็อาจไม่ดีเท่าที่ควร

3. มิติการคงไว้ซึ่งระบบ (System Maintenance Dimension) ใช้ประเมินความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของนโยบายต่าง ๆ ลักษณะข้อบังคับของหน่วยงาน การได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิธีการทำงานแบ่งได้เป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านความชัดเจน (Clarity) 2) ด้านการควบคุม (Control) 3) ด้านการนำนวัตกรรมใหม่มาใช้ หรือการได้เปลี่ยนแปลงงาน (Innovation) 4) ด้านความสะดวกสบายในการทำงาน (Physical Comfort)

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิไลวรรณ อิศรเดช (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสายปฏิบัติการวิชาชีพ และบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

อุษา ศิริสาคร (2562) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตของ บริษัทเอ็นจี เนียร์ริง รีซอร์ทเชส (ประเทศไทย)

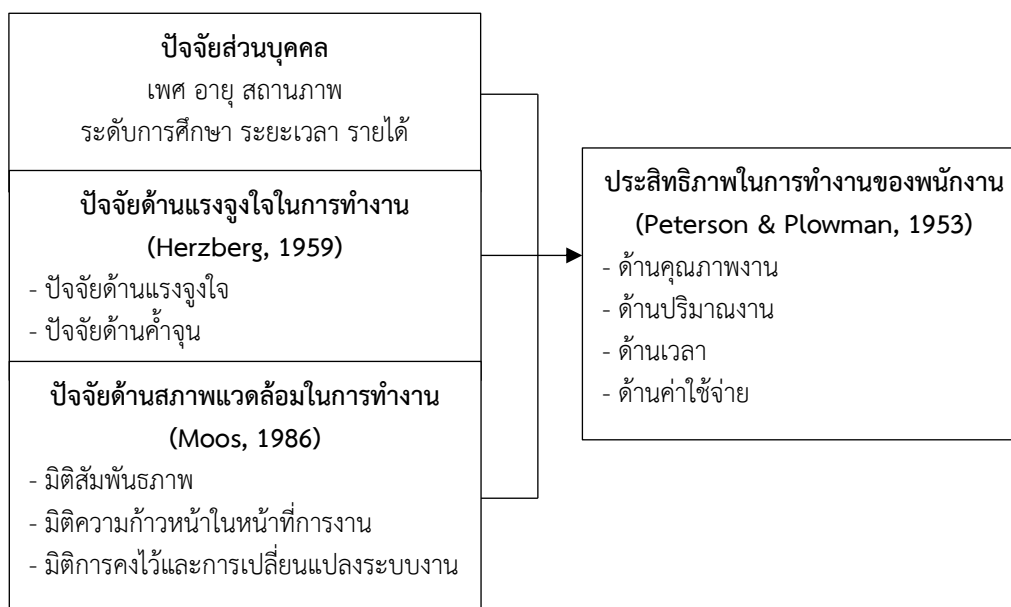
ปกกณ จันทศาสตร์ (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยด้านลักษณะงาน และปัจจัย แรงจูงใจที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานเอกชนระดับปฏิบัติการในเขตลาดพร้าว-จตุจักรกรุงเทพมหานคร

Gregoriou (2008) ศึกษาความพึงพอใจในงานและ ความจำเป็นในการปฏิบัติตามพนักงานราชการที่ทำงานในกระทรวงการคลังในสาธารณรัฐประเทศ ไชปรัส

Ologbo and Saudah (2012) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของพนักงานใน สำนักงานภาษีแห่งชาติ มาเลเซีย

Yu (2013) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความผูกพันของพนักงานในฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ของบริษัท AkzoNobel

6. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

7. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ขอบเขตด้านประชากร แบ่งได้ 2 กลุ่ม ดังนี้

1.1 กลุ่มเป้าหมายครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานชาย บริษัทสยามฟาร์มมาซูติคอล จำกัด ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 156 คน (อ้างอิงจากฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคล 2564)

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติงานของพนักงาน จำนวน 5 คน โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อตรวจสอบข้อมูลผลการวิจัย และรับฟังความคิดเห็นพร้อมทั้งข้อเสนอแนะ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check - List) ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลา และรายได้

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ปัจจัยด้านค่าจ้าง ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และประสิทธิภาพในการทำงาน เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ดังต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 :73)

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 แบบสอบถาม ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และรายได้ วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

3.2 แบบสอบถาม ส่วนที่ 2 นำมาวิเคราะห์หาระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงานและปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน การโดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และนำมาแปลผลเปรียบเทียบกับเกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (2560: 103)

3.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา โดยใช้สถิติแบบ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way – ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างหาค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของ Fisher's Least Significance Difference: LSD และวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Stepwise Multiple)

3.4 วิเคราะห์การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อสรุปประเด็น เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาโดยการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยการบันทึกเสียงแล้วนำข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) มาสรุปเป็นแนวทางในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด ต่อไป

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ได้แก่ พนักงานขาย บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 156 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติงานของพนักงาน จำนวน 5 คน โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อตรวจสอบข้อมูลผลการวิจัย และรับฟังความคิดเห็นพร้อมทั้งข้อเสนอแนะ ตามวัตถุประสงค์ที่ 1) เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด

8. สรุปการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน รายได้ และสถานภาพ พบว่า

การเปรียบเทียบความแตกต่างของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด จำแนกตามเพศ พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด ไม่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบความแตกต่างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด ที่มีระดับอายุ แตกต่างกัน พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด ไม่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบความแตกต่างของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด ไม่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบความแตกต่างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด ที่มีระดับรายได้ แตกต่างกัน พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด ไม่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบความแตกต่างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด ที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน แตกต่างกัน พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด ไม่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบความแตกต่างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด ที่มีสถานภาพ แตกต่างกัน พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด ไม่แตกต่างกัน

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด การวิเคราะห์ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน ประกอบด้วย ด้านแรงจูงใจและด้านคำจูงในการทำงานและปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ประกอบด้วย มิติสัมพันธภาพ มิติความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มิติการคงไว้และการเปลี่ยนแปลงระบบงานของพนักงานขายยาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด พบว่า

ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน ด้านแรงจูงใจการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัว ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านแรงจูงใจ โดยเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ได้ดีที่สุดคือ ด้านการได้รับผิชอบต่องาน (X4) ($\beta = 0.974$) รองลงมา ด้านลักษณะของงานที่ทำ (X3) ($\beta = 0.843$) ด้านความก้าวหน้า (X5) ($\beta = 0.632$) ด้านการได้รับความยอมรับ (X2) ($\beta = 0.229$) และ ด้านความสำเร็จ (X1) ($\beta = 0.229$)

ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน ด้านคำจูงการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 6 ตัว ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านคำจูง โดยเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ได้ดีที่สุดคือ ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน (X9) ($\beta = 0.449$) รองลงมาด้านเงินเดือนและผลตอบแทน (X7) ($\beta = 0.446$) ด้านความมั่นคงในงาน (X5) ($\beta = 0.355$) ด้านนโยบายและการบริหาร (X6) ($\beta = 0.330$) ด้านเทคนิคการควบคุมดูแล (X10) ($\beta = 0.307$) และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (X8) ($\beta = 0.235$)

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านมิติสัมพันธภาพวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัว ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านมิติสัมพันธภาพ โดยเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยาได้ดีที่สุด คือ ด้านการสนับสนุนจากหัวหน้างาน (X14) ($\beta = 0.483$) รองลงมาด้านการมีความเกี่ยวข้องในงาน (X12) ($\beta = 0.199$) ด้านความผูกพันระหว่างเพื่อนร่วมงาน (X13) ($\beta = 0.122$)

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านมิติความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัว ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านมิติความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ได้ร้อยละ 88.50 โดยพบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านมิติความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน คือ ด้านการสนับสนุนความมีเสรีในการทำงาน (X15) ด้านการมุ่งมั่นในการทำงาน (X16) และด้านความกดดันในการทำงาน (X17) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ได้ดีที่สุดคือ ด้านการสนับสนุนความมีเสรีในการทำงาน (X15) ($\beta = 0.336$) รองลงมาด้านการมุ่งมั่นในการทำงาน (X16) ($\beta = 0.212$) และด้านความกดดันในการทำงาน (X17) ($\beta = 0.201$)

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านมิติการคงไว้และการเปลี่ยนแปลงระบบงานการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัว ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านมิติการคงไว้และการเปลี่ยนแปลง

ระบบงานได้ร้อยละ 90.50 โดยพบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านมิติการคงไว้และการเปลี่ยนแปลงระบบงาน คือ ด้านความชัดเจนของงาน (X18) ด้านการควบคุม (X19) ด้านการนำนวัตกรรมมาใช้ในการทำงาน (X20) และด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (X21) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ได้ดีที่สุดคือ ด้านความชัดเจนของงาน (X18) ($\beta = 0.371$) รองลงมาด้านการควบคุม (X19) ($\beta = 0.254$) ด้านการนำนวัตกรรมมาใช้ในการทำงาน (X20) ($\beta = 0.213$) และด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (X21) ($\beta = 0.208$)

3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด พบว่า

แนวทางการเพิ่มการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด พบว่า

ปัจจัยหลักที่ขับเคลื่อนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนในการทำงาน ประกอบด้วย ควรส่งเสริมสมรรถนะหลักที่เป็นคุณสมบัติทั่วไป เฉพาะตามลักษณะงานที่ปฏิบัติ/ภาระงาน และด้านปัจจัยจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานขายบริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด มี 3 ประเด็น ประกอบด้วย 1) ปัจจัยจูงใจด้านการได้รับความยอมรับ 2) ปัจจัยจูงใจด้านด้านลักษณะงาน 3) ปัจจัยจูงใจด้านด้านความก้าวหน้า

การให้รางวัล ผลตอบแทนกับพนักงานขายที่ปฏิบัติงานบนความเสี่ยงและความขาดแคลนบุคลากร ได้แก่ รายได้ ค่าตอบแทน และสวัสดิการ เพื่อให้พนักงานมีแรงจูงใจในการทำงานและการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สร้างสัมพันธ์กับหน่วยงาน กิจกรรมที่เสริมสร้างความสัมพันธ์และต้องรักษาเอาไว้ให้เป็นการปฏิบัติประจำโดยกำหนดให้เป็นลายลักษณ์อักษร ทั้งในรูปของระเบียบปฏิบัติ ที่สำคัญผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานจะต้องพยายามร่วมกิจกรรมด้วยตนเอง

ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ การเลื่อนตำแหน่งในทุกกลุ่ม ต้องใช้วิธีการที่เหมาะสม เพราะฉะนั้นจะต้องกำกับดูแลให้มีความยุติธรรมจริงๆ และแบ่งประเภท โควตาสำหรับพนักงานที่มีความชำนาญ

ด้านสถานที่ตั้ง สภาพที่ทำงานอาคารต่างๆ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ มีครบ แต่ควรเพิ่มการกำกับดูแลระบบสาธารณูปโภคต่างๆ ให้ใช้ได้ตลอด 24 ชั่วโมง และอย่างต่อเนื่อง

9. การอภิปรายผล

ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน รายได้ และสถานภาพ พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ สามารถอธิบายได้ว่า ไม่ว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ตำแหน่งงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และอายุงานที่แตกต่างกัน โดยผู้บริหารจะให้ความสำคัญเท่าเทียมกัน ทุกคนต่างต้องปฏิบัติงานที่รับผิดชอบให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เลิศศักดิ์ ปรีชาเกรียงไกร (2553) ศึกษาประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานในเครือบริษัท บางพระก่อสร้าง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลไม่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานที่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับ งานวิจัยของ พุทธิพงษ์ ชิบเข (2555) ได้ศึกษาประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานบริษัท G-Able จำกัด พบว่า ลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันในทุกด้านมีผลทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับ พิศโสภา ที่มาวงศ์ (2561) การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงาน ของพนักงานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตาม คุณลักษณะของ

บุคคลและขนาดของหน่วยงาน พบว่า ตำแหน่งงาน ช่วงอายุ สถานภาพ รายได้เฉลี่ย ที่แตกต่างกันส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.01$)

ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานขายยา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ด้านลักษณะงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความก้าวหน้า และ ด้านการได้รับผิดชอบต่องาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงพร รัตนยศ และปิยะนาถ บุญมีพิพิธ (2558) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานโดยมีแรงจูงใจสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความรับผิดชอบ ต่อมาคือ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ด้านการยอมรับนับถือ ด้านนโยบายและการบริการ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา ด้านการนิเทศงาน ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ด้านความก้าวหน้าในงาน ด้านค่าตอบแทน รองลงมาตามลำดับ ส่วนด้านที่มีแรงจูงใจน้อยที่สุดคือ ด้านสภาพชีวิตส่วนตัว

ปัจจัยด้านค้ำจุนในการทำงานของพนักงานขายยาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ด้านนโยบายและการบริหาร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน และ ด้านเทคนิคการควบคุมดูแล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โชติกา ระโส (2555) ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ พบว่า แรงจูงใจด้านความสำเร็จของงานและด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่าองค์กรที่จะบรรลุเป้าหมายได้นั้น ต้องมีการบริหารและนโยบายที่ดี มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ จึงส่งให้งานมีประสิทธิภาพ และส่วนหนึ่งที่บุคลากรมีแรงจูงใจอยู่ในระดับสูงนั้น อันเนื่องมาจากมีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมงานและผู้บริหารซึ่งทำให้บรรยากาศในการทำงานมีความเป็นกันเอง และสามารถช่วยเหลือให้คำปรึกษากันได้ตลอดเวลา เป็นผลทำให้บุคลากรมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งก่อให้เกิดความสุขในการปฏิบัติงาน

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานของพนักงานขายยาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บริษัทสยามฟาร์มาซูติคอล จำกัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ด้านมิติสัมพันธ์ภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านมิติความก้าวหน้าในหน้าที่การงานและ ด้านมิติการคงไว้และการเปลี่ยนแปลงระบบงาน และสอดคล้องกับแนวคิดของ ทิพาวิฑ์ เมฆสุวรรณ (อ้างถึงใน รังสรรค์ แก้วงษา, :161) สรุปได้ว่า ผลผลิตและประสิทธิภาพ โดยประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่วัดได้หลายมิติ ตามแต่วัตถุประสงค์ที่ต้องการพิจารณา กล่าวคือ ประสิทธิภาพในมิติของผลผลิต และผลลัพธ์ ได้แก่ การทำงานที่มีคุณภาพเกิดประโยชน์ต่อสังคม เกิดผลกำไร ทันทเวลา ผู้ปฏิบัติงานมีจิตสำนึกที่ดีต่อการทำงาน และการบริการเป็นที่พอใจของลูกค้าหรือผู้มารับบริการ

10. ข้อเสนอแนะ

10.1 แรงจูงใจเป็นปัจจัยในการทำงาน โดยปัจจัยจูงใจเป็นสิ่งที่เกี่ยวกับงานโดยตรงและเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน ทำให้พนักงานเกิดพลังที่จะทำงานด้วยความเต็มใจ ความพยายามและทุ่มเท ส่วนปัจจัยค้ำจุนเป็นสิ่งที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของงานและเป็นเพียงตัวช่วยยังไม่ให้พนักงานเกิดความไม่พอใจในการทำงาน พนักงานองค์กรย่อมต้องการได้รับการตอบสนองในด้านต่าง ๆ หากได้รับการตอบสนองที่เพียงพอ จะทำให้พนักงานเกิดแรงจูงใจ ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานมากที่สุดคือ ด้านลักษณะงาน ที่ทำผู้บริหารควรนำผลการศึกษาไปพัฒนาการกำหนดลักษณะงานให้มีความชัดเจนและเหมาะสมกับบุคคลภายในองค์กร เช่น ปรับปรุงการมอบหมายงานภายในองค์กร มีการแจกจ่ายงานตามตำแหน่งหน้าที่อย่างถูกต้องและชัดเจน เพื่อสร้างเกณฑ์มาตรฐานในการปฏิบัติงาน

10.2 ด้านปัจจัยแรงจูงใจ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในเรื่องพยายามหาวิธีปรับปรุงแก้ไขงานที่ปฏิบัติอยู่ให้ดีขึ้นเสมอ และความมุ่งมั่น พยายามหาวิธีป้องกัน และแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้วิจัยจึงเสนอให้ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์และหน่วยงานบริษัทสยามฟาร์มมาซูติคอล จำกัด ใช้ในการวางแผนและเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานเรื่องวิธีปรับปรุงแก้ไขงานที่ปฏิบัติอยู่ให้ดีขึ้น รวมถึงส่งเสริมปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานทุกด้านต่อไป เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตลอดจนเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานทั้งด้านปริมาณงาน คุณภาพงาน เวลา และค่าใช้จ่าย ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและพร้อมที่จะเลื่อนตำแหน่งได้

10.3 ด้านปัจจัยค่าจ้าง กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในเรื่อง ได้รับความเป็นกันเองจากผู้บังคับบัญชาค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้วิจัยจึงเสนอให้ผู้บังคับบัญชาให้ความสำคัญกับการเป็นกันเอง ให้คำปรึกษาและแนะนำอย่างเป็นกันเอง เพื่อให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

11. เอกสารอ้างอิง

- วิไลวรรณ อิศเรศ พระมหาประกาศิต ฐิตปสิทธิกร. (2563). การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสายปฏิบัติการวิชาชีพและบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 5(4), (เมษายน 2563), 413-425.
- อุษา ศิริสาร. (2562). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตของบริษัท เอ็น ยีนีร์ริง รีสอร์ทเชส (ประเทศไทย) จำกัด. หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก. พิศโสภะ ที่มาวงศ์. (2561). คุณภาพชีวิตการทำงาน ของพนักงานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 8(2), กรกฎาคม – ธันวาคม.
- พิชัย สารภักดี. (2560). ขวัญและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท เค.ที.เอ็ม.สติล จำกัด จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 7(ฉบับพิเศษ), เดือนพฤศจิกายน.
- สายชล ศิริพงษ์. (2560). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของเจ้าหน้าที่ทีมกำกับดูแลสำนักงานสรรพากรพื้นที่ในสังกัดสำนักงานสรรพากรภาค 9. การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ครั้งที่ 4, 749 – 758.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน.
- พยัคฆ์ วุฒิรงค์ (2559). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในทศวรรษหน้า = HR in the next decade. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปัญญาพร ฐิตพงศ์.(2558). แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในบริษัทก่อสร้าง : กรณีศึกษา บริษัท อินเตอร์ เอ็กซ์เพิร์ท คอนสตรัคชั่น จำกัด. วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 9(3), กันยายน – ธันวาคม, บัณฑิตวิทยาลัย.มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นลพรรณ บุญฤทธิ์. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสาธารณสุขมหาวิทยาลัยบูรพา.
- นัยนา สุภาพ. (2557). ปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน กรณีศึกษา บริษัท พี.เอส.อินทรมนท แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี.
- ประกอบ อินสุริยา. (2557). สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.

อนันท์งามสะอาด. (2554). ประสิทธิภาพ (Efficiency) และ ประสิทธิผล (Effective) ต่างกันอย่างไร. ประธานอาชีวศึกษา
จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก สมุทรปราการ.

ไพบูลย์ ตั้งใจ. (2554). ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน ตามหลักอิทธิบาท 4 กรณีศึกษา บริษัท แอมพาส
อินดัสตรี จำกัด จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สมคิด บางโม. (2558). องค์การและการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: บริษัท วิทย์พัฒน์ จำกัด

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2550). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ. บริษัท อีระฟิล์มและไซเท็กซ์ จำกัด.

พฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุง

สภาพดินของเกษตรกรในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

Behavior and marketing mix factors affecting the purchasing decision of the improved
fertilizer. Soil condition of farmers in Mueang Maha Sarakham District

Maha Sarakham Province

พิชัย สารภักดิ์¹,
ประสิทธิ์ ทันสมัย²

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัย (1) เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินของเกษตรกร (2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินของเกษตรกร และ (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลระหว่างพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินของเกษตรกร โดยใช้แบบสอบถามโดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ จำนวน 400 ชุด การแจกแจงความถี่ของข้อมูล ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า ไคร้- สแควร์ (Chi - Square)

ผลการวิจัยพบว่า (1) จากผลการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลพบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 81.80 มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี ร้อยละ 39.20 สถานภาพสมรสร้อยละ 83.29 ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 84.80 ประกอบอาชีพเกษตรกรร้อยละ 69.80 มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 58.80 ตามลำดับ (2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินของเกษตรกร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.35) เมื่อพิจารณาตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านด้านราคา ($\bar{X}$ = 4.53) สถานที่จัดจำหน่าย ($\bar{X}$ = 4.44) ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$ = 4.43) และด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X}$ = 4.01) ตามลำดับ (3) การทดสอบสมมติฐานสมมติฐานที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเกษตรกรที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดิน เขียนสมมติฐานดังนี้ H_0 : คุณลักษณะส่วนบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเกษตรกรที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดิน ผลการทดสอบสมมติฐานไม่มีความสัมพันธ์กันจากค่า Sig ที่ได้จากการทดสอบไม่มีความสัมพันธ์มีค่ามากกว่า 0.05 ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กัน และการทดสอบสมมติฐาน H_1 : คุณลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเกษตรกรที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดิน ผลการทดสอบสมมติฐานมีความสัมพันธ์กัน เพราะค่า Sig ที่ได้จากการทดสอบมีความสัมพันธ์มีค่าน้อยกว่า 0.05 ซึ่งมีความสัมพันธ์ สมมติฐานที่ 2 พฤติกรรมของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดิน เขียนสมมติฐานดังนี้ H_0 : พฤติกรรมของเกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดิน ผลการทดสอบสมมติฐาน ไม่มีความสัมพันธ์กันเพราะค่า Sig ที่ได้จากการทดสอบมีความสัมพันธ์มีค่ามากกว่า 0.05 ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กัน และการทดสอบสมมติฐาน H_1 : พฤติกรรมของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดิน ผลการทดสอบสมมติฐานมีความสัมพันธ์กัน เพราะค่า Sig ที่ได้จากการทดสอบมีความสัมพันธ์มีค่าน้อยกว่า 0.05 ซึ่งมีความสัมพันธ์

คำสำคัญ : พฤติกรรม, ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด, การซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดิน

¹⁻³ คณะบริหารธุรกิจ, วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์

Abstract

The objectives of this research were (1) to study the personal data relating to behavior and marketing mix factors affecting farmers' decision in purchasing fertilizers to improve soil condition. (2) to study the behaviors and marketing mix factors affecting the decision to buy fertilizers to improve soil conditions of farmers; and (3) to study the relationship of personal baseline data between behavior and mix factors. Marketing that affects farmers' decision to buy fertilizers to improve soil condition. A questionnaire was used by random sampling of 400 sets, the frequency and calculating percentage, mean and standard deviation and hypothesis testing with Chi - Square values

The results showed that: (1) From the study of personal data, it was found that most of the respondents were male, (81.80 %), aged 41 - 50 years, (39.20 %), (83.29 %) marital status, (84.80%) educational level below a bachelor's degree. farmer occupation (69.80%) with income less than 10,000 baht, (58.80 %), respectively. (2) Marketing mix factors affecting farmers' decision to purchase fertilizers to improve soil conditions, found that the overall level was at a high level ($\bar{X} = 4.35$). In order from highest to lowest average, they were price ($\bar{X} = 4.53$), distribution location ($\bar{X} = 4.44$), product ($\bar{X} = 4.43$), and marketing promotion ($\bar{X} = 4.01$), respectively. (3) Hypothesis testing. 1 The personal characteristics were related to the farmer's behavior towards the decision to purchase fertilizer for soil improvement. Write the following assumptions: H0: Personal characteristics do not correlate with farmers' behavior towards decision making in purchasing fertilizers for soil improvement. The hypothesis test result was not correlated as the Sig value obtained from the uncorrelated test was greater than 0.05, which was not correlated. and hypothesis testing H1: Individual characteristics were related to farmer's behavior towards decision making in purchasing fertilizer for soil improvement. The hypothesis test results were correlated because the Sig value obtained from the test was less correlated. 0.05 correlation. Hypothesis 2 Farmer's behavior correlated with marketing mix factors affecting the decision to purchase fertilizer for soil improvement. Write the following assumptions: H0: Farmer's behavior does not correlate with marketing mix factors affecting the decision to purchase fertilizer for soil improvement. hypothesis test results There was no correlation because the Sig values obtained from the test were correlated with values greater than 0.05, which were not correlated. and hypothesis testing H1: Farmers' behavior correlated with marketing mix factors affecting the decision to buy fertilizer for soil improvement. The hypothesis test results were correlated because the Sig values obtained from the tests were less correlated. 0.05 C is related

Keywords: behavior, marketing mix factors, purchase of fertilizers for soil Improvement

1. บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมมีอาชีพในการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมจึงจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบต่างๆ เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเหมาะสมด้านภูมิศาสตร์ ความรู้ความสามารถของเกษตรกรรัฐบาลและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีนโยบายในการพัฒนาเกษตรกรอินทรีย์ของประเทศเป็นเรื่องที่สำคัญ

ที่ต้องดำเนินการ เพราะเกษตรอินทรีย์เป็นทางเลือกที่มีศักยภาพในการพัฒนาเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย การพัฒนาการเกษตรของไทยที่ผ่านมาการเกษตรเป็นระบบการเกษตรแบบดั้งเดิม ซึ่งได้ผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของครอบครัวและชุมชนเป็นหลักโดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติภายในท้องถิ่น ไม่มีการใช้ปัจจัยภายนอกระบบเข้ามาในพื้นที่ทำการเกษตร ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นระบบเกษตรกรรมแผนใหม่หรือระบบเกษตรกรรมเคมีที่พัฒนาการเกษตรโดยมุ่งเน้นการแข่งขันเป็นหลักเพื่อเพิ่มผลผลิตและคุณภาพ ทำให้มีการใช้ที่ดินเพื่อทำการเกษตรอย่างเข้มข้นโดยขาดความรู้และการจัดการที่ดี ทำให้เกิดปัญหาดินเสื่อมโทรมในแทบทุกภาคของประเทศไทย การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเพื่อพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรโดยใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช ทำให้เกิดความสิ้นเปลือง เนื่องจากต้องสูญเสียเงินตราต่างประเทศจากการนำเข้าเป็นจำนวนมาก เพราะประเทศไทยยังไม่มีโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีจากวัตถุดิบภายในประเทศ (ส่วนวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, 2543) ตามลักษณะภูมิศาสตร์ของไทยมีความเหมาะสมในการทำเกษตรกรรมทำให้ ประชากรมีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรมากที่สุดในประเทศไทยและมีการปลูกพืชหลายชนิดไม่ว่าจะเป็น ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด ยางพารา เป็นต้น แต่เนื่องด้วยภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีดินที่มีลักษณะเป็นดินทราย, ดินเค็ม ขาดความอุดมสมบูรณ์และขาดธาตุอาหารผลผลิตได้น้อยไม่พอต่อการบริโภค ทำให้เกษตรกรต้องใช้ปุ๋ยในการปรับสภาพดินและให้ธาตุอาหารที่เหมาะสมกับพืชพันธุ์ ๆ เพื่อการเจริญเติบโตของพืชและให้ได้ผลผลิตตามที่ต้องการ โดยปุ๋ยที่ใช้ในการทำเกษตรมีทั้งปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมี แต่เนื่องด้วยปุ๋ยอินทรีย์มีคุณสมบัติทำให้ดินร่วนซุย แต่มีธาตุอาหารน้อยและสัดส่วนไม่แน่นอน ต้องใช้ในปริมาณมากจึงจะเพียงพอต่อความต้องการของพืชอีกทั้งเห็นผลช้าไม่ทันใจ ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่เลือกใช้ปุ๋ยเคมีที่มีธาตุอาหารเข้มข้นกว่าและใช้ในปริมาณที่น้อยกว่าและหาซื้อได้ง่าย (ทัศนีย์ อัดตะนันท์, 2550)

การที่ผลผลิตได้น้อยเนื่องมาจากสภาพดินขาดการปรับปรุงบำรุงดินและประกอบอาชีพทางการเกษตรมาช้านาน เกษตรกรจึงต้องมีการปรับปรุงบำรุงดินเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร จึงต้องใช้ปุ๋ยเพื่อปรับสภาพดินให้มีความอุดมสมบูรณ์และเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรและมีการใช้ปุ๋ยชนิดต่าง ๆ เพื่อเพิ่มธาตุอาหารพืชเข้มข้นกว่าปุ๋ยอินทรีย์ แต่ปุ๋ยเคมีไม่มีคุณสมบัติในการปรับปรุงโครงสร้างของดินให้โปร่งและร่วนซุยได้ นอกจากนั้นปุ๋ยเคมีส่วนใหญ่จะไม่มีธาตุอาหารรองและธาตุอาหารเสริมที่มีในปุ๋ยอินทรีย์ แต่อย่างไรก็ตามในตลาดปุ๋ยเคมีปัจจุบันมีการผสมธาตุอาหารรองเข้าไปเพื่อให้เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืช ปุ๋ยเคมีจึงมีความจำเป็นต่อเกษตรกรผู้ปลูกพืชทุกชนิดชนิด (เนตรชนก เรียงวันและเสาวนีย์ สิทธิโชติ, 2564 : 2)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเกิดแนวความคิดที่จะศึกษา ถึงพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินของเกษตรกรในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม เพราะเกษตรกรต้องการเพิ่มผลผลิตจึงต้องมีการปรับปรุงสภาพดินเพื่อให้เกิดผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือเพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเกษตรกรที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินของเกษตรกรในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม ซึ่งผลที่ได้รับ จากการศึกษาดังกล่าวจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวางแผนการตลาดในการจัดจำหน่ายปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินของผู้จำหน่ายในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินของเกษตรกรในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

2.2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินของเกษตรกรในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลระหว่างพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินของเกษตรกรในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

3. สมมติฐานของการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเกษตรกรที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

สมมติฐานที่ 2 พฤติกรรมของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

4. ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินของเกษตรกรในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม สรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ส่วนที่ 1 กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 81.80 มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี ร้อยละ 39.20 สถานภาพสมรสร้อยละ 83.29 ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีร้อยละ 84.80 ประกอบอาชีพเกษตรกรร้อยละ 69.80 มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 58.80 ตามลำดับ และส่วนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมของเกษตรกรที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินของเกษตรกรในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม สรุปได้ดังนี้ ผลการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีต่อการตัดสินใจซื้อปุ๋ยของเกษตรกร ได้แก่ ปุ๋ยชีวภาพร้อยละ 34.20 ปุ๋ยหว่านวันไถร้อยละ 28.00 มั่นใจในคุณภาพร้อยละ 41.00 ความรู้จากบุคคลอื่น ๆ ที่แนะนำ ร้อยละ 56.203 เพื่อนบ้านแนะนำร้อยละ 56.20 มีความภักดีต่อยี่ห้อเดิมร้อยละ 32.80 การซื้อปุ๋ยมากกว่า 7 เดือนต่อครั้งร้อยละ 63.50 ซื้อจากตัวแทนจำหน่ายร้อยละ 54.20 อยู่ใกล้บ้านร้อยละ 45.80 นิยมใช้แบบบรรจุขนาด 50 กิโลกรัม ร้อยละ 75.50 และใช้ชนิดเม็ด ร้อยละ 68.00 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของข้อมูลเกี่ยวกับเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินของเกษตรกรในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินของเกษตรกรในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้าน

ข้อที่	ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินของเกษตรกรในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม	ระดับความคิดเห็น			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1.	ด้านผลิตภัณฑ์	4.43	0.27	มาก	1
2.	ด้านราคา	4.53	0.27	มาก	2
3.	ด้านสถานที่จัดจำหน่าย	4.44	0.28	มาก	3
4.	ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.01	0.20	มาก	4
รวม		4.35	0.18	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินของเกษตรกรในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.35) เมื่อพิจารณาตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านด้านราคา ($\bar{X}$ = 4.53) สถานที่จัดจำหน่าย ($\bar{X}$ = 4.44) ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$ = 4.43) และด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X}$ = 4.01) ตามลำดับ

3. วิเคราะห์การทดสอบสมมติฐานโดยการหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลกับพฤติกรรมของเกษตรกรที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม และพฤติกรรมของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ด้วยค่า ไคร์ สแควร์ (Chi Square) ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ 2 สมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเกษตรกรที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

สมมติฐานที่ 2 พฤติกรรมของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

3.1 สมมติฐานที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเกษตรกรที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

จากสมมติฐานที่ 1 เขียนสมมติฐานได้ดังนี้

H_0 : คุณลักษณะส่วนบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเกษตรกรที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดิน ผลการทดสอบสมมติฐานไม่มีความสัมพันธ์กัน ได้แก่ ด้านการใช้ปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินชนิดใดมากที่สุด จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา การใช้ปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินยี่ห้อใดมากที่สุดจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เหตุผลที่ท่านชอบตรายี่ห้อดังกล่าวจากข้อ 2 จำแนกตามสถานภาพ ระดับการศึกษา และ อาชีพ การได้รับความรู้เกี่ยวกับปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินจากแหล่งใดมากที่สุดจำแนกตามเพศ สถานภาพ และระดับการศึกษา ใครเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจจำแนกตามเพศ วิธีการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงดินที่สำคัญของท่าน จำแนกตามอาชีพความถี่ในการใช้ปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินของท่านจำแนกตามเพศและอายุ ท่านเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินจากสถานที่ใดมากที่สุดจำแนกตามเพศและอายุ เหตุผลที่ท่านเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินจากสถานที่ใน ข้อ 8 จำแนกตามเพศ การศึกษาและอาชีพ ท่านนิยมใช้ปุ๋ยปรับปรุงดินขนาดบรรจุขนาดใดมากที่สุดจำแนกตามเพศและสถานภาพ จากค่า Sig. ที่ได้จากการทดสอบมีความสัมพันธ์มีค่ามากกว่า 0.05 ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กัน ดังตารางที่ 6

H_1 : คุณลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเกษตรกรที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดิน ผลการทดสอบสมมติฐานมีความสัมพันธ์กัน ได้แก่ การใช้ปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินชนิดใดมากที่สุด จำแนกตาม อายุ สถานภาพ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน การใช้ปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินยี่ห้อใดมากที่สุดจำแนกตาม อายุ และสถานภาพ เหตุผลที่ชอบตรายี่ห้อจากข้อ 2 จำแนกตาม เพศ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน การได้รับความรู้เกี่ยวกับปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินจากแหล่งใดมากที่สุดจำแนกตาม อายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ใครเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ใช้สารปรับปรุงดินของท่าน จำแนกตาม อายุ สถานภาพ อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน วิธีการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงดินที่สำคัญของท่าน จำแนกตาม เพศ อายุ และระดับการศึกษา ความถี่ในการใช้ปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินของท่านจำแนกตาม สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน การเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินจากสถานที่ใดมากที่สุดจำแนกตาม สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เหตุผลที่ท่านเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินจากสถานที่ใน ข้อ 8 จำแนกตาม สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน การนิยมใช้ปุ๋ยปรับปรุงดินขนาดบรรจุขนาดใดมากที่สุด

พฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินของเกษตรกรในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม	ลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล					
	เพศ	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	อาชีพ	รายได้ต่อเดือน
1.การใช้ปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินชนิดใดมากที่สุด	0.319	0.000*	0.001*	0.742	0.002*	0.000*
2 การใช้ปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินยี่ห้อใดมากที่สุด	0.138	0.000*	0.000*	0.514	0.411	0.643
3.เหตุผลที่ท่านชอบตรายี่ห้อดังกล่าว(จากข้อ 2)	0.017*	0.000*	0.926	0.824	0.223	0.000*
4. การได้รับความรู้เกี่ยวกับปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินจากแหล่งใดมากที่สุด	0.784	0.000*	0.343	0.312	0.004*	0.000*
5. ใครเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ใช้สารปรับปรุงดินของท่าน	0.158	0.000*	0.013*	0.000*	0.000*	0.042*
6.วิธีการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงดินที่สำคัญของท่าน	0.048*	0.017*	0.353	0.000*	0.087	0.378
7 .ความถี่ในการใช้ปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินของท่าน	0.165	0.798	0.000*	0.008*	0.000*	0.011*
8.ท่านเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินจากสถานที่ใดมากที่สุด	0.317	0.137	0.000*	0.000*	0.000*	0.000*
9.เหตุผลที่ท่านเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินจากสถานที่ใน ข้อ 8 เพราะ	0.081	0.000*	0.000*	0.061	0.592	0.000*
10. ท่านนิยมใช้ปุ๋ยปรับปรุงดินขนาดบรรจุขนาดใดมากที่สุด	0.000*	0.000*	0.021*	0.013*	0.000*	0.000*
11.ท่านนิยมใช้สารปรับปรุงสภาพดินชนิดใด	0.468	0.000*	0.118	0.084*	0.003*	0.000*

H₄ : พฤติกรรมของเกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดิน ผลการทดสอบสมมติฐาน ไม่มีความสัมพันธ์กันได้แก่ การใช้ปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินชนิดใดมากที่สุด จำแนกตาม ด้านการส่งเสริมการตลาด การใช้ปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินยี่ห้อใดมากที่สุดจำแนกตาม ด้านราคา ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านสถานที่ เหตุผลที่ชอบตรายี่ห้อจากข้อ 2 จำแนกตาม ด้านราคา ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านส่งเสริมการตลาด การได้รับความรู้เกี่ยวกับปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินจากแหล่งใดมากที่สุด จำแนกตาม ด้านราคา ด้านสถานที่ และด้านส่งเสริมการตลาด วิธีการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงดินที่สำคัญของท่าน จำแนกตาม ด้านผลิตภัณฑ์และด้านการส่งเสริม

การตลาด ความถี่ในการใช้ปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินของท่าน จำแนกตาม ด้านผลิตภัณฑ์ การนิยมใช้ปุ๋ยปรับปรุงดินขนาดบรรจุขนาดโตมากที่สุดของท่านจำแนกตาม ด้านผลิตภัณฑ์ เหตุผลที่ท่านเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินจากสถานที่ใน ข้อ 8 จำแนกตาม ด้านผลิตภัณฑ์ การนิยมใช้สารปรับปรุงสภาพดินชนิดใดของท่าน จำแนกตาม ด้านการส่งเสริมการตลาด จากค่า Sig ที่ได้จากการทดสอบมีความสัมพันธ์มีค่ามากกว่า 0.05 ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กัน ดังตารางที่ 3

H_1 : พฤติกรรมของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดิน ผลการทดสอบสมมติฐานมีความสัมพันธ์กันได้แก่ การใช้ปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินชนิดโตมากที่สุด จำแนกตามด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา และด้านการส่งเสริมการตลาด การใช้ปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินยี่ห้อโตมากที่สุด จำแนกตามด้านการส่งเสริมการตลาด เหตุผลที่ชอบตราหือจากข้อ 2 จำแนกตามด้านสถานที่ การได้รับความรู้เกี่ยวกับปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินจากแหล่งโตมากที่สุด จำแนกตามด้านผลิตภัณฑ์ วิธีการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงดินที่สำคัญของท่าน จำแนกตามด้านราคา และด้านสถานที่ ความถี่ในการใช้ปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินของท่านจำแนกตาม ด้านราคา ด้านสถานที่ และด้านการส่งเสริมการตลาด เหตุผลที่ท่านเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินจากสถานที่ใน ข้อ 8 จำแนกตาม ด้านราคา ด้านสถานที่ และด้านการส่งเสริมการตลาด การนิยมใช้ปุ๋ยปรับปรุงดินขนาดบรรจุขนาดโตมากที่สุดของท่าน จำแนกตาม ด้านราคา ด้านสถานที่ และด้านการส่งเสริมการตลาด การนิยมใช้สารปรับปรุงสภาพดินชนิดใดของท่านจำแนกตามด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา และด้านสถานที่ จากค่า Sig ที่ได้จากการทดสอบความสัมพันธ์มีค่าน้อยกว่า 0.05 ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของเกษตรกรกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

พฤติกรรมของเกษตรกรที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม	ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของเกษตรกรที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ย			
	ผลิตภัณฑ์	ราคา	สถานที่	การส่งเสริมการตลาด
1.การใช้ปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินชนิดโตมากที่สุด	0.000*	0.001*	0.001*	0.841
2 การใช้ปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินยี่ห้อโตมากที่สุด	0.909	0.093	0.582	0.001*
3.เหตุผลที่ท่านชอบตราหือดังกล่าว(จากข้อ 2)	0.442	0.719	0.001*	0.936
4. การได้รับความรู้เกี่ยวกับปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินจากแหล่งโตมากที่สุด	0.000*	0.718	0.129	0.087
5. ใครเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ใช้สารปรับปรุงดินของท่าน	0.055	0.532	0.265	0.094
6.วิธีการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงดินที่สำคัญของท่าน	0.580	0.000*	0.000*	0.246
7 .ความถี่ในการใช้ปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินของท่าน	0.564	0.000*	0.009*	0.000*
8.ท่านเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินจากสถานที่โตมากที่สุด	0.122	0.690	0.001*	0.294
9.เหตุผลที่ท่านเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินจากสถานที่ใน ข้อ 8	0.564	0.000*	0.003*	0.018*
10. ท่านนิยมใช้ปุ๋ยปรับปรุงดินขนาดบรรจุขนาดโตมากที่สุด	0.000*	0.000*	0.000*	0.491
11.ท่านนิยมใช้สารปรับปรุงสภาพดินชนิดใด	0.236	0.654	0.760	0.975

ตัวเลขในตารางคือค่า Sig * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินของเกษตรกรในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม มีดังนี้

1. การศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินของเกษตรกรในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ส่วนที่ 1 จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปพบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 81.80 มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี ร้อยละ 39.20 สถานภาพสมรส ร้อยละ 83.29 ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีร้อยละ 84.80 ประกอบอาชีพเกษตรกรร้อยละ 69.80 มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 58.80 ตามลำดับ และส่วนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมของเกษตรกรที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินของเกษตรกรในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามสรุปได้ดังนี้ ผลการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีต่อการตัดสินใจซื้อปุ๋ยของเกษตรกร ได้แก่ ปุ๋ยชีวภาพร้อยละ 34.20 ปุ๋ยหัววัวคั้นไถร้อยละ 28.00 มั่นใจในคุณภาพร้อยละ 41.00 ความรู้จากบุคคลอื่นๆที่แนะนำ ร้อยละ 56.203 เพื่อนบ้านแนะนำร้อยละ 56.20 มีความภักดีต่อยี่ห้อเดิมร้อยละ 32.80 การซื้อปุ๋ยมากกว่า 7 เดือนต่อครั้งร้อยละ 63.50 ซื้อจากตัวแทนจำหน่ายร้อยละ 54.20 อยู่ใกล้บ้านร้อยละ 45.80 นิยมใช้แบบบรรจุขนาด 50 กิโลกรัมร้อยละ 75.50 และใช้ชนิดเม็ด ร้อยละ 68.00 ตามลำดับ

2. วิเคราะห์พฤติกรรมและปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดของเกษตรกรที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$) เมื่อพิจารณาตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านด้านราคา ($\bar{X} = 4.53$) สถานที่จัดจำหน่าย ($\bar{X} = 4.44$) ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 4.43$) และด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X} = 4.01$) พิจารณาเป็นรายด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.43$) โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับ トラและยี่ห้อ การเลือกซื้อให้เหมาะกับพืชแต่ละชนิด ปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินทำให้มีผลผลิตมีเครื่องหมายรับรองคุณภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีศนีย์ รัตนพงศ์มณี (2563) ได้วิจัยเรื่องพฤติกรรมที่ส่งผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดตรัง. พบว่า ผลการศึกษาเกษตรกรส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับมาตรฐานการรับรองคุณภาพปุ๋ยอินทรีย์ ของผู้ประกอบการผู้ประกอบการ เนื่องจากเกษตรกรต้องการความมั่นใจ ในคุณภาพของปุ๋ย และปุ๋ยอินทรีย์ต้องมีหลากหลายขนาดให้เลือกซื้อ

2.2 ด้านราคา พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.53$) โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับ ราคาปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินมีความเหมาะสมกับปริมาณบรรจุภัณฑ์ ราคาที่มีผลต่อการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดิน สภาพเศรษฐกิจมีผลต่อการตัดสินใจซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดิน :ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรธรรม พิลาแดง, ประสาน ยิ้มอ่อน และกรรณิกา เร่งศิริกุล (2557) ได้วิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการซื้อปุ๋ยเคมีเพื่อการปลูกข้าวของเกษตรกร ในอำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า เหตุผลหลักในการเลือกซื้อปุ๋ยเคมีคือ คุณภาพและราคาปุ๋ยเคมีที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เรวัตตะ พินิจไพฑูรย์ (2560) ได้วิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อเคมีเกษตรของเกษตรกรอำเภอแม่ขาม จังหวัดจันทบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเลือกซื้อเคมีเกษตรมากที่สุดได้แก่ ปัจจัยด้านราคา และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรกฤษ เชียงไหล (2557) ที่ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับความต้องการส่วนประสมทางการตลาดของร้านปุ๋ยเคมีในจังหวัดจันทบุรี พบว่า เกษตรกรให้ความสำคัญกับการแสวงหาแหล่งซื้อปุ๋ยเคมีในราคาถูกมากที่สุดคุณภาพ และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เนตรชนก เรียงวัน, เสาวนีย์ สิทธิโชติ (ม.ป.พ.) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเลือกร้านขายปุ๋ยเคมีของเกษตรกรในเขตอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี พบว่าร้านค้าจำหน่ายปุ๋ยในราคาถูกกว่าร้านอื่น ลูกค้าสามารถซื้อปุ๋ยเป็นเงินสดหรือเงินเชื่อได้และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีศนีย์ รัตนพงศ์มณี (2563) ได้วิจัยเรื่องพฤติกรรมที่

ส่งผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดตรัง. พบว่าแสดงราคาปุ๋ยอินทรีย์ที่ชัดเจน มีราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพของปุ๋ยอินทรีย์

2.3 ด้านสถานที่จัดจำหน่าย พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยปรับปรุงสภาพดินหาซื้อได้ง่าย ผู้ผลิตควรกระจายสินค้าให้กว้างขวางเหมือนปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินอื่นๆ และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรศนีย์ รัตนพวงศมณี.(2563) ได้วิจัยเรื่องพฤติกรรมที่ส่งผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดตรัง. พบว่า มีศูนย์จำหน่ายหรือขายปุ๋ยอินทรีย์ มีตัวแทนจำหน่าย การเดินทางสะดวก หาง่าย เป็นที่รู้จักและมีช่องทางในการติดต่อที่หลากหลาย และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เนตรชนก เรียงวัน , เสาวนีย์ สิทธิโชติ (ม.ป.พ.) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเลือกร้านขายปุ๋ยเคมีของเกษตรกรในเขตอำเภอบ้านฝ้อ จังหวัดอุดรธานี พบว่าร้านค้าอยู่ใกล้บ้าน สะดวกต่อการเดินทางร้านค้ามีที่จอดรถที่กว้างขวางและเพียงพอสำหรับลูกค้า

2.4 ด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.01) โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับ เลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินผ่านตัวแทนจำหน่าย ผ่านสื่อป้ายโฆษณา ผ่านสื่อโทรทัศน์ ผ่านสื่อวิทยุ การรณรงค์โฆษณา ประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ผ่านทางอินเทอร์เน็ต มีการจัดรายการส่งเสริมการขายหลายวิธีห้จะ เปรียบเทียบดูว่าวิธีใดให้เงื่อนไขที่ดีกว่า อื่นๆ และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรศนีย์ รัตนพวงศมณี (2563) ได้วิจัยเรื่อง พฤติกรรมที่ส่งผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดตรัง. พบว่ามีการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปุ๋ยอินทรีย์ให้กับเกษตรกร และถ้าเกษตรกร การซื้อปุ๋ยอินทรีย์ในปริมาณมากและมีราคาถูก

3. วิเคราะห์การทดสอบสมมติฐานโดยการหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลกับพฤติกรรมของเกษตรกรที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม และพฤติกรรมของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ด้วยค่า ไคร้ สแควร์ (Chi Square) ตามลำดับ สมมติฐานที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเกษตรกรที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดิน เขียนสมมติฐานดังนี้ H_0 : คุณลักษณะส่วนบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเกษตรกรที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดิน ผลการทดสอบสมมติฐานไม่มีความสัมพันธ์กัน ได้แก่ ด้านการใช้ปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินชนิดใดมากที่สุด จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา การใช้ปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินยี่ห้อใดมากที่สุดจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เหตุผลที่ท่านชอบทรายี่ห้อดังกล่าวจากข้อ 2 จำแนกตามสถานภาพ ระดับการศึกษา และ อาชีพ การได้รับความรู้เกี่ยวกับปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินจากแหล่งใดมากที่สุดจำแนกตามเพศ สถานภาพ และระดับการศึกษา ใครเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจจำแนกตามเพศ วิธีการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงดินที่สำคัญของท่าน จำแนกตามอาชีพความถี่ในการใช้ปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินของท่านจำแนกตามเพศและอายุ ท่านเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินจากสถานที่ใดมากที่สุดจำแนกตามเพศและอายุ เหตุผลที่ท่านเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินจากสถานที่ใน ข้อ 8 จำแนกตามเพศ การศึกษาและอาชีพ ท่านนิยมใช้ปุ๋ยปรับปรุงดินขนาดบรรจุขนาดใดมากที่สุดจำแนกตามเพศและสถานภาพ จากค่า Sig ที่ได้จากการทดสอบมีความสัมพันธ์มีค่ามากกว่า 0.05 ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กัน และสมมติฐาน H_1 : คุณลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเกษตรกรที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดิน ผลการทดสอบสมมติฐานมีความสัมพันธ์กัน ได้แก่ การใช้ปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินชนิดใดมากที่สุด จำแนกตาม อายุ สถานภาพ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน การใช้ปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินยี่ห้อใดมากที่สุด จำแนกตาม อายุ และสถานภาพ เหตุผลที่ชอบทรายี่ห้อจากข้อ 2 จำแนกตาม เพศ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน การได้รับความรู้เกี่ยวกับปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินจากแหล่งใดมากที่สุดจำแนกตาม อายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ใครเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ใช้สารปรับปรุงดินของท่าน จำแนกตาม อายุ สถานภาพ อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน วิธีการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงดินที่สำคัญของท่าน จำแนกตาม เพศ อายุ และระดับการศึกษา ความถี่ในการใช้ปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินของท่านจำแนก

ตาม สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน การเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินจากสถานที่ใดมากที่สุด จำแนกตาม สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เหตุผลที่ท่านเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินจากสถานที่ใดใน ข้อ 8 จำแนกตาม สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน การนิยมนำปุ๋ยปรับปรุงดินขนาดบรรจุขนาดใดมากที่สุดของท่านจำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ในด้านการนิยมนำปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินชนิดใดของท่านจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน จากค่า Sig ที่ได้จากการทดสอบมีความสัมพันธ์มีค่าน้อยกว่า 0.05 ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน สมมติฐานที่ 2 พฤติกรรมของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดิน เขียนสมมติฐานดังนี้ H_0 : พฤติกรรมของเกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดิน ผลการทดสอบสมมติฐาน ไม่มีความสัมพันธ์กันได้แก่ การนำปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินชนิดใดมากที่สุด จำแนกตาม ด้านการส่งเสริมการตลาด การนำปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินยี่ห้อใดมากที่สุดจำแนกตาม ด้านราคา ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านสถานที่ เหตุผลที่ชอบตรายี่ห้อจากข้อ 2 จำแนกตาม ด้านราคา ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านส่งเสริมการตลาด การได้รับความรู้เกี่ยวกับปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินจากแหล่งใดมากที่สุด จำแนกตาม ด้านราคา ด้านสถานที่ และด้านส่งเสริมการตลาด วิธีการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงดินที่สำคัญของท่าน จำแนกตาม ด้านผลิตภัณฑ์และด้านการส่งเสริมการตลาด ความถี่ในการนำปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินของท่าน จำแนกตาม ด้านผลิตภัณฑ์ การนิยมนำปุ๋ยปรับปรุงดินขนาดบรรจุขนาดใดมากที่สุดของท่านจำแนกตาม ด้านผลิตภัณฑ์ เหตุผลที่ท่านเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินจากสถานที่ใดใน ข้อ 8 จำแนกตาม ด้านผลิตภัณฑ์ การนิยมนำปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินชนิดใดของท่าน จำแนกตาม ด้านการส่งเสริมการตลาด จากค่า Sig ที่ได้จากการทดสอบมีความสัมพันธ์มีค่ามากกว่า 0.05 ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กัน และสมมติฐาน H_1 : พฤติกรรมของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดิน ผลการทดสอบสมมติฐานมีความสัมพันธ์กันได้แก่ การนำปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินชนิดใดมากที่สุด จำแนกตามด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา และด้านการส่งเสริมการตลาด การนำปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินยี่ห้อใดมากที่สุด จำแนกตามด้านการส่งเสริมการตลาด เหตุผลที่ชอบตรายี่ห้อจากข้อ 2 จำแนกตามด้านสถานที่ การได้รับความรู้เกี่ยวกับปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินจากแหล่งใดมากที่สุด จำแนกตามด้านผลิตภัณฑ์ วิธีการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงดินที่สำคัญของท่าน จำแนกตามด้านราคา และด้านสถานที่ ความถี่ในการนำปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินของท่านจำแนกตาม ด้านราคา ด้านสถานที่ และด้านการส่งเสริมการตลาด เหตุผลที่ท่านเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินจากสถานที่ใดใน ข้อ 8 จำแนกตาม ด้านราคา ด้านสถานที่ และด้านส่งเสริมการตลาด การนิยมนำปุ๋ยปรับปรุงดินขนาดบรรจุขนาดใดมากที่สุดของท่าน จำแนกตามด้านราคา ด้านสถานที่ และด้านการส่งเสริมการตลาด การนิยมนำปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินชนิดใดของท่านจำแนกตาม ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา และด้านสถานที่ จากค่า Sig ที่ได้จากการทดสอบมีความสัมพันธ์มีค่าน้อยกว่า 0.05 ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

สรุปข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามเรื่องพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินของเกษตรกรในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม เพิ่มเติมดังต่อไปนี้

5.1.1 ด้านผลิตภัณฑ์ ควรพัฒนาคุณภาพสินค้าให้มีความเหมาะสมกับความต้องการของลูกค้าและมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายไว้บริการและมีรูปแบบยี่ห้อที่แปลกใหม่ควรมีผลิตภัณฑ์ให้เลือกใช้ตามความต้องการของเกษตรกรที่เหมาะสมกับสภาพของดินที่จะใช้ทำการเพาะปลูก

5.1.2 ด้านราคา ควรกำหนดราคาสินค้าไว้อย่างเหมาะสมกับคุณภาพของสินค้า ควรติดป้ายราคาการซื้อปุ๋ยให้ชัดเจน ควรมีการกำหนดราคาที่เหมาะสมเพื่อให้เกษตรกรสามารถซื้อปุ๋ยบำรุงดินได้ในราคาย่อมเยาและไม่แพงจนเกินไปและสามารถแบกรับราคาได้

5.1.3 ด้านสถานที่การจัดจำหน่าย ควรมีที่ตั้งสถานที่ในการจัดจำหน่ายและมีความสะดวก มีที่จอดรถที่เพียงพอ และควรมีการอบรมพนักงานให้มีความรู้ในเรื่องปุ๋ยและข้อสงสัยต่อผู้มาซื้อปุ๋ย ควรมีทีมขายกับผู้นำซื้อปุ๋ยอย่างเท่าเทียมกัน และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคน

5.1.4 ด้านการส่งเสริมการตลาด ควรให้มีการจัดโปรโมชั่นการสินค้าใด เช่น ควรมีการลดราคาผลิตภัณฑ์หรือของแถมในบางช่วงเวลา ควรมีพนักงานขายที่คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือแก่เกษตรกร และมีการขนส่งปุ๋ยถึงที่บ้านถ้ามีการซื้อเป็นจำนวนมาก พนักงานจะต้องมีความเป็นกันเองกับผู้ซื้อ มีมนุษยสัมพันธ์กับลูกค้า

5.2 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

5.2.1 การวิจัยครั้งนี้ได้เก็บข้อมูลเฉพาะในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ทำให้ข้อมูลที่ได้จึงเป็นข้อมูลเฉพาะพื้นที่ในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ควรมีการศึกษาในเขตพื้นที่อื่น ๆ ไปยังพื้นที่ปริมณฑลหรือในระดับภูมิภาคเพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ จึงจะทำให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

5.2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อผู้บริโภคในการซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

5.2.3 ควรมีการศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีการซื้อในการซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

5.2.4 ควรมีการศึกษา ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดในการซื้อในการซื้อปุ๋ยปรับปรุงสภาพดินในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

6. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2561). การพัฒนาเกษตรอินทรีย์. ค้นเมื่อ 8 ธันวาคม 2563, จาก <https://www.moac.go.th/news-preview-401391791603>.

จักรกฤษ เชียงโหล. (2557). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับความต้องการส่วนประสมทางการตลาดของร้านปุ๋ยเคมีในจังหวัดจันทบุรี. การศึกษาค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

ทัศนีย์ อัดตะนันท์. (2550). ปุ๋ย สารประกอบที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของพืช. (2563, 12 พฤศจิกายน) สืบค้น จาก www.ssnm.info.

ฉัตรธรรม พิลาดแดง, ประสาน ยิ้มอ่อน และกรรณิกา เร่งศิริกุล. (2557). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการซื้อปุ๋ยเคมีเพื่อการปลูกข้าวของเกษตรกร ในอำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด. การค้นคว้าอิสระ คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

นรินทร์ ตนไพบูลย์. (2561). แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2561-2563 อุตสาหกรรมปุ๋ยเคมี. Krungsri Research, 1 – 8.

เนตรชนก เรียงวันและเสาวนีย์ สิทธิโชติ. (2564). ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเลือกร้านขายปุ๋ยเคมีของเกษตรกรในเขตอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 6 และนานาชาติ ครั้งที่ 3 “นวัตกรรมและตัวแบบการพัฒนาวิถีใหม่ (New Normal)” วันที่ 15 – 16 กุมภาพันธ์ 2564 ณ ห้องประชุมพระนารายณ์ ชั้น 4 อาคารรัตนเทพสตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2532). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานของการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ปรีศนีย์ รัตนพวงมณี. (2562). **พฤติกรรมที่ส่งผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อปุ๋ยอินทรีย์ ของเกษตรกรในจังหวัดตรัง. จังหวัดตรัง.**
- ยุทธ ไถยวรรณ. (2543). **พื้นฐานการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์ชมรมเด็ก.
- เรวัตตะ พินิจไพฑูรย์. (2560). **ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อเคมีเกษตรของเกษตรกร อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ส่วนวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. (2543). **การตลาดปุ๋ยเคมี**. กรุงเทพฯ : สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร.
- Yamane, Taro. (1973). **Statistics : An Introductory Analysis**. 3 nd. . New York : Harper and Row.

ผลการดำเนินโครงการจัดการความรู้ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ครั้งที่ 5
The Achievement of 5th College of Asian Scholars Knowledge Management for show
and Share Development (5th CAS-KM/show & share Development)

.....

กษม ชนวงษ์¹, มุกดาวรรณ ชนวงษ์²,
ซันนี่ คำภีบาล³, ทิพย์วัลย์ ด้านสวัสดิกุล⁴,
นฤมล สีนสุพรรณ⁵

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพในครั้งนี้ เป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ครั้งที่ 5 ของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย 2) ศึกษาองค์ความรู้ที่ได้รับ และแนวทางในการพัฒนากระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโอกาสต่อไป

การประเมินผล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการเข้ารับฟัง สังเกตการณ์ สอดถามผู้เข้าร่วมกิจกรรม และสัมภาษณ์เชิงลึกวิทยากร ข้อมูลที่ได้รับวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

1. กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ครั้งที่ 5 ของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2564 เวลา 8.30-16.30 น. ประกอบด้วย วิทยากรจำนวน 14 คน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งหมด 12 เรื่อง
2. องค์ความรู้ที่ได้รับสามารถจำแนกออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้
 - 1) ด้านการศึกษา ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม จำนวน 8 เรื่อง ได้แก่ (1) นวัตกรรมภาวะผู้นำ (2) การเขียนบทความทางวิชาการและบทความวิจัย (3) การสื่อสารองค์กรและการเรียนรู้ด้านจริยธรรม (4) การส่งเสริมสุขภาพและจิตวิญญาณ (5) การประกันคุณภาพการศึกษา (6) การส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์และสุนทรียสนทนา (7) การเสริมสร้างทักษะภาษาอังกฤษ (8) การจัดการความรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักจากพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร
 - 2) ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ (1) การเสริมสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ผ่านการจัดประชุมวิชาการในรูปแบบออนไลน์
 - 3) ด้านการจัดการจำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ 1. การเสริมสร้างการออมด้วยเทคนิคออมก่อนรวยกว่า 2. การเสริมสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านการบ่มเพาะวิสาหกิจ (UBI)
 - 4) ด้านกฎหมาย จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ (1) กฎหมายสำคัญคดีเด็ด ทำให้ผู้ฟังได้รับความรู้จากวิทยากรที่เชี่ยวชาญ มีความรู้และประสบการณ์ตรงจากทุกคณะในวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เป็นการฟื้นฟูความรู้เดิม เสริมความรู้ใหม่ เกิดการสร้างองค์ความรู้ที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาตน และพัฒนาหน่วยงาน ทำให้สถาบันเข้มแข็งต่อไป
3. แนวทางในการพัฒนา คือ ควรจัดปีละ 2 ครั้ง และมีระบบสารสนเทศ และฐานข้อมูล KM ของวิทยาลัย เพื่อติดตามชมย้อนหลังได้

คำสำคัญ : การจัดการความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

¹ประธานหลักสูตรดุสิตบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการภาวะผู้นำ/อธิการบดี วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

^{2,4}อาจารย์หลักสูตรวิทยาการจัดการสุขภาพวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

⁵รองศาสตราจารย์ หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

Abstract

This qualitative research is a participatory action research. aimed at : 1) 5th learning process management process of exchanging knowledge of the College of Asian Scholar to develop learning management. 2) Gain knowledge and guidelines to develop the learning exchange process in future evaluation. Researcher collected data from listening, observation, questioning and in-depth interview from participants and then analyze data.

Research results :

1. The 5th process of exchanging knowledge to develop learning management of College of Asian on Scholars Wednesday, July 21, 2021, 8.30-16.30. 14 speakers were exchanged knowledge in 12 subjects.

2. There are 4 areas of classified knowledge management gain as follow:

1) 8 topics of education, religion, language and culture: (1) Leadership Innovation (2) Academic articles and research article writing (3) Communication in organizational and ethical learning (4) Health and mental spirit encouragement (5) Quality Assurance (6) Promotion of emotion and Conversation Intelligence (7) Improve English Language skills (8) Managed Knowledge based on problem to improve learning skills in 21th Century.

2) 1 topics on Science and Technology: (1) Reinforce Learning organization through online academic conferences

3) 2 topics on management aspect: (1) Encouraging money savings by “save first, rich then” technic (2) Enhancing organizations learning in the state enterprise.

4) 1 topics on Law : Important law, outstanding cases.

Audiences gain their knowledge directed from specialist from all faculty in the College of Asia Scholar. as recalled and updated their knowledge. This will improve their knowledge for improve themselves and organization to be a potencial institution in the future.

3. Development guidelines: should be held twice a year and have some back up in the CAS KM information system that can see it again later.

Keywords: College of Asian Scholars Knowledge Management for exchange learning.

1. บทนำ

บทบาทและหน้าที่ของสถาบันการศึกษา กำหนดไว้ 4 ประการ คือ 1. ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ 2. วิจัยและพัฒนา 3. บริการวิชาการ และ 4. ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งปรัชญาของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย คือ วิสัยทัศน์ดี (Visionary) มีวินัย (Discipline) ใฝ่ใจวิทยบูรณาการ (Integrity)¹

การจัดการความรู้เป็นกลยุทธ์การบริหารงานในยุคปัจจุบัน ที่องค์กรนำมาใช้ในการปรับปรุงคุณภาพเพื่อสนับสนุนและพัฒนาองค์กรในสถานะที่มีการแข่งขันสูง สำหรับในเรื่องของความหมายของการจัดการความรู้นั้นได้มีผู้เสนอแนวคิดสรุปได้ ดังนี้

คาร์ลา โอ เดล และ แจ็คสัน เกรย์สัน (Carla O'Dell & Jackson Grayson) (บุญดี บุญญากิจ และคณะ, ๒๕๔๔: ๒๑) ได้อธิบายความหมายของคำว่า การจัดการความรู้ไว้ว่า การจัดการความรู้ เป็นกลยุทธ์ในการที่จะทำให้คนได้รับความรู้ที่ต้องการภายในเวลาที่เหมาะสม รวมทั้งช่วยทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนและนำความรู้ไปปฏิบัติเพื่อยกระดับและปรับปรุงการดำเนินงาน ขององค์กร ทั้งนี้ การจัดการความรู้ไม่ใช่เครื่องมือที่จัดการกับตัวของผู้ความรู้โดยตรง แต่เป็นวิธีการ ที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ที่มีระหว่างกัน

เฮนรี และ เฮดเกเพท (Henrie & Hedgepeth) ได้อธิบายความหมายของคำว่า การจัดการความรู้ หมายถึง ระบบการบริหารทรัพยากร ความรู้ขององค์กรธุรกิจจะมีทั้งที่เป็นความรู้โดยนัยและความรู้ ที่เห็นได้อย่างชัดเจน ซึ่งสามารถเตรียมการเข้าและถึงความรู้ให้กับผู้ใช้ได้ ทั้งนี้โดยมีหลักการที่สำคัญ คือ การทำให้ความรู้ถูกใช้ ถูกปรับเปลี่ยน และถูกยกระดับให้สูงขึ้น

บุญดี บุญญากิจ และคณะ (๒๕๔๘ : ๒๓) กล่าวว่า การจัดการความรู้แบ่งออกเป็น ๓ ยุค โดยเริ่มจากเมื่อกว่า ๓๐ ปีที่แล้ว หรือประมาณปี ๑๔๗๘ ๑๔๗๕ ซึ่งเป็นยุคเริ่มต้นของการจัดการความรู้ โดยมีแนวคิดที่ว่าความรู้เป็นสิ่งที่สามารถบริหารจัดการได้โดยอาศัยการจัดการที่เป็นระบบมีโครงสร้างตายตัวและเริ่มมีการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของมนุษย์

ยุคต่างๆ ของการจัดการความรู้

ยุคที่ 1	ยุคที่ 2	ยุคที่ 3
● มองว่าเทคโนโลยีสารสนเทศ คือ การจัดการความรู้ ● เริ่มรู้จัก “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community of practice : cop)	● มีการเกิดและเสื่อมของการมีโครงการจัดการความรู้และตำแหน่ง Chief Knowledge Officer (CKO) ในองค์กร ● CKO เริ่มหายไป	● การจัดการความรู้กลายเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการหลักขององค์กร ● มุ่งเน้นที่กระบวนการความรู้และการแลกเปลี่ยน Tacit Knowledge ● ใช้การจัดการความรู้มาช่วยในการปรับปรุงผลการดำเนินงาน ● การผสมผสานเครื่องมือต่างๆ ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ใช้

ที่มา : บุญดี บุญญากิจ และคณะ (2548 : 23)

โดยวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ได้จัดโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการจัดการความรู้ CAS-KM/Show + Share Development ครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2563 ที่ผ่านมา มีเป้าหมายที่จะพัฒนาองค์กรสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) เพื่อสนับสนุนการสร้างเสริมความเข้มแข็งด้านการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม จึงได้กำหนดนโยบายผลักดันให้มีการจัดการความรู้ทั่วทั้งองค์กรทุกหน่วยงานของวิทยาลัยอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพื่อสร้างเป็นวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้โดยมุ่งให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับบุคลากรทุกฝ่ายอย่างยั่งยืน และกำหนดเป็นแนวทางการจัดการความรู้ โดยการมีส่วนร่วมของทุกสำนัก ทุกคณะ และทุกสาขาวิชา ได้ถือปฏิบัติ3. สำหรับในปีการศึกษา 2563 ถือเป็นครั้งที่ 5 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรเข้าใจและเห็นความสำคัญในประโยชน์ของการจัดการความรู้มากขึ้น มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการดำเนินการจัดการความรู้กับผู้เชี่ยวชาญ และ

ระหว่างหน่วยงานภายในตลอดจนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปจัดการความรู้ในส่วนงานได้อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน ของทุกภารกิจของวิทยาลัย โดยเป็นเครื่องมือในการพัฒนางานเพิ่มประสิทธิภาพให้มีความก้าวหน้า นำพาวิทยาลัยไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนต่อไป คณะกรรมการจัดการความรู้ของวิทยาลัยจึงได้จัดโครงการนี้ขึ้นในวันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2564 ณ ห้อง 1203 วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย 4,5. โดยการจัดครั้งนี้ เพื่อศึกษาถึงผล การดำเนินโครงการจัดการความรู้เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ครั้งที่ 5

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัดการความรู้ครั้งที่ 5 ของ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
2. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ที่ได้รับ และแนวทางในการพัฒนากระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโอกาสต่อไป

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR)

โดยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแผนการจัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการจัดการความรู้ ของผู้รับผิดชอบโครงการครั้งที่ 5
2. ผู้วิจัยเข้าร่วมรับฟังสังเกตการณ์ตั้งแต่เริ่มรายการจนกระทั่งจบรายการในวันพุธที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2564 ณ ห้องเรียน 1203 วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
3. ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลดังนี้
 - 3.1 ด้านวิทยากรได้เข้าร่วมโครงการโดยรับฟังและสังเกตการณ์วิทยากรทุกคน พร้อมบันทึกประเด็นเนื้อหาสำคัญและสัมภาษณ์เชิงลึกวิทยากรบางราย
 - 3.2 ด้านผู้เข้าร่วมฟังเมื่อจบรายการผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ และตั้งคำถามให้ผู้เข้าร่วมฟังทุกท่านหยุดพิจารณาและมีเลขาช่วยจดบันทึก ซึ่งมีผู้เข้าร่วมฟังที่เหลือก่อนจบรายการจำนวน 19 คน
 - 1) ในภาพรวมท่านคิดว่ากิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในวันนี้ท่านคิดว่ามีประโยชน์หรือไม่? ที่ว่ามีประโยชน์มีอย่างไร? กรุณาตอบโดยไม่ซ้ำกัน
 - 2) ข้อเสนอแนะที่ควรพัฒนาจัดทำในโอกาสต่อไป
4. วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4. กลุ่มเป้าหมาย

ในการวิจัยครั้งนี้ คือ วิทยากรและบุคลากรที่เข้าร่วมฟังในห้อง 1203 วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ตอนจบรายการจำนวน 19 คน มีผู้ติดตามออนไลน์ ช่วงเช้า จำนวน 57 คน และ ช่วงบ่าย จำนวน 26 คน รวม 102 คน

5. สรุปผลการวิจัย

1. กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ครั้งที่ 5 ของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้ ประกอบด้วยวิทยากรจำนวน 14 คน ได้นำเสนอ 11 คน ออนไลน์ 3 คน หัวข้อรายนามวิทยากร และเวลานำเสนอ ดังแสดงในตาราง หัวข้อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ครั้งที่ 5 วันพุธที่ 21 กรกฎาคม 2561 เวลา 08.30 น. ถึง 16.30 น. ห้อง 1203 วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

หัวข้อการจัดการความรู้	วิทยากร	เวลา
- ลงทะเบียน		8.30-9.00 น.
1. พิธีเปิดและนวัตกรรมภาวะผู้นำ	อธิการบดี ผศ.ดร.เกษม ชนวงค์ (ออนไลน์)	9.00-9.30 น.
2. การเขียนบทความวิชาการและบทความวิจัย	ผศ.ดร.กุลลาป ปุริสาร	9.30-10.00 น.
3. การสื่อสารองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านจริยธรรม	รศ.ดร.สร้อย อนุสรณ์ธีรกุล (ออนไลน์)	10.00-10.30 น.
พัก 10.30-10.40 น.		
4. การเสริมสร้างการออมด้วยเทคนิคออมก่อน รวยกว่า	อาจารย์ปิยาภรณ์ พละกุล นายวชิรวิทย์ เพี้ยคำลือ	10.40-11.10 น. 11.10-11.30 น.
5. การส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ	รศ.ดร.จุฬารัตน์ โสตะ	11.30-12.00 น.
6. การประกันคุณภาพการศึกษา	ผศ.ยุวรัตน์ ฐิตินรินทร์กุล	
พักเที่ยง		
7. การเสริมสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านการ บ่มเพาะวิสาหกิจ (UBI)	ว่าที่ร้อยตรีหญิงปานศิริ ธรรมศิรินิเวศ	13.00-13.30 น.
8. กฎหมายสำคัญคดีเด็ด	ผศ.ดวงพร อานันทศิริเกียรติ	13.30-14.00 น.
9. การเสริมสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ผ่านการ จัดประชุมวิชาการในรูปแบบออนไลน์	ผศ.ดร.อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์	14.00-14.30 น.
พัก 14.30-15.00 น.		
10. การส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์และสุนทรีย สนทนา	ผศ.ดร.ธิดารัตน์ เลิศวิทยากุล	15.00-15.30 น.
11. การเสริมสร้างทักษะภาษาอังกฤษ	ผศ.ดร.สนใจ ไชยบุญเรือง (ออนไลน์)	15.30-16.00 น.
12. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักจะ พัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร	ผศ.เสาวลักษณ์ แยมตรี อาจารย์นันทินัย วังนันท	16.00-16.30 น.

สรุป พิธีเปิด และ การบรรยายของวิทยากร

1. อธิการบดี ได้กล่าวเปิดงาน โดย กล่าวถึง ปรัชญาของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

“การศึกษาของเด็กในชนบท คือ อนาคตของประเทศไทย” และนวัตกรรมภาวะผู้นำ โดยได้เห็นแบบอย่างของผู้นำในระดับโลก แต่ละยุคสมัย ได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานจากประเทศชั้นนำแม้ในประเทศไทย ก็มีผู้นำที่ประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับ และเป็นแบบอย่างที่ดี จึงได้เปิดหลักสูตรปริญญาเอก สาขาวัตกรรมการภาวะผู้นำในการศึกษา 2565

2. การเขียนบทความวิชาการ และบทความวิจัย เพื่อเผยแพร่ในวารสารที่ยอมรับในระดับสากล และยอมรับในประเทศ ทั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการขอตำแหน่งทางวิชาการ เพื่อความก้าวหน้าในการทำงาน

3. การเสริมสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านการวิจัย การวิจัยในมนุษย์ หรือสัตว์ทดลองแต่ละสถาบัน จำเป็นต้องมีการจัดตั้งคณะกรรมการ เพื่อพิจารณาด้านจริยธรรม เพื่อปกป้องศักดิ์ศรี และสิทธิของผู้ถูกทดลอง ซึ่งผู้วิจัยต้องรู้จรรยาบรรณ ของการเป็นนักวิจัยด้วย

4. การเสริมสร้างการออม ด้วยเทคนิคออมก่อนรวยกว่า วิทยากรได้เชิญรองประธานฝ่ายบริหาร กรุงไทย แอ็กซ่าประกันชีวิต (มหาชน) มาร่วมแชร์ความรู้เกี่ยวกับการจัดสรรปันส่วนในการใช้จ่าย การออม และการทำประกันชีวิต ใครทำก่อนย่อมรวยกว่า

5. การเสริมสร้างสุขภาพทางจิตวิญญาณเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้คนมีความสุข ที่เกิดจากภายในที่ทุกคนสามารถทำได้ โดยการคิดบวก มีกัลยาณมิตร และการปฏิบัติ ตามอริยมรรคมีองค์ 8

6. การประกันคุณภาพการศึกษา ทุกสถาบันจำเป็นต้องมีการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาทั้งจากกรรมการภายใน และภายนอกสถาบัน เพื่อประกันคุณภาพการจัดการ ศึกษาของสถาบันนั้นๆ

7. การเสริมสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้านการบ่มเพาะวิสาหกิจ UBI วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ได้ร่วมเป็นเครือข่ายกับมหาวิทยาลัยต่างๆในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เพื่อส่งเสริมการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านบ่มเพาะวิสาหกิจทำให้มีผู้ประกอบการรุ่นใหม่ เกินขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม จำนวนมาก โดยมี ผศ.ดร.เกษม ชนวงค์ เป็นหัวหน้าหน่วย

8. กฎหมายสำคัญ (คดีเด็ด) ความผิดกรณี ที่โจทก์ฟ้อง จำเลยเมื่อถูก หมายถึง ไม่ควรนิ่งเฉย ควรไปศาล และขอเลื่อนวันนัดพิจารณาคดี ถ้าไม่รู้กฎหมาย สามารถปรึกษาทนายความได้ที่คณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย มีศูนย์ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย สำหรับบุคคลภายนอกฟรี โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

9. การเสริมสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผ่านการจัดประชุมวิชาการ ในรูปแบบออนไลน์ ASCER วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ได้จัดประชุมวิชาการ มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2013 - 2020 เป็นเวลา 8 ปี ช่วงยุคโควิด-19 ระบาด ได้มีการประชุมวางแผน จัดประชุมออนไลน์ ทำให้จัดได้ตรงเวลา ยอดผู้เข้าชมมีจำนวนมาก และทำให้ผู้ชมสามารถเข้าชมได้ทุกเมื่อ

10. การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และสุนทรียสนทนา เป็นสิ่งที่ดำเนินไปด้วยกัน โดยความฉลาดทางอารมณ์เป็นการเข้าใจอารมณ์ของตัวเอง และจัดการให้เป็นไปในทางบวกทำให้คนเกิดความเชื่อมั่น และเห็นคุณค่าของตนเอง สำหรับสุนทรียสนทนา เป็นการสื่อสารให้เกิดความสัมพันธ์เชิงบวก เกิดความลื่นไหลไปทางเดียวกัน เป็นการเติมเต็ม สู่จุดหมายเดียวกัน ทั้งนี้เพราะมนุษย์ไม่มีใครโง่ อยู่ที่ว่าเขาฉลาดตรงไหน

11. การเสริมสร้างทักษะภาษาอังกฤษ การพูดภาษาอังกฤษควรให้สำเนียงเป็นภาษาอังกฤษการฟังและการฝึกพูดบ่อยๆทำให้เกิดทักษะ

12. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก จะพัฒนาการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร? ในอดีต “ครูสอนศิษย์แบบมีชีวิตชีวา” ปัจจุบัน “ครูสอนศิษย์แบบปราศจากวิญญาณ” อนาคต”ครูสอนศิษย์แบบให้ศิษย์มีหัวใจแห่งความเป็นมนุษย์”คือแบบมีวิจารณ์ญาณ เก่ง ดี มีภาวะผู้นำ “สุจิบุรี”

บทบาทของครู

- ปฐมนิเทศบทบาทใหม่
- สร้างบรรยากาศ
- เตรียมทรัพยากรการเรียนรู้
- ใช้คำถามมากระตุ้นการเรียนรู้

บทบาทผู้เรียน

- เตรียมความพร้อม “สุจิบุรี”
- โจทย์เตรียมนักศึกษาการสอน
- โจทย์ใช้สอน ต้องพิจารณา

สรุป กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัดการความรู้ครั้งที่ 5 ของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เมื่อวันพุธที่ 21 กรกฎาคม 2564 เวลา 8.30-16.30 น. ประกอบด้วย วิทยากรจำนวน 14 คน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งหมด 12 เรื่อง

2. องค์ความรู้ที่ได้รับสามารถจำแนกออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการศึกษา ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม จำนวน 8 เรื่อง ได้แก่ (1) นวัตกรรมภาวะผู้นำ (2) การเขียนบทความทางวิชาการและบทความวิจัย (3) การสื่อสารองค์กรและการเรียนรู้ด้านจริยธรรม (4) การส่งเสริมสุขภาพและจิตวิญญาณ (5) การประกันคุณภาพการศึกษา (6) การส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์และสุนทรียสนทนา (7) การเสริมสร้างทักษะภาษาอังกฤษ (8) การจัดการความรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักจะพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร?

2) ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจำนวน 1 เรื่องได้แก่ (1) การเสริมสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ผ่านการจัดการประชุมวิชาการในรูปแบบออนไลน์

3) ด้านการจัดการจำนวน 2 เรื่องได้แก่

(1) การเสริมสร้างการออมด้วยเทคนิคออมก่อนรวยกว่า

(2) การเสริมสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านการบ่มเพาะวิสาหกิจ (UBI)

4) ด้านกฎหมาย จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ (1) กฎหมายสำคัญคดีเด็ด

3. การประเมินสิ่งที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับ และแนวทางในการพัฒนาครั้งต่อไป

3.1 สิ่งที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับ การประเมินจากผู้ฟังจนกระทั่งจบรายการ จำนวน 19 คน ทั้ง 19 คน มีความเห็นว่าการฟังในวันนี้มีประโยชน์ สิ่งที่ได้รับ คือ

1) ได้รับทราบองค์ความรู้ ที่มีหลากหลายในวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ทั้งเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา การบ่มเพาะวิสาหกิจ กฎหมาย การส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ จริยธรรมการวิจัยการเขียนบทความทางวิชาการและทางวิจัย เรียนรู้เรื่องการประชุมวิชาการผ่านออนไลน์ ส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และสุนทรียสนทนาและการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ศิษย์มีหัวใจแห่งความเป็นมนุษย์ เป็นต้น

2) มีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ตอบสนอง ด้านสุขภาพ อารมณ์ ภาวะผู้นำได้เรียนรู้จากต้นแบบ ตัวอย่างที่ดีมีค่ากว่าคำสอน สามารถนำไปปรับใช้ โดยเฉพาะวิธีการเรียนรู้สุนทรียสนทนา ได้รับความสุขจากการฟัง

3) เป็นการสืบทอดวัฒนธรรมการจัดการความรู้ของแต่ละคณะ มาแชร์สามารถนำไปปรับมาใช้กับชีวิตเกี่ยวกับหลักคิด จิตวิญญาณ EQ สุนทรียสนทนา สร้างความแข็งแกร่งให้กับสถาบัน

4) ได้แลกเปลี่ยนมิติการทำงาน ของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย มองเห็นจุดแข็งของคณะได้รับฟังการเผยแพร่องค์ความรู้ ซึ่งบางครั้งอาจลืมไป ได้นำมาทบทวน เช่น สุนทรียสนทนา เพราะเข้าจุดอันตราย ได้สอนเทคนิคดีแล้วจะนำไปใช้

5) ภูมิใจในทุกคนที่นำความรู้ที่ดี มีความเชี่ยวชาญ และนำมาพัฒนา วิทยาลัยได้ทั้งการพัฒนาบัณฑิต การสอนการวิจัย การสร้างสรรค์งานใหม่ และสิ่งที่ทำให้เกิดความสุข คือ ความรัก วิริยะอุตสาหะในแต่บุคคล ทำให้วิทยาลัยซึ่งเป็นเสมือนบ้านของเรามีความแข็งแกร่ง

6) ได้เป็นฟองน้ำดูดซับจากทุกๆคน เปิดพื้นที่การเรียนรู้ เป็นอิสระจากที่จำกัดภายในคณะได้ความรู้จากทุกท่าน เรียนจากผู้สำเร็จแล้ว

7) เป็นครั้งแรกที่ผู้ฟัง มีหลายมิติที่แตกต่างจากเดิม เป็นออนไลน์ความคิดเห็นจากทุกคนเป็นการเปิดรับสิ่งใหม่ๆ นอกจากเนื้อหาที่เป็นวิชาการ ขอบคุณทุกคน สมบูรณ์แบบมาก

8) เป็นการฝึกแก้ปัญหาตลอดเวลา เพราะเป็นต่างเทคนิค วิธี ขอบกักับทุกเรื่อง ต้องทดลองต่อไป เพราะเป็นเทคนิคใหม่

9) เห็นความตั้งใจของทุกๆคน ขอบคุณที่ทุกคนไตร่ตรองแล้วนำมาเสนอ

10) ได้ทบทวนความรู้เดิม

สรุป ผู้ฟังได้รับความรู้ที่หลากหลาย จากวิทยากรที่เชี่ยวชาญ มีความรู้และประสบการณ์ตรงจากทุกคณะในวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เป็นการฟื้นฟูความรู้เดิม เสริมความรู้ใหม่ สร้างองค์ความรู้ที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาตน และพัฒนางาน ทำให้สถาบันเข้มแข็งต่อไป

3.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาในโอกาสต่อไป

- 1) การพูดวิทยากรบางคนพูดยาวเกินไป ต้องดูเวลาและการพูดในเวลาที่กำหนด
 - 2) การจัด KM ไม่จำเป็นต้องระดมทำหลายๆเรื่องในวันเดียวสามารถแบ่งเป็น 2-3 วัน ก็ได้
 - 3) ควรจัด ปีละ 2 ครั้ง เพื่อช่วยในการประเมินคุณภาพการศึกษา
 - 4) การจัด KM ครั้งนี้มีบุคลากรในวิทยาลัยเข้าฟังค่อนข้างน้อย อาจจะเป็นช่วง COVID-19 ช่วงเข้าประมาณ 50 กว่าคน ช่วงบ่าย 20 กว่าคน คณะต่างๆควรสามารถสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรเข้าฟังมากกว่านี้
 - 5) คนในวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ดูไม่มาก ขอให้ดูในเฟสบุ๊ค บุคลากรทุกคนมีโอกาสเข้าไปศึกษาได้ ขอให้ทุกคนได้มีโอกาสฟัง เพื่อเพิ่มศักยภาพของตนเอง
 - 6) ฝ่าย IT จะทำ Web.KM. ของวิทยาลัย แล้วขอให้ทุกคณะ สาขาดำเนินการ KM.นำมาเสนอทาง Web. ของวิทยาลัย พร้อมเอกสารประกอบ
 - 7) ควรนำความรู้ที่ได้ทำ KM หมุนอยู่ตลอดเวลา จะทำให้เกิดนวัตกรรมโดยนำมาสู่การออกแบบองค์ความรู้ใหม่
 - 8) เดิมกำหนดปีละครั้ง ขอให้กำหนดมีการทำ KM ทุกเดือน เพื่อทุกคนจะได้มีโอกาสนำเสนอโดยให้แต่ละคณะผลัดกันเป็นเจ้าภาพ
 - 9) ขอให้มีคณะกรรมการนำเสนอเรื่อง KM โดยมีเลขา หรือผู้รับผิดชอบแบ่งเป็นหมวด ๆ จัดปีละ 2 ครั้ง และ 1 ครั้งใหญ่
 - 10) ควรมีการจัดระบบสารสนเทศ ฐานข้อมูล KM เพื่อสามารถติดตามชมย้อนหลังได้
- สรุปข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาในโอกาสต่อไป คือ การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ โดยจัดปีละ 2 ครั้ง และมีระบบสารสนเทศเพื่อติดตามชมย้อนหลังได้

6. อภิปรายผล

ด้วยวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ได้จัดโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัดการความรู้ในครั้งนี้ถือเป็นครั้งที่ 5 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรเข้าใจ และเห็นความสำคัญในประโยชน์ของการจัดการความรู้มากขึ้น มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีดำเนินการจัดการ ความรู้กับผู้เชี่ยวชาญระหว่างหน่วยงานภายใน ตลอดจนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปจัดการความรู้ในส่วนงานได้อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน ครอบคลุมภารกิจของวิทยาลัย โดยใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพให้มีความก้าวหน้า นำพาวิทยาลัยไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืนต่อไปนั้น จากการวิจัย เพื่อศึกษาผลการดำเนินโครงการจัดการความรู้เพื่อแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ในครั้งนี้ นับว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ทุกประการคือ 1) เพื่อศึกษากระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการจัดการความรู้ครั้งที่ 5 ของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย และ 2) เพื่อศึกษาองค์ความรู้ที่ได้รับ และแนวทางในการพัฒนากระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโอกาสต่อไป โดยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในครั้งนี้ 5 มีวิทยากรที่เชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ตรงจากทุกคณะสาขา ในวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย มาร่วมแชร์ประสบการณ์ทำให้ผู้ฟังได้รับความรู้ที่หลากหลายเป็นการฟื้นฟูความรู้เดิมเสริมความรู้ใหม่ สร้างองค์ความรู้ที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาตนพัฒนางานทำให้สถาบันเข้มแข็งต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ (มุกดาวรรณ ชนะวงศ์และคณะ (2564) ผลสัมฤทธิ์ของการจัดการความรู้ใน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย) ที่พบว่าด้านการพัฒนางาน

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีโอกาสฟื้นฟูความรู้เดิม และได้รับองค์ความรู้ใหม่จากมุมมองของแต่ละบุคคลสามารถนำไปปรับใช้ในการทำงาน และในชีวิตประจำวันได้ และจากการบรรยายของวิทยากรในหัวข้อ “การส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ” ยังสอดคล้องกับคำกล่าวของหลวงพ่ocha สุภัทโร แห่งวัดหนองป่าพง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ที่กล่าวว่า

“ยาดีมีท่วมท้นเมืองไทย บ่ออาจจกักแก้ไขป่วยได้
ธรรมะแห่งจอมตรัย แก่แก่ขงัดนา
ใครดื่มกินแล้วไซ้ร้ ดับร้อนเย็นสบาย” 7.

7. บทสรุป

กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ครั้งที่ 5 ของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2564 ประกอบด้วยวิทยากรจำนวน 14 คน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งหมด 12 เรื่อง นำเสนอสด 11 คน ออนไลน์ 3 คน

สิ่งที่ผู้ฟังได้รับ คือ ได้รับความรู้ที่หลากหลายจากวิทยากรที่เชี่ยวชาญมีความรู้และประสบการณ์ตรงจากทุกคณะในวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เป็นการฟื้นฟูความรู้เดิม เสริมความรู้ใหม่สร้างองค์ความรู้ที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาคน และพัฒนางาน ทำให้สถาบันเข้มแข็งต่อไป

8. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

- 1) การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียในโอกาสต่อไปควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบโดยจัดปีละ 2 ครั้งและมีระบบสารสนเทศเพื่อติดตามชมย้อนหลังได้
- 2) หัวข้อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทุกหัวข้อ หากมีการประเมินสามารถเขียนเป็นบทความวิจัยตีพิมพ์เผยแพร่ได้ ทำให้บุคลากรทุกคนมีผลงานวิจัยที่หลากหลายมากขึ้น
- 3) การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เพื่อแลกเปลี่ยนการเรียนรู้โอกาสต่อไป นอกจากมีการประเมินแล้ว ควรสร้างองค์ความรู้ใหม่เป็นบทความวิจัย เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในเว็บไซต์และวารสารวิชาการ เพื่อเป็นผลงานของบุคลากรและสถาบันซึ่งนับว่าเป็นสุดยอดแห่งการทำงาน
- 4) ควรวิจัยกระบวนการ KM ในระดับคณะ/หลักสูตร โดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
- 5) ควรวิจัย KM ในระดับสถาบัน และเสนอแนะนโยบายของวิทยาลัย

9. กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยความร่วมมือร่วมใจ จากบุคลากรทุกท่านในวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย “สามัคคี คือพลังแห่งความสำเร็จ และสันติสุข”

10. เอกสารอ้างอิง

กษม ชนวงค์. (2564). อภิการบตี คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อาษาเรียนเอเชีย. วันที่ 25 มิถุนายน 2564. วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย.
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2563). แผนกลยุทธ์ 2563-2567. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย.

- จุฬารณีย์ โสตะ. (2564). ผู้เสนอโครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ครั้งที่ 5. วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย.
- บุญดี บุญญากิจ และคณะ. (2548). การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : จีรวัฒน์เอ็กซ์เพรส : 23.
- มุกดาวรรณชนะวงศ์ และคณะ. (2560). ผลสัมฤทธิ์ของการจัดการความรู้ใน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย.
- วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย. (2563). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เพื่อแลกเปลี่ยนการเรียนรู้วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ครั้งที่ 4. วันที่ 28 พฤษภาคม 2563, วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย.
- Casla O' Dell & Jackson Grayson. (2564). แนวคิดทฤษฎีและความหมายของการจัดการความรู้. สืบค้นเมื่อ 13 กันยายน พ.ศ. 2564, จาก [sopanchot. Blogspot.com/2017/02/km. html](http://sopanchot.blogspot.com/2017/02/km.html).
- Henrie, M. & Hedgepeth, O. (2003). *Size is important in knowledge management*. Retrieved March 5, 2018, from <http://www.tlainc.com/articl53.htm>.

วิกฤต COVID-19 : อนาคตในการเรียนรู้จะเป็นอย่างไร COVID-19 : What will the future of learning?

ณัชชา ทนุธรรมนอก¹,

ธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์²

บทคัดย่อ

ด้วยสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ได้ก่อให้เกิดผลกระทบแก่ภาคส่วนของการศึกษา ส่งผลกระทบต่อระบบการจัดการเรียนการสอนของไทยในทุกระดับชั้น สถานศึกษาต้องถูกปิดไปด้วยเพื่อลดช่องทางการแพร่ระบาดเชื้อไวรัส รัฐบาลมีมาตรการเฝ้าระวังเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อไวรัส การจัดการศึกษาของประเทศไทยได้มีโอกาสพบทบทวนบทเรียนจากต่างประเทศเพื่อเตรียมตัวให้พร้อมในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไป และมีความสอดคล้องกับมาตรการป้องกันการระบาดของโรค การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์เข้ามามีบทบาทในระบบการศึกษาของประเทศไทย โดยการเรียนการสอนออนไลน์ (Online learning) เป็นนวัตกรรมทางการศึกษา ที่สามารถเปลี่ยนแปลงวิถีเรียนในรูปแบบเดิมๆ ให้เป็นการเรียนใหม่ ที่ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยทำการสอน เป็นเรียนทางผ่านทางอินเทอร์เน็ต ในรูปแบบของคอมพิวเตอร์ เป็นการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ บวกเข้ากับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยไม่จำเป็นต้องเดินทาง เกิดความสะดวกและเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วทุกสถานที่ ทุกเวลา เป็นการสร้างการศึกษาตลอดชีวิตให้กับประชากร

การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ พบว่า มีข้อจำกัดต่อนักเรียนในทุกระดับ ที่ครอบครัวมีฐานะยากจนไม่มีรายได้เพียงพอที่จะสนับสนุนอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนของบุตรหลานเพิ่มเติมได้ หรืออยู่ในบางพื้นที่ชนบทห่างไกลความเจริญที่ไม่มีไฟฟ้าเข้าถึงหมู่บ้าน ซึ่งทำให้เสียโอกาสในการเรียนรู้และส่งผลให้มีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น เพื่อป้องกันมิให้นักเรียนในทุกระดับที่ไม่มีความพร้อมเสียโอกาสทางการศึกษา ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการสำรวจความพร้อมในการเข้าถึงการเรียนของเด็กนักเรียน และจัดหาอุปกรณ์และวิธีการใช้อุปกรณ์สื่อสารการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละครัวเรือนอย่างเพียงพอและทั่วถึง ผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอน ผู้เรียนต้องปรับเปลี่ยนวิถีเรียน ทำให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินต่อไปได้ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนการสอนแบบ Hybrid Learning ซึ่งเป็นการเรียนแบบใหม่ได้ทั้งแบบการเรียนการสอนในชั้นเรียน (Onsite learning) และแบบการเรียนการสอนออนไลน์ (Online learning) และการสอนที่เน้นทักษะชีวิตที่จำเป็นในอนาคต โดยผลจากการเรียนการสอนแบบ Hybrid Learning ในชั้นเรียนนั้นพบว่า ผู้เรียนเรียนร่วมกันผ่านห้องเรียนออนไลน์ที่ใช้แพลตฟอร์มต่างๆ เช่น โปรแกรม meet , โปรแกรม zoom , google classroom เป็นต้น พร้อมทั้งทำแบบทดสอบออนไลน์ โดยใช้แพลตฟอร์มต่างๆ เช่น โปรแกรม google form , เพจ quizizz เพจ Liveworksheet เป็นต้น และทำงานที่ได้รับมอบหมายจากผู้สอน แล้วมาทบทวนกับผู้สอนอีกครั้งเมื่อมาเจอกันในชั้นเรียน โดยเมื่อมีการสลับให้มีผู้เรียนหนึ่งกลุ่มเรียนในชั้นเรียนตามปกติแบบรักษาระยะห่าง ส่วนอีกหนึ่งกลุ่มเรียนสลับร่วมกันผ่านห้องเรียนออนไลน์ในช่วงเวลาเดียวกัน โดยมีการผสมผสานกิจกรรมการ

¹นักศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

²รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

เรียนรู้ที่โรงเรียนและที่บ้าน ผู้สอนให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะต่างๆในห้องเรียน หลังจากนั้นให้ผู้เรียนกลับไปทดลองทำที่บ้าน แล้วกลับมาทบทวนอีกครั้งในห้องเรียน

คำสำคัญ : Covid-19 , การเรียนการสอน , Hybrid Learning , การสอนที่เน้นทักษะชีวิต

Abstract

With the situation with the epidemic of the COVID-19 virus, it has affected in the education sector It affects the teaching and learning management system of Thailand at all levels. Schools must also be closed to reduce the spread of the virus. The government has surveillance measures to prevent the spread of the virus. Require social distancing, wearing masks in the community. hand washing with alcohol gel along with the postponement of the opening of the school semester Thailand's educational management has the opportunity to review lessons from abroad to prepare them for the new and changing teaching and learning management. and is consistent with the measures to prevent the spread of disease Online teaching management plays a role in the education system of Thailand. Online learning is an innovation in education. that can change the way of learning in the old way to be a new learning that uses technology to help teach It is a course through the Internet. in the form of a computer It is the use of modern technology. plus to the internet network without the need to travel Convenience and quick access anywhere, anytime, creating lifelong education for the population.

The management of online teaching was found to be limited to students at all levels. where the family is poor and does not have enough income to support additional teaching materials for their children or in some remote rural areas where there is no electricity to reach the village This will waste learning opportunities and result in greater educational disparities. Therefore, in order to prevent students at all levels who are not prepared to lose educational opportunities, Government or related agencies must have a survey of students' readiness to access learning. and providing adequate and thorough equipment and methods of teaching and learning communication equipment that are appropriate for each household also need to prepare a support platform Instructors have to adjust their teaching methods. Learners have to modify their learning methods. enabling teaching and learning management to continue Whether it's hybrid learning, which is a new way of learning both onsite and online, and teaching that focuses on life skills that will be needed in the future. As a result of the Hybrid Learning teaching in the classroom, it was found that Students study together through online classrooms that use various platforms such as meet program, zoom program, google classroom as a search and take online quizzes. Using various platforms such as google forms, quizz pages, etc., and do the tasks assigned by the teachers. Then come back and review with the teacher again when we meet in class. When switched to have one group of learners study in the classroom as usual, keeping a distance. Another group studied live together through online classrooms during the same period. It combines

learning activities at school and at home. Teachers give advice and suggestions in the classroom. After that, let the students go back to try it at home. Then come back and review it again in the classroom.

Keywords : Covid-19, Instruction, Hybrid Learning, Teaching Focusing on Life Skills

1. บทนำ

สถานการณ์ COVID-19

องค์การอนามัยโลก (WHO) ประกาศให้การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่เป็น "การระบาดใหญ่" หรือ pandemic หลังจากเชื้อลุกลามไปใน 118 ประเทศและดินแดนทั่วโลก และมีผู้ติดเชื้อกว่า 121,000 คน ทั้งได้คร่าชีวิตผู้คนไปแล้วกว่า 4,300 คน โดยผู้อำนวยการใหญ่ WHO แถลง ณ วันที่ 11 มี.ค.2563 ว่า จำนวนผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ในประเทศจีนนั้นพุ่งพรวดขึ้น 13 เท่าตัวภายในช่วง 2 สัปดาห์ โดย รพพิพรรณ รัตนวงศ์นรา(2563) ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ไวรัสโคโรนา (Coronavirus) ว่าเป็นไวรัสที่ถูกพบครั้งแรกในปี 1960 แต่ยังไม่ทราบแหล่งที่มาอย่างชัดเจนว่ามาจากที่ใด เป็นไวรัสที่สามารถติดเชื้อได้ทั้งในมนุษย์และสัตว์ ปัจจุบันมีการค้นพบไวรัสสายพันธุ์นี้แล้วทั้งหมด 6 สายพันธุ์ ส่วนสายพันธุ์ที่กำลังแพร่ระบาดหนักทั่วโลกตอนนี้เป็นสายพันธุ์ที่ยังไม่เคยพบมาก่อน คือ สายพันธุ์ที่ 7 จึงถูกเรียกว่าเป็น “ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่” และในภายหลังถูกตั้งชื่ออย่างเป็นทางการว่า “โควิด-19” (COVID-19) ดังนั้น ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ และโควิด-19 จึงหมายถึงไวรัสชนิดเดียวกัน โดยแรกเริ่มถูกค้นพบจากสัตว์ก่อน เป็นสัตว์ทะเลที่มีการติดเชื้อไวรัสแล้วคนที่อยู่ใกล้คลุกคลีกับสัตว์นั้นก็ติดเชื้อไวรัสตามอีกที โดยเริ่มจากเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน โดยมีข้อสงสัยว่ามาจากตลาดที่ค้าขายสัตว์ทะเล และสัตว์หายากเหล่านี้

ปี พ.ศ. 2563 “โควิด-19” (COVID-19) เข้าสู่ประเทศไทยในเดือนมกราคม จากหญิงท่องเที่ยวชาวจีนหลังจากนั้นเราก็พบการระบาดมาจนถึงปัจจุบันเป็น 3 รอบและเหตุการณ์ยาวมาถึง 1 ปีครึ่ง และยังไม่มีความแน่นอนที่จะยุติ โดยขณะนี้ประเทศไทยกำลังเผชิญกับการระบาดโควิด-19 ระลอก 4 กระจายออกไป “ครบทุกจังหวัด” มียอดผู้ติดเชื้อสะสมล่าสุดทะลุ 650,000 กว่าราย และเสียชีวิตสะสมไปแล้วมากกว่า 5,000 ราย ผลกระทบที่เกิดขึ้นในลักษณะคลัสเตอร์นี้ได้ลุกลามไปยังประชาชนทุกกลุ่มไม่ว่าจะเป็นบุคคลในทางการเมือง กีฬา นักร้องนักแสดง เป็นต้น ซึ่งจากสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อวงการการศึกษา สถานศึกษาต้องปิดการเรียนการสอนเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส

2. สถานการณ์ COVID-19 ที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษา

จากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนในชั้นเรียนเป็นอย่างมาก จึงทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาขึ้นโดย “UNESCO” ได้คาดการณ์ว่าขณะนี้มียุโรป-นักศึกษาทั่วโลกกว่า 363 ล้านคนทั่วโลกซึ่งได้รับผลกระทบจากวิกฤตการระบาดของเชื้อไวรัส “COVID-19”และประมาณการณ์ว่ามีสถาบันการศึกษาใน 15 ประเทศทั้งในภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกกลาง ยุโรป และอเมริกาเหนือ ได้ปิดการเรียนการสอนที่โรงเรียน และมหาวิทยาลัย ขณะที่สถาบันการศึกษาในหลายประเทศนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้เพื่อเปิดการเรียนการสอนผ่านออนไลน์โดยที่ “ประเทศจีน”เป็นประเทศแรกที่ประกาศหยุดกิจกรรมการเรียนการสอนที่โรงเรียน และมหาวิทยาลัย ส่งผลให้ทั้ง “ครูและนักเรียน นักศึกษา” หันไปใช้หลักสูตรการเรียนการสอน“ออนไลน์” การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาหรือโควิด-19 ส่งผลให้นักเรียนไทยกว่า 15 ล้านคนต้องหยุดเรียนในช่วงปี 2563 ตั้งแต่เดือนมีนาคมไปจนถึงเดือนกรกฎาคม ระลอกที่สอง คือช่วงเดือนมกราคม 2564 และขณะนี้ที่เผชิญกับการระบาดระลอกที่ 3 มีกำหนดการให้เปิดภาคเรียนในเดือนมิถุนายน 2564 ซึ่งหมายความว่า นักเรียนไทยจะไม่ได้เรียนเป็นเวลาถึงหนึ่งในสามของปี

การศึกษา ทำให้เกิดผลกระทบต่อระบบการจัดการเรียนการสอนของไทยในทุกระดับชั้น ทำให้สถานการศึกษาต้องถูกปิดไปด้วยเพื่อลดช่องทางการแพร่ระบาดเชื้อไวรัส ขณะที่รัฐบาลได้ออกประกาศและมีมาตรการเฝ้าระวังเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อไวรัส ได้แก่ การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในพื้นที่ทั่วราชอาณาจักร โดยอาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 กำหนดให้มีการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ห้ามการใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียนและสถาบันการศึกษาทุกประเภท เพื่อจัดการเรียนการสอน การสอบ ฝึกอบรม หรือการทำกิจกรรมใด ๆ ที่มีผู้เข้าร่วมเป็นจำนวนมาก เว้นแต่เป็นการดำเนินการสื่อสารแบบทางไกลหรือด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ และคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้เลื่อนวันเปิดเทอมโดยกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์วิกฤตโควิด-19 ด้วยแนวคิด “การเรียนรู้ผ่านการศึกษ โรงเรียนอาจหยุดได้ แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้” ตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการที่ ศธ.04011/ว.661 เรื่อง แนวทางการลดภาระครู นักเรียนและผู้ปกครอง ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยมีแนวปฏิบัติผ่านการเรียนการสอนทางไกล ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การใช้ช่องทีวีดิจิทัลและการเรียนรู้เสริมผ่านโปรแกรมออนไลน์ต่าง ๆ และต้องคิดหารูปแบบในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมตามบริบทของแต่ละพื้นที่และผู้เรียน

จากวิกฤติโควิด-19 เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของการศึกษา ในฐานะนักการศึกษาจะเกิดการตั้งรับได้อย่างไร แนวโน้มของการศึกษาไทยในอนาคตจะเปลี่ยนไปอย่างไรบ้าง กับความท้าทายของโลก (การศึกษา) ที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว จากผลกระทบของการระบาดครั้งใหญ่นี้ เกิดคำถามเกี่ยวกับระบบการศึกษาหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็น จะออกแบบการเรียนรู้ในยุคโควิด-19 ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร ทักษะและหลักสูตรโลกการศึกษารูปแบบใหม่หลังจากนี้ควรมีหน้าตาอย่างไร เทคโนโลยีจะเข้ามามีบทบาทด้านการเรียนรู้หรือทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำยิ่งกว่าเดิม และจะส่งผลกระทบการศึกษาในระยะยาวอย่างไร

3. การปรับตัวสู่โหมด “ออนไลน์”

คาดการณ์การศึกษาไทยภายใต้สถานการณ์ COVID-19

จากสถานการณ์วิกฤติโควิด-19 การเรียนการสอนออนไลน์เข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนมากขึ้น โดยการเรียนออนไลน์ผ่านเทคโนโลยีที่เป็นจริงได้ในวันนี้นี้ ก็เพราะความพร้อม และการพัฒนาของเทคโนโลยีโดยเฉพาะการพัฒนาเทคโนโลยีด้านการศึกษา ทำให้การศึกษาเกิดนวัตกรรมการเรียนรู้แบบใหม่ที่ไม่เคยคาดคิด เกิดการร่วมมือกัน ระหว่างภาครัฐ และเอกชน พัฒนาช่องทางการเรียนรู้แบบใหม่ สร้างนวัตกรรมส่งเสริม สนับสนุนการเรียนการสอนออนไลน์ เช่น การจัดการเรียนทั้งแบบออนไลน์ และการถ่ายทอดสดผ่านทางโทรทัศน์ รวมทั้งพัฒนาระบบสารสนเทศพื้นฐานที่เอื้อกับการเรียนรู้อื่น ๆ เสริมเข้าไปด้วย

การเรียนออนไลน์เป็นหนึ่งในวิธีแก้ปัญหาในสถานการณ์ โควิด-19 และทำได้จริงมากที่สุด แต่การทำลักษณะนี้ได้ประเทศนั้นต้องมีโครงการการสื่อสาร และอินเทอร์เน็ตที่ดีและราคาถูก ทุกคนเข้าถึงได้ รวมถึงความเหลื่อมล้ำในเรื่องของอุปกรณ์ที่จะเชื่อมต่อ แต่ก็ต้องยอมรับว่าการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับเทคโนโลยีเหล่านี้ การเข้ามาของการเรียนออนไลน์ ยิ่งทำให้เด็กยากจนและผู้ที่ไม่เข้าถึงเทคโนโลยี ถูกละทิ้งและมองข้ามไป

แนวทางการจัดการศึกษาในสถานการณ์ปัญหาโควิด-19

จากการระบาดของโควิด-19 เกิดการเปลี่ยนแปลงกับโลกครั้งสำคัญ ส่งผลให้สถาบันการศึกษา และบุคคลทั่วโลกต้องปรับตัว คุณครูและนักเรียนต้องปรับตัวสู่สภาวะการเรียนรู้ที่ไม่คุ้นเคย เกิดการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีอย่างกว้างขวางรวดเร็ว

แนวทางการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไป จะเห็นได้จากประกาศของกระทรวงศึกษาธิการที่ ศธ.04011/ว.661 เรื่อง แนวทางการลดภาระครู นักเรียนและผู้ปกครอง ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งมี ความสอดคล้องกับมาตรการป้องกันการระบาดของโรค คือ สถานศึกษาและครูผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องส่งเสริมให้ เด็กนักเรียนในทุกกระดับ ได้มีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยการนำรูปแบบการเรียนการสอนที่มีการจัดทำสื่อและนำ เครื่องมือต่าง ๆ ที่ทันสมัยมาใช้และสามารถถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้เข้าใจและมีความรู้เข้าใจได้ง่ายขึ้นใน

รายงาน เรียนออนไลน์ยุคโควิด-19 : วิฤตหรือโอกาสการศึกษาไทย ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้กล่าวถึงการศึกษาบทเรียนจากต่างประเทศเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาในสถานการณ์ปัญหาโควิด-19 ว่า จีน ใช้หลักคิด “นอกกรอบ” ในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า จัดการปัญหาโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาใช้ให้เหมาะสมกับจังหวะและโอกาส วางแนวทางการดำเนินการทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยเป็นการประสานความร่วมมือของทุกภาคส่วนเพื่อแก้ปัญหาและหาทางออกร่วมกัน อังกฤษ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุดผ่านการเชิญบุคคลที่มีชื่อเสียงมาร่วมผลิตสื่อการสอน มีการเผยแพร่บทเรียน ทางออนไลน์ตามหลักสูตรการเรียนของเด็กในทุกระดับชั้น เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้อันได้ รัฐบาลอังกฤษ ได้มีการสนับสนุนแล็ปท็อป อุปกรณ์เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต 4G โต๊ะเขียนหนังสือให้กับนักเรียนที่ขาดแคลนไม่สามารถเข้าถึงการเรียน ออนไลน์ได้ เกาหลีใต้มีแนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ใน 3 รูปแบบ อันได้แก่ (1) การเรียนการสอนแบบ Real Time ผ่านการใช้ Video Conference (2) การเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระ โดยการใช้วิดีโอที่โรงเรียนเป็นผู้ผลิตเอง และ (3) การเรียน การสอนโดยอาศัยงานที่ได้รับมอบหมายเป็นฐาน ทั้งนี้ กระทรวงฯ ได้เปิดโอกาสให้โรงเรียนเลือกวิธีการที่เหมาะสมตามบริบทของ แต่ละโรงเรียน และญี่ปุ่น ยึดหลักการสำคัญ 2 ประการอันได้แก่ (1) การบริหารจัดการโดยใช้วิธีเข้าเรียนแบบเหลื่อมเวลา “staggered attendance” ตามหลักการ 3 ข้อ ได้แก่ “หลีกเลี่ยงพื้นที่ที่ปิด หลีกเลี่ยงพื้นที่แออัด และหลีกเลี่ยงการสื่อสารกันอย่างใกล้ชิด” (2) จัดให้มี “school attendance day” ในระยะเวลาที่มีการปิดเรียน โดยขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองดูแลนักเรียนตามคำแนะนำของ โรงเรียน

ประกาศของกระทรวงศึกษาธิการที่ ศธ.04011/ว.661 เรื่อง แนวทางการลดภาระครู นักเรียนและผู้ปกครอง ในช่วง สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ให้แนวทางการจัดการศึกษาในสถานการณ์ปัญหาโควิด-19 จำนวน 2 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1 คือ การเรียนการสอนนักเรียนระดับอนุบาล 1 ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระบบ การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) 50 นาที ผ่านช่องโทรทัศน์และเว็บไซต์ และ 10 นาที สื่อสารผู้ปกครองและนักเรียนผ่าน การใช้ Video Conference โดยใช้ Application Line และอื่น ๆ โดยนักเรียนต้องดูตารางสอนออกอากาศล่วงหน้า 1 วัน ศึกษา แฟ้มงานเอกสารประกอบการเรียน เข้าเรียนผ่านโทรทัศน์ และสรุปองค์ความรู้จากบทเรียน เข้าระบบเช็คชื่อออนไลน์ที่ครูออกแบบไว้ นักเรียนสอบถามข้อสงสัยสื่อสารกับครูผ่านไลน์กลุ่ม ส่วนผู้ปกครอง เตรียมความพร้อมด้านอุปกรณ์และสถานที่เรียนที่บ้าน ศึกษา ความเข้าใจตารางสอนและแผนการเรียน ติดต่อสื่อสารกับครูผ่านโทรศัพท์และกลุ่มไลน์ สำหรับครูผู้สอน จัดเตรียมเอกสาร แบบฝึกหัดให้นักเรียนและผู้ปกครอง มอบใบงานให้นักเรียนและผู้ปกครอง สื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครองผ่านไลน์

รูปแบบที่ 2 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ระบบการศึกษาทางไกลผ่านออนไลน์ Online Real-Time Learning Obec TV จำนวน 13 ช่อง ใช้เวลาเรียน 30 นาที ผ่านระบบ VTR (สื่อมีภาพและเสียง) จากครูต้นแบบ และ 20 นาที ผ่านครูประจำวิชาด้วย Video Conference (ระบบการติดต่อสื่อสารชนิดหนึ่ง ที่สามารถรับ-ส่งข้อมูลภาพ) โดยนักเรียนเข้ากลุ่ม เพื่อสื่อสารกันระหว่างครูผู้สอนและนักเรียนด้วย Application Line , Messenger Facebook ศึกษาแฟ้มงานประกอบการเรียน เข้าเรียนผ่านระบบออนไลน์ที่ครูออกแบบไว้ และร่วมแลกเปลี่ยนกับครูผู้สอน เช็กชื่อเข้าเรียนผ่านการใช้ Video Conference ผ่าน

โปรแกรม Zoom , Google Meet , Team เป็นต้น ผู้ปกครองจะต้องศึกษาตารางเรียนล่วงหน้า สนับสนุนการเตรียมเครื่องมือ สัญญาณการเรียนออนไลน์ สนับสนุนการให้นักเรียนสืบค้นงาน จัดทำแฟ้มสะสมความรู้ ติดต่อครูผ่านกลุ่มไลน์ และครูผู้สอนสำรวจความพร้อมนักเรียนรายบุคคล การศึกษาการใช้โปรแกรมออนไลน์ เตรียมและออกแบบกิจกรรมใบงานที่เหมาะสม จัดการเรียนตามวิธีที่อาร์ดำเนินการสอนและมอบใบงานหรืออื่น ๆ ผ่านระบบวิดีโอ ประสานผู้ปกครองนักเรียน

แนวทางการจัดการศึกษาในสถานการณ์ปัญหาโควิด-19 มีการจัดการเรียนการสอนต้องเป็นไปในรูปแบบออนไลน์ (Online) จัดการเรียนการสอนผ่านโทรทัศน์ทางไกล (On air) รวมทั้งให้ ครูออกเยี่ยมบ้านและกำหนดใบงานแก่นักเรียน (On hand) เพื่อต่อยอดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่บ้าน โดยแต่ละโรงเรียนเลือกใช้รูปแบบที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนของตน

แนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

การเรียนการสอนออนไลน์ (Online learning) เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาในอีกรูปแบบหนึ่ง ที่สามารถเปลี่ยนแปลงวิธีเรียนในรูปแบบเดิม ๆ ให้เป็นการเรียนใหม่ ที่ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยทำการสอน ความหมายอีกในหนึ่งยังหมายถึง การเรียนทางไกล , การเรียนผ่านเว็บไซต์ โดยการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online learning) จะเป็นเรียนทางผ่านทางอินเทอร์เน็ต ในรูปแบบของคอมพิวเตอร์ เป็นการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ บวกเข้ากับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยไม่จำเป็นต้องเดินทางเกิดความสะดวกและเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว ทุกสถานที่ ทุกเวลา เป็นการสร้างการศึกษาตลอดชีวิตให้กับประชากร การเรียนการสอนแบบออนไลน์ เป็นการศึกษาผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ด้วยตนเอง นักเรียนสามารถเลือกเรียนตามความชอบของตนเอง ในส่วนของเนื้อหาการเรียน ประกอบด้วย ข้อความ, รูปภาพ, เสียง, VDO และMultimedia อื่นๆ สิ่งเหล่านี้จะถูกส่งตรงไปยังนักเรียนผ่าน Web Browser ทั้งนักเรียน, ครู และเพื่อนร่วมชั้นทุกคน สามารถติดต่อ สื่อสาร ปรีक्षा แลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบเดียวกับการเรียนในชั้นเรียนทั่วไป โดยการใช้ E-mail, Chat, Social Network เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การเรียนรู้แบบออนไลน์ จึงเป็นเหมาะสำหรับทุกคน , เรียนได้ตลอดเวลา โดยลักษณะสำคัญของการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online learning) คือ นักเรียนเป็นใครก็ได้ อยู่ที่ไหนก็ได้ เรียนเวลาใดก็ได้ เอาตามความสะดวกเป็นสำคัญ มีสื่อทุกประเภทที่น่าสนใจในเว็บไซต์ ไม่ว่าจะทั้ง ข้อความ, ภาพนิ่ง, ภาพเคลื่อนไหว, เสียง, VDO ซึ่งจะช่วยกระตุ้นความสนใจ ในการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังทำให้เห็นภาพของเนื้อหาต่าง ๆ ง่ายตายมากขึ้น นักเรียนสามารถเลือกวิชาเรียนได้ตามความต้องการ เอกสารบนเว็บไซต์ที่มี Links ต่อไปยังแหล่งความรู้อื่น ๆ ทำให้ขอบเขตการเรียนรู้กว้างออกไป และเรียนอย่างรู้ลึกมากขึ้น

รูปแบบการเรียนรู้แบบออนไลน์ ถือเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนแบบเดิมที่นั่งเรียนในชั้นเรียน แต่เป็นการเรียนรู้บนฐานเทคโนโลยี (Technology-based learning) ซึ่งจะครอบคลุมวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบ และมีการสร้างสรรค์เนื้อหาการเรียนการสอนเพื่อใช้ในการเรียนทางไกลให้กับผู้เรียนทุกระดับชั้นได้เข้าถึงเนื้อหา เพื่อให้การเรียนการสอนในช่วงที่ต้องมีการเว้นระยะห่างระหว่างกันได้ดำเนินต่อไปอย่างราบรื่นและเกิดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีการใช้ DLTV โปรแกรมออนไลน์ Line, Zoom Cloud Meeting, Google Classroom, Google Meet, Microsoft Team, YouTube และสื่อการเรียนการสอนแบบ offline การจัดการเรียนการสอนผ่านการสอนสด (LIVE) มาใช้ในการเรียนการสอนออนไลน์ เพราะโปรแกรมเหล่านี้มีการใช้งานง่าย สามารถที่จะสร้างเนื้อหา บันทึกข้อมูล ส่งงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนออนไลน์ก็มีข้อดีคือ สามารถย้อนกลับไปฟังหรือรับชมการฉายซ้ำได้เพื่อเป็นการทบทวนบทเรียนอีกครั้ง การเรียนออนไลน์ที่บ้าน ช่วยป้องกันการติดเชื้อและการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ได้ตามหลัก social distancing ช่วยลดเวลาในการเดินทางไปยังสถาบันการศึกษา ทั้งผู้สอนและผู้เรียน เพิ่มประสิทธิภาพในการใช้อินเทอร์เน็ตค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมและความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยีได้มากขึ้น มีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็น Line , E-mail , Facebook Messenger ช่วยเพิ่มความสะดวกและรวดเร็วในการ

ติดต่อกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียนได้มากขึ้น การเรียนรู้แบบออนไลน์ เป็นการเรียนที่มีความมีความยืดหยุ่นสูง แต่ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบในการเรียนมากกว่าปกติ เพราะจะไม่มีใครมาบังคับติดตาม ยิ่งเรียนยิ่งได้กับตัวเอง

แน่นอนการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายรูปแบบของการเรียนออนไลน์นี้ ย่อมเกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ทั้งในด้านบวกและด้านลบ โดยด้านบวก ทุกฝ่ายเห็นตรงกันว่าเป็นรูปแบบที่สามารถนำมาใช้เฉพาะหน้าได้ดีที่สุด ณ ขณะนี้ ส่วนด้านลบ รูปแบบดังกล่าวไม่สามารถตอบโจทย์เรื่องคุณภาพของนักเรียนได้อย่างเท่าเทียม โดยเฉพาะเด็กในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารที่มีข้อจำกัดในเรื่องของอุปกรณ์ที่จะใช้ในการเข้าถึงการเรียนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ โทรศัพท์ ที่ร้ายไปกว่านั้นบางพื้นที่ยังขาดแคลนไฟฟ้า ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเรียนรู้

4. การเรียนการสอนออนไลน์กับระบบการเรียนของไทย

ข้อจำกัดของการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ คือ การสอนเป็นการสื่อสารทางเดียว นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นจะมีปัญหาเรื่องการใช้งานอินเทอร์เน็ต เข้าใช้งานไม่ได้ หรือเกิดข้อผิดพลาดทางเทคนิคอื่นๆ ต้องให้ผู้ปกครองควบคุมการใช้งาน บางกรณีจะกระทบต่อการทำงานของผู้ปกครองเนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องทำงานเพื่อหารายได้ ทำให้ไม่มีเวลาในการดูแลนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนต้นในการเรียนออนไลน์ อีกประเด็น คือ การที่ครอบครัวที่มีพี่น้องกำลังศึกษาอยู่คนละระดับชั้น อุปกรณ์มีจำกัด ทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนได้สะดวก ส่งผลให้ไม่มีสมาธิในการเรียน ประเด็นที่น่าจะเป็นข้อจำกัดที่มีพบมากที่สุด คือ การเข้าถึงอุปกรณ์การเรียนออนไลน์ เช่น สัญญาณอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ หรือสมาร์ตโฟน และแท็บเล็ต นักเรียนหลายคนไม่มีอุปกรณ์เหล่านี้ในการเรียน ทำให้ไม่สามารถเรียนได้ กลายเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องซื้อเพื่อให้นักเรียนได้เรียนออนไลน์ เป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองที่มากขึ้น

5. ปัญหาความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้น

ความเหลื่อมล้ำและโอกาสเข้าถึงระบบการศึกษาที่มีคุณภาพนับเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทย ช่องว่างระหว่างโอกาสเข้าถึงการศึกษา และความพร้อมทางด้านอุปกรณ์รองรับการเรียนเพิ่มมากขึ้นอย่างชัดเจน เห็นได้จากนักเรียนในโรงเรียนนานาชาติ และโรงเรียนรัฐที่มีชื่อเสียงในกรุงเทพ ฯ สามารถเข้าถึงการเรียนการสอนผ่านทางระบบออนไลน์หรืออีเลิร์นนิง (E-Learning) อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อต้องกักตัวอยู่ที่บ้าน ในขณะที่นักเรียนไทยอีกหลายล้านคน โดยเฉพาะเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสที่ผู้ปกครองของพวกเขายากจน กลับที่ไม่มีเงินที่จะซื้อคอมพิวเตอร์หรือโน้ตบุ๊กเพื่อเรียนหนังสือผ่านช่องทางออนไลน์ได้

ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ให้เกิดผลในแง่บวกให้ได้มากที่สุด ประเทศนั้นจะต้องมีโครงการการสื่อสาร และอินเทอร์เน็ตที่ดีและราคาถูก รวมถึงอุปกรณ์ที่จะเชื่อมต่อ ทุกคนจะต้องเข้าถึงได้ แต่ก็ต้องยอมรับว่าการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อตอบรับเทคโนโลยีเหล่านี้ การเข้ามาของการเรียนการสอนออนไลน์ ยิ่งทำให้เด็กยากจนและผู้ที่ไม่เข้าถึงเทคโนโลยี เกิดข้อจำกัดต่อเด็กนักเรียนในทุกระดับที่ครอบครัวยากจนไม่มีรายได้เพียงพอที่จะสนับสนุนอุปกรณ์การเรียนการสอนของบุตรหลานเพิ่มเติมได้ หรืออยู่ในบางพื้นที่ชนบทห่างไกลความเจริญที่ไม่มีไฟฟ้าเข้าถึงหมู่บ้าน จะทำให้เสียโอกาสในการเรียนรู้และส่งผลให้ถูกละทิ้งและมองข้ามไป มีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น

ภูมิศรัณย์ ทองเลี่ยมนาค(2563) นักวิชาการได้เขียนบทความเรื่อง ‘การเตรียมความพร้อมสำหรับการศึกษาในยุค COVID-19 ยิ่งจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับประเด็นความเหลื่อมล้ำและทรัพยากรของผู้เรียน’ บนเว็บไซต์ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ระบุว่า ประเทศที่เศรษฐกิจสังคมมีความก้าวหน้า เช่น เนเธอร์แลนด์ ฟินแลนด์ สเปน เกาหลีใต้ สหราชอาณาจักร อิตาลี สิงคโปร์ สหรัฐอเมริกา ฮองกง เอสโตเนีย นักเรียนมากกว่า 95% มีคอมพิวเตอร์ที่บ้านสำหรับเอาไว้ทำการบ้าน

หรือใช้ในการเรียนการสอน ขณะที่ประเทศไทยนักเรียนเพียง 53% ที่มีคอมพิวเตอร์สำหรับทำงานอยู่ที่บ้าน ซึ่งหากแบ่งตามเศรษฐกิจฐานะ มีนักเรียนกลุ่มที่มีฐานะดีที่สุดถึง 91% ที่มีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่บ้าน ส่วนนักเรียนกลุ่มที่ยากลำบากที่สุดเพียง 17% ที่มี เป็นความเหลื่อมล้ำที่เห็นได้ชัดเจน ซึ่งการขาดแคลนอุปกรณ์เครื่องคอมพิวเตอร์เป็นอุปสรรคหลักในการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ ระบบแพลตฟอร์มการเรียนทางออนไลน์ ส่วนใหญ่ถูกออกแบบไว้สำหรับทำงานบนเครื่องคอมพิวเตอร์ ดังนั้นการไม่มีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ อีกทั้งทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ของแต่ละบุคคลที่ไม่เท่ากันจึงทำให้การเรียนแบบออนไลน์เป็นไปได้ยาก

การเรียนการสอนออนไลน์นั้น มีข้อจำกัดเรื่องความพร้อมส่วนบุคคลมากมาย โดยเฉพาะเด็กในครอบครัวที่มีฐานะยากจนเสียเปรียบ เพราะไม่มีอุปกรณ์ดิจิทัลที่บ้าน จากข้อมูลที่บ่งชี้ว่า สัดส่วนของครัวเรือนที่มีคอมพิวเตอร์ค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของประเทศพัฒนาแล้ว นอกจากนี้ การสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติยังสะท้อนให้เห็นความเหลื่อมล้ำสูงในการเข้าถึงอุปกรณ์ดิจิทัล โดยเฉพาะครัวเรือนที่มีฐานะยากจนและครัวเรือนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้ ในการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียนจำเป็นต้องได้รับการเอาใจใส่ การเรียนที่บ้านจึงเป็นการผลักภาระให้ผู้ปกครอง อาจทำให้เหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น หากผู้ปกครองไม่มีความพร้อมในการช่วยเหลือบุตรหลานของตนในการเรียน ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีนักเรียนกว่า 80,000 คน อยู่ในพื้นที่ที่ไฟฟ้าเข้าไม่ถึง รวมไปถึงโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางในต่างจังหวัด ที่คุณครูก็ยังไม่มีความคุ้นชินกับโปรแกรมต่างๆ รวมถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ไม่ดีนัก เพราะประเทศไทยยังมีข้อจำกัดในการเรียนทางไกลหรือเรียนออนไลน์ค่อนข้างสูง

ข้อจำกัดด้านครู/ผู้สอน ที่พบ คือ ครูขาดเทคนิคในการสอนเพื่อจูงใจผู้เรียนให้เกิดความสนใจ การออกแบบการสอนไม่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียน สอนเร็ว ไม่สามารถอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจได้โดยง่าย ครูไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐเท่าที่ควร เช่น ในบางสถานศึกษาไม่มีใบงานแจกให้ผู้เรียนเนื่องจากไม่มีงบประมาณในการจัดทำที่เพียงพอ เป็นต้น

ข้อจำกัดด้านนักเรียน ที่พบ คือ นักเรียนมีพื้นฐานความรู้และความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน เช่น เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เช่น เด็กที่มีความบกพร่องด้านการเรียนรู้ เด็กที่มีความสามารถพิเศษ ฯลฯ เด็กกลุ่มดังนี้ จำเป็นต้องใช้วิธีการถ่ายทอดและเนื้อหาในการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน เด็กปฐมวัยไม่สามารถนั่งเรียนผ่านหน้าจอได้เป็นเวลานาน เนื่องจากธรรมชาติของเด็กสามารถเรียนรู้ได้ดีจากการลงมือปฏิบัติ

การเปลี่ยนผ่านให้นักเรียนมาเรียนออนไลน์ไม่ใช่เรื่องง่ายในประเทศไทย เพราะยังมีนักเรียนจำนวนมากที่ยังเข้าไม่ถึงเทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนการสอนออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะและพกพา แท็บเล็ต สมาร์ทโฟน และอินเทอร์เน็ต สำหรับใช้เรียนออนไลน์ที่บ้าน ซึ่งนักเรียนที่ยังเข้าไม่ถึงเทคโนโลยีเหล่านี้มักจะมาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย และเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากการเปลี่ยนการเรียนในห้องเรียนมาเป็นแบบออนไลน์ ซึ่งนอกจากปัญหาด้านการเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นนั้น ยังมีปัญหาในด้านครู นักเรียน และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

6. ความเป็นไปได้ของ “Learning and Teaching New Normal”

สถานการณ์โรคระบาด COVID-19 ทำให้สถานบันการศึกษาทั่วโลกต้องหยุดการเรียนการสอนในห้องเรียน ดังนั้นสถานศึกษาต้องเตรียมแพลตฟอร์มรองรับ ผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอน ซึ่งทำให้ผู้เรียนต้องปรับเปลี่ยนวิธีเรียนให้สอดคล้องและเป็นไปตามวิธีการสอนของผู้สอน จึงจะทำให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินต่อไปได้

Hybrid Learning การเรียนแบบใหม่ ที่ได้ทั้งแบบ onsite และแบบ online

Hybrid Learning หรือบางที่อาจจะเรียกว่า Blended Learning ก็คือ การเรียนแบบผสมผสานรูปแบบใหม่ ที่เปิดให้เกิดการเรียนแบบออนไลน์ วิดีโอสดจากคลาสด หรือ live-streaming ร่วมไปกับการเข้าชั้นเรียนเพื่อพบครูผู้สอน หรือรับงานแบบ

ตัวต่อตัว หรือเป็นกลุ่มเล็กๆ ระบบการเรียนการสอนแบบไฮบริด (Hybrid Learning) เป็นนวัตกรรมการศึกษาที่ผสมผสานโมดูล (Module) การเรียนการสอนหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน เช่น การใช้ระบบเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านรูปแบบออนไลน์ หรือ อีเลิร์นนิง (E-Learning) เข้ากับการเข้าชั้นเรียน โดยเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive) และตรงกับวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มศักยภาพในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลยิ่งขึ้น โดยหลักสำคัญของการห้องเรียนแบบ Hybrid Learning คือ การศึกษาและพิจารณาความต้องการและสภาพแวดล้อมของทั้งนักเรียนและครู เพื่อให้ได้แนวทางการเรียนการสอนที่ทั้งสองฝ่ายสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันได้ แนวทางการเรียนการสอนแบบ Hybrid Learning 1. ต้องรักษากิจวัตรเวลาเรียนแบบเดิม ผู้สอนและผู้เรียนยังคงใช้ตารางเวลาเรียนแบบเดิม แต่เปลี่ยนมาใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อรักษากิจวัตรแบบเดิมให้คุ้นชิน เป็นนิสัย สร้างวินัยในการเรียนแม้จะอยู่ที่บ้าน การมีแบบแผนในการเรียนที่ชัดเจนจะช่วยให้กิจกรรมต่างๆ เป็นไปได้อย่างราบรื่น ทั้งการสอน การพูดคุยปฏิสัมพันธ์กัน 2. การบ้านกระชับขึ้น ไม่ซับซ้อน การบ้านจะต้องสื่อสารให้เข้าใจง่ายและชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ตรงกันและทำการบ้านได้เสร็จสมบูรณ์ ผู้สอนนำการบ้านแบบเดิมที่วางแผนไว้มาแบ่งย่อยเป็นส่วนเล็กๆ ทอยอมอบหมายเป็นส่วนๆ ในแต่ละครั้งที่จัดการเรียนการสอน 3. ผู้สอนสร้างสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน ผู้สอนจะต้องเตรียมหรือสร้างสื่อการเรียนรู้ เช่น สื่อปฏิสัมพันธ์ คลิปวิดีโอสั้นๆ แม้ว่าคุณภาพการสร้างอาจสู้การผลิตสื่อมืออาชีพไม่ได้ แต่มีประสิทธิภาพสูงมาก เพราะผู้สอนมีความสัมพันธ์กับผู้เรียนโดยตรง อาจเป็นคลิปวิดีโออธิบายการบ้านก็ได้ 4. สอนออนไลน์สดแบบไม่บังคับให้ทุกคนต้องเข้า การสอนออนไลน์สดมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้สอนกับผู้เรียนได้พูดคุยกันหลังจากผู้เรียนดูสื่อการเรียนรู้มาแล้ว เพื่อให้เกิดการถาม-ตอบ การสอนออนไลน์ไม่จำเป็นต้องสอนสดตลอด เนื่องจากผู้เรียนทุกคนอาจมีความพร้อมในด้านอุปกรณ์ เวลา และอินเทอร์เน็ต ไม่เท่ากัน 5. พยายามอย่าให้ผู้เรียนอยู่นิ่งๆทั้งวัน ผู้สอนควรแนะนำให้ผู้เรียนทำกิจกรรมอื่นที่หลากหลายและไม่ใช้กิจกรรมบนคอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน และแท็บเล็ต เช่น การออกกำลังกาย อ่านหนังสือ การเขียน วาดภาพ แล้วถ่ายรูปหรือสแกนส่งมาเป็นการบ้านแทน 6. ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถให้ผู้ปกครองได้ร่วมกันทำกับผู้เรียน ทำให้การเรียนรู้สนุกมากยิ่งขึ้น และเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมครอบครัว ผู้สอนควรทำการเรียนรายสัปดาห์ส่งให้ผู้ปกครองด้วย เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถเสนอแนะได้ และช่วยให้ผู้ปกครองทราบและช่วยติดตามผลลูกได้ด้วย 7. ใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ ปัจจุบันมีเครื่องมือมากมายที่สามารถช่วยจัดการเรียนรู้ออนไลน์ เช่น ระบบการจัดการเรียนรู้ (Learning Management System : LMS) โปรแกรม YouTube, Zoom, Google Meet, Google Classroom, Microsoft Teams, Kahoot, ClassDojo, Quizziz , Liveworksheet ที่สามารถแบ่งปันสื่อการเรียนรู้ ทบทวนเนื้อหา มีระบบการบ้าน สุ่มรายชื่อออนไลน์ และการสอบออนไลน์

การสอนที่เน้นทักษะชีวิตที่จำเป็นในอนาคต

ทักษะชีวิต (Life Skills) เป็นทักษะภายในที่จะช่วยให้วัยรุ่นสามารถเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการดูแลสุขภาพ ความปลอดภัย สิ่งแวดล้อม คุณธรรมจริยธรรม ฯลฯ เพื่อให้สามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข หรืออาจกล่าวได้ว่าทักษะชีวิตคือ ความสามารถในการแก้ปัญหาที่ต้องเผชิญในชีวิตประจำวัน เพื่อให้สามารถดูแลตนเองได้อย่างปลอดภัย ทักษะชีวิตได้นำไปใช้เพื่อการพัฒนาตนในสังคมโลกเพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองโดยการใช้ความคิด การปรับตัว การตัดสินใจ การสื่อสาร การจัดการกับอารมณ์และความเครียดในการแก้ไขปัญหาให้กับตนเองอย่างเหมาะสม ทักษะชีวิตจึงประกอบด้วยทักษะต่างๆ ที่ส่งผลให้คนรู้จักเลือกปฏิบัติสิ่งที่ถูกต้อง รวมทั้งการรู้จักยับยั้งชั่งใจ วัยรุ่นที่มีทักษะชีวิตจะเป็นผู้ที่มีเหตุผลและเลือกดำรงชีวิตในทางที่เหมาะสม

โดยทักษะชีวิตที่จำเป็นนั้นไม่สามารถเกิดขึ้นเองได้ ต้องอาศัยการฝึกฝน ครูผู้สอนควรฝึกทักษะชีวิตให้แก่ผู้เรียนได้ โดยการฝึกทักษะการตัดสินใจ (Decision making) ฝึกทักษะการแก้ปัญหา (Problem solving) ฝึกทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) ฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ (Critical thinking) ฝึกทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective communication) ฝึกทักษะการสร้างสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal relationship) ฝึกทักษะการตระหนักรู้ในตน (Self-awareness) ฝึกทักษะการเข้าใจผู้อื่น (Empathy) ฝึกทักษะการจัดการกับอารมณ์ (Coping with emotion) ฝึกทักษะการจัดการกับความเครียด (Coping with stress)

การฝึกฝนให้นักเรียนเกิดภูมิคุ้มกันย่อมส่งผลให้นักเรียนสามารถอยู่ในความสุขและสามารถพัฒนาตัวเองให้ก้าวไปสู่ยุคสมัยแห่งเทคโนโลยีและนวัตกรรม ทักษะชีวิตไม่ใช่ที่จะฝึกฝน เพียงแต่ครูผู้สอนต้องเชื่อว่าทักษะชีวิตมีประโยชน์ และค่อย ๆ ใช้เวลาในการพัฒนาทักษะต่างๆ ให้กับนักเรียน

7. บทสรุป

ในช่วงเวลาของการเกิดไวรัส Covid-19 ได้ส่งผลกระทบต่อผู้คนอย่างมากและต่างก็ต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของตัวเองเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นพนักงานบริษัทที่ต้องเปลี่ยนสถานที่การทำงาน จากบริษัทมาเป็นทำงานที่บ้าน (Work from home) ห้างสรรพสินค้า ร้านค้าต่างๆ ต้องปิดเป็นการชั่วคราวตามมาตรการเพื่อลดความเสี่ยงในการแพร่เชื้อ เปลี่ยนมาขายบนออนไลน์ บุคลากรทางการแพทย์ที่ต้องทำงานอย่างหนักเพื่อรักษาผู้ป่วยและมีความเสี่ยงสูงในการติดเชื้อ แม้บ้านที่มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในการซื้อหน้ากากอนามัยและเจลล้างมือ หรือแม้แต่นักเรียน นักศึกษา ที่ถูกเลื่อนการเปิดเทอม เปลี่ยนจากการเรียนที่โรงเรียนมาเรียนที่บ้าน (Learn from home) ส่งผลให้นักเรียนส่วนใหญ่เสียโอกาสในการเรียนรู้ ที่ร้ายแรงที่สุดนักเรียนกลุ่มนี้เสี่ยงที่จะหลุดออกจากระบบการศึกษา ซึ่งจะก่อให้เกิดผลเสียต่อชีวิตเด็กในระยะยาว

ตลอด 1 ปีการศึกษาที่ผ่านมา และปีการศึกษาใหม่ที่กำลังเริ่มต้น นักเรียนเกิด “การสูญเสียการเรียนรู้” (Learning loss) มาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่ต้องได้ชัดเจนอย่างกิจกรรมในห้องปฏิบัติการ กิจกรรมที่ต้องใช้ทักษะเฉพาะ (พลศึกษา ดนตรี ศิลปะ ฯลฯ) รวมไปถึงคอนเซ็ปต์สำคัญในรายวิชาต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานในนักเรียนจำเป็นต้องใช้ก็อาจจะไม่ได้สร้างขึ้นเต็มที่นัก แต่นั่นไม่ใช่สิ่งเดียวเท่านั้นที่โรงเรียนควรใส่ใจ การขดเขย่งเวลาเหล่านั้นด้วยการทวนซ้ำหรือเสริมเนื้อหาเพิ่มเติม รวมถึงตัดเนื้อหาบางส่วนสำหรับเด็กที่ความสามารถไม่ถึง วิธีการเหล่านี้อาจทำให้เด็กเรียนทันตามหลักสูตร แต่ก็มาพร้อมกับผลกระทบในด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสุขภาพกายและสุขภาพจิต รวมไปถึงผลกระทบที่คุณครูอาจมองข้ามไปอย่างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ (human connection) และสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว อย่างไรก็ตาม ความกังวลที่มีต่อการเรียนรู้ที่ขาดช่วงไปไม่ใช่เรื่องที่ผิดเลย เพียงแต่เป้าหมายของการจัดการเรียนรู้จากนี้ไปควรให้ความสำคัญกับความต้องการทางอารมณ์และสังคมของเด็ก ๆ เป็นสำคัญ ทั้งความรู้สึกปลอดภัย การเห็นคุณค่าในตนเอง และความมั่นใจในเรื่องวิชาการ และหากมีนักเรียนที่ไม่ได้เรียนรู้อย่างเต็มที่ ก็ควรให้กำลังใจให้เพื่อให้ได้เรียนรู้อย่างเต็มที่ตามศักยภาพของแต่ละคน เพราะความสัมพันธ์อันดีระหว่างมนุษย์ด้วยกันเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งกว่าสิ่งอื่นใดในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทั้งทางร่างกายและสติปัญญา

จากวิกฤตโควิด-19 ในครั้งนี้สิ่งที่สำคัญที่สุด นักเรียนจะใช้ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้แบบการเรียนการสอนออนไลน์ ทั้งระยะห่างทางสังคม แยกจากเพื่อน แยกจากครู อาจารย์ ไม่ได้อยู่ในห้องเรียน เป็นการเตือนใจถึงความสำคัญของ ความต้องการของมนุษย์กับการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมแบบตัวต่อตัว และที่สำคัญอีกอย่าง ครู หรืออาจารย์ก็ต้องเปลี่ยนบทบาทจากการสอนในห้องเรียน หรือชั้นเรียนมาเป็นผู้สร้างเนื้อหา บทเรียน ให้เหมาะสมกับผู้เรียน บริบท และสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถก้าวทันโลกที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

ในโลกที่เต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาถูกเร่งให้เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาด้วยหลากหลายปัจจัย แม้ไม่มี “ไวรัสโคโรนา 2019” เป็น “ตัวเร่ง” การศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนอย่างสิ้นเชิง โดยภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ ก่อให้เกิดความหลากหลายในการจัดการเรียนการสอนของแต่ละพื้นที่ที่จัดการศึกษา หรือแต่ละชุมชนซึ่งผลที่เกิดขึ้นนั้นสะท้อนให้เห็นถึงจุดแข็งในการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่หรือชุมชนนั้นๆ เป็นการกระตุ้นให้วงการศึกษามีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งครู ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้บริหาร ครู นักวิชาการ และทุกภาคส่วนต้องปรับกระบวนการทัศน์ กระบวนการ วิธี วิถีคิดให้อยู่รอดได้เท่านั้น แต่ยังเป็น “โอกาส” ที่จะได้ทบทวนความ ท้าทาย เพื่อก้าวต่อไปข้างหน้า เพื่อประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทที่แท้จริง โดยมุ่งเน้นเป้าหมายให้ การศึกษาเป็นเครื่องมือเพื่อยกระดับคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์อย่างแท้จริง

8. เอกสารอ้างอิง

- BBC NEWS ไทย. (2020). **ไวรัสโคโรนา : ที่มา อาการ การรักษาและการป้องกันโรคโควิด-19**. ค้นเมื่อ 9 พฤษภาคม 2564, จาก. [https:// www.bbc.com/thai/ international-51838536](https://www.bbc.com/thai/international-51838536).
- marketingoops. (2020). **‘COVID-19’ ปฏิรูปการศึกษาทั่วโลก! ใช้เทคโนโลยีเรียนรู้รูปแบบใหม่-‘มหาวิทยาลัยไทย’สอนผ่านออนไลน์**. ค้นเมื่อ 9 พฤษภาคม 2564, จาก<https://www.marketingoops.com/exclusive/businesscase/covid-19-reinvent-global-educationsystem-with-educational-technology/>.
- ปิยะวรรณ ปานโต. (2563). **การจัดการเรียนการสอนของไทยภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)**. ค้นเมื่อ 9 พฤษภาคม 2564, จาก<https://library.parliament.go.th/th/radioscript/rr2563-jun5>.
- ภูมิศรัณย์ ทองเลี่ยมนาค. (2563). **การเตรียมความพร้อมสำหรับการศึกษาในยุค COVID-19 ยิ่งจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับประเด็นความเหลื่อมล้ำและทรัพยากรของผู้เรียน**. ค้นเมื่อ 9 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.eef.or.th/378-2/>.
- มูลนิธิคีนันแห่งเอเชีย. (2563). **การแพร่ระบาดของโควิด19 สร้างผลกระทบต่อการศึกษาไทยที่สำคัญ 3 ประการ**. ค้นเมื่อ 9 พฤษภาคม 2564, จาก www.kenan-asia.org/th/covid-19-education-impact.
- มูลนิธิยุวพัฒน์. (2563). **ทักษะชีวิต สิ่งสำคัญสำหรับวัยรุ่นศตวรรษที่ 21**. ค้นเมื่อ 9 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.yuvabadhanafoundation.org/th>.
- รพีพรรณ รัตนวงศ์นรา. (2563). **7 วิธีเว้นระยะห่างทางสังคม SOCIAL DISTANCING ด้านภัย COVID19**. ค้นเมื่อ 9 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.sanook.com/health/21205/>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). **รายงานเรียนออนไลน์ยุคโควิด-19 : วิฤตหรือโอกาสการศึกษาไทย**. ค้นเมื่อ 9 พฤษภาคม 2564, จาก <http://www.onec.go.th>.

แนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในการเสริมสร้างคุณค่าและการพึ่งพิงตนเองด้านเศรษฐกิจ

The Development Guideline of Elderly Potential to Promote Self Esteem and Economic Self Reliance

กษม ชนะวงศ์¹, วิณา อิศรางกูร ณ อยุธยา²,
จุฬารณย์ โสตะ³, ทิพวัลย์ ด้านสวัสดิกุล⁴,
มุกดาวรรณ ชนะวงศ์⁵, วุฒิชัย โยธา⁶

บทคัดย่อ

สถานการณ์ในประเทศไทยที่กำลังจะเข้าสู่สังคมสูงวัยประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงาน ร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจลดลง การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาด้านการพึ่งพิงตนเองด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ 2) เพื่อศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าให้ตนเองของผู้สูงอายุ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองและการพึ่งพิงตนเองด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุ ในตำบลศิลา อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น โดยการสุ่มแบบง่าย ผู้สูงอายุ 60-80 ปี 4 หมู่บ้าน จำนวน 67 คน และแกนนำหมู่บ้าน จำนวน 11 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองและการพึ่งพิงตนเองด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งมีค่าความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.8-1.0 2) แนวคำถามเพื่อสนทนากลุ่ม 3) แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถแห่งตนวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เป็นหมวดหมู่

ผลการวิจัยพบว่า 1) แบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองและการพึ่งพิงตนเองในผู้สูงอายุในด้านพฤติกรรม ความสามารถ และผลการกระทำ มีค่าเฉลี่ยในระดับที่สูง 2) ผลการสนทนากลุ่ม พบว่าผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตนเองได้ เห็นคุณค่าในตนเองและสามารถพึ่งพิงตนเองได้จากอาชีพเสริมทำให้รายได้เพิ่มขึ้น และ 3) ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มแกนนำชุมชนพบว่า การพึ่งพิงตนเอง ยังสามารถประกอบอาชีพ ทำนา ทำสวน ทำกิจการรายได้ โดยเฉพาะผู้สูงอายุวัยต้น อายุระหว่าง 60-70 ปี สุขภาพยังแข็งแรง พึ่งพิงตนเองได้ ประกอบกิจการต่าง ๆ ได้ และ มีความภาคภูมิใจในตนเองสูง บางคน สามารถแบ่งปันเงินทองให้ลูกหลานได้ มีผู้สูงอายุส่วนน้อย ที่ไม่ทำงาน ไม่หารายได้ แต่มีลูกหลานดูแล ดังนั้นการนำแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในการเสริมสร้างคุณค่าและการพึ่งพิงตนเองด้านเศรษฐกิจ ในการนำไปใช้อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพองค์รวมที่ดี จะสามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายทางเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, ศักยภาพผู้สูงอายุ, การเสริมสร้างคุณค่า, การพึ่งพิงตนเองด้านเศรษฐกิจ

Abstract

The situation in Thailand that is about to enter an aging society. The aging society population is increasing and affecting physical, mental, social and economic performance decreases. This research aims to 1) To study the economic self reliance problems of the elderly 2) To study the self esteem of the elderly 3) To study the potential develop of the elderly to improve their self reliance and self esteem.

¹⁻⁶คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

The samples were chosen by elderly people in Sila Subdistrict, Mueang District, Khon Kaen Province through purposive sample technique. The elderly 60-80 years old in 4 villages. They were divided into 2 groups through a simple random sampling technique, the first group of 67 was the elderly and the second group of 11 was the village leaders. The instruments were: 1) Assessment of the potential develop of the elderly to improve their self reliance and self esteem content validity with Item-Objective Congruence Index of 0.8-1.0 2) Focus group discussion 3) In-depth interview. Application of self efficacy theory. This study was mixed method research. The statistics for data analyses were quantitative data by descriptive statistics and qualitative data by content analysis.

The results revealed that: 1) Assessment of self-esteem and self-reliance in elderly people have a high sense of behavior competence and action results. 2) Focus group discussion of self-esteem and self-reliance in elderly people from ancillary occupations contribute to increased income. 3) In-depth interview of self-esteem and self-reliance in elderly people can also pursue a career, farm, garden in to make money, especially in the elderly aged 60 to 70. In a healthy senior people, some people could share their money with their daughter and son. There is a small number of old people who do not work but take care by their children and Economic Self Reliance. Therefore, the development guideline of elderly potential to promote self-esteem in applying a concrete way to help promote good holistic health for the elderly. It can help reduce economic costs effectively.

Keywords: Development Guideline, Elderly Potential to Promote, Self Esteem, Economic Self Reliance

1. บทนำ

ปัจจุบันประชากรโลกมีอายุยืนยาวขึ้น ซึ่งมีระบบทางการแพทย์และสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และอัตราการเกิดของประชากรทั่วโลกที่มีแนวโน้มลดลง เป็นปัจจัยที่ทำให้หลายประเทศในโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างสังคมที่สำคัญ นั่นคือ การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากรสูงอายุ องค์การอนามัยโลก (WHO) มีการคาดการณ์ว่าจำนวนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จะมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 3 ต่อปี โดยในปี พ.ศ. 2573 คาดว่าจะมีจำนวนประชากรสูงอายุมากถึงประมาณ 1.4 พันล้านคนและจะเพิ่มขึ้นถึง 2 พันล้านคนในปี พ.ศ. 2593 ทวีปเอเชียจะมีประชากรสูงวัยมากที่สุดในโลก โดยคาดว่าสัดส่วนผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว พบได้ว่าในทวีปเอเชียประเทศญี่ปุ่นซึ่งถือเป็นประเทศที่มีประชากรสูงวัยมากที่สุดในโลกและถือเป็นประเทศแรกๆ ของโลกที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัว (Super-aged society) สำหรับประเทศไทยนั้น (Sutthisanmethi P., Wetprasit S. and Ponsen K., 2020) จำนวนผู้สูงอายุมีตัวเลขเทียบเท่ากับประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศซึ่งถือว่ามีอัตราการเติบโตเป็นอันดับ 3 ในทวีปเอเชีย โดยประเทศไทยได้เข้าใกล้สังคมสูงวัย ประชากรประเทศไทยมีทั้งสิ้น 66.5 ล้านคน เฉพาะผู้สูงอายุมีมากถึง 11.1 ล้านคนหรือคิดเป็นร้อยละ 16.73 ประเทศไทยมีประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปจำนวนมากกว่า 12 ล้านคน คิดเป็น ร้อยละ 18 และเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 20 ในปี พ.ศ. 2564 (Vajirapañño P.C. Srikrueadong S., Titichotrattana W., 2021) ซึ่งเห็นว่าประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว และกำลังจะเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์แบบในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า

ประเทศไทยมีการกำหนดวัยผู้สูงอายุเป็นวาระแห่งชาติ และได้มีแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ (พ.ศ. 2545-2565) เตรียมพร้อมสังคมไทยเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2564 แผนปฏิบัติการพบได้ว่าการดำเนินงานบางด้านที่ต้องปรับปรุง เช่น การเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ การส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ และการคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ โดยการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย เป็นสัญญาณที่หน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องมีการให้ความสำคัญ สุขของผู้สูงอายุเป็นอย่างมากโดยระบุว่า ผู้สูงอายุเป็นวัยที่มีศักดิ์ศรีและสมควรดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนของตนเองอย่างมีความสุข (Silpcharu, T., and Boonrattanukul, 2021) และควรมีการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุเนื่องจากการเห็นคุณค่าในตนเองจะทำให้บุคคลเผชิญอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้อย่างมั่นใจ หาแนวทางแก้ไขปัญหามาให้ผ่านไปได้ด้วยดี การเห็นคุณค่าในตนเองจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทุกคนควรมี แต่หากบุคคลไม่เห็นคุณค่าในตนเอง ไม่ยอมรับ ไม่เข้าใจในตนเองแล้ว บุคคลนั้นก็จะไม่มีความมั่นใจต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของตน และ ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตตามมาได้ ลักษณะของผู้ที่เห็นคุณค่าในตนเองเช่น มีความเชื่อมั่นในตนเอง เห็นว่าตนเองมีคุณค่า มีความสามารถ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีลักษณะเป็นผู้นำมากกว่าผู้ตาม กล้าแสดงออกและสามารถปรับตัวได้ดี มีสุขภาพกายและสุขภาพใจที่แข็งแรง (Yi Ding, Zhe Zhang, Meiyun Yang, and Fengqi Sun., 2021) (Yota W., 2022) ส่วน ในปี พ.ศ. 2574 ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอด คือ ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนสูงถึง ร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งในวัยผู้สูงอายุ จะมีกระบวนการเปลี่ยนแปลงไปในทางถดถอย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จะส่งผลกระทบต่อกระบวนการดำรงชีวิต การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจและอารมณ์ จะมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและสังคม ผู้สูงอายุมักจะมีความวิตกกังวลต่อตนเอง อารมณ์อ่อนไหวและเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ขาดความมั่นคงทางจิตใจ มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นภาระของครอบครัวลูกหลานและสังคม การเกิดความรู้สึกกลัวในผู้สูงอายุ รู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่า (Maneerat S., Isaramalai S. and Boonyasopun U., 2019) ส่วนการเปลี่ยนแปลงในด้านสังคมและเศรษฐกิจเนื่องจากในวัยสูงอายุเป็นวัยที่หมดภาระทางด้านหน้าที่การงาน เกิดความรู้สึกสูญเสียอำนาจ และขาดรายได้ หรือมีรายได้ลดลง ทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกที่ต้องพึ่งพาผู้อื่นมากขึ้น (Sirikitsathien C.et.al., 2017) (Chaisthaporn T., 2018) การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีรายได้ เป็นสิ่งสำคัญในการนำไปสู่การพึ่งพาตนเองมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

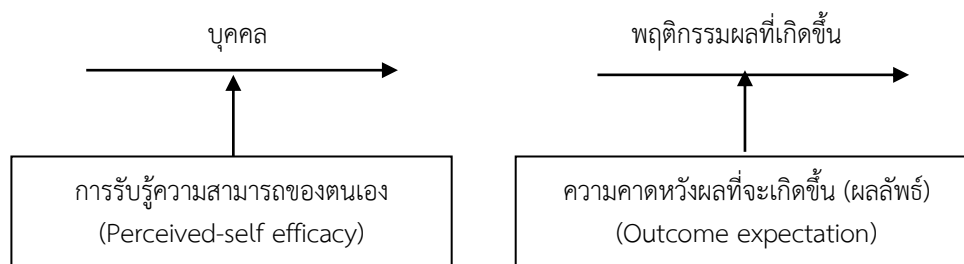
จังหวัดขอนแก่นได้ให้ความสำคัญกับปัญหาผู้สูงอายุมาตลอด เนื่องจากประชากรวัยเด็กและวัยทำงานมีแนวโน้มลดลง มีประชากรผู้สูงอายุจำนวนมากขึ้น จากร้อยละ 14.5 ในปี พ.ศ. 2553 จะเพิ่มเป็นร้อยละ 29.0 ในปี พ.ศ. 2573 จึงจำเป็นต้องเร่งเตรียมการสังคมวัยสูงอายุ อย่างเร่งด่วน มีประสิทธิภาพ เพื่อการพึ่งพาตนเองได้ของผู้สูงอายุ ตำบลศิลาอำเภอมือ จังหวัดขอนแก่น มีจำนวนผู้สูงอายุเป็นจำนวนมาก และมีปัญหาสุขภาพ ปัญหาเศรษฐกิจ ไม่มีรายได้เพียงพอจึงเป็นพื้นที่สำคัญในการศึกษาแนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าตนเองและการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและจำเป็นในการวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในการสร้างคุณค่าและการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้สูงอายุ ให้มีศักยภาพในการพึ่งตนเอง ในการสร้างรายได้ และความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาด้านการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ
- 2.2 เพื่อศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าให้ตนเองของผู้สูงอายุ
- 2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองและการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ

3. ทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีความสามารถตนเอง (Self Efficacy Theory) โดย Bandura (1977) ได้อธิบายถึงแนวคิดของทฤษฎีความสามารถตนเอง (Self-Efficacy) มาเป็นแนวคิดหนึ่งในทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม ซึ่งการที่บุคคลจะตัดสินใจในความสามารถของตนเอง ที่จะดำเนินการกระทำให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดนั้น มีผลจากการรับรู้ความสามารถ คนมีความเชื่อว่าตนเองมีความสามารถอย่างไร ก็จะแสดงการกระทำออกมาอย่างนั้น รวมถึงการมีความพยายามไม่ท้อถอย สามารถกระทำได้นั้นเกิดความสำเร็จ ซึ่งเกิดความสามารถของแต่ละบุคคล ก็จะแตกต่างกัน

ภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถตนเองและความคาดหวังในผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น
ที่มา: Bandura (1997)

4. โครงสร้างของทฤษฎีแสดงองค์ประกอบของทฤษฎีคือ

4.1 การรับรู้ความสามารถตนเอง (Self-Efficacy) ซึ่งหมายถึงการตัดสินใจความสามารถของตนเองว่าสามารถกระทำได้ในระดับไหนหรือความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตและความเชื่อในความสามารถตนเองพิจารณาจากความรู้สึกความคิดแรงใจและพฤติกรรม

4.2 ความคาดหวังในผลลัพธ์ของการปฏิบัติ (Outcome expectation) ซึ่งหมายถึงความเชื่อที่บุคคลจะประเมินค่าของการปฏิบัติที่จะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่คาดหวังไว้หรือกล่าวได้ว่าเป็นการคาดหวังในสิ่งที่จะเกิดขึ้น

การรับรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวังในผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นมีความสัมพันธ์กันโดยความสัมพันธ์ระหว่างสองตัวแปรนี้จะมีผลต่อการตัดสินใจที่จะปฏิบัติหรือตัดสินใจที่จะแสดงพฤติกรรมโดยผู้ที่มีความรู้ความสามารถตนเองสูงจะส่งผลให้บุคคลกล้าเผชิญปัญหาต่างๆแม้กระทั่งสิ่งที่ยากหรือความล้มเหลวต่างๆโดยมีความคาดหวังเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นสูงตรงกันข้ามกับบุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถตนเองต่ำจะส่งผลให้เกิดความไม่มั่นใจในการกระทำของตนเอง ทำให้แนวโน้มของการกระทำหรือแสดงพฤติกรรมนั้นต่ำ หรืออาจกล่าวได้ว่าการรับรู้ความสามารถของตนเอง

วิธีในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งเกิดมาจาก 4 แหล่ง Bandura (1994) ได้กล่าวว่า คือ

1. ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ (Mastery Experience) หรือประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จจากการกระทำด้วยตนเองหากบุคคลลงมือปฏิบัติหรือกระทำสิ่งใดแล้วสำเร็จก็จะช่วยเสริมความสามารถของตนเองให้บุคคลรับรู้ความสามารถตนเองมีความสามารถที่จะทำอะไรบุคคลสามารถใช้ทักษะที่ได้นั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพบุคคลที่รับรู้ว่าจะตนเองมีความสามารถก็ย่อมที่จะมีความพยายามกระทำสิ่งต่างๆ เพื่อที่จะสามารถทำให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. การพบเห็นประสบการณ์ของผู้อื่น (Vicarious Experience) หรือการได้รับประสบการณ์จากตัวแบบ โดยการสังเกตพฤติกรรม ของตัวแบบที่คล้ายคลึงกัน จะทำให้ผู้สังเกต รู้ว่าตนเองมีความสามารถ ที่จะประสบความสำเร็จได้ เช่นตัวแบบนั้น ซึ่งตัวแบบ มี 3 ประเภท (Bandura, 1994) คือ ตัวแบบที่เป็นบุคคล (Live model) คือบุคคลที่ได้มีโอกาส

สังเกตและมีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง, ตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic model) คือ ตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วิทิวโทรทัศน์ การ์ตูน วิดีทัศน์ และตัวแบบที่เป็นคำสอน (Instruction model) ได้แก่ หนังสือ ตำราต่าง ๆ

3. การใช้คำพูดชักจูง (Verbal Persuasion) เป็นการบอกให้บุคคลนั้นเชื่อว่าตนเองทำได้มีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้ แต่การใช้เพียงคำพูดชักจูงยังไม่ค่อยได้ผลดีมากนัก ซึ่งหากจะให้ได้ผลควรใช้คำพูดชักจูงใจ ร่วมกับการกระทำให้บุคคลนั้น มีประสบการณ์ของความสำเร็จ ค่อยๆเป็น ค่อยๆไป ตามขั้นตอน และให้เกิดความสำเร็จตามลำดับขั้น

4. การกระตุ้นอารมณ์ (Emotional Arousal) การกระตุ้นทางอารมณ์ มีผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง ในสภาพที่ถูกขู่ ในการตัดสินใจ แต่พบว่าการกระตุ้นที่รุนแรงจะไม่ส่งผลดีมากนัก บุคคลที่มีความคาดหวังความสำเร็จ เมื่อบุคคลไม่ได้ถูกกระตุ้นด้วยสิ่งที่ไม่พอใจ หรือความกลัว ซึ่งความกลัวจะยิ่งส่งผลให้เกิดความกลัวมากขึ้น ทำให้เกิดความล้มเหลวที่จะทำให้เกิด การรับรู้ความสามารถของตนเองน้อยลง

5. วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method) ศึกษาข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative data) และเชิงคุณภาพ (Qualitative data) ซึ่งจะนำไปสู่แก้ไขปัญหาการเห็นคุณค่าในตนเองและการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุในอนาคต

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้สูงอายุ ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น และกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้สูงอายุช่วงอายุ 60-80 ปี จำนวน 4 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านห้วยชัน บ้านดงพอง บ้านเต่านอ และบ้านดอนยาง รวมทั้งสิ้น 67 คน และแกนนำหมู่บ้าน ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลผู้สูงอายุ ส่งเสริมสุขภาพตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน ทั้งหมด 4 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 11 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาในการวิจัย

2.1 เครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ มีลักษณะเป็น Rating scale ให้เลือก ใช่, ไม่ใช่ และไม่แน่ใจ จำนวน 20 ข้อ โดยสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเองและการพึ่งพาตนเองในผู้สูงอายุแบบประเมินพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองและการพึ่งพาตนเองด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุซึ่งได้ผสมผสานเทคนิคทฤษฎีทฤษฎีความสามารถตนเอง (Self efficacy theory) ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) เพื่อพิจารณาว่าโปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบผสมผสานเทคนิค ซึ่งมีค่าความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index : IOC) อยู่ระหว่าง 0.8-1.0

2.2 เครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ แนวคำถามเพื่อสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) และแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถตนเอง (Self efficacy theory)

3. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทฤษฎีการเห็นคุณค่าในตนเองและการพึ่งพาตนเอง (Self esteem and self reliance) โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถตนเอง (Self efficacy theory)

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยได้ประสานงานในพื้นที่ และ กลุ่มตัวอย่าง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ นายกเทศมนตรี หัวหน้าหมวดสาธารณสุขเทศบาล ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ผู้อำนวยการศูนย์การแพทย์ ประธาน อสม. ประธานชมรมผู้สูงอายุ พระภิกษุ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้สูงอายุ อายุระหว่าง 60 -80 ปี

ขั้นที่ 3 ผู้วิจัยเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปและแบบสอบถามเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองและการพึ่งพาตนเอง (Self esteem and self reliance)

ขั้นที่ 4 ทดสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยก่อนการดำเนินการเก็บข้อมูลจริงนำเครื่องมือมาหาความเชื่อมั่นนำไปทดลองใช้กับผู้ที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง (Try out) จำนวน 30 คน ในพื้นที่ หมู่บ้านอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกันเพื่อหามาตรฐานเครื่องมือ ก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริง

ขั้นที่ 5 ผู้วิจัยเก็บข้อมูล ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อไปจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติทางการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) วิเคราะห์ความแตกต่างข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เป็นหมวดหมู่ (Content analysis)

6. ผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method) เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในการเสริมสร้างคุณค่าและการพึ่งพิงตนเองด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุช่วงอายุ 60-80 ปี จำนวน 4 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 67 คน และแกนนำหมู่บ้าน ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลผู้อำนวยกา โรงพยาบาลผู้อำนวยกา ส่งเสริมสุขภาพตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน ทั้งหมด 4 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 11 คน ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้อายุ 60-80 ปี

คุณลักษณะ	Mean $\pm$ SD
เพศ: ชาย/หญิง	10/57
อายุ 60-65 ปี (คน)	26 $\pm$ 1.73
อายุ 66-70 ปี (คน)	15 $\pm$ 2.50
อายุ 71-80 ปี (คน)	26 $\pm$ 0.58
วุฒิการศึกษาสูงสุด ประถมศึกษา (คน)	66 $\pm$ 0.57
วุฒิการศึกษาสูงสุด มัธยมศึกษาตอนปลาย (คน)	1 $\pm$ 0.50
ฐานะทางเศรษฐกิจรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย (คน)	42 $\pm$ 3.20
ฐานะทางเศรษฐกิจรายได้รายได้พอดีกับรายจ่าย (คน)	25 $\pm$ 3.00

จากตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้อายุ 60-80 ปี จำนวน 67 คน ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า หญิง 57 ชาย 10 ช่วงอายุ 60-65 จำนวน 26 $\pm$ 1.73 คน และ อายุ 66-70 จำนวน 15 $\pm$ 2.50 คน และอายุ 71-80 จำนวน 26 $\pm$ 0.58 คน วุฒิการศึกษาสูงสุด ประถมศึกษา จำนวน 66 $\pm$ 0.57คน และมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1 $\pm$ 0.50 คน ฐานะทางเศรษฐกิจ รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย 42 $\pm$ 3.20 และรายได้พอดีกับรายจ่าย 25 $\pm$ 3.00 คน

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองและการพึ่งพาตนเองในผู้สูงอายุ

ข้อความพฤติกรรม	ผล	
	Mean± SD	แปลผล
การเห็นคุณค่าในตนเอง		
พฤติกรรมและความสามารถ		
ท่านสามารถเป็นผู้ให้คำปรึกษากับครอบครัวและชุมชนได้	97.64±3.23	ใช่
ท่านสามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้	100±2.79	ใช่
ท่านเป็นคนมีคุณค่าเท่าเทียมผู้อื่น	94.02±5.26	ใช่
ท่านเชื่อว่า ตนเอง คือ ส่วนหนึ่งของครอบครัว	98.53±2.63	ใช่
ท่านภูมิใจกับการดำรงชีวิตที่ผ่านมา	100± 2.79	ใช่
ผลที่เกิดขึ้น		
ท่านรู้สึกพอใจในชีวิตตนเอง	97.06±2.63	ใช่
ท่านรู้สึกว่าตนเองมีคุณสมบัติที่ดีหลายอย่าง	90.99±5.32	ใช่
ท่านรู้สึกว่าตนเองมีจุดเด่นไม่แพ้คนอื่น	87.96±7.67	ใช่
ท่านคิดว่าความซื่อสัตย์ทำให้ฉันดูไร้ค่า	85.45±8.32	ไม่ใช่
ท่านรู้สึกว่าตนเองสามารถช่วยเหลือตนเองและคนอื่นได้	92.46±2.63	ใช่
การพึ่งพาตนเอง		
พฤติกรรมและความสามารถ		
ท่านมีความสามารถในการทำสิ่งที่ตั้งใจให้สำเร็จได้ด้วย	95.29±4.92	ใช่
ท่านสามารถมีรายได้ มีเงินเพียงพอกับใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน	93.75±7.65	ใช่
ท่านดูแลสุขภาพกายและใจอยู่เสมอ	97.64±3.23	ใช่
เมื่อท่านมีปัญหาเกิดขึ้น ท่านจะพยายามแก้ปัญหา	95.29±4.92	ใช่
ท่านให้ความร่วมมือกับกิจกรรมในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ	95.29±4.92	ใช่
ผลที่เกิดขึ้น		
ท่านรู้สึกว่าท่านตัดสินใจได้ด้วยตนเอง	91.76±6.71	ใช่
ท่านยังเป็นที่พึ่งพาของลูกหลานเสมอ	90.00±5.59	ใช่
ท่านพอใจกับสถานะหรือสภาพของท่าน	95.29±2.63	ใช่
ท่านรู้สึกเป็นที่พึ่งพาตัวเองได้	91.76±3.21	ใช่
ท่านตัดสินใจได้ด้วยตัวของท่านเอง	91.76±6.71	ใช่

จากตาราง 2 พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง ด้านพฤติกรรมและความสามารถในด้านท่านภูมิใจกับการดำรงชีวิตที่ผ่านมาเท่ากับ 100 ± 2.79 ท่านเชื่อว่าตนเองคือส่วนหนึ่งของครอบครัว เท่ากับ 98.53 ± 2.63 ท่านสามารถเป็นผู้ให้คำปรึกษากับครอบครัวและชุมชนได้ เท่ากับ 97.64 ± 3.23 และท่านเป็นคนมีคุณค่าเท่าเทียมผู้อื่นเท่ากับ 94.02 ± 5.26 แปลผล

อยู่ในระดับสูง ตามลำดับ และผลที่เกิดขึ้นจากการเห็นคุณค่าในตนเองในด้านท่านรู้สึกพอใจในชีวิตตนเอง เท่ากับ 97.06 ± 2.63 ท่านรู้สึกว่าคุณสามารถช่วยเหลือตนเองและคนอื่นได้ เท่ากับ 92.46 ± 2.63 ท่านรู้สึกว่าตนเองมีคุณสมบัติที่ดีหลายอย่าง เท่ากับ 90.99 ± 5.32 ท่านรู้สึกว่าตนเองมีจุดเด่นไม่แพ้คนอื่นเท่ากับ 87.96 ± 7.67 แปลผล ไข้อยู่ในระดับสูง ตามลำดับ และด้านท่านคิดว่าความซื่อสัตย์ทำให้ฉันดูไร้ค่า เท่ากับ 85.45 ± 8.32 แปลผล ไม่ไข้อยู่ในระดับต่ำ

การพึ่งพาตนเองด้านพฤติกรรมและความสามารถในการด้านท่านดูแลสุขภาพกายและใจอยู่เสมอ เท่ากับ 97.64 ± 3.23 ท่านมีความสามารถในการทำสิ่งที่ตั้งใจให้สำเร็จได้ด้วยตนเอง เท่ากับ 95.29 ± 4.92 เมื่อท่านมีปัญหาเกิดขึ้นท่านจะพยายามแก้ปัญหาทันที เท่ากับ 95.29 ± 4.92 ท่านให้ความร่วมมือกับกิจกรรมในชุมชนอย่างสม่ำเสมอเท่ากับ 95.29 ± 4.92 ท่านสามารถมีรายได้ มีเงินเพียงพอใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เท่ากับ 93.75 ± 7.65 แปลผล ไข้อยู่ในระดับสูง และผลที่เกิดขึ้นจากการพึ่งพาตนเองท่านพอใจกับสถานะหรือสภาพของท่าน เท่ากับ 95.29 ± 2.63 ท่านรู้สึกว่าท่านตัดสินใจได้ด้วยตนเอง เท่ากับ 91.76 ± 6.71 ท่านรู้สึกเป็นที่พึ่งพาตัวเองได้ เท่ากับ 91.76 ± 3.21 ท่านตัดสินใจได้ด้วยตัวของท่านเอง เท่ากับ 91.76 ± 6.71 ท่านยังเป็นที่พึ่งพาของลูกหลานเสมอ เท่ากับ 90.00 ± 5.5926 แปลผล ไข้อยู่ในระดับสูง ตามลำดับ

ผลการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพการสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion)

โดยผู้วิจัยได้สร้างประเด็นการสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ได้ข้อสรุปจากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุกลุ่มเป้าหมาย อายุ 60 – 80 ปี หญิงและชายที่เป็นกลุ่มติดสังคมโดยใช้ประเด็นคำถามดังกล่าวเช่นกันทั้ง 4 หมู่บ้าน สรุปผลจากการสัมภาษณ์แบบ Focus group Discussion ดังนี้

ผู้สูงอายุกลุ่มเป้าหมายที่ติดสังคมอายุระหว่าง 60 – 80 ปี ทั้งชายและหญิง จำนวน 4 หมู่บ้าน ส่วนมากคนที่นั่นจะเป็นคนในพื้นที่ตั้งแต่เกิด หลังเกษียณอายุ ได้รับเงินเบี้ยยังชีพที่ได้รับเป็นประจำทุกเดือนจากรัฐบาล ผู้สูงอายุในกลุ่มเป้าหมายเกิดในพื้นที่เติบโตทำมาหากินในพื้นที่ ดังคำตอบจากการสัมภาษณ์ที่ว่า “คนส่วนมากในที่นี้จะมีบ้านและที่ดินทำมาหากิน ทำนา ทำไร่ ทำสวน สืบทอดกันมาของบรรพบุรุษ รายได้พิเศษได้จากการรื้อของมาขายต่ออกไม้สด และทำนาทำสวน ในที่ดินของตนเองมีรายได้พอกินพอใช้เกิดที่นี่ ก็ต้องตายที่นี่ มีความสุขดีรักใคร่ช่วยเหลือกันดีในชุมชน” ซึ่งงานพิเศษทำตามความถนัดของตนแต่ละบุคคล ทำให้มีการพึ่งตนเองและการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีความรู้สึกด้วยคุณค่าในตนเอง โดยทั่วไปรู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่าต่อชุมชนบ้านเกิดดังคำตอบจากการสัมภาษณ์ที่ว่า “เกิดที่นี่ ก็ต้องตายที่นี่ มีความสุขดีรักใคร่ช่วยเหลือกันดีในชุมชน” ด้านเทคโนโลยีในยุค Thailand 4.0 ผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่มีโทรศัพท์มือถือใช้ เพื่อติดต่อกับลูกหลานที่โทรมาหาเท่านั้น ทำให้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่พอใจในสิ่งที่เป็นตัวตนของตัวเองที่มีชีวิตบั้นปลายในแผ่นดินเกิด มีเงินพอมีพอกิน พอเพียง และพอใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กลุ่มแกนนำชุมชน

คณะผู้วิจัย ได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการพึ่งตนเองและการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแกนนำหมู่บ้าน ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลผู้อำนวยการ ส่งเสริมสุขภาพตำบลกำนันผู้ใหญ่บ้าน ประธานอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน ทั้งหมด 4 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 11 คน 4 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านห้วยชัน บ้านดงพอง บ้านเต่านอ และบ้านดอนยาง

ด้านการพึ่งตนเอง (Self Reliance) พบว่า การพึ่งตนเอง (Self Reliance) ดังคำตอบจากการสัมภาษณ์ที่ว่า “ส่วนมากผู้สูงอายุ ที่มีอายุ 60 -70 ปี สุขภาพยังดี ยังสามารถประกอบอาชีพ ทำนา ทำไร่ ทำสวนได้ จึงมีรายได้ดี พอที่จะเลี้ยงชีพได้ โดยไม่ต้องขอความช่วยเหลือจากลูกหลาน และยังมีเงินสนับสนุนจากรัฐ ผู้สูงอายุ บางคน สามารถเงินซื้อลูกหลานได้” ประธานอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน วัย 63 ปี ส่วนผู้สูงอายุ ที่มีอายุ ระหว่าง 70-80 ปี ความแข็งแรงลดลง ไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ อยู่บ้านเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีอาชีพเสริมใดๆถึงแม้ทางแกนนำได้จัดอบรมกิจกรรมเสริมต่างๆ ก็มาร่วมมือเฉพาะช่วงแรก ไม่มีการต่อเนื่อง เพราะผู้สูงอายุ ใช้เงินไม่ค่อยมาก จึงไม่สนใจหารายได้เพิ่มเติม ผู้ใหญ่บ้าน A ดังคำตอบจากการสัมภาษณ์ที่ว่า

“ผู้สูงอายุวัย 70-80 ปี ไม่ค่อยได้ทำงาน แต่อยู่บ้านเลี้ยงหลาน นอกจากเงินช่วยเหลือจากรัฐบาลแล้ว ลูกหลานก็ช่วยเหลือ ดูแลอาหารการกิน แต่ในวัยทำงานและผู้สูงอายุที่แข็งแรง ก็มีการทำกลุ่มปลาแดดเดียวที่ห้วยชัน เพื่อนำไปขาย เพิ่มรายได้ ซึ่งมีจำนวนมากพอสมควร โดยมีนายทุน เป็นเจ้าของ บางหมู่บ้านทำปลาธำบงขาย บางหมู่บ้าน ผู้สูงอายุ มีการทอเสื่อ จากกก เป็นรายได้เสริม” และผู้ใหญ่บ้าน B กล่าวว่า ดังคำตอบจากการสัมภาษณ์ที่ว่า “ผู้สูงอายุบางคน ไปเก็บไหล ผือ มาตาก ทอเสื่อเอาไปขาย การทำมาหากิน เพื่อขายมีน้อย เนื่องจากไม่มีตลาด ที่จะให้ประชาชนนำสินค้ามาแลกเปลี่ยน ซื้อขายกัน ทำให้ไม่ค่อยมีคนทำอาชีพเพื่อหารายได้ แต่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ พอยุ่ พอกิน มีอาหารการกินจาก หุง จากสวน ไร่ นา พอมีปู ปลา พืชผัก เป็นอาหาร โดยไม่ต้องซื้อ” และผู้ใหญ่บ้าน C กล่าวว่า ดังคำตอบจากการสัมภาษณ์ที่ว่า “เนื่องจากเป็นชุมชนชนบท ไม่มีตลาด ทำอะไรขาย ก็ขายไม่ทันก ทำให้ขาดการกระตือรือร้น ทำมาหากิน มีบางคนปลูกผักขาย เช่น ผักกาด ผักชี”

ด้านการเห็นคุณค่าในตน (Self esteem) ผู้สูงอายุ ที่อายุ 60-70 ปี ยังมีเรี่ยวแรง ยังทำงาน มีเงิน มีทอง สามารถเงินซื้อลูกหลาน ได้ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าและความสามารถตนเอง ยังไม่ต้องพึ่งพิงใคร สามารถพึ่งตนเองได้ ประธานอาสาสมัครประจำหมู่บ้านกล่าวดังคำตอบจากการสัมภาษณ์ที่ว่า “ผู้สูงอายุบางคน ทำงาน ขายข้าวได้ สามารถแบ่งปันเงินทองให้ลูกหลานได้ เพราะที่นี้ทำทั้งนาปรังและนาปี นาปี เอาไว้กิน ส่วนนาปรังเอาไปขาย ส่วนกิจกรรมสำคัญ ที่เคยทำมา ในวันสงกรานต์ และปีใหม่ ที่ลูกหลาน แสดงความเคารพ มาไหว้ พ่อแม่ปู่ย่าตายาย ก็มีสมน้ำเสมอทุกปี ปีนี้ถึงแม้มีปัญหาโควิดก็ยังจัดกิจกรรมสงกรานต์รดน้ำ ดำหัวให้ผู้สูงอายุเช่นเคย”

ประธานอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน A กล่าวดังคำตอบจากการสัมภาษณ์ที่ว่า “ลูกหลานส่วนมาก มีความเคารพนับถือพ่อแม่ปู่ย่าตายายนอกจากบางคนที่มีปัญหา ยาเสพติด มีการซื้อขายยาเสพติด แต่ไม่มากนัก เขาก็ทำงานได้ ใช้ชีวิตตามปกติ ไม่กระทบเพื่อนต่อผู้อื่น” ส่วนประธานอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน B กล่าวดังคำตอบจากการสัมภาษณ์ที่ว่า “ผู้สูงอายุส่วนมากอาศัยอยู่กับลูกหลาน ลูกหลานให้ความรัก เคารพ ตามวิถีชีวิตในชุมชน ตามปกติ ที่ยังมีความเอื้ออาทร ช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามปกติ ครอบครัวใคร ก็ดูแล พ่อแม่ ปู่ย่าตายายของตนเอง จึงไม่มีปัญหาอะไร” และวนประธานอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน C กล่าวดังคำตอบจากการสัมภาษณ์ที่ว่า “ผู้สูงอายุส่วนมาก อยู่กับลูกหลานอย่างมีความสุข มีการดูแล ช่วยเหลือกันอย่างดี แต่มีส่วนน้อยที่มีปัญหา ที่ถูกรังแก ทำร้ายร่างกาย จนไม่สามารถอยู่ในหมู่บ้านต่อไปได้ ผู้สูงอายุ บางคน ลูกหลานทำร้าย ร่างกาย ไม่สามารถอยู่ในหมู่บ้านได้ จึงนำไปอยู่กับญาติพี่น้องที่อื่นเพราะหลานติดยาเสพติด”

7. อภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาด้านการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุโดยจากการทำแบบสอบถามผู้สูงอายุจำนวน 67 คน พบว่าการเห็นคุณค่าในตนเอง ด้านพฤติกรรมและความสามารถจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยที่สุดในด้านท่านภูมิใจกับการดำรงชีวิตที่ผ่านมา, ท่านเชื่อว่าตนเองคือส่วนหนึ่งของครอบครัว, ท่านสามารถเป็นผู้ให้คำปรึกษากับครอบครัวและชุมชนได้ตนเอง และท่านเป็นคนมีคุณค่าเท่าเทียมผู้อื่น อยู่ในระดับสูงตามลำดับ และผลที่เกิดขึ้นจากการเห็นคุณค่าในตนเองในด้านท่านรู้สึกพอใจในชีวิตตนเอง, ท่านรู้สึกว่าตนเองสามารถช่วยเหลือตนเองและคนอื่นได้, ท่านรู้สึกว่าตนเองมีคุณสมบัติที่ดีหลายอย่าง, ท่านรู้สึกว่าตนเองมีจุดเด่นไม่แพ้คนอื่น มีค่าระดับสูง ตามลำดับ และด้านท่านคิดว่าความซื่อสัตย์ทำให้ฉันดูไร้ค่ามีค่าระดับต่ำ และด้านการพึ่งพาตนเองด้านพฤติกรรมและความสามารถพบว่าในด้านท่านดูแลสุขภาพกายและใจอยู่เสมอ, ท่านมีความสามารถในการทำสิ่งที่ตั้งใจให้สำเร็จได้ด้วยตนเอง, เมื่อท่านมีปัญหาเกิดขึ้นท่านจะพยายามแก้ปัญหา, ท่านให้ความร่วมมือกับกิจกรรมในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ, ท่านสามารถมีรายได้ มีเงินเพียงพอกับใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับสูง และผลที่เกิดขึ้นจากการพึ่งพาตนเองท่านพอใจกับสถานะหรือสภาพของท่าน, ท่านรู้สึกว่าท่านตัดสินใจได้ด้วยตนเอง, ท่านรู้สึกเป็นที่พึ่งพาตัวเองได้, ท่านตัดสินใจได้ด้วยตัวของตนเองและท่านยังเป็นที่พึ่งพาของลูกหลานเสมอ มีค่าอยู่ในระดับสูง ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thojampa S., Daengthern L., and Kumpeera K. (2020) ที่ศึกษาผลกระทบของโครงการเสริมศักยภาพสำหรับผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและอายุยืนยาว โดยเปรียบเทียบการรับรู้ถึงคุณภาพชีวิตที่ดีและพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปปรากฏผลคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตและพฤติกรรม

สุขภาพหลังการทดลองสูงกว่าครั้งก่อนคะแนนก่อนการทดลองของผู้สูงอายุในกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมในโครงการส่งเสริมศักยภาพ, คะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตและพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุ และสอดคล้องกับงานวิจัย Kaewsuwanna K. (2017) นวัตกรรมสังคมด้านพลังพลเมืองในการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุควรจะมีลักษณะดังนี้ 1) มีการเตรียมตัวเพื่อเป็นผู้สูงอายุ ในด้านการเงิน ด้านที่อยู่อาศัย 2) การสร้างจิตสำนึกในการดูแลผู้สูงอายุให้แก่ครอบครัวและชุมชน โดยเน้นใน 4 ด้านหลัก คือ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านสวัสดิการสังคม ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม 3) การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การตั้งชมรม การร่วมกิจกรรมนันทนาการต่างๆ ที่มีเทคโนโลยีสมัยใหม่ การฝึกอบรมผู้สูงอายุที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เพื่อให้มีความรู้ออกไปช่วยเหลือผู้สูงอายุภายนอกในการแนะนำสุขภาพ การดูแลตนเอง การปรับตัวให้เข้ากับสังคม เปรียบเสมือนกับการออกช่วยเหลือสังคม ทำให้รู้สึกภาคภูมิใจที่ทำประโยชน์ต่อสังคม การที่ผู้สูงอายุได้อยู่กับคนใกล้ชิดหรืออยู่กับเพื่อนวัยเดียวกันก็ทำให้ผู้สูงอายุไม่ต้องรู้สึกปรับตัวมากนักและเข้าใจสภาพของร่างกายซึ่งเป็นรูปแบบบริการทางจิตใจที่สำคัญในอนาคต 4) มีความรู้ในการดูแลสุขภาพร่างกายและจิตใจของตนเอง โดยอาศัยมาตรการของสังคมได้วางปัจจัยเอื้อและปัจจัยสนับสนุนอย่างเหมาะสม ข้อเสนอแนะจากการวิจัย คือ นวัตกรรมสังคมในการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา ควรประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) การส่งเสริมบุคลิกลักษณะของปัจเจกบุคคลที่มีพลังพลเมือง ได้แก่ สภาพความแข็งแรงของร่างกาย การศึกษาและการเรียนรู้ อาชีพ สถานะทางเศรษฐกิจ และทัศนคติต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ 2) องค์ประกอบในด้านชุมชน สังคมและรัฐ ได้แก่ การให้บริการทางสุขภาพ กิจกรรมทางสังคมในด้านศาสนาและวัฒนธรรม การให้บริการการคมนาคมขนส่ง และ 3) องค์ประกอบในการสื่อสารและสารสนเทศ

2. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าให้ตนเองของผู้สูงอายุจากการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) พบว่าผู้สูงอายุกลุ่มเป้าหมายที่ติดสังคมอายุระหว่าง 60 – 80 ปี ทั้งชายและหญิง จำนวน 4 หมู่บ้านเป็นคนในพื้นที่ตั้งแต่เกิด หลังเกษียณอายุ มีรายได้หลัก คือ เงินเบี้ยยังชีพที่ได้รับเป็นประจำทุกเดือนจากรัฐบาล ผู้สูงอายุในกลุ่มเป้าหมายเกิดในพื้นที่เดิมโตทำมาหากินในพื้นที่ มีบ้านและที่ดินทำมาหากิน ทำนา ทำไร่ ทำสวน สืบทอดกันมาของบรรพบุรุษ รายได้พิเศษได้จากการร่อยพวงมาลัยดอกไม้สด และทำนาทำสวนในที่ดินของตนเองมีรายได้พอกินพอใช้ ซึ่งงานพิเศษทำตามความถนัดของตนแต่ละบุคคล ทำให้มีการพึ่งตนเองและการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีความรู้สึกด้วยคุณค่าในตนเอง โดยทั่วไปรู้สึกว่าคุณค่าต่อชุมชนบ้านเกิด ซึ่งสอดคล้องกับ Bandura (1977) ในแนวคิดของทฤษฎีความสามารถตนเอง (Self-efficacy) มาเป็นแนวคิดหนึ่งในทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม ซึ่งการที่บุคคลจะตัดสินใจในความสามารถของตนเอง ที่จะดำเนินการกระทำให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดนั้น มีผลจากการรับรู้ความสามารถ คนมีความเชื่อว่าตนเองมีความสามารถอย่างไร ก็จะแสดงการกระทำออกมาอย่างนั้น รวมถึงการมีความพยายามไม่ท้อถอย สามารถกระทำได้จนเกิดความสำเร็จ ซึ่งเกิดความสามารถของแต่ละบุคคลก็จะแตกต่างกัน และในผู้สูงอายุกลุ่มเป้าหมายที่ติดสังคมอายุระหว่าง 60 – 80 ปี ทั้งชายและหญิง จำนวน 4 หมู่บ้านซึ่งเป็นคนในพื้นที่ตั้งแต่เกิด หลังเกษียณอายุ มีรายได้หลักคือ เงินเบี้ยยังชีพที่ได้รับเป็นประจำทุกเดือนจากรัฐบาล รายได้พิเศษได้จากการร่อยพวงมาลัยดอกไม้สด และทำนาทำสวนในที่ดินของตนเองมีรายได้พอกินพอใช้ ไม่มีเหลือเก็บ ส่วนน้อยได้รับเงินจากลูกหลานเป็นประจำ ไม่มีรายได้อื่นๆ เป็นส่วนใหญ่ ทุกคนที่บ้าน ที่ดินเพาะปลูกเป็นของตนเองและเป็นคนในพื้นที่งานพิเศษตามความถนัดของตนแต่ละบุคคลไม่โดดเด่น ส่วนใหญ่บทบาทหน้าที่ของผู้สูงอายุในชุมชนไม่มีการดำเนินการหาเงินจากการทำมาค้าขาย โดยมีลูกหลานมาช่วยต่อยอดด้านการพึ่งตนเองและการเห็นคุณค่าในตนเองส่วนใหญ่มิได้มีทรัพย์สินอะไร ไม่มีความรู้สึกด้วยคุณค่าในตนเอง โดยทั่วไปรู้สึกว่าคุณค่าต่อชุมชนบ้านเกิดพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า “เกิดที่นี่ ก็ต้องตายที่นี่ มีความสุขดีรักใคร่ช่วยเหลือกันดีในชุมชน และสำหรับด้านเทคโนโลยี Thailand 4.0 ที่มีความรู้เรื่องผู้สูงอายุอัจฉริยะ ส่วนใหญ่มีโทรศัพท์มือถือใช้ เพื่อติดต่อกับลูกหลานที่โทรมาหาเท่านั้น ด้านสมรรถนะของผู้สูงอายุ ภูมิปัญญาโดยทั่วไป คือ ทำพวงมาลัย ทำสวน ทำนา นวดแผนไทย เป็นอาชีพพิเศษเสริมรายได้ แต่ไม่ได้มีกิจการ ร้านค้าในการเสริมสร้างผลงานตาม ด้านสมรรถนะด้านต่างๆ ของผู้สูงอายุ ได้แก่ ทำพวงมาลัย สอนทำนา ทำตุ๊กตาวัด นวดแผนไทย ไม่มีความรู้

ความสามารถด้านเทคโนโลยี Thailand 4.0 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Chachvarat T. and Udomluck S. (2017) ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าของผู้สูงอายุ ซึ่งพบว่าแนวทางการส่งเสริมผู้สูงอายุในการสร้างคุณค่าการดำรงชีวิตด้วยตนเอง ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ ได้แก่ ให้ความสนใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลง มีทัศนคติที่ดีต่อชีวิต มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง มีความเบิกบานและสดชื่น มีชีวิตชีวา มีความสุขและการยอมรับ และเป็นที่เคารพรักของคนทั่วไป 2) การส่งเสริมสุขภาพทางด้านร่างกาย ได้แก่ อาหาร น้ำ อากาศ การขับถ่าย การออกกำลังกาย การนอนหลับ การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ และการดูแลสุขภาพของตนเอง และ 3) การส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม ได้แก่ การแสวงหาเพื่อนต่างวัย การทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองครอบครัวและสังคม การออกสังคม การร่วมงานของชุมชนชมรมผู้สูงอายุได้อย่างมีคุณค่า

3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองและการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ โดยในคณะผู้วิจัย ได้ศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับการพึ่งตนเองและการเห็นคุณค่าในตน ของผู้สูงอายุ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก แกนนำชุมชน ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลผู้อำนวยการ ส่งเสริมสุขภาพตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน 4 หมู่บ้าน ได้แก่ ห้วยชัน ดงพอง เตานอ และดอนยาง ผลการศึกษาพบว่า ส่วนมากผู้สูงอายุ ที่มีอายุ 60 -70 ปี สุขภาพยังดี ยังสามารถประกอบอาชีพ ทำนา ทำไร่ ทำสวนได้ จึงมีรายได้ดี พอที่จะเลี้ยงชีพได้ โดยไม่ต้องขอความช่วยเหลือจากลูกหลาน และยังมีเงินสนับสนุนจากรัฐ และในวัยทำงานและวัยผู้สูงอายุที่แข็งแรง ก็มีการทำกลุ่มปลาแดดเดียวที่ห้วยชัน เพื่อนำไปขาย เพิ่มรายได้ ซึ่งมีจำนวนมากพอสมควร โดยมีนายทุน เป็นเจ้าของ บางหมู่บ้านทำปลาرائبขาย บางหมู่บ้านผู้สูงอายุ มีการทอเสื่อ จากทอกก เป็นรายได้เสริม โดยที่ผู้สูงอายุบางคนไปเก็บใบไหล ผัก ไม้ตาก ทอเสื่อ เอาไปขาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sutthisanmethi P., Wetprasit S. and Ponsen K. (2020) การพึ่งตนเองของผู้สูงอายุตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท ในชุมชนอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม นี้ในการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุและเพื่อนำเสนอแนวทางการพึ่งตัวเองของผู้สูงอายุตามหลักพุทธปรัชญา เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาและ วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นโยบายแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545- 2564) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552 การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุใน 5 ชุมชน ๆ 3 ท่าน พบว่าผู้สูงอายุในชุมชนอำเภอพุทธมณฑล มีการนำหลักพุทธปรัชญามาเป็นแนวทางในการพึ่งตนเองในด้านต่าง ๆ 3 ด้าน ได้แก่ การพึ่งตนเองของผู้สูงอายุในด้านร่างกายตาม หลักอายุสสธรรมหรือหลักอายุวัฒนธรรม การพึ่งตนเองของผู้สูงอายุด้านจิตใจตามหลักไตรลักษณ์ และการพึ่งตนเองด้านสังคม ตามหลักสังคหวัตถุ นั้นทำให้ผู้สูงอายุมีการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดีที่เกิดจากการนำหลักพุทธปรัชญามาเป็นแนวทางในการพึ่งตนเอง และช่วย ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้เห็นคุณค่าในตัวเอง ไม่ประมาทในชีวิต มีการเตรียมใจไว้ให้พร้อมที่จะยอมรับและสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sukanan S. (2020) ส่วนกลยุทธ์ส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุ เพื่อศึกษาสถานการณ์การทำงานและลักษณะการทำงานของผู้ใหญ่และผู้สูงอายุไทยในปัจจุบัน ทัศนคติและความต้องการการสนับสนุนด้านการทำงานของผู้ใหญ่และผู้สูงอายุไทยและการกำหนดกลยุทธ์ในการส่งเสริมการทำงานของผู้ใหญ่และผู้สูงอายุไทย ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี คือ การวิจัยเชิงเอกสาร การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างคือผู้ใหญ่และผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 55 – 65 ปี การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษาลักษณะการทำงาน ทัศนคติและความต้องการการสนับสนุนการทำงานของผู้ใหญ่และผู้สูงอายุโดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 55 –65 ปี จำนวน 3,600 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุ จำนวน 180 คน (12 กลุ่ม) ในส่วนของการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) พบว่า แหล่งรายได้หลักส่วนใหญ่มาจากการทำงาน ส่วนใหญ่เป็นแรงงานนอกระบบที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า อาชีพส่วนใหญ่เป็นอาชีพเกษตรกรรม รับจ้าง ค้าขาย เป็นอาชีพที่ไม่มั่นคงและมีรายได้ไม่แน่นอน ส่งผลให้ผู้สูงอายุที่ยากจนมีจำนวนค่อนข้างมาก ทำให้มีภาระที่ต้องดูแลบุคคลในครอบครัว และระดับคะแนนของทัศนคติในเชิงบวกต่อการทำงานของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะทัศนคติด้านเศรษฐกิจและการทำงาน จากการวิจัยเชิงปริมาณทำให้สามารถจำแนกกลุ่มตัวอย่างได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ทำงานอยู่ในปัจจุบันและต้องการทำงานต่อเนื่อง, กลุ่มที่ปัจจุบันทำงานแต่ต่อไปไม่ต้องการทำงาน และ กลุ่มที่ไม่ได้

ทำงานแต่อนาคตต้องการที่จะทำงาน พบว่าในเชิงคุณภาพทำให้ทราบถึงเหตุผลของความต้องการทำงานในแต่ละกลุ่ม โดยกลุ่มแรกมีความจำเป็นในด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก และมีความพร้อมด้านสุขภาพ กลุ่มที่สองส่วนใหญ่มีปัญหาด้านสุขภาพ และครอบครัวไม่ต้องการให้ทำงาน ส่วนกลุ่มที่สามมีความจำเป็นที่จะต้องทำงานเนื่องจากมีภาระในครอบครัวมากขึ้น ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านสุขภาพ การขาดฐานข้อมูลด้านผู้สูงอายุ ผลลัพธ์จากผู้สูงอายุยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และการบูรณาการระหว่างหน่วยงานขาดความเป็นเอกภาพ ส่วนของการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้สูงอายุ เช่น แนวทางการส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุที่เหมาะสม คือ การเตรียมความพร้อมในด้านสุขภาพและทักษะของผู้สูงอายุ รวมทั้งการจัดการด้านข้อมูลและส่งเสริมการทำงานอย่างบูรณาการ

8. สรุปผลการศึกษา

8.1 สรุปผู้สูงอายุมีช่วงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองและการพึ่งพาตนเองในผู้สูงอายุในด้าน โดยการเห็นคุณค่าในตนเองด้านพฤติกรรมและความสามารถ อยู่ในระดับสูงตามลำดับ และผลที่เกิดขึ้นจากการเห็นคุณค่าในตนเองในด้านท่านรู้สึกพอใจในชีวิตตนเอง, ท่านรู้สึกว่าตนเองสามารถช่วยเหลือตนเองและคนอื่นได้, ท่านรู้สึกว่าตนเองมีคุณสมบัติที่ดีหลายอย่าง, ท่านรู้สึกว่าตนเองมีจุดเด่นไม่แพ้คนอื่น มีค่าระดับสูง ตามลำดับ และด้านท่านคิดว่าความชราทำให้ฉันรู้ค่ามีค่าระดับต่ำ และด้านการพึ่งพาตนเองด้านพฤติกรรมและความสามารถและผลที่เกิดขึ้นจากการพึ่งพาตนเองพบว่าอยู่ในระดับสูงเช่นกัน

8.2 สรุปผลการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) พบว่าผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตนเองได้ เห็นคุณค่าในตนเองและสามารถพึ่งพาตนเองได้จากอาชีพเสริมทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

8.3 สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากกลุ่มแกนนำชุมชนพบว่าการพึ่งตนเอง (Self Reliance) ผู้สูงอายุยังสามารถประกอบอาชีพ ทำนา ทำไร่ ทำสวน ทำเกิดรายได้ และยังพอที่จะเลี้ยงชีพได้ ยังไม่ต้องพึ่งพิงใคร และความสามารถพึ่งตนเองได้การเห็นคุณค่าในตน (Self esteem) พบว่าผู้สูงอายุมีความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าในตนเองและความสามารถอย่างมาก

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 ประเทศไทยที่กำลังจะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นภาครัฐจึงควรมีมาตรการรณรงค์ หรือเผยแพร่ข้อมูล รวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยในการนำแนวทางการดูแลผู้สูงอายุตามการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในการเสริมสร้างคุณค่าและการพึ่งพิงตนเองด้านเศรษฐกิจ แนวทางในการนำไปใช้อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพองค์รวมที่ดี จะสามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายทางสุขภาพของผู้สูงอายุได้อย่างเป็นรูปธรรม

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

9.2.1 ชุมชนควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าการพึ่งตนเองทางด้านร่างกายด้วยการดูแลด้านเศรษฐกิจ พร้อมทั้งสุขภาพกาย สุขภาพใจให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่สังคม เพื่อให้มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติตามสถานการณ์และเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกในยุคเศรษฐกิจปัจจุบัน พร้อมทั้งดูแลร่างกาย และผู้นำชุมชนควรแนะนำส่งเสริมวิธีปฏิบัติในการพึ่งตนเองด้านจิตใจให้ผู้สูงอายุ ด้วยการจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุเข้าใจวิธีคิดแบบสร้างสุขภาวะทางใจ ทำใจยอมรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

9.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

9.3.1 ควรวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชนเมืองเพราะสังคมเมืองมีปัญหาที่ซับซ้อนมากจึงควรศึกษาเพื่อนำข้อมูลมาช่วยส่งเสริมการพึ่งพาตนเองและการเห็นคุณค่าในตนเองด้านเศรษฐกิจให้ผู้สูงอายุเขตเมืองมีคุณภาพชีวิตที่ดี

9.3.2 ควรวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบในการนำหลักการพึ่งพาตนเองและการเห็นคุณค่าในตนเองด้านเศรษฐกิจไปใช้ในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตให้ผู้สูงอายุทุกกลุ่มวัย

9.3.3 ควรวิจัยเกี่ยวกับการนำหลักการพึ่งพาตนเองและการเห็นคุณค่าในตนเองด้านเศรษฐกิจในสังคมโลกในยุคเศรษฐกิจปัจจุบัน ไปบูรณาการการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุขององค์กรชุมชนต่าง ๆ

10. การพิทักษ์สิทธิของจริยธรรมมนุษย์

ผู้วิจัยได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการทำวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการการจริยธรรมในมนุษย์ ของสำนักบัณฑิตศึกษาวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย โครงการวิจัย เลขที่ CASHE6400011 ลง 20 มกราคม 2565

11. เอกสารอ้างอิง

- Chachvarat T. and Udomluck S. (2017). **Development of Guidelines to Promote the Valuable Living in Elderly**. The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health. 4 (3).176-188.
- Chaisthaporn T.(2018). **The guidelines to create a social networkA case study of the bilateral to enhance the quality of Thai labors**. Thesis of Thai NDC National Defence College.
- Kaewsuwanna K. (2017). **Active Ageing Innovation for Self-Independence of Ageing People in Nakhon Ratchasima Province**. Journal of Rangit Graduate studies in Business and Social Sciences. 2 (2). 28-42.
- Maneerat S., Isaramalai S. and Boonyasopun U. (2019). Development of the Thai Elderly Resilience Scale: TERS. **Asian Journal for Public Opinion Research**. 7(1). 40-56.
- Silpcharu, T., and Boonrattanakul, (2021). Second order confirmatory factor analysis of guidelines for the elderly business in Thailand. **Academy of Strategic Management Journal**; Arden. 20(4). 1-8.
- Sirikitsathien C.et.al. (2017). **Guideline for Enhancing Elders' Quality of Life in Pho Pattana Village, Kon Tee Sub-District, Mueng District, Kamphaeng Phet Province, by Adopting the Principle of the Sufficiency Economy**. Proceeding of National conference 6th Kamphaengphet Rajabhat University.
- Sukanan S. (2020). The Promoting Work Strategy for Thai Aging. **Journal of Social Synergy**, 11(1). 1-17.
- Sutthisanmethi P., Wetprasit S. and Ponsen K. (2020). The Self-Dependent of Elderly According to Thervda Buddhist Philosophy in Community of Phutthamonthon District, Nakhonpathom Province. **Journal of Yanasangvorn Research Institute**. 11(2). 1-11.
- Thojampa S., Daengthern L., and Kumpeera K. (2020). The effects of an empowerment program to have a good quality of life and long life for elderly people in Phrae Province, Thailand. **International Journal of Africa Nursing Sciences**. 1-6.
- Vajirapañño P.C. Srikrueadong S., Titichoatrattana W.(2021). **Model of Development Happiness to Aging with Buddhist Psychology in Modern Societ**. Journal of Educational Review Faculty of Education in MCU, 8(2). 41-53.

- Yi Ding, Zhe Zhang, Meiyun Yang, and Fengqi Sun. (2021). **Design of New Elderly Care Service Acquisition Mode from the Perspective of Internet Economic Innovatio**. International Conference on Economic Innovation and Low-carbon Development. 275-280.
- Yota W. (2022). The Effect of Group Counseling using Eclectic on World Health Organization Quality of Life Brief – Thai of Health Professionals in COVID-19 Situation. **Journal of College of Asian Scholars**, 12(1).29-37.

การสร้างเนื้อหา (Content) ทางการตลาดสำหรับธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ กรณีศึกษา ยูทูบ Marketing Content Creation for Online Retail Business Case Study Youtube

วิภาวดี พรโคสูง¹,
ศศิยาพัชร พลสังข์กิตติภพ²

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างเนื้อหา (Content) ทางการตลาดสำหรับธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ กรณีศึกษา ยูทูบ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ สุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ กรณียูทูบ ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา เครื่องมือใช้เป็นแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 400 ชุด โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ กรณียูทูบ ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.67 มีอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.00 มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 37.67 มีอาชีพเป็นนักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 32.00 มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 67.67 มีสถานภาพเป็นโสด คิดเป็นร้อยละ 63.67 โดยปัจจัยการรับรู้ ได้แก่ ด้านการรับรู้ในคุณภาพ ด้านการรับรู้ในคุณค่า และด้านการรับรู้ด้านการสื่อสาร กับการสร้างเนื้อหา (Content) ทางการตลาดสำหรับธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ กรณีศึกษา ยูทูบ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ในระดับสูงในทิศทางเดียวกัน

คำสำคัญ การสร้างเนื้อหา, ธุรกิจค้าปลีกออนไลน์, ยูทูบ

Abstract

Objective: To study content creation for online retail business. Case study YouTube is a survey research study. specific sampling the sample group used in this study was an online retail business entrepreneur in the case of YouTube in Mueang Nakhon Ratchasima District. Nakhon Ratchasima Province The tool was an online questionnaire of 400 sets. The questionnaire was used as a data collection tool. The statistics used in the data analysis were percentage, mean, standard deviation. and pairs were compared using the Least Significant Difference (LSD) test method, a simple Pearson Product Moment Correlation Coefficient.

The results of the research found that online retail business operators in the case of YouTube in Mueang Nakhon Ratchasima district Nakhon Ratchasima Province mostly female 55.67 percent were aged below or equal to 25 years, 46.00 percent had a bachelor's degree or higher accounted for 37.67% of

^{1,2}คณะบริหารธุรกิจ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

occupations as students/students accounted for 32.00 percent with monthly income less than or equal to 30,000 baht or more, representing 67.67% having single status accounted for 63.67%. The perception factor was the perception of quality. Value perception and the perception of communication YouTube has a statistically significant correlation at the .01 level, with a high correlation. in the same direction.

Keywords: Online Retail Business, Youtube

1. บทนำ

ในการสร้างความน่าสนใจทางการตลาด มีหลายเหตุผลที่สามารถสรุปได้จากหลากหลายตำรา ผู้เขียนที่อธิบายถึงการสร้างรูปแบบการทำการตลาดในแบบใหม่เพื่อสร้างแรงจูงใจหรือจุดสนใจให้กับกลุ่มลูกค้าเป้าหมายซื้อสินค้าหรือตัดสินใจซื้อสินค้า โดยในที่นี้เป็นการศึกษาแบบการสร้างช่องทางยูทูบ ซึ่งมีการสร้างเนื้อหาแบบให้ความรู้ แบบขายสินค้า แบบสร้างความบันเทิง โดยทุกรูปแบบของการสร้างเนื้อหา (Content) สุดท้ายแล้วมุ่งไปสู่จุดหมายเดียวกันคือการสร้างรายได้ที่ยั่งยืน โดยคนรุ่นใหม่ได้ประกอบธุรกิจในรูปแบบที่สร้างสรรค์และหลากหลายมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเกิดขึ้นของสตาร์ทอัพ (Startup) ซึ่งใช้ประโยชน์จากความรู้ด้านเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และการเปิดกว้างในการพันธมิตรทางธุรกิจ ประกอบกับการที่สื่อที่ใช้ในการนำเสนอสินค้าและบริการที่ผู้บริโภคเปิดรับเริ่มมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะสื่อดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ที่เข้ามามีบทบาทและอิทธิพลต่อผู้บริโภคมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะเป็น บล็อก (Blog) เฟซบุ๊ก (Facebook) อิน스타그램 (Instagram) ทวิตเตอร์ (Twitter) หรือยูทูบ (Youtube) เป็นต้น (ธนกฤต วงศ์มหาเศรษฐี, 2561)

เมื่อกล่าวถึง นักการตลาดที่สามารถสร้างช่องทางการตลาดออนไลน์เพื่อเข้าถึงใจกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย โดยการพาดหัวเรื่อง พาดหัวข่าว หรือการสร้างสัญลักษณ์ที่มีลักษณะโดดเด่น เพื่อให้เป็นจุดสนใจของกลุ่มเป้าหมาย มีเครื่องมือที่ช่วยให้การทำการตลาดหลากหลาย โดยสามารถอธิบายรายละเอียดของการสร้างรูปแบบการตลาดสำหรับธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ได้หลากหลาย โดยขึ้นอยู่กับความรู้ของเนื้อหาจุดที่เชื่อมต่อกับกลุ่มเป้าหมายดึงดูดกลุ่มเป้าหมายให้สนใจเพื่อเพิ่มยอดขายให้มากขึ้น โดยผู้ประกอบการควรที่จะเลือกประยุกต์ใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงเนื้อหาในสื่อดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ในการทำการตลาด เพื่อการสร้างตราสินค้าของให้แตกต่างจากคู่แข่งในตลาด จากการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้บริโภคและเทคโนโลยีซึ่งมีผลกระทบต่อสื่อที่ผู้บริโภคเปิดรับนั้น ทำให้ผู้บริโภคนั้นมีการเปิดรับข่าวสารหรือเนื้อหาจากสื่อที่มีความหลากหลายความท้าทายของนักการตลาดในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดเชิงเนื้อหานั้น คือการที่จะต้องสร้างเนื้อหาที่มีคุณค่า (Value Content) ให้กับผู้รับสารกลุ่มเป้าหมายเพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับตัวเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสินค้าและบริการอย่างมีประสิทธิภาพ (ธนกฤต วงศ์มหาเศรษฐี, 2561)

จากที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า ในการปรับตัวเพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมาย กลยุทธ์การสร้างเนื้อหา (Content) ทางการตลาดสำหรับธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ ที่น่าสนใจอีกหนึ่งช่องทาง คือ ยูทูบ (Youtube) ซึ่งกำลังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย เพื่อสร้างรายได้ สร้างยอดขาย รวมถึงการสร้างกลยุทธ์ในรูปแบบต่างๆ ที่ทันสมัย ผู้เขียนจึงมีความสนใจในการศึกษาเรื่องการสร้างเนื้อหา (Content) ทางการตลาดสำหรับธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ กรณีศึกษา ยูทูบ

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการรับรู้กับการสร้างเนื้อหา (Content) ทางการตลาดสำหรับธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ กรณีศึกษา ยูทูบ

3. แนวคิดและทฤษฎี

การตลาดผ่านสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing)

การตลาดสังคมออนไลน์ คือ ลักษณะหนึ่งในเครื่องมือทางการตลาดบนโลกอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีการใช้สื่อออนไลน์ในการกระจายและสร้างมูลค่าทางการตลาด การสร้างการตลาดสังคมออนไลน์นั้นเป็นการตลาดออนไลน์ (Online Marketing) คือ การทำการตลาดในสื่อออนไลน์ เช่น โฆษณา Facebook, โฆษณา Google, โฆษณา Youtube, โฆษณา Instagram มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้สินค้าของเราเป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น โดยใช้วิธีต่างๆ ในการ โฆษณาเว็บไซต์ หรือ โฆษณาขายสินค้าที่จะนำสินค้าของเราไปเผยแพร่ตามสื่อออนไลน์ เพื่อให้ผู้อื่นได้รับรู้และเกิดความสนใจ จนกระทั่งเข้ามาใช้บริการหรือซื้อสินค้าของเราในที่สุด โดยการตลาดออนไลน์ (Online Marketing) สามารถทำได้หลายช่องทาง การสร้างกิจกรรมทางการตลาดทั้งเนื้อหา รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว เสียง มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสื่อสารเนื้อหาไปยังลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย (Vongchavalitkul et al, 2017 อ้างถึงใน ธนกฤต วงศ์มหาเศรษฐ์, 2561) นอกจากนี้การตลาดผ่านสังคมออนไลน์ สามารถพัฒนาช่องทาง ที่หลากหลายในการเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคที่ต้องการได้หลากหลายรูปแบบและกิจกรรม เช่น อีเมลหรือการโฆษณาออนไลน์บนเว็บไซต์ เป็นต้น (Kaur, 2016 อ้างถึงใน ธนกฤต วงศ์มหาเศรษฐ์, 2561) นอกจากนี้สื่อสังคมออนไลน์ยังช่วยนักการตลาดพัฒนาโอกาสทางการธุรกิจในการเข้าถึง กลุ่มลูกค้า สร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าได้เป็นอย่างดี

การใช้เนื้อหาเชิงการตลาด

Linn (2014) อ้างถึงใน ธนกฤต วงศ์มหาเศรษฐ์, 2561) ได้นำเสนอ 5 แนวทางสำหรับการทำ Content Marketing เป็นสิ่งที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อลูกค้า แร้งง่ายและได้ผลจริง แนวทางสำหรับการทำการตลาดเชิงเนื้อหา (Content Marketing) เพื่อให้ถูกใจและสร้างความรู้สึกเชิงบวกต่อผู้บริโภคจนทำให้เกิดการแชร์ต่อ ประกอบด้วย

1. Content สร้างแรงบันดาลใจ
2. Content ให้ไอเดีย
3. Content บอกแนวทางแก้ปัญหา
4. Content ให้คำแนะนำหรือความรู้เป็นเนื้อหา
5. Content สร้างอารมณ์ / บันทึง เป็นเนื้อหา ภาพการสื่อสาร ด้วยภาพเสียงที่ต่อเนื่อง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ กรณีศึกษา ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ กรณีศึกษา ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ขั้นที่ 1 ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview), ขั้นที่ 2 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Non - probability Sampling) โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยแจกแบบสอบถามออนไลน์ให้ครบ จำนวน 400 ชุด และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS เพื่อหาค่าทางสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.), และทำการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ใช้เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัว ที่เป็นอิสระต่อกัน

5. ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1. ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ กรณียูทูบ ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.67 มีอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.00 มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 37.67 มีอาชีพเป็นนักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 32.00 มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 67.67 มีสถานภาพเป็นโสด คิดเป็นร้อยละ 63.67

2. การรับรู้ที่มีอิทธิพลต่อการสร้างเนื้อหา (Content) ทางการตลาดสำหรับธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ กรณีศึกษา ยูทูบ โดยรวมอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย 3.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .58 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีระดับความรับรู้ในระดับดีทุกด้าน คือ ด้านการรับรู้ในคุณค่าโดยรวม ค่าเฉลี่ย 3.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .69 ด้านการรับรู้ในการสื่อสารโดยรวม ค่าเฉลี่ย 3.87 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .63 และด้านการรับรู้ในคุณภาพโดยรวม ค่าเฉลี่ย 3.87 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .59 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการรับรู้ต่อการสร้างเนื้อหา (Content) ทางการตลาดสำหรับธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ กรณีศึกษา ยูทูบ

ปัจจัยการรับรู้ต่อการสร้างเนื้อหา (Content) ทางการตลาดสำหรับธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ กรณีศึกษา ยูทูบ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ การรับรู้	อันดับ
ด้านการรับรู้ในคุณภาพโดยรวม	3.87	.59	ดี	3
ด้านการรับรู้ในคุณค่าโดยรวม	3.88	.69	ดี	1
ด้านการรับรู้ในการสื่อสารโดยรวม	3.87	.63	ดี	2
ปัจจัยการรับรู้โดยรวม	3.88	.58	ดี	-

3. ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) พบว่า ปัจจัยการรับรู้โดยรวมกับการสร้างเนื้อหา (Content) ทางการตลาดสำหรับธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ กรณีศึกษา ยูทูบ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .799, p = .000$) โดยมีความสัมพันธ์ในระดับสูง ในทิศทางเดียวกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการรับรู้ในคุณภาพโดยรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .724, p = .000$) โดยมีความสัมพันธ์ในระดับสูง ในทิศทางเดียวกัน ด้านการรับรู้ในคุณค่าโดยรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .741, p = .000$) โดยมีความสัมพันธ์ในระดับสูง ในทิศทางเดียวกัน และด้านรับรู้ในการสื่อสารโดยรวม มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .708, p = .000$) โดยมีความสัมพันธ์ในระดับสูง ในทิศทางเดียวกัน รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้กับการสร้างเนื้อหา (Content) ทางการตลาดสำหรับธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ กรณีศึกษา ยูทูบ

ปัจจัยการรับรู้	การสร้างเนื้อหา (Content) ทางการตลาดสำหรับธุรกิจค้าปลีกออนไลน์			
	กรณีศึกษา ยูทูบ			
	Pearson Correlation (r)	p - Value	ระดับ ความสัมพันธ์	ทิศทาง
ด้านการรับรู้ในคุณภาพโดยรวม	.724**	.000	ระดับสูง	เดียวกัน
ด้านการรับรู้ในคุณค่าโดยรวม	.741**	.000	ระดับสูง	เดียวกัน
ด้านการรับรู้ในการสื่อสารโดยรวม	.708**	.000	ระดับสูง	เดียวกัน
ปัจจัยการรับรู้โดยรวม	.799**	.000	ระดับสูง	เดียวกัน

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. อภิปรายผล

การศึกษา เรื่อง การสร้างเนื้อหา (Content) ทางการตลาดสำหรับธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ กรณีศึกษา ยูทูบ สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการรับรู้กับการสร้างเนื้อหา (Content) ทางการตลาดสำหรับธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ กรณีศึกษา ยูทูบ พบว่า มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง กล่าวคือ ผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ กรณีศึกษา ยูทูบ ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้มีการใช้สื่อออนไลน์คือ ยูทูบ ซึ่งเป็นช่องทางที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย หรือกลุ่มผู้บริโภค โดยต้องมีการสร้างการรับรู้ในเรื่องของคุณภาพของสินค้าและบริการ สร้างการรับรู้ในด้านคุณค่า และสร้างการรับรู้ในการสื่อสาร เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้บริโภคสนใจและตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการที่ถูกนำเสนอโดยวิธีการในรูปแบบวิดีโอ แม้ผู้ประกอบการจะมีรูปแบบการดำเนินธุรกิจแบบขนาดเล็ก หรือแบบขนาดใหญ่ ก็สามารถดำเนินธุรกิจผ่านช่องทางการตลาดออนไลน์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญมณี เพ็ญมาศ, เพียงพิศ ศรีประเสริฐ, นัตติกานต์ สมนึก (2564) ที่ว่า ผลผลิตที่มีมีการนำเสนอผ่านระบบออนไลน์ สามารถเพิ่มจำนวนผู้เข้าถึง และรู้จักผลิตภัณฑ์ และสามารถสร้างรายได้เพิ่มมากขึ้น และยังสอดคล้องกับปานศิริ พูนผล และทิพวรรณ พรหมลาย (2560) ที่ว่า ผู้ประกอบการมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาความรู้ด้านการผลิตสื่อ Social Media ประเภทต่าง ๆ อาทิ เว็บไซต์ เว็บเพจ เฟซบุ๊ก ไลน์ หรือสื่ออื่น ๆ เพื่อสร้างการรับรู้และการเข้าถึงและขยายฐานลูกค้าให้กว้างและสะดวกที่สุด และยังสอดคล้องกับการรับรู้การตลาดเชิงเนื้อหา และแนวโน้มพฤติกรรมผู้บริโภคการตลาดเชิงเนื้อหาในระดับสูง ผู้ที่เปิดรับข้อมูลเกี่ยวกับการตลาดเชิงเนื้อหา อยู่ในระดับสูงมีแนวโน้มที่จะเกิดการรับรู้การตลาดเชิงเนื้อหา และแนวโน้มพฤติกรรมผู้บริโภคการตลาดเชิงเนื้อหาสูงด้วย (Teerakasemsuk, 2015 อ้างถึงใน ธนกฤต วงศ์มหาเศรษฐี, 2561) ดังนั้น หากผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ต้องการการสร้างเนื้อหา (Content) ทางการตลาดสำหรับธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ ผ่านช่องทางยูทูบ ต้องตระหนักในการสร้างการรับรู้เพื่อให้เข้าใจกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายเพิ่มขึ้น

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ กรณีศึกษา ยูทูบ ควรตระหนักและมุ่งให้ความสำคัญด้านปัจจัยการรับรู้ เพื่อให้กลุ่มผู้บริโภครับรู้ในด้านคุณภาพ รับรู้ในด้านคุณค่า และรับรู้ในการสื่อสารให้ตรงจุด เพื่อสามารถขายสินค้าและบริการ เพื่อวางแผน พัฒนาปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการรับรู้การสื่อสารผ่านช่องทางสื่อดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ที่มีบทบาทและอิทธิพลต่อผู้บริโภคเช่น ตี๊กต็อก (TikTok) บล็อก (Blog) เฟซบุ๊ก (Facebook) อินสตาแกรม (Instagram) และ ทวิตเตอร์ (Twitter) เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้ไปปรับใช้และให้ทันต่อสถานการณ์ยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษากระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคที่รับรู้การสื่อสารผ่านช่องทางสื่อดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายได้เร็วขึ้นหรือกระตุ้นให้เกิดการซื้อซ้ำเพิ่มขึ้น

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ท่านที่ได้อ่านบทความฉบับนี้ จะเกิดความรู้สึกท้าทายและเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างเนื้อหา (Content) ในรูปแบบใหม่ เพื่อก้าวไปสู่การตลาดผู้นำคอนเทนต์ (Content) ที่มีผู้ติดตามอย่างแพร่หลาย โดยการสร้างความเชี่ยวชาญ สร้างทักษะทางการตลาดสำหรับธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ในยุคปัจจุบัน เพื่อปรับรูปแบบธุรกิจให้ทันต่อสถานการณ์มากที่สุด

8. เอกสารอ้างอิง

ไทย วินเนอร์. (2564). **คอนเทนต์ คืออะไร? วิธีสร้าง Content ในช่องทางออนไลน์**. สืบค้นออนไลน์จาก : https://thaiwinner.com/what-is-content/#คอนเทนต์_คืออะไร_Content. [11 กันยายน 2564].

ธนกฤต วงศ์มหาเศรษฐี. (2561). การเปิดรับการตลาดเชิงเนื้อหาของผู้บริโภคสินค้าออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานคร.

วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ, 7(ฉบับพิเศษ), มกราคม - มิถุนายน.

ปานศิริ พูนผล และทิพวรรณ พรหมลาย. (2560). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการตลาดของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ OTOP (ระดับ 1-5ดาว) ในจังหวัดขอนแก่น. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย**, 7(ฉบับพิเศษ), เดือนตุลาคม.

พิษณุวัฒน์เพ็ญมาศ, เพ็ญพิศ ศรีประเสริฐ และนัตติกานต์ สมนึก. (2564). การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายออนไลน์ผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นถิ่นโดยมหาวิทยาลัยเป็นตลาด. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย**, 11(3) กรกฎาคม - กันยายน 2564.

รุ่งฤดี ต่ายโพ, อรุณี นุสสิทธิ์, และรัตนา สิทธิอ่วม. (2564). การรับรู้ภาพลักษณ์และคุณภาพบริการร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น (7-Eleven) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ในจังหวัดพิษณุโลก. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย**, 11(3). กรกฎาคม - กันยายน 2564.

สุพิศรา อมรานนท์. (2562). **เคล็ดลับ เขียนคอนเทนต์ ด้วยตัวคุณอย่างไร ให้น่าสนใจและชวนติดตาม**. สืบค้นออนไลน์จาก : <https://blog.ourgreenfish.com/เคล็ดลับ-เขียนคอนเทนต์-ด้วยตัวคุณอย่างไร-ให้น่าสนใจและชวนติดตาม>. [11 กันยายน 2564]

Kaur, G. (2016). **Social Media Marketing**. Asian Journal of Multidisciplinary Studies, 4(6), 34-36.

Wongeranthon, N. (2018). **Revolving Content Marketing**. (1st ed) Bangkok: Dots Consultancy Company Limited.

ปัญหาและข้อจำกัดในการเรียนการสอนกฎหมายทางออนไลน์

Problems and limitations in teaching law online

ดวงพร อานันทศิริเกียรติ

บทคัดย่อ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ต้องมีการปรับการสอนเป็นระบบออนไลน์ ซึ่งต้องมีการปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพใกล้เคียงกับการเรียนการสอนแบบปกติ ธรรมชาติของการเรียนวิชากฎหมาย ต้องเรียนรู้จากความเข้าใจในหลักกฎหมาย การตีความกฎหมาย การคิด วิเคราะห์ ตลอดจนเจตนารมณ์ของกฎหมาย เพื่อนำกฎหมายมาใช้อย่างเป็นธรรมและยุติธรรม การรู้จักการปรับข้อเท็จจริงเข้ากับหลักกฎหมาย นอกจากการสอนโดยการบรรยายแล้ว วิธีการถาม ตอบ วิเคราะห์ปัญหาจากกรณีศึกษา จึงมีความจำเป็นสำหรับผู้เรียนกฎหมายเป็นอย่างยิ่ง การเรียนระบบออนไลน์ (on line) ย่อมมีปัญหาและข้อจำกัดในการเรียน ซึ่งผู้เขียนได้ดำเนินการประเมินผลการเรียนแบบ On line โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการศึกษาปัญหาและข้อจำกัดดังกล่าว นอกจากนี้ยังได้ค้นคว้าหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต บทความ ตำรา และงานวิจัยต่าง เพื่อสรุปปัญหาและข้อจำกัดในการเรียนการสอนกฎหมายทางออนไลน์เพื่อได้ข้อสรุปดังนี้คือ

1. การขาดสมาธิในการเรียนเนื่องจากไม่มีอาจารย์กระตุ้น
2. การสื่อสารความเข้าใจกับอาจารย์ผู้สอนระหว่างเรียน
3. ขาดความเข้าใจรายวิชาที่มีภาคปฏิบัติ/การส่งงานอาจารย์
4. ขาดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน
5. ความเมื่อยล้าสายตาจากการใช้โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์ที่ใช้เรียน

จากปัญหาและข้อจำกัดดังกล่าว ผู้เขียนได้เสนอความคิดเห็นเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพกับผู้เรียนต่อไป

คำสำคัญ : การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019, การเรียนการสอนออนไลน์, การเรียนกฎหมาย, ข้อจำกัดในการสอนออนไลน์

Abstract

Due to the epidemic situation of the coronavirus disease 2019 (COVID-19), teaching must be adjusted to an online system. which has to improve teaching efficiency to be close to normal teaching The nature of studying law must learn from the understanding of the law interpretation of the law, thinking, analyzing, as well as the spirit of the law to apply the law fairly and fairly Knowing how to adapt facts to law in addition to teaching by lecturing, question-and-answer methods analyze problems from case studies. Therefore, it is very necessary for law students. Studying online (on line) has problems and limitations in learning. The author conducted an on-line learning assessment by using a questionnaire. It is a tool to study

such problems and limitations. In addition, they have searched for information from the Internet, articles, textbooks and various researches. To summarize the problems and limitations in teaching law online, enough to come to the following conclusions:

1. Lack of concentration in learning due to lack of teacher stimulation
2. Communication of understanding with instructors during class
3. Lack of understanding of practical courses/instructor assignments
4. Lack of interaction between instructors and learners
5. eye fatigue from using mobile phones computer or learning equipment

from the aforementioned problems and limitations, the authors offer their opinions as a guideline for solving problems in order to be effective for students in the future.

keywords: The spread of the coronavirus disease 2019, online teaching, Study law, Limitations of online teaching

1. บทนำ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ก่อให้เกิดผลกระทบต่อด้านต่าง ๆ มากมาย ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การดำรงชีวิต ติดต่อกันไปมาหากัน ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ต้องหยุดชะงักหรือมีข้อจำกัดโดยเกิดในวงกว้างทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ นานาชาติ การทำให้ต้องมีการปรับการใช้ชีวิตแบบวิถีชีวิตใหม่ หรือที่เรียกว่า New normal ได้แก่ การสวมหน้ากากอนามัย การล้างมือบ่อย ๆ การรักษาความสะอาดให้มากขึ้น การเว้นระยะห่าง หรือที่เรียกว่า Social distancing การติดต่อสื่อสารทางออนไลน์ การซื้อสินค้าหรือบริการ ตลอดจนการเรียนในระบบออนไลน์ (สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน) 2564) ซึ่งเป็นภาวะการณ์ที่ไม่อาจคาดเดาได้ว่าจะจบลงอย่างไรและเมื่อใด ในขณะที่การดำเนินชีวิตก็ต้องมีการดำเนินไปแม้จะเป็นภาวะของความเสี่ยงหรือจะเกิดผลที่ไม่แน่นอน หรือมีความเสียหายติดตามมากก็ตาม เพราะการแพร่ระบาดของโรคได้ดำเนินมาเป็นระยะเวลายาวนานร่วม 2 ปีแล้ว จะรอให้เป็นโรคประจำถิ่น ประจําภูมิภาคก็ยังไม่มีความเป็นไปได้ที่แน่นอนในเร็ววัน

ในเรื่องของการศึกษาก็เช่นเดียวกัน ต่างได้รับผลกระทบจากกรณีดังกล่าวด้วย โดยเฉพาะกรณีที่ไม่สามารถจัดการเรียน การสอนได้ตามปกติ (on site) ได้ ทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนต้องดำเนินไปเป็นแบบออนไลน์ หรือบางครั้งก็มีการผสมผสานกันไปตามที่โอกาสจะเอื้ออำนวย การสอนแบบออนไลน์มีองค์ประกอบ ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหา สื่อการเรียนและแหล่งเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ ระบบการติดต่อสื่อสาร ระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ การวัดและการประเมินผล (เจริญ ภูวิจิตร 2564, หน้า 1) การเรียนการสอนแบบออนไลน์นั้น หากมองโดยภาพรวมแล้ว อาจจะเห็นว่าเป็นเรื่องที่เหมาะสม เป็นประโยชน์ เพราะเป็นการเรียน การสอนที่สะดวก ไม่ต้องมีการเดินทาง ไม่ต้องพบปะกัน ใกล้ชิดกันจนเกิดการแพร่กระจายของเชื้อโรค ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าเสื้อผ้า อาหาร ที่พักระหว่างศึกษา เกิดความสะดวกสบายในการเรียน สามารถใช้เวลาว่างทำงานไปได้ด้วย และประโยชน์อื่น ๆ อีกมากมาย ทั้งนี้แล้วแต่แนวคิด มุมมอง โดยเฉพาะการมองจากตัวผู้เรียนออกไป ความจริงแล้ว การเรียนการสอนทางออนไลน์นั้น ยังมีปัญหา ข้อจำกัดหลายประการที่อาจจะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้การเรียนการสอนสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดผลให้ได้ใกล้เคียงกับการเรียนการสอนแบบปกติให้มากที่สุด โดยเฉพาะการเรียน การสอนในวิชากฎหมาย ซึ่งมีลักษณะเฉพาะพิเศษหลายประการ ซึ่งจะได้มีการนำเสนอต่อไป

2. การเรียนกฎหมาย

การเรียนกฎหมายนั้น แม้จะอยู่ในส่วนของสายสังคมศาสตร์ แต่ก็อาจจะมีลักษณะเฉพาะพิเศษต่าง ๆ ที่อาจแตกต่างไปจากวิชาหรือสาขาอื่น เพราะการศึกษากฎหมายนั้น เป็นการศึกษาด้วยทฤษฎี ทศวรรษกฎหมาย วินิจฉัยปรับบทกฎหมายเข้ากับข้อเท็จจริง มีการเชื่อมโยงกฎหมายต่าง ๆ เพื่อบรรลุสู่ความเป็นธรรม ความยุติธรรม และเป้าหมายสุดท้ายอยู่ที่ความสงบเรียบร้อยของสังคม สังคมส่วนรวมเกิดความสงบสุข ดังที่มีการเปรียบเปรยว่า นักกฎหมายเปรียบเสมือนวิศวกรสังคมที่จะช่วยให้สังคมเกิดความเป็นธรรม ความเดือดร้อนทางอรรถคดีได้รับการแก้ไข เยียวยา การช่มเหล่งร้งแกกัน การเอารัดเอาเปรียบกันโดยมิชอบได้รับการแก้ไขให้หมดสิ้นไป การสร้างนักกฎหมาย สร้างบัณฑิตทางกฎหมายหรือผู้มีความรู้ทางกฎหมายจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ประกอบกับกฎหมายนั้นถือเป็นวิชาชีพหนึ่งที่มีความสำคัญต้องได้รับการดูแลใส่ใจตั้งแต่การเริ่มต้นเรียนกฎหมาย เพื่อให้ได้นักกฎหมายที่ดีของสังคม มีความรู้ มีคุณธรรม การเรียนกฎหมายจึงเป็นการเรียนแบบเข้าใจ ไม่ใช่จำได้แบบท่องจำ แต่เป็นเรื่องของการศึกษา วิเคราะห์ ทำความเข้าใจด้วยทฤษฎี เรียนรู้เจตนารมณ์กฎหมาย ทศวรรษกฎหมาย ได้ถูกต้อง ลึกซึ้งด้วยเหตุผล สามารถนำไปปรับใช้กับข้อเท็จจริงหรือปัญหาได้อย่างถูกต้อง เกิดความเป็นธรรม จึงต้องมีการฝึกหัดเรียนรู้ ฝึกวินิจฉัยตามตัวอย่างต่าง ๆ ที่หยิบยกมาศึกษาหรือเป็นแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ชี้ขาดตัดสินคดีที่เกิดขึ้นจริง การทดสอบว่าผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจหรือไม่ จึงมักทดสอบแบบตั้งปัญหาให้การวินิจฉัย หรือที่เรียกว่า ปัญหาตุ๊กตา คือตั้งเป็นโจทย์ปัญหา มีตัวละครสมมติ นายดำ นายแดง ทำอะไร เกี่ยวพันกันอย่างไร สุดท้ายเกิดปัญหาทางกฎหมาย จะวินิจฉัยอย่างไร จะให้คำปรึกษาแนะนำในแง่ของกฎหมายอย่างไร ซึ่งต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจในกฎหมายอย่างถ่องแท้ มิฉะนั้นก็จะหยิบยกกฎหมายมาปรับผิดเรื่องหรือมองเป็นเรื่องอื่นที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริงหรือปัญหาที่ตั้งมา ที่แย่ไปกว่านั้นก็คือ เมื่อไม่แม่นยำนในด้วยทฤษฎี ผู้ตอบก็อาจจะเดาของคำตอบของเรื่องราวที่เข้ามาแล้วให้คำแนะนำไปในเชิงของการแก้ปัญหาทางสังคมหรือยึดเรื่องศีลธรรมไป การเขียนตอบกฎหมายเป็นการนำเสนอคำตอบเชิงอภิปรายให้เหตุผลอันอยู่บนพื้นฐานของกฎหมายหรือมีกฎหมายเป็นหลักฐานสำคัญ (เกียรติยศ ศักดิ์แสง, 2560) การเรียนรู้ ทำความเข้าใจในการเรียนกฎหมายจึงเป็นเรื่องเฉพาะตัว ผู้เรียนจึงต้องถามตัวเองตลอดเวลาว่า รู้เรื่องหรือไม่ ยังไม่เข้าใจตรงไหน สามารถอธิบายขยายความเป็นภาษาที่เข้าใจได้ง่าย ๆ หรือไม่ ต้องมีความรู้แตกฉานอย่างแท้จริง มิฉะนั้นแล้วเมื่อมีการใช้กฎหมายในทางปฏิบัติก็อาจเป็นการใช้สิทธิเสรีภาพ ทรัพย์สินของประชาชนเป็นเครื่องทดสอบความถูกผิดบนพื้นฐานความไม่รู้หรือไม่สันติจัดเจนในกฎหมายของตน ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเศร้าต่อสังคมส่วนรวมอย่างยิ่ง

3. เกี่ยวกับการสอนกฎหมาย

การสอนกฎหมายนั้น น่าจะกล่าวได้ว่าเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ยังคงเป็นแบบยุคสมัยเดิม กล่าวคือ เป็นการบรรยายเป็นหลัก ในลักษณะของการที่ผู้สอนกับผู้เรียน มีความใกล้ชิดกัน มีปฏิสัมพันธ์ถาม ตอบ กันตลอดเวลา เพราะเป็นเรื่องที่ต้องทำความเข้าใจ ไม่ใช่เรียนรู้พอฟ่าน หรือจำที่สอนได้เท่านั้น ต้องติดตามการบรรยายและคิดตามตลอด แม้ไม่ได้ถูกถามก็ตาม แต่ละจุด แต่ละขั้นตอนของการสอนจึงเป็นเรื่องของการโต้แย้งแสดงเหตุของเรื่องราวข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่หยิบยกขึ้นมาศึกษาหรือทดลองวินิจฉัย ธงคำตอบของปัญหานั้นอาจคาดเดาได้ เพราะปัญหาวินิจฉัยทางกฎหมายนั้นมีคำตอบไม่มาก คำตอบอาจเป็นอย่างไรตามรูปเรื่องข้อเท็จจริงเท่านั้น เช่น ข้ออ้าง ข้อต่อสู้ฟังขึ้นหรือไม่ คู่กรณีมีสิทธิอย่างไร ฟ้องได้หรือไม่ หากเป็นศาลจะวินิจฉัยอย่างไร ดังนั้น ผู้สอนจึงมักจะมีการวาดภาพตัวละคร โยงโยลูกศรหรือสัญลักษณ์ประกอบเรื่องราวและเน้นจุดที่สำคัญตลอดเวลา ทำท่ายให้คิดว่าจะไปทิศทางใดดี การจะตอบไปทางไหนก็ต้องมีเหตุผลทางกฎหมายประกอบอธิบายได้ สามารถเข้าใจได้ ผู้สอนจึงต้องมีการสื่อสารกับผู้เรียนโดยการตั้งคำถามหรือมองตา ตลอดจนสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนว่าเข้าใจหรือไม่ อย่างไร การสอนของผู้สอนกับการเรียนของผู้เรียนจึงต้องมีการสอดประสานสอดคล้องต้องกันตลอดเวลา ซึ่งวิธีการสอนกฎหมายที่เหมาะสมสำหรับนักกฎหมายไทยคือ การถาม ตอบ เป็นการกระตุ้นให้นักศึกษาตื่นตัว

มีความคิด อภิปรายตามเนื้อหาที่บรรยาย (ชนาธิป ชินะนาวิน, 2557) ตัวผู้เรียนเองก็ต้องมีบทบาทในเชิงรุกในการทำ ความเข้าใจจุดต่าง ๆ จุดใดไม่เข้าใจก็จะปล่อยให้ผ่านไปไม่ได้ ต้องสอบถาม ขอคำอธิบาย เพราะกฎหมายนั้นมีมากมายหลาย ลักษณะที่ต่างมีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกันโดยตลอด หากไม่เข้าใจ และทิ้งไว้ ไม่แก้ไขหรือหาทางทำความเข้าใจแล้วก็จะ กลายเป็นปัญหาที่สะสม พอกพูนมากขึ้น การเรียนในตอนต่อ ๆ ไป หรือเรียนกฎหมายอื่น ๆ ก็เกิดปัญหา เนื่องจากไม่มี พื้นฐานความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องราวที่เรียนมาก่อน เช่น ไม่ทราบสถานะของบุคคลวิกลจริตว่าเป็นอย่างไร มาถึงขั้นคน วิกลจริตทำนิติกรรมก็ไม่แน่ใจว่าผลจะเป็นอย่างไร ไม่เข้าใจนิติกรรมสัญญา เมื่อมาเรียนเอกเทศสัญญาซึ่งเป็นสัญญาเฉพาะ ก็อาจมีปัญหา เพราะต้องใช้หลักเกณฑ์ทั่วไปของนิติกรรมสัญญาประกอบด้วย การศึกษากฎหมายจึงไม่สามารถทิ้งสิ่งที่เรียน ผ่านไปแล้วได้ เพราะต้องนำความรู้ที่เรียนผ่านไปแล้วมาใช้เป็นฐานในการเรียนขั้นต่อไปหรือกฎหมายลักษณะอื่นอีก

4. ด้านผู้เรียน

การเรียนการสอนกฎหมายจะได้ผลดีนั้น ด้านผู้เรียนจะต้องมีการตอบสนองต่อการสอนของผู้สอนอย่างจริงจัง ต้อง พยายามปรับตัวเพื่อทำความเข้าใจบทเรียนที่ผู้สอนถ่ายทอดออกมาให้ได้ ซึ่งผู้สอนแต่ละคนก็อาจจะมีรูปแบบแนวทางการ นำเสนอการสอนที่แตกต่างกันไป ผู้เรียนจึงต้องพยายามจับทิศทาง เก็บความรู้ ทำความเข้าใจให้ได้มากที่สุด ส่วนใดที่ไม่เข้าใจ ก็ต้องหาคำตอบตามวิธีการที่เอื้ออำนวย เช่น การถามปัญหาในขณะเรียน การถามเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ การศึกษาเพิ่มเติม การฝึกวินิจฉัย ทบทวนความรู้ ซึ่งก็ต้องยืนยันคำเดิมคือ ต้องเรียนแบบเชิงรุก ไม่ใช่รอรับเพียงด้านเดียว อีกทั้งการเรียนใน ห้องเรียนหรือที่ผู้สอนบรรยายนั้นเป็นความรู้บางส่วน บางเรื่องเท่านั้น ไม่อาจบรรยายได้หมดภายใต้เงื่อนไขเวลาเรียนที่จำกัด ผู้เรียนต้องขวนขวายความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองให้มากจึงจะเกิดความแตกฉาน ลึกซึ้งในกฎหมายและการใช้ในทางปฏิบัติ ผู้เรียนต้องสามารถที่จะค้นคว้า หาข้อมูลที่มาสนับสนุนการเรียนได้กว้างขึ้น ทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบและเรียนรู้ด้วย ตัวเองมากขึ้น (ช้องนาง วิพุฒพงษ์, 2564) ในการนี้ผู้เขียนได้ดำเนินการจัดทำ “แบบสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการ เรียนแบบ Online และ Onsite” ได้ผลสรุปดังนี้คือ ด้านผลสัมฤทธิ์ของการเรียน ปรากฏว่านักศึกษามีความสุขในการเรียน แบบ Onsite จากการได้พบปะอาจารย์ เพื่อนและการทำกิจกรรมร่วมกันในห้องเรียนมากที่สุด รองลงมาคือการได้รับความรู้ ความเข้าใจจากการเรียนแบบ Onsite จากการเข้าห้องเรียน ส่วนปัญหาอุปสรรคในการเรียน Online ที่มากที่สุดคือ การขาด สมาธิในการเรียนเนื่องจากไม่มีอาจารย์คอยกระตุ้น รองลงมาคือการสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจกับอาจารย์และขาดความเข้าใจ รายวิชาที่มีการปฏิบัติ (คณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 2564)

5. ข้อจำกัดในการสอนแบบออนไลน์

สถานการณ์ของการระบาดของเชื้อโรคไวรัส Covid-19 ทำให้ระบบการเรียนการสอนเปลี่ยนแปลงจากแบบ on site มาเป็นแบบ on line นั้น น่าจะกล่าวได้ว่ากลายเป็นข้อจำกัดของการเรียนการสอนกฎหมายอย่างมาก เกิดผลกระทบ ในหลายส่วน โดยเฉพาะการสูญเสียการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนไปโดยปริยาย เพราะแม้การสอนตามวิธีปกติก็ต้องมี การกระตุ้นเป็นอย่างมากเพื่อให้ได้คำตอบว่าเข้าใจเรื่องราวที่สอนหรือไม่ เพียงใด หรืออาจจะต้องอ่านจากสีหน้าท่าทาง การให้ ทำแบบฝึกหัด แต่เมื่อเป็นการสอนแบบออนไลน์ ผู้เรียนมักจะไม่เปิดกล้องในขณะเรียน แต่ใช้วิธีแช่ภาพนิ่ง โดยไม่แน่ว่ายัง อยู่ในห้องเรียนหรือไม่ การติดต่อสื่อสารกันระหว่างเรียนก็ทำได้ยากเนื่องจากปัญหาทางระบบหรือผู้เรียนพยายามหลีกเลี่ยง ไม่ตอบรับการติดต่อ ตลอดจนอ้างว่าไม่สะดวก อยู่ระหว่างการเดินทาง นอกจากนี้แล้ว ในระหว่างผู้เรียนด้วยกันก็อาจจะไม่ สะดวกในการติดต่อพูดคุยกันหรือสอบถามปัญหากันระหว่างเรียน ทำให้บรรยากาศการเรียนการสอนมีความน่าสนใจน้อยลงไปอีก

ในด้านของวิธีการสอนก็ทำได้ไม่เต็มที่เหมือนการเรียนในห้องเรียน เพราะไม่มีโอกาสเขียนกระดาน ทำให้การยกตัวอย่างเป็นไปแบบบรรยายแต่เพียงด้านเดียว การใช้สื่อการสอนอาจมีข้อจำกัด การเขียนข้อเท็จจริงต่าง ๆ ลงในจอคอมพิวเตอร์เพื่อสื่อสารระหว่างกันก็อาจจะล่าช้า ประสิทธิภาพของการสอนจึงอาจด้อยลงไป ต้องหาวิธีการอื่นมาทดแทนแก้ไข แต่ถ้าผู้เรียนขาดความกระตือรือร้น ไม่พร้อมรับ ไม่สนใจการเรียนก็อาจจะได้ประโยชน์เท่าที่ควร เพราะแม้กระทั่งการเข้าเรียน การพร้อมที่จะเรียนก็ไม่ค่อยตรงเวลา ทำให้เริ่มการเรียนการสอนได้ช้า ไม่แตกต่างจากการเข้าเรียนตามปกติ ทั้ง ๆ ที่เป็นการเรียนแบบออนไลน์และนัดหมายเวลาไว้ล่วงหน้าแล้ว

นอกจากนี้แล้ว ในด้านการสอบ ถ้ามีการสอบทางออนไลน์ ก็ต้องมีมาตรการป้องกันการทุจริตที่เข้มงวดเพียงพอ สำหรับการติดต่อลูกกระดาดคำตอบ ไม่ทำข้อสอบด้วยตนเอง หรือใช้วิธีใช้อินเทอร์เน็ตค้นหาคำตอบ จึงทำให้ไม่มีความรู้อย่างแท้จริง

6. แนวทางการแก้ไขปัญหา

การแก้ไขปัญหาข้อจำกัดหรือปัญหาที่เกิดจากการสอนออนไลน์นั้น เป็นเรื่องที่จะต้องดำเนินการตามสาเหตุต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและมีการพิจารณาในภาพรวมประกอบด้วย ปัญหานี้ อาจเกี่ยวข้องกับเรื่องของระบบและบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยจุดหมายปลายทางของการแก้ไขคงต้องพยายามมุ่งที่ประโยชน์ของผู้เรียน หาทางให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์ ได้รับรู้จากการสอนออนไลน์ให้มากที่สุด อย่างน้อยก็ให้ได้ระดับเทียบเท่ากับการสอนในระบบเดิมหรือแบบ on site ที่ผ่านมา โดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องประสานความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด มองจุดหมายหรือผลลัพธ์สุดท้ายตรงกันและพยายามผลักดันให้เกิดขึ้น โดยในด้านของผู้สอน อาจจะต้องใช้วิธีทบทวนความรู้ของผู้เรียนผ่านงานมอบหมายหรือการบ้านแบบทดสอบเล็ก ๆ น้อย ๆ ต้องปรับลักษณะของงาน และการทำกิจกรรมที่มอบหมายนั้นให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดมากยิ่งขึ้น (เจริญ ภูวจิตร, 2564) โดยกระทำบ่อยครั้ง เพื่อให้ทราบผลแต่ต้นว่า ผู้เรียนมีความเข้าใจมากน้อยเพียงใด การเก็บคะแนนอาจมีการแบ่งส่วนเป็นแบบประเมินผลจากการมีส่วนร่วม การให้ความสนใจ เข้าเรียนสม่ำเสมอ จะช่วยกระตุ้นให้เกิดความสนใจในการเรียน นอกจากนี้ผู้สอนต้องมีการปรับสื่อการสอนและวิธีการสอนเพื่อจะเป็นการกระตุ้นผู้เรียนให้มีส่วนร่วมมากขึ้น ตลอดจนต้องมีกิจกรรมเสริมที่จะพัฒนาผู้เรียนไปพร้อมกัน

ส่วนด้านของผู้เรียนก็ต้องมีการปรับพฤติกรรม ทักษะคิด พยายามอดทนและตั้งใจเรียนทั้งในห้องเรียนและการศึกษาเพิ่มเติม ต้องระลึกเสมอว่า การสอนออนไลน์เป็นไปเพื่อประโยชน์ของผู้เรียนเป็นหลัก แต่ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัย เงื่อนไขด้านผู้เรียนด้วยว่า จะสามารถรับได้มากน้อยเพียงใด ต้องมีการเปิดช่องขณะเรียน มีการตอบคำถาม ถามคำถามมากขึ้น หรือหากไม่สะดวกก็ควรส่งคำถามต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สอนตอบอธิบายในการเรียน การสอนรอบต่อไป ส่วนด้านของสถาบันการศึกษาก็ต้องมีบทบาทในการประสานให้การสอนออนไลน์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยไม่ติดขัดทั้งในด้านของระบบ และการสื่อสารต่าง ๆ ตลอดจนต้องดำเนินการกระตุ้นเตือนให้ผู้เรียนสนใจการเรียน เข้าเรียน ติดตามการเรียนการสอนอย่างแท้จริง อาจจะต้องมีการจัดชั่วโมงพูดคุยสอบถามทั้งผู้เรียน ผู้สอน สถาบันการศึกษา และชั่วโมงถามตอบทบทวนเป็นช่วง ๆ เมื่อมีการสอนมาไต่ระยะหนึ่ง มีการกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการเรียนออนไลน์ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร การสอบมีเงื่อนไขรายละเอียดการดำเนินการอย่างไร ตลอดจนติดตามรับทราบปัญหา มีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เมื่อมีปัญหาใดเกิดขึ้นก็พร้อมที่จะแก้ไขให้การเรียนการสอนเป็นไปได้อย่างราบรื่น สามารถบรรลุจุดหมายปลายทางได้ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19) เป็นสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน ทำให้การเรียนการสอนออนไลน์ต้องอยู่ท่ามกลางสถานการณ์นี้ต่อไปอีกอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงต้องประสานความร่วมมือกันในการสอนออนไลน์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและสมประโยชน์ตามทิศทางที่ควรจะเป็นต่อไป

7. เอกสารอ้างอิง

- เกียรติยศ ศักดิ์แสง. (2560). เทคนิคการเขียนตอบข้อสอบวิชากฎหมาย “เขียนตอบอย่างไรให้ได้คะแนน”. วารสารนิติศาสตร์ และสังคมท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 1(2) : กรกฎาคม - ธันวาคม 2560, หน้า 149.
- คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. (2564). เทคนิคการบริหารจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ. สืบค้น 16 เมษายน 2565. จาก [http://www.teched.rmutt.ac.th > uploads>2021/06PDF](http://www.teched.rmutt.ac.th/uploads/2021/06PDF).
- คณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย. (2564). เล่มสรุป แบบสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการเรียนแบบ Online และ Onsite. วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย.
- เจริญ ภูวิจิตร. (2564). การจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล, (Efficiency in Online Learning Management of Digital Age). สืบค้น 17 เมษายน 2565. จาก [http://www.nidtep.go.th > publish>docPDF](http://www.nidtep.go.th/publish>docPDF).
- ช้องนาง วิพุทธานุพงษ์. (2664). การเรียนการสอนกฎหมายในยุคดิจิทัล. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 7 (The 7th TECHCON 2021). สืบค้น 26 มิถุนายน 2565. จาก <http://dspace.spu.ac.th/handle/123456789/7733?locale=th>.
- ชนาธิป ชินะนาวิน. (2557). รายงานวิจัยเรื่องการสอนกฎหมาย: ศึกษาเปรียบเทียบวิธีการสอนแบบบรรยาย การสอนแบบถามตอบ และการสอนแบบทบทวนและถาม. วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์, 4(2), พฤษภาคม - สิงหาคม. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2565. จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phdssj/article/view/71307>.
- สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน). (2564). ชีวิตวิถีใหม่ New Normal. สืบค้น 17 เมษายน 2565. จาก <https://www.tosh.or.th/covid-19/index.php/new-normal>.
- องค์การอนามัยโลก. (2564). สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). สืบค้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2565. จาก [https://ddc.moph.go.th > uploads>filesPDF](https://ddc.moph.go.th/uploads/filesPDF).

Is the starting line for education really that important?

Yue Feng¹,

Teerachai Nethanomsak²

บทคัดย่อ

ทุกวันนี้การศึกษาของเด็กมีมูลค่าสูง ดังสโลแกน “อย่าปล่อยให้เด็กแพ้ที่จุดเริ่มต้น” ซึ่งมีอิทธิพลในวงกว้างและลึกซึ้ง เพราะมันสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่มีอยู่ในสังคมและการศึกษาของจีนในระดับหนึ่งและ “ไม่ปล่อยให้เด็กแพ้ที่จุดเริ่มต้น” ยังเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมและปรากฏการณ์ทางการศึกษาอีกด้านหนึ่ง เราไม่ต้องการให้ลูกหลานของเราล่าหลังในด้านการศึกษา ในทางกลับกันเรากังวลว่าการเริ่มต้นเรียนรู้เร็วเกินไปจะทำลายธรรมชาติของเด็กและไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต บทความนี้จะศึกษาปัญหานี้จากมุมมองวิภาษ

คำสำคัญ : จุดเริ่มต้น, การศึกษาปฐมวัย, การเรียนรู้ตลอดชีวิต

Abstract

Today, where children's education is highly valued, the slogan “Don't let children lose at the starting line” has a wide range and depth of influence, because it reflects to some extent the problems existing in Chinese society and education. And “not letting children lose at the starting line” is a social phenomenon and an educational phenomenon. On the one hand, we don't want our children to fall behind in education. On the other hand, we are worried that starting learning too early will obliterate the child's nature and is not conducive to lifelong learning. This article will study this issue from a dialectical perspective.

Keywords: Starting line, Early education, Life-long learning

1. Introduction

In the family, children's education is always an inevitable and important topic to talk about. Parents hope that their children will be able to achieve something in their future lives and live a higher quality of life through receiving a good education. Therefore, they want to try to send their children to the best kindergartens and primary schools, let them participate in various interest classes to develop their so-called specialties, and participate in intelligence training classes to train and improve their intelligence, so as to prevent their children from losing at the starting line.

¹Students of the Doctor of Philosophy Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education Khon Kaen University

²Associate Professor Curriculum and teaching disciplines Faculty of Education Khon Kaen University

Specifically, the meaning of the “starting line” metaphor has the following three points:

First, just like the starting line on the sports field, there is a unified starting line or starting point suitable for all children. Children start the cruel competition as soon as they are born; The second is that early experience plays a decisive role in the development of children; The third is to learn as early as possible. "Learning" here mainly refers to academic learning. The psychological hint that the “starting line” metaphor brings to society and the public is: if you miss the “starting line” and fall behind from the beginning, the consequences will be disastrous.

1.1 Differences between China and the West

Western culture recognizes that everyone has a different starting line. At the stage of basic education, children's self-awareness has not been sufficiently developed, and the effects of personal efforts have not been fully reflected. Therefore, their level depends more on their origin and talent. The situation in China is just the opposite. Under China's current education system, what kind of high school can go to is mainly to "fight yourself" and rely on grades. The culture of "fighting yourself" will inevitably not attach too much importance to "innateness", but pay more attention to acquired efforts.

In other words, when Western cultures look at education issues, they recognize that everyone has a different starting line, and also accept the view that because the starting line is different, the results are different. Chinese people pay more attention to fairness, hope that everyone has the same starting line, and believe that the destiny of life comes from hard work, not innateness.

1.2 Where is the “starting line” for education?

First of all, the “starting line” exists in the parents' traditional educational concept. From a sociological perspective, the fierce starting line competition reflects the inequality of educational opportunities. Torsten Husén, a famous Swedish educational sociologist, proposed that there are three levels of equality of educational opportunity, namely, the theory of equalization of starting point with priority of efficiency, the theory of equalization of process with priority of fairness, and the theory of equalization of outcome that highlights individual development.

However, looking at China's education from the three perspectives of starting point, process and result, inequality of educational opportunities is an indisputable fact. There are significant gaps between different regions, between urban and rural areas, schools, and stratum. Economically developed areas have guaranteed investment in education. Good schools often gather the best local teachers and the most advanced hardware equipment. In poor areas, even the basic teaching facilities cannot be guaranteed. In the context of this serious imbalance in the distribution of educational resources, parents hope to use their own investment to make up for the losses caused by the imbalance in education.

Secondly, the “starting line” also exists in the commercial activities of various training institutions. Slogans such as "Don't let children lose at the starting line" and "As high as the starting point, the result will be better" are the treasures of various education and training institutions. Nowadays, all kinds of education and training institutions in society are mostly engaged in commercial activities, not real

educational activities. As we all know, the pursuit of business activities is profit, not the true growth and development of children.

Finally, the “starting line” still exists in the current Chinese college entrance examination system and test-oriented education. According to the survey, in the opinion of many parents, children will at least have to go to a type of undergraduate in the future. Good kindergarten is the foundation. Carrying out advanced education is also a helpless move for parents, in order to let the children have a skill and add more bargaining chips to their advancement. Under the baton of the college entrance examination system, parents will consider everything that can increase the probability of their children entering college. The brutal competition of exam-oriented education makes parents have to start preparing for their children's advancement at the “starting line”.

2. There are two views on whether there is a "win or lose" on the “starting line”:

2.1 View 1 : There are winners and losers on the starting line

There are two main reasons for thinking that there are wins and losses at the starting line. The first is the issue of education fairness. In order for their children to have a better development in the future, parents have to find ways to enter a better school. The second is based on the conclusions of various brain science research and psychology research. Early education is regarded as the most important period in the development of a person's life. Once certain "critical periods" are missed, it will have a profound impact on the development of a child's life.

2.1.1 Education equity

One of the manifestations of unequal education quality is the difference in the types of schools. First of all, there are differences between key schools and non-key schools in terms of teacher allocation, infrastructure, and financial support. Especially in the era of the implementation of the key school system, key schools enjoy a higher status and are the targets of local government key support. More education Resources are allocated to key schools, and studying in key schools means that you can enjoy better learning conditions.

Secondly, key schools can usually select students first, and it is easier to gather high-quality students. Students who enter key schools not only have relatively stronger abilities, but also have more high-quality peers. Peer effect is considered to be an important factor affecting individual achievement. [9] Of course, the influence of the more prominent alumni network of key schools on individual development cannot be ignored.

Third, key schools will attract better teachers, and more knowledgeable and insightful mentors will help students form higher professional ambitions and engage in higher-status jobs in the future.

Finally, key schools have a better style of study than non-key schools, and the label of prestigious schools also has a halo effect on the future employment of students. In short, attending a

key school means enjoying a better environment for growth and success; on the contrary, if you are turned away from a key school, in the eyes of Chinese parents, you are losing on the “starting line”.

Although quality education has become the mainstream ideology, examination-oriented education still occupies a dominant position in actual teaching. The logic of reality is very clear: At present, China’s high-quality educational resources are limited. The allocation of educational resources and the stakeholders of basic education activities (students, parents, teachers, schools, and local education administrative departments) are determined by means of “one-dimensional education evaluation” and ordering of test scores. All seek the maximization of their own interests in a rational way. These are objectively existing scenarios in the operation of the basic education system, which will inevitably lead to examination-oriented education as a paradigm of educational practice, which is difficult to substantively break. Therefore, as stakeholders in basic education, students, parents, teachers, and schools can easily accept the “starting line theory of education”.

2.1.2 Early education

Pre-school education plays a key role in promoting children's development, learning and happiness. If children perform well in the early learning and growth process, it will help prepare for formal school learning and get a better workplace in the future. Advantages to achieve higher achievements. In particular, early entry into the school system can reduce educational inequality and comprehensively improve students’ learning effects.

Tu Rongzhen (2017) found that the value of preschool education is long-term and universal based on the data from the China Education Tracking Survey. It not only has a positive impact on the performance of junior high school students, but also has a significant effect on reducing the probability of repetition of junior high school students. Wang Huimin (2017) empirically found based on the same data that receiving preschool education helps junior high school students to achieve better performance in cognitive and non-cognitive abilities. Chen Chunjin (2017) empirically based on the Shanghai survey data of the International Student Assessment Project (PISA) and found that compared with the control group who did not receive preschool education, receiving preschool education has a very significant positive effect on 15-year-old middle school students' academic achievements such as mathematics, reading, and scientific literacy.

2.2 View 2: There don't have winners and losers on the starting line

Another point of view is generated on the basis of criticizing the former. In their view, the former obviously compares life to a sprint, and life should be a marathon. The speed of the starting point will not affect the final sprint, and life should be for a long-distance marathon, the speed of the starting point will not affect the arrival of the end point. Pay more attention to the nature of children and the importance of lifelong learning.

2.2.1 Adapt to nature

Rousseau declared to “live according to nature,” “take the path that nature has planned for us,” and “obey the guidance of nature.” Rousseau tends to take the inner nature of the individual as the starting point of education, and his educational philosophy under the guidance of this inner view of nature is as follows: Education should be guided by cultivating natural persons, developing various talents and interests, and seeking motivation for free development, to help individuals achieve the free development of nature. It puts children's unique personality in the first place of education.

American educator Dewey believed that education is life and growth. “Because growth is the characteristic of life, education is continuous growth.” However, if “children are placed in a passive, receptive or absorbing state”, “results in resistance and waste.”[18] Dewey believed that growth is also the essence of education, and at the same time this growth is continuous and continuous development. Dewey tends to take the experience of the interaction between the individual and the environment as the starting point of education. The educational philosophy propositions guided by this interactive view of nature: Education should be based on the task of creating a situation, guided by the unification of positive and pluralism, with the help of the continuous process of continuous transformation of experience, and the rational organization of materials, so as to realize the continuous growth of the educated experience.

Montessori believes: “In a free environment, that is, in an environment suitable for his development, the child’s mind develops naturally and reveals its secrets automatically. This principle must be adhered to, so all educational efforts will not sink deeper into an endless chaos.” The environment here has at least two meanings: The first means the external space environment. Give children a free, bright and spacious environment as much as possible. The best is a natural, non-artificial environment, because children will not feel depressed in such an environment. The second meaning is the inner spiritual world, let them do what they like to do according to their own interests and expertise as much as possible, and don't be too much restricted by the outside world. The environment in which children grow up is very important, especially the inner spiritual world. Don't let them bear too much burden at a young age, leaving unpleasant shadows in their childhood, which will have a negative impact on their future growth.

Vygotsky proposed the “syllabus” for children and the “syllabus” for teaching. The corresponding teaching types are “spontaneous teaching” and “reactive teaching”. He believes that the teaching of preschool children lies in the “spontaneous-reactive” type between the two, and advocates that “preschool education should be close to spontaneous teaching”, that is, the education of children should be based on their life background and original experience, and pay attention to children's recognition. Understand the development structure and follow the characteristics and laws of children's learning and development.

2.2.2 Lifelong education

In 1965, Paul Langer and of France, Director of the UNESCO Adult Education Bureau, formally proposed the concept of "lifelong education" during the International Conference on the Promotion of Adult Education hosted by UNESCO, and then the concept of lifelong education as an international education. Lifelong education advocates receiving continuous education from all aspects in one's life, and meeting the needs of social development and self-improvement through continuous learning. In terms of time, lifelong education expands education into one's life; in terms of space, it penetrates education into all aspects of life. Everyone is not only the object of learning, but also the subject of learning.

With the advent of the age of lifelong education, our society will become a learning society, and lifelong learning will become the demand of everyone. Lifelong learning emphasizes continuous learning. Learning is a long-term and changing process, not just the pursuit of short-term effects. The result it wants to achieve is to improve people's quality of life and happiness index through learning to acquire the ability to deal with problems and solutions, rather than to achieve outstanding achievements at a certain stage, let alone to demonstrate through external proof its own excellence.

3. Summary

3.1 Appropriateness of Educational Competition

The core of Darwin's "Origin of Species" is "natural selection, survival of the fittest". On the one hand, the theory of "natural selection" inspired people to work hard in the specific context at that time; On the other hand, it was simply extended to the social realm and evolved into the human society's rule of "the weak eating the strong."

On the one hand, only a small number of students who have won the competition can have fun in education, and other students can only become "foreigners" of education, lack interest in learning, and even drop out of school prematurely. On the other hand, education that overemphasizes competition is a long-term potential moral education for students. This kind of moral education training is likely to be a so-called "absolute and refined egoist."

3.2 Differences in the starting point of growth

According to Gardner's theory of multiple intelligences, human intelligence has multiple subtypes, such as language intelligence, spatial intelligence, sports intelligence, mathematical logic intelligence, musical intelligence, interpersonal intelligence, and moral intelligence. Children's intelligent combinations are diverse and equal, with inherent differences; On the whole, children's subdivisive intelligence development has the same rhythm as spring, summer, autumn, and winter, but specific to each child, the developmental sensitive period of specific subdivisive intelligence also has certain differences.

From a philosophical point of view, every child is a unique “self” with the characteristics of body, mind and soul. This “self” is unique and unique in the universe. In fact, the growth of children is the growth of “self”, and the process of education is the process of “protecting” and “helping” children’s unique “self-growth”.

3.3 Rhythm of educational life

There are two philosophies in the practice of children’s education: one is “the sooner the better”. Another philosophy is “the more the better.” Good education should imitate nature, and the sequence of human growth process is “body-emotional will-rational soul”. Therefore, education should start with the feeling of body and image, and then arrange courses according to the natural order of human growth: Before the age of twelve, the growth of the advantage of the “body-emotional will” is the main reason for the growth of the advantage of the “rational soul” after the age of twelve. Secondly, education is based on the growth of children, and it should follow the cognitive growth law of “action grasp-image grasp-logical grasp” from the outside to the inside.

4. Reference

- America Huang Xiaoxing. (2011). All Chinese children lose at the starting line. [J]. **China Rural Education**, (11): 40-42.
- Cai Lianyu. (2010). On the “Prisoner’s Dilemma” and Institutional Needs of Basic Education. [J]. **Contemporary Educational Science**, (6): 7-9.
- _____. (2014). the starting line for education. **Theory and Practice of Education**, 34(2): P3-P5
- Chen Chunjin, Liu Qian. (2017). The impact of preschool education on students’ academic achievement at the age of 15: A quasi-experimental study based on the Shanghai survey data of the International Student Assessment Project. [J]. **Preschool Education Research**, (1): 3-12.
- Dewey. (2001). **Democracy and Education**[M]. Translated by Wang Chengxu. Beijing: People’s Education Press,: 61.
- Dobbie, W., and R. G. Fryer Jr. (2011). **Exam High schools and Academic Achievement: Evidence from New York City**. National Bureau of Economic Research (No. w17286).
- Dong Zhiqiang, Zhong Yuejun, Lin Wenlian, (2019). China Economic Quarterly, 18(3).
- Hoxby, C. (2000). **Peer Effects in the Classroom: Learning from Gender and Race Variation**. National Bureau of Economic Research (No. 7867).
- Li Haitao. (2008). **Statistical Research on China’s Educational Inequality**. Hangzhou: Zhejiang Gongshang University Press.
- Li Peng, Yang Li. (2011). **Can’t let your children lose at the starting line**. true or false, Educational Science Research, 1009-718X, 12-0016-03 p.17.
- LIU Li-ming & LIU Ming-ha. (2015). The Query of the Starting Line of Education. **The modern education journal**, (3), General, No. 203, p. 8.

- Liu Xiaodong, Lu Lezhen. (2004). **Preschool Education**[M]. Nanjing: Jiangsu Education Press. P.111.
- Montessori. (2002). **Secrets of Childhood** [M]. Translated by Shan Zhonghui. Beijing: Jinghua Publishing House,: 131.
- Qian Han. (2015). **Similarities and Differences in the Starting Line-A Glimpse of the Differences between Chinese and Western Educational Cultures**. People's Education. 19 p.34-35.
- Qian Liqun. (2010). **Reasons for Living** [M]. Guilin: Guangxi Normal University Press, 56.
- Rousseau,J.J. Emile. (1921). or Education [M]. **London & Toronto: J. M.Dent and Sons Ltd.**
- Tu Rongzhen, Zhang Wenwen, Huang Daqian. (2017). The Value and Inequality of Preschool Education: An Empirical Study Based on CEPS. [J]. **Preschool Education Research**, (10): 15-27.
- WANG Hua. (2011). Thoughts on the Issue of Starting Line of Education, **Theory and Practice of Education**, 31(4): P26-P28.
- Wang Lifang, Li Huashu. (2013). Analysis on the Reasons and Countermeasures of the Intensified Starting Line Competition. [J] **Curriculum Education Research**, (3).
- Wang Huimin, Wu Yuxiao, Huang Chao. (2017). Family Socioeconomic Status, Preschool Education and Adolescents' Cognitive-Non-cognitive Ability. [J]. **Youth Studies**, (6):46-57.
- XuXiangyun. (2017). **The Logic of Metaphor of 'Education Starting Line' and its Negative Effects**. Educational Development Research. 4, P.20.
- Yang Ning. (2012). Analysis and Criticism of the Metaphor of “starting line”. [J]. **Journal of China Education**. 061002- 4808 (2012) 06- 0028- 03 p.28.
- Zhao Xianglin. (1981). **Selected Works of Dewey Education** [M]. Translated by Wang Chengxu. Shanghai: East China Normal University Press: 38.
- Zhang Renjie. (1989). **Selected Articles of Educational Sociology Abroad**. [C]. Shanghai: East China Normal University Press. 204- 217.

คำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับบทความ

1. บทความที่รับพิจารณาลงพิมพ์

บทความวิชาการ มีความยาวไม่ควรเกิน 5-8 หน้า กระดาษ A4 เป็นบทความที่รวบรวมหรือเรียบเรียงจากหนังสือ เอกสาร ประสพการณ์หรือเรื่องแปล เพื่อเผยแพร่ความรู้ในสาขาต่าง ๆ หรือแสดงข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์มีคุณค่าทางวิชาการ บทความวิชาการควรประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ คำสำคัญ (keywords) เนื้อความ บทสรุป เอกสารอ้างอิง

บทความวิจัย มีความยาวไม่ควรเกิน 10 หน้า กระดาษ A4 ควรประกอบด้วย ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชื่อผู้เขียน ชื่อที่ปรึกษา บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ คำสำคัญ (keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษระบุอย่างละ 3-5 คำ เนื้อเรื่อง เอกสารอ้างอิง เนื้อเรื่องประกอบด้วย

1. บทนำ (Introduction) บอกความเป็นมาหรือที่มาของปัญหา วัตถุประสงค์ของการทดลอง และอาจริมการตรวจเอกสาร

2. วัตถุประสงค์
3. ขอบเขตการวิจัย
4. วิธีการวิจัย
5. ผลการวิจัย
6. อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ
7. บทสรุป
8. เอกสารอ้างอิง

ทั้งนี้หากเป็นบทความภาษาต่างประเทศจะต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยด้วย

2. คำแนะนำในการเขียนและพิมพ์

2.1 คำแนะนำทั่วไป

บทความที่เสนอต้องพิมพ์ลงบนกระดาษขนาด A4 พิมพ์หน้าเดียว พิมพ์ด้วย Microsoft Word of Windows การตั้งค่าหน้ากระดาษ ขอบด้านบนและด้านล่าง 2.5 ซม. ด้านซ้ายและด้านขวา 2.5 ซม. พิมพ์ 1 คอลัมน์

2.2 แบบและขนาดตัวอักษร

บทความภาษาไทย ใช้ตัวอักษรแบบ TH Sarabun PSK ชื่อบทความใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา ชื่อผู้เขียน บทคัดย่อและเนื้อความต่าง ๆ ใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวปกติ ชื่อหัวข้อและหัวข้อย่อยใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวหนา เชิงอรรถใช้ตัวอักษรขนาด 12 ตัวปกติ

2.3 การอ้างอิงและเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงในบทความ อาจใช้การอ้างอิงแบบตัวเลข หรือแบบนาม – ปี ตามมาตรฐานสากล

เอกสารอ้างอิงท้ายบทความ เอกสารอ้างอิงทุกฉบับจะต้องมีการอ้างอิงหรือกล่าวถึงในบทความรายละเอียดของเอกสารอ้างอิง ประกอบด้วย

ชื่อสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือหรือชื่อของบทความหรือชื่อของเอกสารที่พิมพ์. สำนักหรือสถานที่พิมพ์.

ทั้งนี้การเขียนให้เป็นไปตามรูปแบบของชนิดเอกสารที่อ้างอิงแบบ APA

3. เกณฑ์การพิจารณาบทความ

บทความจะต้องได้รับการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้น บทความวิชาการและบทความวิจัยมีผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอกเป็นผู้ประเมิน 2 คน ซึ่งกองบรรณาธิการอาจให้ผู้เขียนปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้นและทรงไว้ซึ่งสิทธิ์ในการตัดสินใจลงพิมพ์หรือไม่ก็ได้

เกณฑ์การพิจารณาบทความ มีดังนี้ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คุณค่าทางวิชาการ ความสมบูรณ์ของเนื้อหาและโครงสร้าง ภาที่ใช้ ความชัดเจนของสมมติฐาน/วัตถุประสงค์ ความชัดเจนของการนำเสนอ และการจัดระเบียบบทความ ความถูกต้องตามวิชาการ การอภิปรายผล และการอ้างอิงที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

4. คำแนะนำการส่งเรื่องลงตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น

กองบรรณาธิการมีความยินดีที่จะรับบทความและงานวิจัยจากทุกท่านทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่ได้เป็นสมาชิกตีพิมพ์และเผยแพร่ในวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ขอนแก่น ทั้งนี้ กองบรรณาธิการขอสงวนลิขสิทธิ์ในการตรวจทาน และแก้ไขต้นฉบับ และพิจารณาเรื่องที่ตีพิมพ์เพื่อความสะดวกแก่การพิจารณาจึงขอแนะนำการเตรียมต้นฉบับดังนี้

5. การกำหนดวาระการออกวารสาร

วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย มีกำหนดวาระการออก 4 ฉบับต่อปี คือ

ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม

ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม

6. ประเภทของเรื่องที่จะตีพิมพ์

6.1 บทความทางวิชาการ (Article) เกี่ยวกับการศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์สุขภาพ นิติศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ศิลปะศาสตร์ การบริการนวัตกรรม และอื่นๆ

6.2 บทความพิเศษ (Special Articles)

6.3 รายงานการวิจัย (Research Report)

6.4 บทความปริทัศน์ (Review Article) รวบรวม หรือเรียบเรียงจากเอกสารหรือหนังสือต่างๆ เพื่อเผยแพร่และฟื้นฟูงานด้านวิชาการ

6.5 ปกิณกะ (Miscellany) เป็นบทความข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในด้านวิชาการ ข่าววิชาการ หรือสิ่งน่าสนใจ

7. เงื่อนไขการส่งเรื่องตีพิมพ์

7.1 เป็นต้นฉบับที่ยังไม่เคยตีพิมพ์ หรือกำลังรอลงตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่น

7.2 นิพนธ์ต้นฉบับที่เป็นบทความทางวิชาการ และรายงานการวิจัย จะต้องผ่านการประเมินคุณภาพ และเห็นชอบจากผู้ประเมิน (Peer Reviewers) ถ้าต้องมีการปรับปรุงแก้ไข ผู้เขียนต้องส่งนิพนธ์ต้นฉบับที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้กองบรรณาธิการตามกำหนด

7.3 กองบรรณาธิการจะส่งวารสารให้กับผู้เขียนบทความที่ได้รับการตีพิมพ์จำนวน 1 ฉบับ

7.4 ความคิดเห็นในบทความที่ลงพิมพ์ในวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียนี้ เป็นของผู้เขียนเท่านั้นมิได้เป็นความคิดเห็นของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

7.5 บทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร จะต้องอ้างอิงบทความที่สอดคล้องกับบทความของท่านในวารสารของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย อย่างน้อย 2 เรื่อง

8. การเตรียมนิพนธ์ต้นฉบับ

8.1 ต้นฉบับพิมพ์หน้าเดียวโดยใช้กระดาษ A4 (216 x 279 มม.) จำนวน 8-10 หน้า ส่งต้นฉบับมายัง <https://casjournal.cas.ac.th>

8.2 บทความย่อภาษาไทยไม่เกิน 15 บรรทัด และภาษาอังกฤษไม่เกิน 202 คำ (15 บรรทัด) รวมกันไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ

8.3 กรณีมีภาพประกอบ ตาราง แผนภูมิ ต้องใส่หมายเลขกำกับภาพ ตาราง และแผนภูมิตามลำดับให้ครบถ้วน

9. รูปแบบของการเขียนและการเตรียมนต้นฉบับ

9.1 บทความวิจัย

9.1.1 ชื่อเรื่องพิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลางและมีภาษาอังกฤษกำกับในบรรทัดถัดไป ชื่อผู้เขียนให้ระบุให้ครบทุกคนอยู่ใต้ชื่อเรื่องโดยเอียงไปทางขวามือทำสัญลักษณ์ ¹ เรียงตามลำดับ ส่วนตำแหน่งทางวิชาการและสถานที่ทำงานของผู้เขียนพิมพ์ไว้เป็นเชิงอรรถ

9.1.2 บทคัดย่อภาษาไทย ระบุคำสำคัญ 3-5 คำ และบทคัดย่อภาษาอังกฤษระบุ Keywords จำนวน 3-5 คำ

9.1.3 เรียงลำดับเนื้อหา ดังนี้ บทคัดย่อภาษาไทย – ภาษาอังกฤษ บทนำ วัตถุประสงค์การวิจัย สมมุติฐาน ขอบเขตของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัยโดยสรุป อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ และเอกสารอ้างอิง (เท่าที่อ้างในบทความ)

9.2 บทความวิชาการ

9.2.1 ประกอบด้วยชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน บทนำ เนื้อหา วิเคราะห์ สรุป และเอกสารอ้างอิง

9.2.2 ชื่อเรื่องพิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง ชื่อผู้เขียนอยู่ใต้ชื่อเรื่อง โดยเยื้องไปทางขวามือ ส่วนตำแหน่งทางวิชาการ และสถานที่ทำงานของผู้เขียนพิมพ์ไว้เป็นเชิงอรรถ

10. การเขียนเอกสารอ้างอิง

10.1 การอ้างอิงเอกสารในเนื้อเรื่อง

ใช้ระบบนาม ปี ชื่อผู้แต่ง

ภาษาอังกฤษให้เขียนชื่อสกุลเท่านั้น กรณีที่ผู้แต่งไม่เกิน 3 คน ให้เขียนชื่อผู้แต่งทุกคน ในการอ้างอิงครั้งแรก และถ้ามีการอ้างถึงอีกให้ใช้ et al หรือคณะ ต่อท้ายชื่อผู้แต่งคนแรกแต่ในกรณีที่ผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ให้เขียนชื่อผู้แต่งคนแรกตามด้วย et al หรือคณะ ในการอ้างอิงทุกครั้ง

10.2 เอกสารอ้างอิงท้ายเรื่อง

ควรมีเฉพาะรายชื่อเอกสารที่ได้อ้างถึงในเนื้อเรื่องเท่านั้น โดยระบุชื่อผู้แต่งทุกคน ในกรณีที่ไม่เกิน 6 คน ส่วนกรณีที่มากกว่า 6 คนขึ้นไป ให้เขียนชื่อผู้แต่งคนแรกตามด้วย et al หรือคณะ

10.3 การเรียงลำดับเอกสาร

10.3.1 เรียงเอกสารภาษาไทยไว้ก่อนภาษาอังกฤษ

10.3.2 เรียงตามอักษรตัวแรกของชื่อผู้เขียน และใส่หมายเลขกำกับ

10.3.3 ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษเรียงตามอักษรตัวแรกของชื่อสกุล

10.3.4 ถ้าอักษรตัวแรกเหมือนกัน ให้เรียงตามอักษรถัดไปเรื่อย ๆ

10.3.5 ถ้าผู้เขียนคนเดียวกัน ให้เรียงลำดับตามปีที่พิมพ์

10.4 รูปแบบการเขียน

10.4.1 วารสารเขียนตามรูปแบบ ดังนี้

ชื่อผู้แต่ง. (ปี พ.ศ. หรือ ค.ศ.). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่ของวารสาร, หน้า.

หรือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปี พ.ศ. หรือ ค.ศ.). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), หน้า.

ตัวอย่าง

ถวัลย์วงศ์ ไกรโรจนานนท์. (2549). สื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 1(1), 143-150.

10.4.2 หนังสือภาษาไทย ที่มีผู้เขียนคนเดียวหรือมากกว่า 2 คน ให้เขียนเรียงดังนี้

- ชื่อผู้แต่งทุกคน คั่นด้วย , และคนสุดท้ายจบด้วย .

- ปี พ.ศ. หรือ ค.ศ. เขียนอยู่ในวงเล็บ จบด้วย .

- ชื่อหนังสือใช้ ตัวหนา จบด้วย .

- ครั้งที่พิมพ์ เขียนอยู่ในวงเล็บ จบด้วย .

- ชื่อเมืองที่พิมพ์ ตามด้วย :

- สำนักพิมพ์ จบด้วย .

10.4.3 หนังสือภาษาอังกฤษเรียงลำดับเช่นเดียวกับภาษาไทย แต่แตกต่างกันในการเขียนชื่อผู้แต่ง คือ

- ใช้ชื่อสกุลขึ้นต้น ตามด้วย , อักษรย่อ ชื่อต้น , อักษรย่อชื่อกลาง

- ผู้แต่งแต่ละคนคั่นด้วย ,

- ผู้แต่งคนสุดท้าย นำด้วย & และจบด้วย .

10.4.4 หนังสือที่มีบรรณาธิการ

- ใช้หลักการเช่นเดียวกับหนังสือที่มีผู้แต่งคนเดียวหรือมากกว่า 2 คน แต่มีข้อแตกต่างดังนี้
- หนังสือภาษาไทย เดิม (บรรณาธิการ) จบด้วย . ไว้ตามหลังชื่อบรรณาธิการคนสุดท้าย
- หนังสือภาษาอังกฤษ เดิม (Ed.) กรณีบรรณาธิการคนเดียว หรือเดิม (Eds.) กรณี
- บรรณาธิการมากกว่า 1 คน จบด้วย .

10.4.5 การอ้างอิงจากปฏิญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต เช่น

วันดี ธารามาศ. (2527). การศึกษาเปรียบเทียบอัตราการจัดสรรของเยื่อช่องท้องในการทำเพอริโตเนียลไดอะไลซิสระหว่างแบบเร่งเวลากับไม่เร่งเวลา. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาพยาบาลศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

11. การส่งบทความ

เปิดรับบทความจากบุคคลภายในและภายนอกสถาบัน โดยจัดส่งไฟล์มาที่เว็บไซต์วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย <https://casjournal.cas.ac.th> วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย โดยมีค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์ ดังต่อไปนี้
บทความวิชาการ/บทความวิจัย จำนวนเรื่องละ 4,000 บาท (มีผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา 3 ท่าน)

12. ติดต่อสอบถาม

สำนักบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลลาป บุรีสาร โทร 087-2227059

อาจารย์กุสุมา ดำรงชัย โทร 081-6610177

และนางสาวอัญชลี มุลทิพย์ โทร 094-3694258

โทรศัพท์ 0-4324-536-8 ต่อ 625

<https://casjournal.cas.ac.th>

Email : journal@cas.ac.th

13. ที่อยู่วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

เลขที่ 179/30 ถนนประชาสโมสร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000